

BK
1

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

026000291653

[Handwritten scribble]

[Handwritten signature]

ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
"Ο ΚΑΔΑΡΟΣ"
ΑΝΔΡ. Β. ΠΑΣΧΑ
17. ΣΕΠ. 1928
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ - (ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΗΣ)
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ. 1869

[Handwritten signature]

Αρ. 616 α γ.
Σπουδαστήρ ο Ιστορίας Ν. Χρόνων
Τμήμα :

ΘΩΡΑΚΩΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑ

ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ ΒΙΜΠΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΝ ΤΩ ΕΘΝΙΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

ΜΑΚΡΑΚΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΟΗΤΟΥ

ἐπὶ ἑτεροδιδασκαλία, αἵρεσι τε καὶ βλασφημία κατὰ τῶν
δογμάτων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας

ΥΠΟ Α***

φοιτητοῦ τῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ

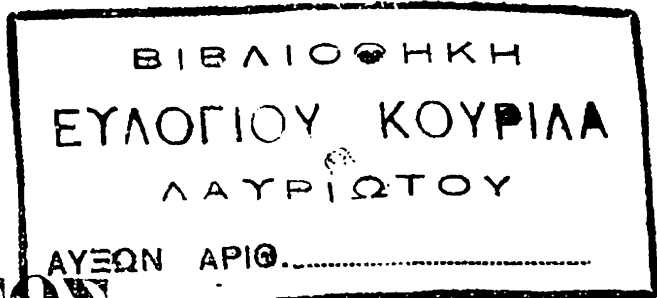
ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΙΣ Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΑΙ Α. ΜΗΛΙΔΑΚΟΥ

1868.

ΕΠΙΧΑΡΤΟΠΟΛΕΙΟΝ
ΑΝΔΡ. Β. ΠΑΣΧΑ
17. ΣΕΠΤ. 1928
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΗΣ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1868

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Δέν πρόκειται περί κατηγορίας καὶ ὕβρεως γενομένης κατὰ ἑνὸς ἀτόμου, τοῦ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας κ. Θεοκλήτου Βίμπου. Ἀλλὰ πρόκειται περί ὕβρεως γενομένης κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων, τῶν τε κατὰ τὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους, καὶ αὐτῶν τῶν συνοδικῶν. Ὁ καυχώμενος, ὅτι λαλεῖ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι (Λόγ. ἀριθμ. 34. σελ. 2. στηλ. 2) διαβόητος Μακράκης· ὁ καυχώμενος, ὅτι δέν συνειθίζει ν' ἀποφρίνηται κατὰ τὸ δοκοῦν, ἀλλ' ὅτι, καθὼς ἀκούει, κρίνει, καὶ ἡ κρίσις αὐτοῦ δικαία καὶ ἀληθής ἐστὶ (Λογ. ἀριθ. 38. σελ. 2. στηλ. 1.), ὁ ἀποδίδων ἐπομένως εἰς ἑαυτὸν ὅ,τι ἔχει αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, ὁ εἰπὼν « καθὼς ἀκούω, κρίνω καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν » (Ἰωαν. ἐ, 30.), μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ὁ μὲν Θεάνθρωπος εἶπεν « καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν », ὁ δὲ Μακράκης « καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία καὶ ἀληθής ἐστίν »· ὁ διαβόητος, λέγομεν, Μακράκης ἀπαντῶν εἰς τὰ ἐν τῷ 121ῳ φύλλῳ τῆς « Δικαιοσύνης » ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου καὶ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας κ. Θεοκλήτου Βίμπου καταχωρισθέντα καὶ εἰς τὰ ἐν τῷ 128ῳ ἀπὸ 28ης Μαΐου τρ. ε. τῆς αὐτῆς ἡμερίδος ὀλίγα αὐτοῦ λόγια, « ἐγὼ δ' ἀκομψος εἰς ἄλλον δοῦναι λόγον . . . οἱ δ' ἐν σοφοῖς φαῦλοι παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν », ἐξηρεύετο ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἔγραψε πολλά, διαστρέφον, ὑβρίζων, συκοφαντῶν. Καὶ κατὰ μὲν τῶν πρώτων τῶν ἀπὸ τῆς 20ης Ἀπριλ. μέχρι τῆς 25ης Μαΐου ἔγραψεν ἐν τῷ « Λόγῳ » ἕξ ἄρθρα (ἀριθ. 8—13), ἐν οἷς ἐξήμεσεν ὕβρεις, αἰτινες μαρτυροῦσιν, ὅτι ἐξέρχονται ἐκ στόματος οὐχὶ ἐν ἁγίῳ λαλοῦντος Πνεύματι, ἀλλ' ἐναγεῖ γλωσσταλγοῦντος καὶ φληνα-

φοῦντος πνεύματι. Ἐπὶ παραδείγματι, παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ ἐξῆς θελκτικώτατον καὶ μαγευτικώτατον τῆς καλλικελάδου καὶ πνευματεμφόρου ἀηδόνας, τοῦ Μακράκη, ἄσμα, ὅπως ἐννοήσωσιν οἱ ἀναγνώσται, ὁποίας ἠθικῆς εἶναι ὁ διαβόητος Μακράκης. «Ὡς βλασφημεῖ ἡ θέσις τοῦ Θ. Βίμπου, τοῦ θύοντος ὀλοῆσι φρεσὶ καὶ μὴ δυναμένου ὄραϊν πρόσω καὶ ὀπίσω, τοῦ περιπατοῦντος ἐν τῇ σκοτίᾳ, καὶ μὴ εἰδότος ποῦ ὑπάγει. Ἰκανὰ ταῦτα πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ λόγος καὶ ἡ θέσις τοῦ λοιδορουμένου καὶ ὑβρίζουμένου Μακράκη ἀληθῆς, ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ θέσις τοῦ λοιδοροῦντος καὶ ὑβρίζοντος καὶ σχετιλιάζοντος Βίμπου ψευδῆς. Εἰ δὲ ψευδῆς, ἄρα ἐκ τοῦ διαβόλου καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ ἐκ τοῦ διαβόλου, ἄρα ἀνατρεπτικῆ τῶν τῆς Ἐκκλησίας δογματῶν, καὶ ὁ Θ. Βίμπος, ὁ Ἀρχιμανδρίτης καὶ καθηγητῆς τῆς θεολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ ἐλέγχεται σκοτιστῆς, τέκνον τοῦ σκότους, ὄργανον τυφλὸν τοῦ διαβόλου, ἐργαζόμενος πρὸς διαστροφὴν τῆς ἀληθείας καὶ ἀνατροπὴν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἧς θέλει καὶ ἀξιοῖ νὰ προίσταται καὶ ὡς ἀρχιερεὺς, ἵνα εὐχερέστερον ἐργάζεται τὸ τῆς καταστροφῆς ἔργον (Λόγ. ἀριθ. 12. σελ. 4. στήλ. 3 ἐν τέλει)». Ἐν τοῖς ἄρθροις αὐτοῖς ἔγραψεν, ὅτι ἐλέγχεται, ὡς ὁ Μακράκης νομίζει, ὁ καθηγητῆς κ. Θ. Βίμπος ὡς αἰρετικὸς καὶ ἐλάσφημος κατὰ τῶν δογματῶν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας· καὶ δὴ ὅτι βλασφημεῖ, διότι ἐλέγχει τὸν Μακράκη, ὡς ὀνομάζοντα ἑαυτὸν υἱὸν τῆς Θεοτόκου καὶ προσφωνοῦντα αὐτῇ «ὦ Μητὲρ ἐμή»· βλασφημεῖ, διότι ἐλέγχει τὸν Μακράκη, ὡς δογματίζοντα, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα, καὶ κατηγοροῦντα ἐπομένως τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα εἰς τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον, ὃ ἐστὶ τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν αὐτὴν καθ' ἑαυτήν· ὅτι διὰ τοῦτο ὁ Θ. Βίμπος εἶναι θεοπασχίτης καὶ μονοθελήτης· ὅτι βλασφημεῖ, διότι, κατὰ τὸν Μακράκη, θεοποιεῖ τὴν ἀμαρτίαν· βλασφημεῖ, διότι θεωρεῖ τὰς κατὰ τὸν Μακράκη γνησίας τοῦ Παύλου φράσεις «ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὁ Χριστὸς Θεός,» ὡς ἀτόπους· ὅτι θεομαχεῖ καὶ Παῦλον ὑβρίζει καὶ τὸν διὰ Παύλου λαλοῦντα Χριστὸν καὶ τὴν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι δογματίσασαν Ἐκκλησίαν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος (Λόγ. ἀριθμ. 13 σελ. 4 στήλ. 3 πρὸς τῷ τέλει).

Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων ὀλίγων ἐκείνων λέξεων «ἐγὼ δ' ἄκομ.

ψος εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον . . . οἱ δ' ἐν σοφοῖς φαῦλοι παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν» φρυάξας καὶ μανεῖς ὁ κ. Μακράκης, καὶ ἐκτὸς ἑαυτοῦ γενόμενος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου ἀνακουβώνεται, καὶ χωρὶς καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀδειαν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, ἢ νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ λάβῃ τὴν καταδικαστικὴν οὐτῆς ἀπόφασιν, καθαιρεῖ ἐν τῷ Λόγῳ αὐτοῦ τὸν Ἀρχιμανδρίτην κ. Θεόκλητον Βίμπον, ὅστις βεβαίως διὰ παντὸς θὰ ἔμεινε καθηρημένος δυνάμει τοῦ Μακρακαϊκοῦ δόγματος. Χωρὶς ἀμφιβολίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ Μακράκη προσαφθείσας εἰς τὸν κ. Θ. Βίμπον κακοδοξίας καὶ βλασφημίας κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ὡς καὶ τὴν φλυκταινώδη καθαίρεισιν, καὶ ἀνέγνωσαν καὶ ἤκουσαν ἢ τε σεβαστὴ Κυβέρνησις καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἀρχιερεῖς τοῦ κράτους, καὶ οἱ κατὰ τὰς ἐπαρχίας, καὶ αὐτοὶ οἱ συνοδικοί· καὶ ὅμως ὦ τοῦ θαύματος! χωρὶς οὐτ' ἐν τοῖς ἐνυπνίαις οὐτ' ἐν ταῖς ὀπτασίαις αὐτοῦ νὰ τὸ προῖδῃ ὁ θεοφόρητος Μακράκης, ὁ ἐν ἀγίῳ λαλῶν Πνεύματι, οἱ ἅγιοι συνοδικοί, ὡς οὐδὲ λόγου ἄξια βεβαίως θεωρήσαντες τὰ θεόπνευστα τοῦ Μακράκη λόγια, εἰπόντες δὲ καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὸ «ἐλλεβόρου δεῖται,» καὶ τὸ «ἀλλὰ ξῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ», ἀνακηρύττουσι τὸν Ἀρχιμανδρίτην κ. Θεόκλητον Βίμπον, τὸν καθηγητὴν τῆς θεολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ, ἄξιον ἀρχιερωσύνης, καὶ ἀναδεικνύουσι αὐτὸν ὑποψήριον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Μαντινείας· καὶ τοῦτο ὡς γινώσκοντες καὶ τὴν εὐσταθῆ τοῦ ἀνδρὸς ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν κοσμίαν αὐτοῦ διαγωγὴν. Δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποφέρῃ τὴν διάψευσιν καὶ καταφρόνησιν τῶν ὄσων ἐξήμεσε κατὰ τοῦ κ. Θεοκλήτου Βίμπου φληναριῶν, οὐδὲ τὴν ἀνατροπὴν τῆς καθαιρέσεως, ἢ νέα αὕτη Πυθία, ὁ Ἄργος οὗτος ὁ πανόπτης, ὁ προβλέπων τὸν μέλλοντα κίνδυνον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἂν προχειρισθῇ ἀρχιεπίσκοπος ὁ θεοπασχίτης καὶ μονοθελήτης κ. Θεόκλητος Βίμπος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ τεθεὶς οὗτος παρὰ τοῦ Παντοκράτορος φρουρὸς καὶ ἀκοίμητος φύλαξ τῆς ὀρθοδοξίας, ἅμα ἀκούσας περὶ τῆς ὑποψηριότητος αὐτοῦ, πληροῦται καὶ ἐμφορεῖται ὑπὸ διακαεστάτου ζήλου, παθαίνεται ὑπερβολικῶς, καὶ διὰ τοῦτο κάθηται καὶ σκαρώνει τὴν ἐξῆς κατηγορίαν (Λόγος ἀριθ. 37, 4. 1.). Ὅποιος τῷ ὄντι ἀγνὸς καὶ ἀπαθέστατος καὶ χριστιανικώτατος ζῆλος ἐμπνέει καὶ ἐμφορεῖ τὸν ἄνδρα !!!

Κατηγορία κατὰ Θεοκλήτου Βίμπου

Ἀρχιμανδρίτου καὶ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἐπὶ ἑτεροδιδασκαλία, αἰρέσει τε καὶ βλασφημίᾳ κατὰ τῶν δογμάτων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας.

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Τὸν Θ. Βίμπου Ἀρχιμανδρίτην καὶ καθηγητὴν τῆς θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κατηγορῶ ὡς ἑτεροδιδασκαλοῦντα καὶ ὡς αἰρετικὸν καὶ βλάσφημον κατὰ τῶν δογμάτων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους. 1) Διότι ἐν τῷ 121ῳ τῆς «Δικαιοσύνης» ἀριθμῷ ψέγει καὶ ἀποδοκιμάζει ὡς ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον τὸ καλεῖν τοὺς χριστιανοὺς μητέρα ἑαυτῶν τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁμολογουμένως μείζων τῆς κατὰ σάρκα Μητρὸς αὐτοῦ. Εἰ κατὰ τὸν θεολόγον Βίμπου τὸ καλέσαι τὴν Μητέρα τοῦ Χριστοῦ καὶ μητέρα ἡμῶν ἀσεβὲς ἐστὶ καὶ βλάσφημον, καὶ οὐχὶ εὐσεβὲς καὶ εὐφημον, πολλῷ μᾶλλον ἐστὶ ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον τὸ καλέσαι πατέρα ἡμῶν τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μείζονα ὄντα τῆς Μητρὸς αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Χριστός, ὡς διδάσκει Παῦλος, οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς ἡμᾶς καλῶν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα καὶ ἡμέτερον ἀποκαλεῖ, καὶ ἐντολὴν ἔδωκεν, ὅταν προσευχώμεθα, λέγειν, «Πάτερ ἡμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.» Δῆλον ἄρα, ὅτι ὁ τῆς θεολογίας καθηγητὴς Θ. Βίμπος ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ οὐ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 2) Διότι ἐν τῷ αὐτῷ τῆς Δικαιοσύνης ἀριθμῷ κατηγορεῖ τὸ προσὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης ἐπὶ τῆς θείας καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης τοῦ Χριστοῦ φύσεως. Αὕτη δὲ ἡ δόξα ψευδοῦς οὔσα, ἄγει ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς αἰρέσεις τῶν μονοθελητῶν καὶ θεοπασχιτῶν, καθὼς ἀπεδείχθη εἰς τοὺς 12. 13 τοῦ Λόγου ἀριθμοὺς διὰ πολλῶν μαρτυριῶν καὶ ἀποδείξεων τῆς ἀγίας Γραφῆς. 3) Διότι ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ τῆς εἰρημένης ἐφημερίδος θεοποιεῖ τὴν ἁμαρτίαν, ἄπειρον αὐτὴν ἀποκαλῶν, καὶ ποιεῖ τὸν Θεὸν ἰσοῤῥόπουντα καὶ ἀντιζυγίζοντα πρὸς αὐτὴν, καὶ τὴν ἰσοῤῥοπίαν ταύτην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καλεῖ σκοπὸν τῆς

ἐντάρχου οἰκονομίας. 4) Διότι τὴν φράσιν «Χριστὸς ἄνθρωπος» ὡς ἄτοπον βλασφημεῖ καὶ ἀποδοκιμάζει λέγων.» Ἄτοπος δὲ ἡ Μακρακαϊκὴ φράσις Χριστὸς ἄνθρωπος. Ἡ φράσις αὕτη λέγει 1) νόει τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπὸ τὸ ἓν πρόσωπον (Χριστὸς), καὶ συνάμα πάλιν τέμνε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς δύο αὐτοῦ φύσεις, τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ ἄλλην μίαν φοράν λάμβανε διὰ τοῦ νοός σου τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν χωρὶς τῆς θείας (Φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη † φύσει ἀνθρωπίνη) ἢ 2) τέμνε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἰς δύο φύσεις, καὶ λάμβανε διὰ τοῦ νοός μίαν μόνην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη—φύσις θεία)». Διὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ θεολόγος Βίμπος καὶ τῆς θεολογίας καθηγητῆς ψέγει καὶ ἀποδοκιμάζει τὴν φράσιν «Χριστὸς ἄνθρωπος», ὡς ἄτοπον. Ἄλλ' ἡ φράσις αὕτη εἶναι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγοντος. «Εἷς γὰρ Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων.» Εἰ δὲ Παύλου ἡ φράσις ἢ παρὰ τοῦ Θ. Βίμπου ψεγομένη, ἀποδοκιμαζομένη, καὶ ὡς ἄτοπος βλασφημουμένη, ἔπεται ἀναγκαίως, ὅτι ἡ Παῦλος κακῶς φρονεῖ καὶ διδάσκει, ἢ Βίμπος βλασφημεῖ, παραλογίζεται, καὶ οὐκ οἶδε τί λέγει ὡσαύτως ψέγει καὶ ἀποδοκιμάζει καὶ τὴν φράσιν Χριστὸς Θεός. Διὰ ταῦτα κατηγορῶ τὸν Θ. Βίμπον ὡς αίρετικόν, καὶ βλάσφημον καὶ ἑτεροδιδασκαλοῦντα, καὶ οὐ προσερχόμενον ὑγιαίνουσι λόγοις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ ἐγκαλῶ αὐτὸν ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἵνα ἡ ἀποδείξη τὴν ὀρθότητα ὧν ἔγραψεν ἐν τῷ 124ῳ τῆς Δικαιοσύνης ἀριθμῷ, 1) ὅτι εἶναι ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον τὸ καλεῖν τοὺς χριστιανοὺς μητέρα τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, 2) ὅτι ὁ Χριστὸς Θεός εἶναι ἀρχιερεύς, καὶ οὐχὶ ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, 3) ὅτι ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἄπειρος, καὶ ἔπρεπεν ὁ ἄπειρος Θεός νὰ ἐνανθρωπήσῃ, ἵνα ἀντιζυγίσῃ, ἀντισταθμίσῃ, καὶ ἰσορροπήσῃ πρὸς αὐτήν, 4) ὅτι αἱ φράσεις Παύλου «Χριστὸς ἄνθρωπος, Χριστὸς Θεός» εἶναι ἄτοποι, καὶ δὲν πρέπει νὰ γίνηται αὐτῶν χρῆσις· ἢ πρέπει, λέγω, νὰ ἀποδείξη, ὅτι ταῦτα ἐστὶν ὀρθὰ καὶ ἀληθῆ, καὶ οὐχὶ ψευδῆ, αίρετικὰ καὶ βλάσφημα, ἢ καὶ αὐτὸς νὰ ἀποδοκιμάσῃ αὐτά, ὁμολογήσας ὅτι ἤμαρτεν ἐξ ἀγνοίας, μὴ εἰδὼς ἃ εἶπε καὶ ἔγραψεν.

Ἐὰν δὲ ἀποφύγη τὴν ἀπολογία, τὴν ὁποίαν ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ κατὰ τοὺς κανόνας ἀπέναντι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὄλου τοῦ πληρώματος τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθίσταται ἔνοχος τῆς κατηγορίας, καὶ οὐχὶ μόνον δὲν πρέπει νὰ προταθῆ ἢ νὰ προχειρισθῆ ἀρχιερεύς, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ καθαιρεθῆ, καὶ αὐτῆς τῆς ἱερωσύνης. Λέγει γὰρ ὁ ξά', ἀποστολικὸς κανὼν «Εἴ τις κατηγορία γένηται κατὰ πιστοῦ πορνείας ἢ μοιχείας ἢ ἄλλης τινὸς ἀπηγορευμένης πράξεως, καὶ ἐλεγχείη, εἰς κληρὸν μὴ προαγέσθω.»

Τὸ ἑτεροδιδασκαλεῖν, τὸ βλασφημεῖν, τὸ ἀνατρέπειν τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας δι' αἵρετικῶν καὶ ψευδῶν δοξασιῶν εἶναι πράξεις ἀπηγορευμέναι, ὡσπερ ἡ μοιχεία καὶ ἡ πορνεία καὶ αἱ ὅμοιαι. Ἡ ψευδοδοξία καὶ ἡ αἵρεσις σφοδρότατα ἐπιτιμῶνται ὑπὸ τῶν κανόνων, καὶ ὁ Θ. Βίμπος ἐπὶ ψευδοδοξία καὶ αἵρέσει κατηγορούμενος, πρὶν ἢ ἀπολογηθῆ καὶ ἀπαλλαγῆ τῆς κατηγορίας οὕτως ἢ ἄλλως, οὐχὶ μόνον δὲν δύναται νὰ προαχθῆ εἰς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, ἀλλὰ πρέπει νὰ καθαιρεθῆ καὶ αὐτῆς τῆς ἱερωσύνης.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Νοεμβρίου 1868.

Τῆς ὑμετέρας τρισεβάστου μοι Πανιερότητος
τέκνον ἐν Κυρίῳ εὐπειθέστατον

A. ΜΑΚΡΑΚΗΣ.

Τὴν κατηγορίαν ταύτην γενομένην κατὰ τοῦ κ. Θ. Βίμπου, καὶ μὴ περιέχουσαν ἄλλο τι, εἰμὴ ὅσας γνωστὰς ἤδη πᾶσι τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ φλυαρίας ἐφλυάρησε κατ' αὐτοῦ ὁ ἀνίπτοις χερσὶ θεολογῶν Μακράκης, θεωροῦμεν ὕβριν κατ' αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἣτις ἀνέχεται νὰ καθυβρίζηται προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ Μακράκη, γράφοντος ἐν τῷ εἰρημένῳ λιβέλλῳ, ὅτι ὁ Θ. Βίμπος οὐχὶ μόνον δὲν πρέπει νὰ προταθῆ ἢ νὰ προχειρισθῆ ἀρχιερεύς, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ καθαιρεθῆ καὶ αὐτῆς τῆς ἱερωσύνης (1). Τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀπευθύνει πρὸς αὐτοὺς τοὺς συνοδικούς, εἴτινες ἂν καὶ εἶχον ἤδη ἀναγνώσει

(1) Ἐμάθομεν, ὅτι ἡ ἀνωτέρω κατηγορία ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ Συνοδικῇ εἰς ἐπήκοον τῶν ἀγίων Ἀρχιερέων καὶ τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου ἐπήνεγκεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὸν ἀσβεστον αὐτῶν γέλωτα.

τάς παρὰ τοῦ Μακράκη προσαπτομένας τῷ κ. Θ. Βίμπω κακοδοξίας καὶ τὸν συρφετὸν καὶ σωρὸν τῶν ὕβρεων, ὅμως ἀναξίας λόγου αὐτὰς θεωρήσαντες, προέτειναν αὐτὸν ὑποψήριον ἀρχιερωσύνης. Διὰ τῆς κατηγορίας ταύτης προδήλως ὁ κ. Μακράκης ἐλέγχει τοὺς συνοδικοὺς ὡς οὔτε γράμματα θεολογικὰ ἐπισταμένους, ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους νοσοῦντας τὴν αἵρεσιν τῶν Θεοπασχιστῶν καὶ μονοθελητῶν, καὶ οὔτε γινώσκοντας τί πράττουσι καὶ τί ἐνεργοῦσιν (1). Ὁ κ. Μακράκης ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καταχρᾶται τὴν ἀνοχὴν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, ἣτις βεβαίως γινώσκει κάλλιστα τὴν ποιότητα καὶ ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἴσως δύναται καὶ κατ' αὐτῆς νὰ ἐκτοξεύσῃ ὕβρεις, καὶ νὰ ἀνακηρύξῃ καὶ τὰ μέλη αὐτῆς ὡς αἰρετικούς. Διότι πᾶς ὅστις καὶ κατ' ἐλάχιστον δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὰ δόξαντα τῷ Μακράκη, θεωρεῖται καὶ ὑβρίζεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς αἰρετικός, ὡς τέκνον τοῦ σκότους, ὡς υἱὸς τοῦ διαβόλου, καὶ ἐχθρὸς τοῦ Χριστοῦ, ὡς υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὡς ἀντίχριστος. Ἡμεῖς εἰς ὑπεράσπισιν μᾶλλον τῶν σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων ἢ αὐτοῦ τοῦ κ. Βίμπου, τοῦ μὴ χηρῆζοντος τῆς ἡμετέρας ὑπερασπίσεως (2),

(1) Καὶ τί ἄλλο εἶναι αἱ λέξεις τοῦ Μακράκη «τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακηρύξαι τινα ἀξίον τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς ἀρχιερωσύνης δὲν εἶναι δικαίωμα περιωριζόμενον εἰς πέντε πρόσωπα» (Λογ. ἀριθ. 38 σελ. 4 στηλ. 2), ἢ ἄλλη ὕβρις κατ' αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου;

(2) Ὁ κ. Θ. Βίμπω καλῶς καὶ φρονίμως ποιήσας, χάριν τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ, ἐδημοσίευσεν διὰ τῶν ἐφημερίδων τῆς πρωτευούσης τὸ ἐξῆς.

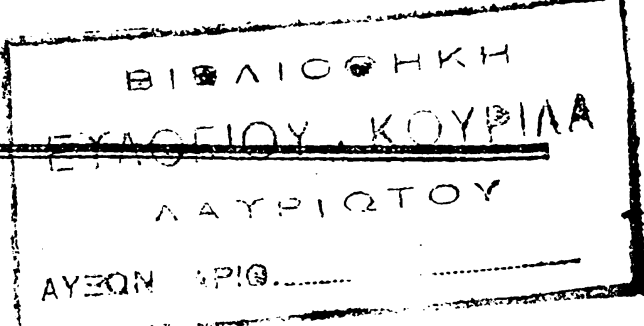
«Ἐπάρχει ἐν Ἀθήναις ἀνθρωπὸς τις, καλούμενος Μακράκης. Ὁ ἀνθρωπὸς οὗτος ἀπαντῶν εἰς τὰ ὑπ' ἐμοῦ καταχωρισθέντα ἐν τῷ 124ῳ φύλλῳ τῆς Δικαιοσύνης, ἔγραψε πολλὰ κατ' ἐμοῦ ἐν τῷ 8ῳ μέχρι τοῦ 13 φύλλου τῆς ἐφημερίδος αὐτοῦ κατὰ μῆνα Μάϊου. Εἰς ταῦτα ἀπήντησα διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων. «Ἐγὼ δ' ἀκομψὸς εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον· οἱ δ' ἐν σοφοῖς φαῦλοι παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν.» Ἐκ τῶν λόγων μου τούτων ὀρμηθεὶς ὁ κ. Μακράκης ἔγραψε κατὰ τὸν Ἰούνιον ἐν τῷ φύλλῳ αὐτοῦ, ὅτι εἶμαι ἀξίος καθαιρέσεως. Τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τοῦ κ. Μακράκη, ὅστις καυχᾶται, ὅτι λαλεῖ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι (Λογ. ἀριθ. 39 σελ. 2 στηλ. 2) βεβαίως ἀνέγνωσαν πάντες οἱ ἅγιοι Ἀρχιερεῖς τοῦ κράτους, καὶ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρ-

ἐλάβομεν τὸν κάλαμον ἀνὰ χειρας, καὶ ἐγράψαμεν, ὁμολογοῦμεν μετὰ μεγίστης ἀηδίας, τὸν παρόντα θωρακωτὸν ἔλεγχον εἰς κατάπτυσιν τοῦ συκοφάντου καὶ σκανδαλωδεστάτου Μακράκη, τοῦ ἀνίπτοις χερσὶ θεολογοῦντος. Αὐτὸν δὲ τὸν Μακράκην παρα-
 δίδομεν εἰς τὰς χειρας τῆς θείας δίκης.

Χίαις εὐρισκόμενοι καὶ αὐτοὶ οἱ Συνοδικοί. Καὶ ὅμως αὐτοὶ μη-
 δόλως δόντες προσοχὴν εἰς τοῦ λόγους τοῦ κ. Μακράκη, οὐ
 μόνον δὲν μ' ἐθεώρησαν ἄξιον καθαιρέσεως, ἀλλὰ τὸναντίον
 μάλιστα μ' ἀνεκήρυξαν ἄξιον ἀρχιερωσύνης, καὶ μ' ἀνέδειξαν
 ὑποψήριον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Μαντινείας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ
 ἄνθρωπος οὗτος ὁ καυχώμενος, ὅτι λαλεῖ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι,
 τολμᾷ καὶ μὲ διαβάλλει, ὅτι νοσῶ τὴν αἵρεσιν τῶν θεοπασχι-
 τῶν καὶ μονοθελητῶν, διὰ τοῦτο χάριν τῆς ὑπολήψεώς μου δια-
 κηρύττω ἐνώπιον τοῦ κόσμου, ὅτι οὐδόλως συναισθάνομαι ἐν
 ἑμαυτῷ, ὅτι ἐνέχομαι εἰς τὰς εἰρημένας κακοδοξίας, καὶ ὅτι εἶ-
 μαι πρόθυμος νὰ δώσω λόγον ἐνώπιον τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησια-
 στικῆς ἀρχῆς, τῆς ἱερᾶς ἡμῶν συνόδου, ἣ ὁποία μ' ἐνέκρινε
 καὶ μ' ἀνέδειξεν ὑποψήριον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Μαντινείας, καὶ
 ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ὁποίας καθυπάγομαι.»

Ἀρχιμανδρ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΒΙΜΠΟΣ.

Τὸ ἀνωτέρω κατεχώρισαν προθύμως πολλαὶ ἐφημερίδες
 ἢ «Αὐγὴ» (ἀριθ. 2293), ἢ «Ἀλήθεια» (ἀριθ. 757), τὸ «Μέλ-
 λον» (ἀριθ. 500), ὁ «Θεατῆς» (ἀριθ. . . .), ἢ «Δικαιοσύνη»
 (ἀριθ. 150), ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» (ἀριθ. . . .), ἢ «Πλά-
 στιγξ» (ἀριθ. 64.), ὁ «Αἰὼν» (ἀριθ. . . .) κτλ.

Α'. ΑΡΘΡΟΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

ΤΟ πρώτον ἄρθρον τῆς κατηγορίας κατὰ τοῦ κ. Θ. Βίμπου, Ἀρχιμανδρίτου καὶ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας, ὡς ἑτεροδιδασκαλοῦντος καὶ αἰρετικοῦ καὶ βλάσφημου κατὰ τῶν δογμάτων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως εἶναι τὸ ἐξῆς. «Ὅτι ἐν τῷ 121ῳ «φύλλῳ τῆς Δικαιοσύνης ψέγει καὶ ἀποδοκιμάζει ὡς ἀσεβὲς «καὶ βλάσφημον τὸ καλεῖν τοὺς χριστιανοὺς μητέρα ἑαυτῶν τὴν «ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν «Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὁμολογουμένως μείζων τῆς κατὰ σάρκα «μητρὸς αὐτοῦ. Εἰ κατὰ τὸν θεολόγον Βίμπον τὸ καλέσαι τὴν «μητέρα τοῦ Χριστοῦ καὶ μητέρα ἡμῶν ἀσεβὲς ἐστὶ καὶ βλάσφημον, καὶ οὐχὶ εὐσεβὲς καὶ εὐφημον, πολλῶ μᾶλλον ἐστὶ ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον τὸ καλέσαι πατέρα ἡμῶν τὸν Θεὸν καὶ «πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μείζονα ὄντα τῆς «μητρὸς αὐτοῦ. » Ἀλλ' ὁ Χριστὸς, ὡς διδάσκει Παῦλος, οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς ἡμᾶς καλῶν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἡμέτερον ἀποκαλεῖ, καὶ ἐντολὴν ἔδωκεν, ὅταν προσευχώμεθα, λέγειν «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Δῆλον ἄρα ὅτι ὁ τῆς θεολογίας καθηγητῆς Θ. Βίμπος ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ οὐ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὸ αὐτὸ ἄρθρον τῆς κατηγορίας συνοψίζει ὁ κατήγορος Μακράκης διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων «Ὅτι εἶναι ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον τὸ καλεῖν τοὺς χριστιανοὺς μητέρα τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον.» Καὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ τούτου ἄρθρου τῆς κατηγορίας ὁμιλεῖ ἐν τῷ Λόγῳ ἀριθμ. 12, σελ. 4.

Ἀπαντῶμεν

Πρὶν ἢ ἐπιχειρήσωμεν εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἄρθρου τούτου τῆς κατηγορίας, ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ προτάξωμεν τὴν ἀφορμὴν, ἐξ ἧς ὠρμήθη ὁ κ. καθηγητῆς νὰ ἀποδοκιμάσῃ τὴν πρὸς τὴν Θεοτόκον προσφώνησιν τοῦ Μακράκη, ὦ Μητερ ἐμὴ κτλ.

Ὁ κύριος Μακράκης τῷ 1860 ἐξέδωκε βιβλίον ἐπιγραφόμενον ἡ πόλις Σιών. Τοῦτο ἀνατίθησιν εἰς τὴν ἀπείρανδρον μητέρα τοῦ Κυρίου διὰ τῆς ὑπογραφῆς ὁ εὐγνώμων υἱὸς *A Μακράκης*. Ἐγραψε δὲ καὶ πρόλογον ἀποτεινόμενον ἐπίσης πρὸς τὴν Θεοτόκον τὸν ἐξῆς:

Σεπτοτάτη μοι μήτηρ! (διὰ τῶν λέξεων τούτων δ κ. Μακράκης ἀποτείνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον). *Μνημονεύω τοῦ χρόνου, καθ' ὃν περιβεβλημένη τὸν ἥλιον* (δηλ. ὁ κ. Μακράκης εἶδε τὴν Θεοτόκον περιβεβλημένην τὸν ἥλιον) *παρεγένου πρὸς τὸν παιδά σου* (ἡ Παναγία δηλονότι ἔκαμεν ἐπίσκεψιν τοῦ Μακράκη, ὅστις εἶναι παῖς αὐτῆς) *δωρουμένη μοι* (ὃ ἐστὶν ἐμοὶ τῷ Μακράκῃ) *τὸν λόγον τὸν ἀγαθόν, ὃν ἐξηρεύξατο ἡ καρδιά τοῦ ἀνάρχου Πατρός, καὶ ὃν γεγέννηκας* (ὃ ἐστὶν ὁ προαιώνιος Λόγος, ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ ἀνάρχου Πατρός, ἐπ' ἐσχάτων δὲ λαβὼν σάρκα ἐκ τῆς Θεοτόκου, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, προσφέρεται εἰς τὸν Μακράκην δῶρον παρὰ τῆς Θεομήτορος).

Τώρα ἄς ἴδωμεν, τί ἔκαμεν ὁ Μακράκης, ἐδέχθη τὸ δῶρον ἢ ὄχι;

Ἀπεποιούμην, λέγει ὁ Μακράκης, τὴν δωρεάν, συνειδῶς τὴν ἐμὴν ἀναξιότητα, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθην ἀρνήσασθαι (δὲν ἠδυνήθην, λέγει, νὰ ἀρνηθῶ τὴν προσφερομένην μοι δωρεάν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐδέχθην. Ἀπεποιήθη μὲν κατ' ἀρχὰς ὁ Μακράκης τὴν δωρεάν, συνειδῶς τὴν ἀναξιότητα αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τέλους δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀρνηθῇ αὐτήν, καὶ διὰ τοῦτο ὑπακούσας εἰς τὴν φωνὴν τῆς Θεοτόκου, ἐδέχθη τὴν δωρεάν). . . . *Μυούμενος τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς αἰδίου σοφίας* (Ὁ Μακράκης δηλ. ἐμύθησε τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς αἰδίου σοφίας, ἐγένετο δηλονότι νέος Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, καὶ γνωρίζει οὐχὶ μόνον τὰ ἀποκεκαλυμμένα ἐν ταῖς Γραφαῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς αἰδίου σοφίας). . . . *Ἀνεγνώρισά σε ΑΙΦΝΗΣ τὴν οὔσαν μητέρα μου, καθὼς καὶ πάντων τῶν ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένων τὸ ὄνομα τοῦ πρωτοτόκου ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς, τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, Κυρίου ἡμῶν Ι. Χριστοῦ* (αἴφνης, λέγει, ἀνεγνώρισά, ὅτι σὺ ἡ Θεοτόκος εἶσαι μήτηρ καὶ ἐμὴ καὶ πάντων τῶν χριστιανῶν. Τοῦτο δὲ τὸ αἴφνης σημαίνει, ὅτι πρὸ τοῦ νὰ

ἀναγνώριση αὐτὴν ὡς μητέρα αὐτοῦ, ὅ, περ ἐγένετο, ἀφοῦ ἔλαβε παρ' αὐτῆς δῶρον τὸν προαιώνιον Λόγον, τὸν σαρκωθέντα ἐκ τῆς Θεοτόκου, δὲν εἶχε συνείδησιν τοῦ πράγματος, δὲν ἐγίνωσκεν, ὅτι ἡ Θεοτόκος εἶναι μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ὅτι δύναται νὰ τὴν ὀνομάσῃ μητέρα αὐτοῦ. Αἴφνης, λέγει, ἀνεγνώρισά σε τὴν ὄυσαν μητέρα μου, διότι βεβαίως οὐδεὶς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐνθα ἐσπούδασεν, καθηγητῶν τῆς θεολογίας, οὔτε αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία, ἡ τροφὸς καὶ διδάσκαλος τῶν πιστῶν, ἐδίδαξε ποτὲ αὐτὸν νὰ λέγῃ τὴν Θεοτόκον μητέρα αὐτοῦ. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἀσμάτων καὶ εὐχῶν αὐτῆς μᾶς διδάσκει νὰ ὀνομάζωμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν). Ὡ μῆτερ ἐμή

*Καθηκόν ἄρα μέγα ἐγὼ τετήρηκα, ἀνατέθεικός σοι τὴν δε τὴν βίβλον, πόνον ἐμῶν χειρῶν, καρπὸν τῆς παρὰ τῷ μόνῳ Καθηγητῇ καὶ Διδασκάλῳ μαθητείας μου. (Διὰ τῶν τελευταίων τούτων λέξεων ὁ κ. Μακράκης μᾶς ὑποδεικνύει, ὅτι ἀφοῦ ἔλαβε δῶρον παρὰ τῆς Θεοτόκου τὸν Χριστόν, ἐμαθήτευσε παρ' αὐτῷ καὶ παρ' αὐτοῦ ἐδιδάχθη, καὶ μετεχειρίσθη λοιπὸν τὸν Χριστόν ὡς καθηγητὴν καὶ διδάσκαλον, καὶ ὅτι καρπὸς τῆς παρὰ τῷ Χριστῷ μαθητείας εἶναι ἡ βίβλος αὕτη, ἡ ἐπιγραφομένη ἡ πόλις Σιών. Ἐντεῦθεν δὲ ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ βίβλος ἡ πόλις Σιών πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς βίβλος θεόπνευστος, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν αὐτὴν ἀξίαν, ὁποῖαν καὶ τὰ εὐαγγέλια. Διότι, ὅπως τὰ εὐαγγέλια ἐγράφησαν παρ' ἀνθρώπων, οἵτινες ἐμαθήτευσαν παρ' αὐτῷ τῷ Χριστῷ οὕτω καὶ ἡ βίβλος, ἡ ἐπιγραφομένη ἡ πόλις Σιών, ἐγράφη παρὰ τοῦ Μακράκη, ὅστις, ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος δι᾽ ἑσυχυρίζεται, ἐμαθήτευσε παρ' αὐτῷ τῷ Χριστῷ, τῷ μόνῳ καθηγητῇ καὶ διδασκάλῳ. Ἀποροῦμεν ὅμως, πῶς ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ ἡ πόλις Σιών (ἐν σελ. 78) ἀπαντᾶται ἡ διδασκαλία, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὁ τέλειος ἄνθρωπος, διδασκαλία, τὴν ὁποῖαν διδάσκουσιν οἱ ἀκρέμονες τῶν ὀρθολογιστῶν, οἱ ἀπορρίπτοντες τὴν θεότητα τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, ὁ Ῥενὰν καὶ οἱ τούτῳ ὅμοιοι, ὡς καὶ ὁ Ἄρειος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ). *Εἰς ἐνδειξιν τῆς υἱικῆς μου εὐγνωμοσύνης τε καὶ σεβασμοῦ.**

Χωρὶς ἀμφισβησίας πᾶς ὀρθόδοξος χριστιανός, ὅστις παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐδιδάχθη νὰ προσφωνῇ καὶ νὰ καλῇ τὴν Θεοτόκον μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, θά ταραχθῇ, ὅταν ἀναγνώσῃ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ προλόγῳ, καὶ ἴδῃ, ὅτι ὁ Μακράκης προσφωνεῖ τὴν

Θεοτόκον Σεπτοτάτη μου μητηρ, ὦ μητηρ ἐμή, καὶ βεβαίως θὰ ψέξη τὸ τοιοῦτον. Οὕτω καὶ ὁ κ. καθηγητὴς εἰπὼν ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ (ἀριθ. 121), ὅτι εἶναι ἀσεβὴς θρασύτης καὶ τόλμῃ τοῦ Μακράκη τὸ νὰ λέγῃ «τὰ ἀξιώματα ταῦτα ἡ ἁγ. Γραφὴ καλεῖ ἱερωσύνην, βασιλείαν, προφητείαν, ἡμεῖς δὲ (ὁ Μακράκης) καλοῦμεν αὐτὰ θρησκευτικόν, πολιτικόν, καὶ φιλόσοφον, ἢ ἀπλῶς σοφόν, (διότι εἶναι βεβαίως ἀσεβὴς θρασύτης καὶ τόλμῃ, πρῶτον μὲν νὰ ἀντιπαραθέτῃ ὁ Μακράκης ἑαυτὸν πρὸς τὴν ἁγίαν Γραφήν. «Ἡ ἁγία Γραφὴ καλεῖ, ἡμεῖς δὲ (ὁ Μακράκης καλοῦμεν)», ἔπειτα δὲ νὰ μεταβάλλῃ τὰς ἀκηράτους λέξεις τῆς ἁγ. Γραφῆς, καὶ τὴν μὲν λέξιν ἱερωσύνην νὰ μεταβάλλῃ εἰς θρησκευτικόν, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς πολιτικόν, καὶ τὴν προφητείαν εἰς φιλόσοφον ἢ ἀπλῶς σοφόν)· ἔπειτα παροδικῶς ὁ κύριος καθηγητὴς ψέγει τὴν μεγαλαυχίαν καὶ θρασύτητα τοῦ Μακράκη, ὅστις ἀπὸ τύφου καὶ κομπορρημοσύνης καλεῖ ἑαυτὸν ἀπόστολον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὑπηρέτην τοῦ λόγου, ὅστις δὲν ἠσχύνθη νὰ γράψῃ, ὅτι ἡ Θεοτόκος ἐδωρήσατο αὐτῷ τὸν Χριστόν· ψέγει, λέγομεν, τὸν Μακράκη», ὅτι ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ ἡ πόλις Σιών προφωνεῖ τὴν Θεοτόκον Σεπτοτάτη μου μητηρ, ὦ μητηρ ἐμή. Ἴδου τί λέγει ἐν τῇ «Δικαιοσύνῃ» (ἀριθ. 121). «Καὶ μήπως δὲν ὀνομάζει ὁ Μακράκης ἑαυτὸν πολλαχοῦ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, τοῦ ἐπιγραφομένου ἡ πόλις Σιών, υἱὸν τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου ;

Τῇ σεπτοτάτῃ ἀνάστῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ὁ εὐγνώμων υἱὸς Α. Μακράκης.— Σεπτοτάτη μου μητηρ ! — Ἄνεγνώρισά σε αἶφνης τὴν οὖσαν μητέρα μου.— ὦ μητηρ ἐμή».

Ἐρωτῶμεν νῦν, ἂν ὁ Μακράκης ἔπραξε συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, προσφωνήσας τὴν Θεοτόκον, ὦ μητηρ ἐμή. Ἄς κρούσωμεν τὰς θύρας τῆς Ἐκκλησίας, ἧτις εἶναι διδάσκαλος τῶν πιστῶν, καὶ αὐταὶ ἀνοιγῆσονται ἡμῖν, καὶ θὰ λάβωμεν τὴν ἀπάντησιν. Ἡ τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἧτις εἶναι μήτηρ καὶ τροφὸς καὶ διδάσκαλος καὶ αἰώνιος εὐεργέτης τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν, ἰδοὺ τί μᾶς λέγει ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ὁμολογίᾳ, ἐν ἣ περιέχεται ἡ φωνὴ αὐτῆς (Ἐρώτ. μβ'). «Ἀκόμη εἰς τὸν ἴδιον χαιρετισμὸν εἶναι καὶ τούτῃ ἡ διδασκαλία, ὅπου μᾶς διδάσκει νὰ τὴν ὀνομάζωμεν Θεοτόκον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐγεννήθηκεν ὁ Χριστός, Θεὸς τέ-

λαιος καὶ ἄνθρωπος τέλειος. Ἐτι δὲ εὐρίσκεται καὶ τοιαύτη διδασκαλία εἰς τὸν χαιριστὸν τοῦτον, εἰς τὸν λόγον ὅπου ὀνομάζει τὴν Παρθένον κεχαριτωμένην, πῶς αὐτὴ εἶναι μέτοχος τῆς θείας χάριτος, περισσότερον παρὰ κανένα ἄλλο κτίσμα· διατι εἶναι μήτηρ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία τὴν ὑψώνει ὑπὲρ τὰ Χερουβὶμ καὶ Σεραφίμ. Καὶ τώρα αὐτὴ ὑπεραίρει πάσας τὰς χορείας τῶν ἀγγέλων, ἰσταμένη ἐκ δεξιῶν τοῦ υἱοῦ της, ἐν πάσῃ τιμῇ καὶ δόξῃ, καθὼς ὁ ψαλμωδὸς (ψαλμ. μδ', 9.) λέγει, «παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρυσῷ περιβεβλημένη πεποικιλμένη». Τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον (ὃ ἐστὶ τὸ «Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.) καθέννας ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς πρέπει μετ' εὐλαθείας νὰ τὸν λέγη, ζητῶντας τὴν μεσιτείαν τῆς Παρθένου. Πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέσεις μητρὸς πρὸς εὐμένειαν τοῦ υἱοῦ». Ἐρωτῶμεν νῦν τὸν Μακράκη, ἡ φωνὴ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, πῶς λέγει νὰ ὀνομάζωμεν τὴν Θεοτόκον; Θεοτόκον, παρθένον κεχαριτωμένην, μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, Θεοτόκον Παρθένον, ἢ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Μακράκη, πρέπει νὰ προσφωνῶμεν αὐτῇ, σεπτοτάτη μου μήτηρ, ὦ μήτηρ ἐμῆ;

Ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς αὐτῆς ἄσμασι καὶ εὐχαῖς ἡ τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἀνυμνεῖ τὴν Θεοτόκον, ὀνομάζουσα αὐτὴν ὡς μὲν πρὸς τὸν Θεάνθρωπον Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, «Θεογεννήτρια, Θεοκνήτορα, Θεοτόκον, Παραγίαν Θεοτόκον, Θεομήτορα, Παρθενομήτορα, Παρθένον καὶ μητέρα, Μητέρα ἀνύμφευτον, Μητέρα Θεόνυμφον, Μητροπάρθενον, Βασιλίδα μητέρα, Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, Μητέρα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, Μητέρα τοῦ φωτός, κτλ.» ὡς δὲ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς «Δέσποιναν, Παραγίαν Δέσποιναν, Ἐλπίδα, Λιμένα, Μεσιτείαν, Μεσίτριαν, Καταφυγὴν, Καταφύγιον, Πρεσβείαν, Πρεσβυτέρια, Προστάτιν, Προστασίαν, Τεῖχος κτλ.» Ἡ Ἐκκλησία, ἥτις δικαίως τὴν λέξιν μητέρα ἐπὶ τῆς Θεοτόκου μεταχειρίζεται κυριολεκτικῶς καὶ οὐχὶ τιμητικῶς, διότι ἡ Θεοτόκος εἶναι ὄντως μήτηρ τοῦ Θεοῦ, καθιέρωσε τὴν κυριολεκτικὴν χρῆσιν τῆς λέξεως μήτηρ ἐπὶ τῆς Θεοτόκου, καὶ οὐχὶ τὴν τιμητικὴν. Βομβοῦσι δὲ τὰ ὦτα ἐκάστου ὀρθοδόξου χριστιανοῦ, ἀκούοντος

πάντοτε ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τὸν μὲν διάκονον ἐκφωνοῦντα « τὴν Θεοτόκον καὶ Μητέρα τοῦ φωτός ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνωμεν », τοὺς δὲ ψάλτας ψάλλοντας τὸ « Ἄξιον ἐστὶν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον σὲ μεγαλύνομεν, », καὶ καθ' ἐκάστην ἐν τῇ προσευχῇ αὐτεῦ ἐπαναλαμβάνοντος οὐ μόνον τὸ ἄξιον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τὸ Θεοτόκε Παρθένε χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν », καὶ τὸ « τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι *Μήτηρ* τοῦ Θεοῦ (1) φύλαξόν με ὑπὸ τὴν σκέπην σου. » Δὲν ὑπάρχει δὲ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἡμῶν βιβλίοις οὔτε εὐχὴ οὔτε ᾄσμα, ἐν ᾧ πρὸς ἀνύμνησιν τῆς Θεοτόκου, ὁ πιστὸς ἢ οἱ πιστοὶ νὰ ὀνομάζωσιν αὐτὴν *μητέρα* αὐτῶν, προσφωνοῦντες ὡς ὁ Μακράκης, ᾧ *μητερ ἐμῆ*, ἢ ᾧ *μητερ ἡμῶν*. Ἄν δὲ ἔχη ὁ κ. Μακράκης νὰ μᾶς δεῖξῃ τοιοῦτον χωρίον, παρακαλοῦμεν αὐτὸν νὰ τὸ δημοσιεύσῃ, σημειῶν συνάμα καὶ τὴν σελίδα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βιβλίου, ἐν ᾧ αὐτὸ εὐρίσκεται. Ἡμεῖς, ὅπως μετὰ βεβαιότητος ἀποφανθῶμεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἡμῶν βιβλίοις οὔτε εὐχὴ οὔτε ᾄσμα, ἐν ᾧ πρὸς ἀνύμνησιν τῆς Θεοτόκου, ὁ πιστὸς ἢ οἱ πιστοὶ νὰ ὀνομάζωσιν αὐτὴν *μητέρα* αὐτῶν, προσφωνοῦντες ὡς ὁ Μακράκης ᾧ *μητερ ἐμῆ* ἢ ᾧ *μητερ ἡμῶν*, ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν βιβλία, ἧχουν Ὁρολόγιον τὸ Μέγα (ἐκδ. τοῦ 1864), Πανθέκτην ἱεράν ἐκκλησιαστ. τὴν τρίτομον (ἐκδ. ἐν Ἀθῆν. 1852) καὶ Εὐχολόγιον τὸ μέγα (ἐν Βενετία 1839), καὶ μετὰ προσοχῆς ἀναφυλλίσαντες, ἐσημειώσαμεν μόνον ἐκεῖνα τὰ μέρη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων καὶ εὐχῶν, ἐνθα ἡ Θεοτόκος καλεῖται *μήτηρ*, ὅπως ἰδῶμεν, τίνος μήτης καλεῖται, τοῦ Θεοῦ ἢ τῶν χριστιανῶν, καὶ ὅπως ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ μᾶς λύσῃ τὸ ἐρώτημα, ἂν ὁ Μακράκης δύναται νὰ ὀνομάζῃ τὴν Θεοτόκον *μητέρα* αὐτοῦ, λέγων *σεπτοτάτη μου μήτηρ*, ᾧ *μητερ ἐμῆ*. Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι πανταχοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εὐχῶν καὶ ἀσμάτων,

(1) Ἡ κλητικὴ τῆς λέξεως *μήτηρ* κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων εἶναι καὶ *μήτηρ* καὶ *μητερ*.

ἐνθα ἡ Θεοτόκος λέγεται μήτηρ, πανταχοῦ καλεῖται μήτηρ τοῦ Θεοῦ, μήτηρ τοῦ φωτός, μήτηρ τῆς ζωῆς, καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδαμοῦ δὲ μήτηρ ἐμοῦ τοῦ χριστιανοῦ ἢ ἡμῶν τῶν χριστιανῶν, ὡς ὁ Μακράκης ἐτόλμησε τοῦτο. Μόνος δὲ ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, δικαίως παρίσταται ἐν τοῖς ἱεροῖς ἄσμασι προσφωνῶν τὴν Θεοτόκον *μητηρ μου* (Μὴ ἐποδύρου μου *μητηρ* καθορῶσα ἐν ξύλῳ κρεμάμενον. Πανθέκτ. τομ. Α', 217 σελ. καὶ Β', τομ. 10 καὶ 949 σελ.—Μὴ ἐποδύρου μου *μητηρ* καθορῶσα ἐν τάφῳ . . . Πανθέκτ. τομ. Γ', 538 σελ. καὶ Εὐχολόγ. 458), *νύμφη μου καὶ μητηρ* (Ἐκλεξάμενος νυμφίος δεῦρο *νύμφη μου καὶ μητηρ*. Πανθέκτ. τομ. Β'. σελ. 146), *ὦ μητηρ* (ἐπάγην μὲν *ὦ μητηρ* Πανθέκτ. Β', 261), *μητηρ* (Γῆ με καλύπτει ἐκόντα *μητηρ* Πανθέκτ. Γ', 538.—Ἴνα τὴν βροτῶν. . . *μητηρ* οὖν μὴ κόπτου τοῖς ὀδύρμοις. Πανθ. Γ', 543.—Τὸν Ἀδάμ. καὶ Εὐάν ἐλευθερῶσαι *μητηρ* . . . Πανθ. Γ', 548)· ἂν καὶ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις γίναι μὲν αὐτὸς αὐτὴν προσαγορεύει (τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γίναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου, Ἰωαν. β', 4. Ἰησοῦς οὖν λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ γίναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου, Ἰωαν. ιθ', 26) ὡς καὶ Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν (αὐτόθι κ', 15), *μητέρα* δ' αὐτοῦ ἐνομαζοῦσιν αὐτὴν ὁ ἄγγελος Κυρίου (Ματθ. β', 13. β', 20). οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ (Ματθ. α', 18. β', 11. β', 14. β', 21. β', 46. Μαρκ. γ', 34. Λουκ. β', 33. 34. 43. 48. 51. η', 19. Πραξ. α', 14. Ἰωάν. β', 1. 3. 5. 12. ιθ', 25. 26), καὶ ὁ λαὸς (Ματθ. β', 47. ιγ', 55. Μαρκ. γ', 32. Λουκ. η', 20.), *μητέρα* δὲ τοῦ Κυρίου μου ἢ Ἐλισάβετ (Λουκ. α', 43.), ὅπως δηλονότι καὶ σήμερον πάντες οἱ χριστιανοὶ ὀνομαζόμεν αὐτὴν «*μητέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν*».

Μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ παραθέσωμεν ἐν τῷ κειμένῳ πάντα τὰ χωρία (τὰ ὁποῖα ὡς 500 ἀριθμοῦνται) τῶν ἱερῶν ἀγμάτων καὶ εὐχῶν, ἐνθα ἡ Θεοτόκος ἀνυμνεῖται Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἢ τοῦ Φωτός, ἢ τὰ ὅμοια, παραθέτομεν ἐνταῦθα τινὰ μόνον αὐτῶν, 50 τὸν ἀριθμόν, πάντα δὲ ἐν παραρτήματι.

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ.

Σελίς.

77 Ἐπὶ τὴν ὑπερένδοξον τοῦ Θεοῦ *μητέρα*.

136 Παναγία Παρθένη, *μήτηρ Θεοῦ*, οἱ τοῦ λόγου.

- 158 "Ασπιλε . . . ἀλλ' ὡς τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ μήτηρ
329 Ἐν τῇ γεννήσει . . . Μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς.
340 Μήτηρ ἀγία, ἡ τοῦ ἀφράσου Φωτός.
393 Χαῖρε ἡ τὸν ἀχώρητον . . . χαῖρε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ
[Θεοῦ.
446 Πολλοῖς συνεχόμενος, ὦ Μήτηρ τοῦ Λόγου καὶ Παρθένε.
424 Πάντων προστατεύεις . . . Μήτηρ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου.
455 Παναγία Δέσποινα ἡ τοῦ Ἐλεήμονος Θεοῦ φιλεύσπλαγ-
χος Μήτηρ.

ΠΑΝΘΕΚΤΗ ΙΕΡΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΤΟΜ. Α΄.

- 131 Μητέρα σε Θεοῦ ἐπιστάμεθα πάντες.
159 Ἐπιβώμεθα πάντες σὲ τὴν ἀληθῆ Μητέρα τοῦ Θεοῦ.
204 Σὺ μόνη τοῖς ἐπὶ γῆς Μήτηρ Θεοῦ γέγονας.
242 Χαῖρε κεχαριτωμένη Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.
255 Θεὸν σαρκούμενον καὶ ὡς Μητέρα Θεοῦ.
267 Ἄγία Δέσποινα ἀγνή, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ.
308 Ὠράθης, ὦ Παρθένε Μήτηρ Θεοῦ.
346 Ἡ προεκλελεγμένη δυναμένη ὡς Μήτηρ Θεοῦ.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

- 30 Σήμερον ἡ χαρά . . . ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου.
83 Τὴν σοφίαν καὶ λόγον . . . Μήτηρ Θεοῦ.
198 Μετὰ Θεὸν . . . Σὺ γὰρ Μήτηρ Θεοῦ ἐχρημάτισας.
220 Ἐφῆσεν ἰδὼν . . . ζωῆς μητέρα.
291 Ζεῦγος . . . τῆς ἐξ αὐτῶν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μητρὸς τικτο-
μένης.
427 Ψυχαῖς καθαραῖς . . . καὶ ὑπέραγρον μητέρα τοῦ Ἐμμα-
ρουή.λ.
576 Υἱὸν Θεοῦ τοῦ ζῶντος . . . Μήτηρ Θεοῦ.
611 Παθὼν με κλονούμενον . . . Μήτηρ Θεοῦ στερέωσον.
852 Κυρία πανύμνητε . . . Μήτηρ τοῦ πάντων Θεοῦ.
846 (ἐσφαλμένη ἀρίθμησης) Σὺ μόνη . . . Μήτηρ ἐδείχθης Θεοῦ.
895 Ἐν κυβάλλεισιν ἠγάθωμεν . . . Ἡ γὰρ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ.
900 Θεαργίῳ νεύματι . . . τῆρ τοῦ ἀειγνάου Φωτός Μητέρα.

Σελ.

911 Δέχου παρ' ἡμῶν . . *Μήτηρ τοῦ ζῶντος Θεοῦ.*946 Ἡ ἀπειρόγαμος ἀγνή καὶ *Μήτηρ Σου.*

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

Σελ.

36 Χαίροις παμμακάριστε...χαῖρε *Κυρίου δούλη καὶ Μήτηρ.*

97 Χαῖρε Θεοδόχε γαστήρ . . χαῖρε ἡ μήτηρ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

444 Τῷ τιμίῳ σταυρῷ . . μακαρίζομεν ὡς μητέρα τοῦ Θεοῦ.

469 Ὑπὲρ τὰς ἀνω . . μόνη γεγεννημένη *Μήτηρ τοῦ Παρτουργοῦ.*199 Τὴν ἀγνήν . . ὡς *Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.*243 Παῦσον τῆς ἐμῆς . . *Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.*250 Μεγαλύνομέν σε τὴν *Μητέρα τοῦ Φωτός.*283 Ἡ ἀνωμφορ καὶ πάναγγορ τοῦ Θεοῦ *Λόγου Μήτηρ.*358 Ἡ τοῦ φωτόρ τοῦ ἀδύτου *Μήτηρ.*427 Φρικτή σου ἡ λοχεία Θεοτόκε *Μήτηρ Χριστοῦ.*506 Χαῖρε ἡ δι' ἀγγέλου . . *Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.*570 Ἡ Παρθένορ καὶ *Μήτηρ Σου Χριστέ.*

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ.

Σελ.

49 Χαίροιρ ἡ ζωοδόχορ Πηγὴ . . *Χριστοῦ Μήτηρ Λόγου.*152 Χαῖρε Θεοτόκε *Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.*221 *Μητέρα παραληθῆ Θεοῦ Σε πάντερ γινώσκομεν.*

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ.

Σελ.

264 Πέφνης . . κατάκαρπορ *Μήτηρ τοῦ Κτίστον ἐλαία.*417 Σῶζε τοὺρ ἐλπίζονταρ . . *Μήτηρ τοῦ ἀδύτου ἡλίου.*529 Ἰκετικῶρ σοι βοῶμεν *Μήτηρ Θεοῦ.*603 Ὁ Θεὸρ δ Θεὸρ ἡμῶν . . *πρεσβείαιρ τῆρ Παρὰχράντου Σου Μητρόρ.*

Τὰ χωρία ταῦτα ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν ἄρ κέσωσιν εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία μᾶρ διδάσκει νὰ ἀνυμνῶμεν τὴν Θεοτόκον *Μητέρα τοῦ Θεοῦ, Μητέρα τοῦ Φωτόρ, καὶ τὰ ὄμοια, οὐδαμοῦ δὲ Μητέρα ἐμοῦ ἢ ἡμῶν τῶν πιστῶν. Καὶ ἐπαναλαμβάνομεν τὴν πρὸρ τὸν Μακράκην παράκλησιν νὰ μᾶρ παραθέτῃ ἐν μόνον ἄσμα, ἐνθα ἡ Θεοτόκορ νὰ ἀνυμνῆται*

καὶ νὰ προσφωνῆται: Σεπτοτάτη μου μητέρα, ἢ ὦ μητέρα ἐμή.
 Ὁ δὲ λόγος, δι' ὃν ἡ τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἀνυμνεῖ τὴν Θεοτόκον ὡς μητέρα τῶν χριστιανῶν, ἀλλ' ὡς μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μόνον εἶναι, ὅτι, 1) ἀφοῦ ἡ Θεοτόκος εἶναι ὄντως μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἔπρεπεν ἡ Ἐκκλησία διὰ τὴν Θεοτόκον νὰ καθιερώσῃ τὴν κυριολεκτικὴν χρῆσιν τῆς λέξεως μήτηρ, καθόλου δὲ τὴν τιμητικὴν· ἔπειτα 2), ὅτι δὲν εὐρίσκεται πρέπον τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἡ Θεοτόκος, νὰ ἀνυμνηθῆται ὡς μήτηρ τοῦ Θεοῦ καὶ συνάμα ὡς μήτηρ τῶν πιστῶν. Γοιουτοτρόπως ὁ Θεὸς θὰ ἐτίθετο ἐν ἴσῃ τάξει καὶ μοίρᾳ πρὸς τοὺς ἐπὶ μέρους πιστοὺς, οἵτινες εἶναι ἄνθρωποι. Ἀφοῦ δὲ ἡ Ἐκκλησία δὲν μᾶς ἐδίδαξε νὰ λέγωμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα ἡμῶν ἀλλὰ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πρέπει νὰ ἀσπασθῶμεν τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς.

Ἴσως τις ὅμως εἶπη, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μᾶς διδάσκει νὰ τιμῶμεν τὰς ὁσίας γυναῖκας διὰ τοῦ μητῆρ λέγοντες: « Ἐν σοὶ μητέρα ἀκριβῶς διεσώθη τὸ κατ' εἰκόνα· λαβοῦσα γὰρ τὸν σταυρὸν ἠκολούθησας τῷ Χριστῷ, καὶ πράττουσα ἐδιδασκες ὑπερορῆν μὲν σαρκός, παρέρχεται γὰρ ἐπιμελεῖσθαι δὲ ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτου· διὸ καὶ μετὰ ἀγγέλων συναγάλλεται ὁσία . . . τὸ πνεῦμα σου », καὶ ὀνομάζει αὐτὰς μητέρας ἡμῶν τῶν χριστιανῶν, μνημονεύουσα αὐτῶν ἐν τῷ μηνολογίῳ διὰ τῆς φράσεως « τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν τάδε » (οὕτω τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Θεοδώρας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Σεπτεμβρ. 11.—τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Εὐφροσύνης, Σεπτεμβρ. 25.—τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Πελαγίας, Ὀκτωβρ. 8.—τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Ματρώνης, Νοεμβρ. 9.—τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Ξένης, Ἰανουαρ. 24.—τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Εὐδοκίας, Μαρτίου 1.—τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, Ἀπριλίου 1.—τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Μακρίνης, ἀδελφῆς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, Ἰουλίου 19.). Ἀφοῦ λοιπὸν ταύτας δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν μητέρας ἡμῶν, τὴν Θεοτόκον τὴν ἀσυγκρίτως αὐτῶν ἀνωτέραν, τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἑνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ, δὲν δυνάμεθα τάχα νὰ ὀνομάσωμεν μητέρα ἡμῶν; ὁ δὲ Μακράκης δὲν ἔπραξε τάχα καλῶς, ὀνομάσας τὴν Θεοτόκον μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσφωνήσας αὐτῇ, σεπτοτάτη μου μητέρα, ὦ μητέρα ἐμή; Λέγωμεν δὲν δυνάμεθα. Διότι τὰς μὲν ὁσίας γυναῖκας ἡ Ἐκκλησία, ἡ διδάσκαλος τῶν

χριστιανῶν, ὀνομάζει μητέρας αὐτῶν τιμητικῶς, καὶ οὐχὶ κυ-
 ριολεκτικῶς. Οὕτω δὲ ὀνομάζουσα, ἀνυψοῖ αὐτάς πολὺ ὑψηλά-
 τὴν δὲ Θεοτόκον, ἀφοῦ δι' αὐτήν, τὴν ὄντως εὖσαν τοῦ Θεοῦ
 ἡμῶν μητέρα κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καθιέρωσε τὴν κυριολε-
 κτικὴν χρῆσιν τῆς λέξεως μήτηρ, μᾶς ἐδίδαξε νὰ τιμῶμεν διὰ
 τῆς προσηγορίας δέσποινα ἡμῶν (τῆς Παναγίας ἀχράντου
 ὑπερευλογημένης ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου)
 καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ οὐχὶ μήτηρ ἡμῶν ἀλλὰ μήτηρ τοῦ Θεοῦ
 ἡμῶν. Τὸ δὲ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει κῦρος, καὶ πᾶς
 χριστιανὸς πρέπει νὰ μιμῆται τὸ παράδειγμα τοῦτο. Τότε δὲ
 μόνον ἂς ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τοῦ Μακράκη, ὅταν ἀπο-
 λακτίσῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία οὐδα-
 μοῦ τῶν εὐχῶν καὶ ἀσμάτων αὐτῆς (ἐν οἷς ἐκφράνεται ἡ συνεί-
 δησις καὶ τὸ φρόνημα αὐτῆς) ὀνομάζει τὴν Θεοτόκον μητέρα
 τῶν χριστιανῶν, διότι εὐρίσκει τοῦτο ἀπρεπές. Εἰς κατανόησιν
 δὲ τοῦ πράγματος ἀναφέρομεν τὸ ἑξῆς. Ἄν ὑπήκοός τις παρου-
 σιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως προσφωνήσῃ αὐτὸν οὐχὶ μεγα-
 λειότατε, ἀλλὰ γενναιότατε, ἐρωτῶμεν εἶναι τοῦτο πρέπον ;
 Πάντες θὰ εἴπωσιν, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀπρεπές. Διότι καταβιβάζε-
 ται ἡ ἀξία τοῦ βασιλέως, ὅστις εἶναι μεγαλειότατος καὶ οὐχὶ
 γενναιότατος. Οὕτως, ἐὰν τις προσφωνήσῃ τὴν Θεοτόκον μη-
 τέρα τῶν χριστιανῶν, καταβιβάζει τὴν ἀξίαν αὐτῆς. Διότι τὸ
 μήτηρ τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀρχῆς καὶ αἰτίας ὅλων τῶν ὄντων, ἀναμ-
 φιβόλως παρέχει ἀσυγκρίτως μείζονα τιμὴν καὶ ἀξίαν ἢ τὸ
 μήτηρ τῶν χριστιανῶν, οἵτινες εἶναι ἐλάχιστον μέρος τῶν δια-
 φόρων ὄντων, τῶν τε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς. Ἐὰν δὲ
 προσφωνήσῃ, ὡς ὁ Μακράκης, τὴν Θεοτόκον ὡς μητέρα ἐμῆ, τότε
 καταβιβάζει αὐτήν ἀκατολογίστως περισσότερον. Καὶ πάλιν, ἐὰν
 προσφωνήσω πολίτην τινα γενναιότατε, τιμῶ αὐτὸν καὶ ὑψῶ· ἂν
 ὅμως οὕτω προσφωνήσω τὸν βασιλέα, βεβαίως τὸν ὑβρίζω,
 διότι οὗτος εἶναι πολὺ ἀνώτερος ἐνός γενναιοτάτου, οὗτος εἶναι
 μεγαλειότατος. Τοιοῦτρόπως, ἐὰν τὴν ὀσίαν Μακρίναν, τὴν ἀδελ-
 φὴν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, προσφωνήσω μητέρα μου, τιμῶ καὶ
 ὑπερυψῶ αὐτήν· ἂν ὅμως τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως τῶν ὅλων
 προσφωνήσω μητέρα μου, διὰ τῆς αὐτῆς δηλ. προσηγορίας, δι'
 ἧς καὶ τὴν ὀσίαν Μακρίναν, βεβαίως καταβιβάζω αὐτήν ἀκατα-
 λογίστως, ἵνα μὴ εἴπω, ὅτι ὑβρίζω. Ἀλλὰ δύναταί τις νὰ εἴπῃ·

ὅτι ἡ Θεοτόκος εἶναι μήτηρ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ κυριολεκτικῶς, μήτηρ δὲ τῶν χριστιανῶν τιμητικῶς, ὅπως ἡ δσία Μαρίνα, μόνον εἰς ἀσυγκρίτως μεγαλείτερον βαθμόν. Ἄφοῦ λοιπὸν εἶναι, διατι καὶ νὰ μὴ προσφωνῆται μήτηρ τῶν χριστιανῶν; Ἀποκρινόμεθα, ὅτι καὶ ὁ βασιλεὺς εἶναι στρατηγὸς τιμητικῶς, ὅμως δὲν πρέπει νὰ προσφωνῆται γενναιότατος, ἀλλὰ μεγαλειότατος. Τὸ αὐτὸ εἰρήσθω καὶ ἐπὶ τῆς Θεοτόκου, ἀφοῦ μάλιστα ὁ διδάσκαλος ἡμῶν, ἡ Ἐκκλησία, δὲν μᾶς τὸ ἐδίδαξε διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτῆς. Ἐπειτα καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι Ἑβραῖος, ὅμως οὐδαμοῦ ἡ Ἐκκλησία λέγει Ἰησοῦ Ἑβραῖε ἐλέησον. Καὶ ὁ λόγος εἶναι προφανής. Μόνος δὲ ὁ Μακράκης προσφωνεῖ τὴν Θεοτόκον ὡς μητέρα ἐμῆ, διότι ὡς λέγει, ἀνεγνώρισεν αὐτὴν ὡς τοιαύτην Αἰφνίσις. Τοῦτο δὲ τὸ αἰφνίσις ἐγένετο, ὡς γράφει ἐν τῷ προλόγῳ τῆς πόλεως Σιών, μετὰ τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς, ἀφοῦ ἔλαβε παρὰ τῆς Θεοτόκου δῶρον τὸν προαιώνιον Λόγον. Πρότερον δὲ δὲν εἶχε συνείδησιν, ὅτι ἡ Θεοτόκος εἶναι μήτηρ αὐτοῦ, καὶ βεβαίως, διότι οὐδεὶς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καθηγητῶν τῆς θεολογίας, οὔτε αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία τὸν ἐδίδαξε νὰ λέγῃ τὴν Θεοτόκον μητέρα του. Κατὰ δὲ τὸ 1860 συνέβη ὁ αἰφνίδιος παρὰ τοῦ Μακράκη ἀναγνωρισμὸς τῆς Θεοτόκου ὡς μητρὸς αὐτοῦ. Καὶ ὑπὸ μὲν ἔποψιν θεολογικὴν ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος, εὐρίσκεται ὅτι ὁ Μακράκης προσφωνήσας τὴν Θεοτόκον ὡς μητέρα ἐμῆ, ἔπραξεν ἔργον θρασύτητος. Πολιτικῶς ὅμως ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος, ἐὰν δώσωμεν πίστιν εἰς τὴν «Δικαιοσύνην», ἥτις ἀπὸ τοῦ 126 φύλλου αὐτῆς διὰ πολλῶν κατὰ συνέχειαν ἄρθρων βεβαίως τὴν τουρκαποστολικὴν τοῦ Μακράκη διακονίαν, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι προσφωνήσας τὴν Θεοτόκον ὡς μητέρα ἐμῆ καὶ σεπτωτάτη μου μητέρα, ἔπραξε κάλλιστα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Διότι ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ χάριν τῆς τοιαύτης αὐτοῦ διακονίας καιροφυλακτῶν πᾶσαν κατάλληλον περίστασιν, ἵνα εἰσχωρῆ εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ ὄχλου, προσπαθεῖ νὰ ἐμβάλλῃ εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀπλουστέρων τὴν μεγίστην περὶ αὐτοῦ ἰδέαν. Ὁ σκοπὸς τοῦ Μακράκη, δι' ὃν ὀνομάζει ἑαυτὸν υἱὸν τῆς Θεοτόκου καὶ ταύτην μητέρα του, εἶναι νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀπλουστέρων τοιαύτην καὶ τηλικαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε αὐτοὶ νὰ νομίζωσι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶναι ἅγιος καὶ θεοφόρητος ἄνθρωπος, ὅτι ἀξιωθείς

θείων ὀπτασιῶν (1) καὶ ἀποκαλύψεων ὁμιλεῖ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐπομένως ὅ,τι λέγει εἶναι θεόπνευστον, οὕτω δὲ εὐκολώτερον ἀλίση τούς ἀπλουστέρους. Προσφωνῶν τὴν Θεοτόκον ὡ μῆτερ ἐμή βεβαίως, ὅσον ἀφορᾷ ἑαυτὸν, πράττει ἔργον ὑψηγορίας, τύφου, μεγαλαυχίας, κομποῤῥημοσύνης, μεγαλοῤῥημοσύνης, καὶ ἐντεῦθεν θρασύτητος· ἀλλ' ὅμως ἀφ' ἑτέρου εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν ἀπλοϊκῶν χριστιανῶν ἀναβιβάζει καὶ ἀνυφοῖ ἑαυτὸν ἀκαταλογίστως ὑψηλά, διότι θέτει καὶ τὸν ἑαυτὸν του ἐν ἴσῃ τάξει πρὸς τὸν Χριστόν.

Ἄλλ' ἄς ἀνακρίνωμεν νῦν καὶ τοὺς λόγους, οἵτινες, κατὰ Μακράκην, παρέχουσιν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ προσφωνῇ τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον «ὡ μῆτερ ἐμή». Ὁ πρῶτος λόγος εἶναι ὁ ἐξῆς· «Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁμολογουμένως μείζων τῆς κατὰ σάρκα μητρὸς αὐτοῦ· εἰ τὸ καλέσαι τὴν μητέρα τοῦ Χριστοῦ καὶ μητέρα ἡμῶν ἀσεβές ἐστὶ καὶ βλάσφημον καὶ οὐχὶ εὐσεβές καὶ εὐρημον, πολλῶ μᾶλλον ἔσται ἀσεβές καὶ βλάσφημον τὸ καλέσαι πατέρα ἡμῶν τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μείζονα ὄντα τῆς μητρὸς αὐτοῦ». Ἀπαντῶμεν. Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁμολογουμένως μείζων τῆς κατὰ σάρκα μητρὸς αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ μὲν καλεῖν πατέρα ἡμῶν τὸν Θεὸν καὶ πατέρα

(1) Μίαν ὀπτασίαν ἐνώπιον τοῦ ὄχλου ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας ἀφηγήθη ὁ Μακράκης καὶ κατεχώρισεν ἐν τῇ «Δικαιοσύνη» (ἀριθ. 50) τὴν ἐξῆς· «Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1867 λέγει, μεταβάς εἰς Σῦρον, καὶ ἐπιβάς ἐπὶ Αὐστριακῷ ἀτμοπλοίου ἐπανηργόμην αὐθις εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἀναλάβῃ διδασκαλικά καθήκοντα. Πρὶν ἢ εἰσελθῶμεν εἰς τὸν Ἑλλάσποντον, εἶδον καθ' ὕπνον τὴν κεχαριτωμένην Δέσποιναν, ἔχουσαν ἐν τῷ στήθει τὸν Χριστὸν νήπιον, ὃν τρόπον εἰκονίζει ἡ εἰκὼν ἢ καλουμένη τῶν οὐρανῶν πλατυτέρα, ἀπαστράπτουσαν γάρβιν καὶ δόξαν, κατήρχετο δὲ ὡς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ πλήθους στρατιᾶς οὐρανοῦ. Ἐγὼ τότε εὐρέθην ἔμπροσθεν αὐτῆς, καὶ θέλων νὰ στρέψω τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς λάμψεως ἐκείνης, δὲν ἠδυνάμην, ἀλλ' εἶδον μόνον περὶ ἐμὲ πλῆθος λαοῦ χαίροντος καὶ ἀλαλάζοντος. Ἀποροῦντος δὲ καὶ ἐρωτῶντος, τί ἐστὶ τοῦτο, ἤκουσα φωνῆς λεπτῆς λεγούσης, «αὕτη ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Ἡ Δέσποινα ἐνστάξασα εἰς τὴν καρδίαν μου δρόσον τερπνὴν, ἀπῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐγερθεὶς τὴν πρωΐαν, ἠσθάνομην ἔτι τὴν τερπνὴν ἐκείνην δρόσον ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ἀλλὰ δὲν ἤμην εἰς κατάστασιν τότε νὰ ἐννοήσω τὴν σημασίαν τοιοῦτου ὀράματος, τοῦ ὁποίου ὅμοιον οὐδέποτε ἄλλοτε εἶδον (διὰ τῶν τελευταίων τούτων λόγων ὁ κ. Μακράκης ὑπαινίττεται, ὅτι καὶ ἄλλα ὀράματα εἶχεν ἰδεῖ)».

τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι ἀκαταλογίστως μείζων τῆς μητρὸς αὐτοῦ, παρηγγέλθη καὶ ἐνετάλθη ἡμῖν, καὶ εἰς τοῦτο ἐδόθη ἡμῖν τὸ δικαίωμα. Τῶντι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς ἐδίδαξε νὰ προσευχώμεθα λέγοντες «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς κτλ.» (Ματθ. ς', 9—13. Λουκ. ιά, 2—4). Καὶ μᾶς παρήγγειλε λοιπὸν νὰ ὀνομάζωμεν τὸν Ὑψιστον πατέρα ἡμῶν, καὶ μᾶς ἔδωκε τὸ δικαίωμα τοῦτο (ὄρ. καὶ Ἰωαν. κ', 17.). Ἡ δὲ μία ἅγια καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἡ μήτηρ καὶ τροφὸς καὶ διδάσκαλος καὶ αἰώνιος εὐεργάτις τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν, ἐν καιρῷ τῆς συνάξεως αὐτῶν τί κάμνει; Ἄς ἀκούσῃ ὁ κ. Μακράκης. Πρὶν ἢ οἱ πιστοὶ εἴπωσι τὸ Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως καθικετεύει τὸν Ὑψιστον, λέγων «Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, μετὰ παρρησίας ἀκατακρίτως τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι σὲ τὸν ἐπουράνιον Θεὸν πατέρα, καὶ λέγειν». Ὁ δὲ λαὸς τότε λέγει τὸ «Πάτερ ἡμῶν». Τοῦτο δὲ γίνεται ἐν ὅλαις ταῖς λειτουργίαις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν τῇ λειτουργίᾳ Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, καὶ τῇ τῶν Προσηγιασμένων Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

Ἄς ἔλθωμεν τώρα καὶ εἰς τὴν παρὰ τοῦ Μακράκη γενομένην προσφώνησιν πρὸς τὴν Θεοτόκον ᾧ μήτηρ ἐμή. Πρῶτον ἐρωτῶμεν, ἐδόθη παραγγελία παρὰ τοῦ Κυρίου νὰ καλῶμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα ἡμῶν; Οὐχί. Βεβαίως ὁ κ. Μακράκης θὰ μᾶς παραπέμψῃ εἰς τὸ χωρίον Ἰωάννου ιθ', 26. Ἀλλὰ περὶ τούτου θὰ κάμωμεν λόγον ἀμέσως κατωτέρω, καὶ θὰ καταδείξωμεν τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ ἐρμηνείαν. Ἄν δὲ ἀνοιξώμεν τὴν ἅγιαν Γραφὴν μανθάνομεν ἐξ αὐτῆς νὰ ὀνομάζωμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα τοῦ Κυρίου, ὅπως ὠνόμασαν αὐτὴν ἡ Ἐλισάβετ, οἱ Ἄγγελοι, οἱ Εὐαγγελισταί, ὁ λαός (ὄρ. ἀνωτέρω τὰ χωρία). Δεύτερον ἐν ταῖς ἱεραῖς συνάξεσι τί κάμνει ἡ Ἐκκλησία; Ἐν μὲν τῷ ὀρθρῷ μετὰ τὸ «τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ φωτός ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνωμεν» ψάλλει τὸ «μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον κτλ». «Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν . . . τὴν ὄντως Θεοτόκον σὲ μεγαλύνομεν». Ἐν δὲ τῇ λειτουργίᾳ μετὰ τὸ «ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης» . . . ψάλλεται τὸ ἄξιον ἐστὶν ὡς ἀληθῶς . . . Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν». Τοιοῦτοτρόπως, ἐνῶ, ὡς πρὸς τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ἡ Ἐκκλησία καὶ ἔλαβε τὴν παραγγελίαν καὶ τὸ δι-

καίωμα νὰ καλῆ τὸν Ὑψιστον πατέρα ἡμῶν, καὶ τοῦτο ἐν ταῖς ἱεραῖς συναξέσιν ποιεῖ μετὰ προηγουμένην καθικέτευσιν (καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς, μετὰ παρρησίας ἀκατακρίτως τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι Σὲ τὸν ἐπουράνιον Θεὸν πατέρα καὶ λέγειν πάτερ ἡμῶν), ἔρχεται ὡς πρὸς τὴν ἐπίκλησιν τῆς Θεοτόκου ᾧ μῆτερ ἐμή, οὐχὶ ἡ Ἐκκλησία, ἀλλ' ἓνας Μακράκης (ὁ τίς ; καὶ ποῖος ;), καί, ἐνῶ δὲν ἔχει οὔτε τὴν παραγγελίαν οὔτε τὸ δικαίωμα οὔτε παρὰ τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε παρὰ τῶν ἀποστόλων, οὔτε παρὰ τῶν διαδόχων αὐτῶν, οὔτε παρὰ τῆς φωνῆς Ἐκκλησίας νὰ λέγῃ τὴν Θεοτόκον μητέρα αὐτοῦ, ἐνῶ τὸνναντίον μάλιστα διδάσκεται παρ' αὐτῆς νὰ καλῆ τὴν Θεοτόκον μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἔρχεται, λέγομεν, μετὰ τόλμης ἀνηκούστου καὶ προσφωνεῖ τὴν Θεοτόκον ᾧ μῆτερ ἐμή, σεπτοτάτη μου μῆτερ, προφρασιζόμενος, ὅτι αἴφνης τὴν ἀνεγνώρισεν ὡς τοιαύτην. Καὶ λοιπὸν τὸ νὰ ὀνομάζωμεν οἱ χριστιανοὶ τὸν πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πατέρα ἡμῶν, οὐχὶ μόνον δὲν εἶναι ἀσεβές καὶ βλάσφημον, ἀλλὰ τὸνναντίον μάλιστα, ἐπειδὴ μᾶς ἐδόθη ἡ ἐντολὴ καὶ τὸ δικαίωμα τεῦτο παρ' αὐτοῦ τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐπειδὴ μᾶς τὸ ἐδίδαξεν ἡ Ἐκκλησία, εἶναι καθῆκον εὐσεβές παντὸς χριστιανοῦ. Ἀπ' ἐναντίας δὲ τὸ νὰ ὀνομάζωμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα ἡμῶν, ἐπειδὴ δὲν μᾶς τὸ ἐδίδαξεν ἡ Ἐκκλησία, πρέπει νὰ θεωρῆται, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἀσεβές καὶ βλάσφημον, ἔργον θρασύτητος. Καὶ πάλιν καθῆκον εὐσεβείας εἶναι τὸ νὰ ὀνομάζωμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μόνον, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ὁ κ. Μακράκης θὰ μᾶς εἴπῃ ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκε τὸ δικαίωμα καὶ μᾶς ἐπέβαλε καθῆκον νὰ ὀνομάζωμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα ἡμῶν. Ἴδου τί λέγει ὁ Μακράκης ἐν τῷ Λόγῳ (ἀριθ. 11. σελ. 4. στηλ. 1.). «Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐν τῷ 18', κεφαλ. 26. 27. λέγει ταῦτα. «Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα, ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ, γύναι ἰδοὺ ὁ υἱός σου. 27. Εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου.» Ὁ Χριστὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν καλεῖ υἱὸν τῆς μητρὸς του, καὶ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα καλεῖ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μαθητοῦ μητέρα, γύναι ἰδοὺ ὁ υἱός σου· μαθητὰ ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τὸ παραχωρούμενον εἰς τὸν ἓνα μαθητὴν, δῆ-

λον, ὅτι εἶναι δικαίωμα πάντων τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὀφλισκάνει μωρίαν ὁ ἄλλως φρονῶν. Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν, εἶπεν ἄλλοτε ὁ Χριστός, οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάττοντες αὐτόν (Λουκ. η', 21)».

Ἀποκρινόμεθα. Ὁ Μακράκης πρέπει νὰ ἔχη εὐσυνειδησίαν (ἀλλὰ τίς ἔχασεν αὐτήν;) καὶ νὰ νὰ μὴ κολοβῶνῃ τὰ παραγόμενα χωρία. Μετα τὸ ἰδοῦ ἡ μήτηρ σου τοῦ 27 στιχ. τοῦ 1θ', κεφ. τοῦ Ἰωάνν. ἀκολουθεῖ τὸ «καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτήν ὁ μαθητῆς εἰς τὰ ἴδια». Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὴν κλειδὰ τῆς ἐρμηνείας τοῦ 26. καὶ 27. στίχου τοῦ 1θ', κεφ. τοῦ κατὰ Ἰωανν. Εὐαγγελίου. Ὁ Χριστός δῆλον ὅτι λέγει εἰς μὲν τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἴδε ὁ Ἰωάννης εἶναι υἱός σου, εἰς δὲ τὸν Ἰωάννην, μαθητὰ ἰδοῦ ἡ μήτηρ σου, οὐχὶ ὅπως, κατὰ Μακράκην, δώσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ προσφωνῇ ὁ Ἰωάννης τὴν Θεοτόκον ὡς μητὴρ ἐμὴ, ἀλλ' ὅπως δώσῃ εἰς τὸν Ἰωάννην τὴν παραγγελίαν, ὅτι πρέπει αὐτὸς νὰ παραλάβῃ εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ νὰ φροντίζῃ εἰς τὸ ἐξῆς περὶ τῆς διατροφῆς καὶ περιθάλψεως τῆς Θεοτόκου, ὅπως καὶ περὶ τῆς οἰκείας μητρός. Δι' ὀλίγων εἰπεῖν, ὁ Κύριος ἀναθέτει εἰς τὸν Ἰωάννην, τὸν ἐπιστήθιον αὐτοῦ μαθητὴν, τὴν περιποίησιν τῆς φυσικῆς αὐτοῦ μητρός. Ἄνοιξον Μακράκη τὴν Κ. Διαθήκην τοῦ Θ. Φαρμακίδου (τομ. Β', σελ. 732), διὰ νὰ ἀναγνώσῃς τὴν ἐρμηνείαν Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαβηνοῦ, καὶ οὕτως ἀνοιξῆς τὰ ὄμματα σου. «Ἦδη ἀποθνήσκων» παρατίθεται τὴν μητέρα τῷ μαθητῇ, τὴν ἡγαπημένην τῷ ἡγαπημένῳ, τὴν παρθένον τῷ παρθένῳ, παιδεύων ἡμᾶς φροντίζειν τῶν γονέων ἄχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς, ὅταν οὐ μόνον οὐκ ἐμποδίζωσιν εἰς ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον συμφοροῦσιν ἡμῖν τὰ σωτήρια· ὅτε μὲν γὰρ ἀκαίρως ἠνόχλει, ἔλεγε τί ἐμοί καὶ σοὶ γύναι (Ἰωαν. β', 4). Καὶ τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου (Ματθ. ιβ', 48); νῦν δὲ πολλὴν ἐπιδείκνυται φιλοστοργίαν. Ἴδε ὁ υἱός σου, τοῦτέστιν οὗτος ἐστὶ σοὶ ἀντ' ἐμοῦ. Ἴδοῦ ἡ μήτηρ σου, ἡγούσιν σὺ ἔση ταύτη ἀντ' ἐμοῦ, ὀφείλεις ὡς μητρός σου ταύτης φροντίζειν. Τῆς μὲν οὖν μητρός ἐφρόντισε, τὸν δὲ μαθητὴν ἐτίμησε τιμὴν τὴν μεγίστην καὶ τῆς παραμονῆς τοῦτο μισθὸν τέως διέδωκεν. Στιχ. 27. Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτήν ὁ μαθητῆς εἰς τὰ ἴδια. Κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ διδασκάλου, λέγει Εὐθύμιος ὁ Ζυγαβηνός».

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος λέγει ἐρμηνεύων τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον (εἰς Ἰωάνν. διμιλία πε', τομ. Η', τελ. 462). «*Ἴδε ὁ υἱός σου. Βαβαὶ τῆς τιμῆς! ὅση τὸν μαθητὴν ἐτίμησε*» τιμῆ! Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ἀπῆει λοιπόν, τῷ μαθητῇ παρέδωκε «*τημελήσοντι*. Ἐπειδὴ γὰρ εἰκος ἦν, ἅτε μητέρα οὗσαν ἀλγεῖν «*καὶ τὴν προστασίαν ζητεῖν, εἰκότως αὐτὴν ἐγχειρίζει*: τῷ πο-
»θουμένῳ. Τούτῳ φησὶν ἰδοὺ ἴδε ἡ μήτηρ σου. Ταῦτα δὲ ἔλε-
»γε, συνάπτων αὐτοὺς εἰς ἀγάπην· ὅ, περ οὖν καὶ ὁ μαθητὴς
»συνιείς, εἰς τὰ ἴδια αὐτὴν ἔλαβεν».

«Ἐπειτα ὁ Χριστός, λέγει ὁ Μακράκης, τὴν ἑαυτοῦ μητέρα καλεῖ καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ μητέρα. Τοῦτο δέ, ὃ ἐστὶν ὅτι ἐκάλεσεν ὁ Χριστός τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα τοῦ ἑαυτοῦ μαθητοῦ, λέγει, μᾶς παρέχει τὸ δικαίωμα νὰ καλῶμεν καὶ ἡμεῖς τὴν Θεοτόκον *μητέρα ἡμῶν*, καὶ νὰ προσφωνῶμεν αὐτῇ *ὦ μητερ ἐμή*». Κατὰ τὴν λογικὴν ταύτην συμπεραίνομεν καὶ ἡμεῖς· ὁ Χριστός καλεῖ τὴν μητέρα αὐτοῦ *γύναι* (γύναι ἰδοὺ ὁ υἱός σου), ἄρα καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ προσφωνῶμεν τὴν Θεοτόκον *γύναι*, καὶ νὰ λέγωμεν, *ὦ γύναι*, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν. Ἄλλ' ἐρωτῶμεν εἶναι τοῦτο πρέπον; «Τὸ δικαίωμα, λέγει ὁ Μακράκης τοῦτο, τὸ παραχωρούμενον εἰς τὸν ἕνα μαθητὴν, δηλον ὅτι εἶναι δικαίωμα πάντων τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐπομένως καὶ τοῦ Μακράκη». Κατὰ τὴν λογικὴν ταύτην δικαίωμα παραχωρηθὲν εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου εἶναι καὶ δικαίωμα τοῦ Μακράκη. Ἐπομένως καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ χειροθετεῖν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀφιέναι ἀμαρτίας δύναται νὰ ἀσκήσῃ ὁ Μακράκης.

«Καὶ ὀφλισκάνει, λέγει, μωρίαν ὁ ἄλλως φρονῶν»: Εἰς τὰς ὑβριστικὰς ταύτας λέξεις ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀπαντήσωμεν, καὶ δμολογοῦμεν ὅτι, ὡς πρὸς τὰς ὑβρεῖς καὶ τὰ ἀναίσχυντα σοφίσματα, ὁ Μακράκης δὲν ἔχει ὅμοιον αὐτῷ, καὶ μένει πάντοτε νικητής.

«Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου, προστίθησιν ὁ Μακράκης, οὗτοί εἰσιν, εἶπεν ἄλλοτε ὁ Χριστός, οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν». Εἶναι ἀσέβεια καὶ βεβήλωσις τῶν ἱερῶν λογίων, ὅταν αὐτὰ παράγωνται ἄλλως, ἢ ὡς εἶναι ἐν τῷ ἱερῷ κειμένῳ. Τὸ ἀνωτέρω παραχθὲν χωρίον «*μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου*» τὸ ὁποῖον παρήγαγεν ὁ Μακράκης δὲν ἔχει ἐν τῷ

ἱερῷ κειμένῳ οὕτως, ἀλλὰ παρὰ μὲν τῷ Λουκᾶ (η', 21) «μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοι εἰσὶν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες αὐτόν», παρὰ δὲ τῷ Ματθαίῳ (ιβ', 50) «ὅστις γὰρ ἂν ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτὸς μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν», παρὰ δὲ τῷ Μάρκῳ (γ', 35) «ὃς ἂν ποιήσῃ τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν». Ὁ δὲ Μακράκης θελήσας νὰ παραθέσῃ τὸ χωρίον τοῦ Λουκᾶ (η', 21) ἐβεβήλωσεν αὐτό. Ἄλλ' ἐρωτῶμεν τὸ χωρίον τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Χριστὸς μᾶς διδάσκει νὰ ὀνομάζωμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα ἡμῶν; Ὁ Μακράκης νομίζει, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ὀνομάζει ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ποιοῦντας αὐτόν, διὰ τοῦτο ἔχει πᾶς χριστιανὸς τὸ δικαίωμα νὰ προσφωνῇ τὴν Θεοτόκον ὦ μητερ ἐμή. Ἄλλ' ὁ Χριστὸς τὸν ἀκούοντα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ποιῶντα αὐτόν ὠνόμασε καὶ μητέρα αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν δικαίως, κατὰ τὴν Μακρακαϊκὴν λογικὴν, πᾶς χριστιανὸς ἔχει τὸ δικαίωμα, τὸν μὲν Χριστὸν νὰ προσφωνῇ υἱέ μου, τὴν δὲ Θεοτόκον, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ εἶναι μήτηρ τοῦ Χριστοῦ συμμητέρ μου (ἂν ἦναι δυνατόν νὰ πλασθῇ ἡ λέξις αὕτη, ἣτις ἐκφράζει πρᾶγμα φυσικῶς ἀδύνατον). Βεβαίως τὰ συμπεράσματα ταῦτα εἶναι τραγελαφικὰ καὶ ἄσεβῃ, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν πταίομεν, πταίει ἡ τραγελαφικὴ κεφαλὴ τοῦ Μακράκη, ὅστις μὲ τοιαύτην λογικὴν σραβοτομεῖ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ἐπειτα ὁ Χριστὸς τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ποιῶντας αὐτόν ὀνομάζει ἀδελφούς. Δύναται λοιπὸν κατὰ Μακράκην πᾶς χριστιανὸς νὰ προσφωνῇ τὸν Χριστὸν ἀδελφέ μου, καὶ νὰ λέγῃ Χριστὲ ἀδελφέ μου ἐλέησόν με: Ὁ Μακράκης θὰ εἶπῃ, ὅτι, ὅπως πᾶς χριστιανός, οὕτω καὶ ἐγὼ δύναμαι νὰ προσφωνῶ καὶ τὴν Θεοτόκον ὦ μητερ ἐμή, καὶ τὸν Χριστὸν ἀδελφόν μου, διότι διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως υἰοθετήθην τῷ οὐρανίῳ πατρί, καὶ ἐγενόμην συγκληρονόμος τῆς βασιλείας αὐτοῦ· δύναμαι, θὰ εἶπῃ, διότι καὶ ἀκούω τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ποιῶ αὐτόν, καὶ ἀπόδειξις εἶναι αἱ ἀνήκουστοι ὕβρεις, τὰς ὁποίας ἀφειδῶς ἐπιδάψιλεύω ἐπὶ πάντα, ὅστις ὅπως δῆποτε δὲν συμφωνήσῃ πρὸς τὰ δόγματά μου. Ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι τὸ νὰ προσφωνῇ τις τὸν Χριστὸν ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ, ἔνθα ἡ εὐπερίστατος ἀμαρτία κάμνει τοὺς χριστιανοὺς καὶ ἀκούοντας τὸν

λόγον τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ ποιῶσιν ὅμως αὐτόν, ἀδελφέ μου (τὸ ἔποϊον σημαίνει, ὅτι καὶ πραγματικῶς ἐγένετο συγκληρονόμος τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔφθασε τὸν βαθμὸν τῆς ἀγιότητος, καὶ ὅτι εἶναι ἐπίγειος ἄγγελος) εἶναι Φαρισαϊκὴ, ἢ ὅπερ ταυτό, Μακρ-
καϊκὴ ὑψηγορία καὶ θρασύτης. Λέγομεν δέ, ὅτι πᾶς Χριστιανός, ὡς διδάσκει τοῦτο ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῆς ἀσμάτων, ἐν τῷ παρόντι ζῶν κόσμῳ, ὀφείλει νὰ προσφωνῇ τὸν μὲν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν Θεάνθρωπον λυτρωτὴν, πολυεύσπλαγ-
χρον Κύριον, καὶ τὰ ὅμοια, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἐπειτα τὸ νόημα τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων λο-
γίων τοῦ Κυρίου (Λουκ. η', 21. Ματθ. ιβ', 50. καὶ Μαρκ. γ', 35.) εἶναι, ὅτι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ποιῶντες αὐτόν, αὐτοὶ μοι εἶναι ἀγαπητοὶ ὡς ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελ-
φοί μου. «Ὡστε οὐδὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἦσαν
» ἂν μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ (λέγει ὁ ἱερός Εὐθύμιος, Θ.
» Φαρμακίδου Κ. Δ. Α, σελ. 257), εἰμὴ ἐποίουν τὸ θέλημα τοῦ
» Θεοῦ· οὐκ' ἔστιν οὖν οὐδ' ὁ λόγος οὗτος ἀρνούμενου τὴν κατὰ
» σάρκα συγγένειαν ἐκείνην· οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὅτι οὐκ εἰσὶν· ἀλλὰ
» προτιμῶντος τὴν κατ' ἀρετὴν, καὶ διδάσκοντος ὅτι οὐδὲν κέρ-
»δος ἐκείνης, μὴ παρούσης καὶ ταύτης. Εἰ οὖν τὴν Θεοτόκον
» οὐκ ὠφέλει τὸ γενέσθαι μητέρα Θεοῦ, εἰμὴ ἐνάρετος ἦν, τίνα
» ἂν ἕτερον ὠφελήσῃ συγγένεια ἀγίου, μὴ ἔχοντα ἀρετὴν; κτλ.».

«Ὁ Παῦλος, τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ λέγει ναι, ὅ ἐστί, κατὰ
Μακράκη, ὁ Παῦλος μᾶς διδάσκει, ὅτι πρέπει νὰ ὀνομάζωμεν
τὴν Θεοτόκον μητέρα ἡμῶν. Ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι,
λέγει ὁ Παῦλος (Ἑβρ. β', 11.), ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν
οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων «ἀπαγγελῶ
τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέτῳ Ἐκκλησίας ὑμνήσω
σε». Λοιπὸν συμπεραίνει ὁ Μακράκης, ἀφοῦ ὁ Χριστὸς ὁ ἀγιά-
ζων δὲν ἐπαισχύνεται νὰ καλῇ ἀδελφοὺς, οὗς ἀγιάζει χριστια-
νοὺς, ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐπαισχύνεται ἄρα γε νὰ καλέσῃ τέκνα
τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ υἱοῦ αὐτῆς; Ἀπαντῶμεν. Τὸ νόημα τοῦ
ἀποστόλου Παύλου εἶναι, ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ ἀγιάζων, καὶ οἱ χρι-
στιανοὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἀγιαζόμενοι εἴμεθα ἐξ ἑνὸς πάν-
τες, τοῦτέστι τοῦ οὐρανοῦ Πατρός. Ἀλλ' ὁ μὲν Χριστὸς εἶναι
γνήσιον γέννημα, καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ οὐρανοῦ Πατρός· ἡμεῖς
δὲ κτίσματα καὶ κατὰ χάριν τῆς υἱοθεσίας ἡξιωμένοι. Ὡστε, ἂν

καὶ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν χριστιανῶν ἰσότης, ὑπάρχει ὁμως καὶ ὑπεροχή· διότι αὐτὸς μὲν εἶναι τοῦ οὐρανοῦ Πατὴρ υἱὸς φύσει, ἡμᾶς δὲ χάριτι, ἐκεῖνος μὲν εἶναι κτίστης ἡμεῖς δὲ κτίσματα. Ἐκεῖνος μὲν ἀγιάζει, ἡμεῖς δὲ ἀγιαζόμεθα. Ἔνεκα δὲ τῆς ὑπεροχῆς ταύτης λέγεται, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἐπαισχύνεται νὰ καλῆ τοὺς χριστιανούς ἀδελφούς. Ὑπάρχει βεβαίως ἄπειρος διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀγιάζοντος Χριστοῦ καὶ τῶν ἀγιαζομένων χριστιανῶν· διότι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι κατὰ φύσιν ἀδελφός, καὶ περὶ ὧν ἀληθῶς ἄνθρωπος, ἀλλὰ κατὰ φιλανθρωπίαν (ὄρ. Θ. Φαρμακίδου Καινὴν Διαθήκην τομ. ΣΤ', σελ. 27). Τοῦτο εἶναι τὸ νόημα τοῦ θείου ἀποστόλου. Ἄλλ' ἡ σοφιστεία τοῦ Μακράκη μᾶς ἀνακατώνει τὴν Θεοτόκον, καὶ μᾶς λέγει, ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπαισχύνεται νὰ καλέσῃ τέκνα αὐτῆς τοὺς ἀδελφούς τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Ἀλλὰ ποίαν σχέσιν ἔχει τὸ σοφιστικὸν νόημα τοῦ Μακράκη πρὸς τὸ νόημα τοῦ ἀποστόλου; Ἐπειτα δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ ἂν ἡ μήτηρ τοῦ Χριστοῦ ἐπαισχύνεται νὰ καλέσῃ τέκνα αὐτῆς τοὺς ἀδελφούς τοῦ υἱοῦ αὐτῆς· πρόκειται περὶ τοῦ ἂν ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ ἔχομεν τὸ δικαίωμα, καὶ ἂν εἶναι πρέπον νὰ καλῶμεν τὴν μητέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν μητέρα ἡμῶν, καὶ νὰ προσφωνῶμεν αὐτῇ ὡς *μητηρ ἐμῆ*. Περὶ τούτου πρόκειται. Ἄλλ' ἡ ἀναίσχυτος σοφιστεία τοῦ Μακράκη τί δὲν κάμνει; Ἐπειτα ὁ Μακράκης διατείνεται, ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπαισχύνεται νὰ καλέσῃ τέκνα αὐτῆς τοὺς ἀδελφούς τοῦ υἱοῦ αὐτῆς· ἀλλ' ἄς ἀποδείξῃ τοῦτο διὰ χωρίων τῆς ἁγίας Γραφῆς, διὰ μαρτυριῶν τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, δι' ἁσμάτων καὶ εὐχῶν αὐτῆς. Ἄς παραγάγῃ χωρία, ἐν οἷς ῥητῶς ἡ Θεοτόκος νὰ καλῆ τοὺς χριστιανούς τέκνα μου. Ἄς σκεφθῶμεν ἕμους καὶ ἡμεῖς κατὰ τὴν λογικὴν τοῦ Μακράκη. Ἄφου ὁ Χριστὸς ὁ ἀγιάζων δὲν ἐπαισχύνεται νὰ καλῆ ἀδελφούς οὓς ἀγιάζει χριστιανούς, ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ οἱ ἀγιαζόμενοι, τοὺς ὁποίους δὲν ἐπαισχύνεται ὁ Χριστὸς νὰ καλῆ ἀδελφούς, διὰ τί νὰ ἐπαισχυνώμεθα, καὶ νὰ μὴ καλῶμεν τὸν Χριστὸν ἀδελφόν; Ὄταν προσευχώμεθα πρέπει νὰ λέγωμεν *Χριστέ ἀδελφέ μου σῶσόν με*; Ἐρωτῶμεν, εἶναι τοῦτο πρέπον;

Ἄπαγε, λέγει ὁ Μακράκης, τῆς βλασφημίας καὶ τοῦ σατανικοῦ νοήματος ἄξιον τῆς κεφαλῆς τῶν ἐκ Γερμανίας Θεολό-

γων». Εἰς τὰς ὕβρεις ταύτας δὲν ἐνδύμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰς ὕβρεις οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ νικήσῃ τὸν Μακράκη. Ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ὕβρεων ὁ Μακράκης ἀποβαίνει πάντοτε στεφανίτης.

«Ἡ μήτηρ τοῦ Χριστοῦ, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Μακράκης, χαίρει καὶ σεμνύεται καλουμένη καὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Χριστοῦ μήτηρ, ὅσον χαίρει καὶ σεμνύεται, ὑμνουμένη μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν». Ἀπαντῶμεν. Ὅτι ἡ Θεοτόκος χαίρει καὶ σεμνύεται ὑμνουμένη μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦτο πιστεύομεν διότι οὕτως ὑμνησεν αὐτὴν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ χειλέων τῆς Ἐλισάβετ (καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος ἁγίου ἢ Ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με; Λουκ. α', 41. 42. 43)· διότι οὕτως ὑμνεῖ αὐτὴν τὸ αὐτὸ πνεῦμα διὰ τῶν ἀσμάτων τῆς θεοφορήτου Ἐκκλησίας. Ὅτι δὲ ἐπίσης χαίρει καὶ σεμνύεται καλουμένη καὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Χριστοῦ μήτηρ, τοῦτο λέγει ὁ Μακράκης. Ἡμεῖς δέ, ἐπειδὴ ἡ ὀνομασία μήτηρ τῶν χριστιανῶν εἶναι ἀσυγκρίτως κατωτέρα τῆς ὀνομασίας μήτηρ τοῦ Θεοῦ, τῆς κυρίως ἐμπρεπούσης αὐτῆ, λέγομεν, ὅτι εἰάν τις προσφωνήσῃ αὐτῇ ὡς μητέρα ἐμῆ, ἡ Θεοτόκος αἰσθάνεται τὸ αὐτὸ αἰσθημα, ὅπερ καὶ ὁ βασιλεύς, ὅταν τις τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, ἀντὶ νὰ καλέσῃ μεγαλειότατον, καλέσῃ αὐτὸν γενναιότατον, ἀπὸ τῆς ἀξίας τοῦ βασιλέως διὰ τῆς προσήσεως καταβιβάζων εἰς τὴν τοῦ στρατηγοῦ.

«Εἰ δὲ ἐγίνωσκεν ὁ ἐκ Γερμανίας θεολόγος, ἐξακολουθεῖ ὁ Μακράκης, τί σημαίνει τὸ γεγραμμένον «πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα», ἐγίνωσκεν ἂν, ὅτι ἡ ἐρημος ἄνδρὸς ἀειπάρθενος Μαριάμ ἔχει πολλὰ τέκνα, καὶ οὐδὲν ἄτοπον μεταξὺ αὐτῶν νὰ συγκαταλέγηται καὶ ὁ Μακράκης.» Ἀπαντῶμεν, ὅτι ὁ κ. Μακράκης μᾶς παρέχει ἐνταῦθα λαμπρὰν ἀπόδειξιν τῆς περὶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν γραφῶν δεινότητός του. Ὁ κ. Μακράκης μᾶς λέγει, ὅτι διὰ τῶν λέξεων «πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα», τὰ ὁποῖα πρῶτος εἶπεν ὁ Ἰσαΐας (κεφ. νδ', 1), εἶτα δὲ μετεχειρίσθη ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας (δ', 26. 27.) (Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἣτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν. Γέ-

γραφται γάρ «εὐφράνθητι στείρα ἢ οὐ τίκτους· ῥῆξον καὶ βόησον ἢ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα), σημαίνεται ὅτι ἡ ἔρημος ἄνδρὸς ἀειπάρθε-
νος Μαριάμ. ἔχει πολλὰ τέκνα, ἐξ ὧν καὶ τὸν Μακράκην. Τὴν Μακρακαϊκὴν ταύτην ἐρμηνεῖαν βασανίζομεν ἐπὶ τῆς Λυδίας λίθου τῆς ἐρμηνεΐας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀφίνομεν πάντα ἄνθρωπον νὰ κρίνη, ἃν ὁ Μακράκης γινώσκει τί λέγει. Ἀνοίγομεν τὸν Ε΄, τόμον τῆς Καινῆς Διαθήκης τοῦ Θ. Φαρμακίδου, σελ. 58. διὰ νὰ ἀνοιγθῶσι καὶ τὰ ῥμᾶτια τοῦ Μακράκη, καὶ τῶν ἀπλουστέρων ἐκείνων χριστιανῶν, ὅσους πλανᾷ.

Οἰκουμενίου ἐξήγησις «Ἄνω δὲ Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐχάλεσε. Καὶ οὕτω, φησὶν, ἡ Σάρρα τύπος ἦν τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι καὶ αὐτὴ στείρα οὔσα καὶ ἄπαις, ὡς ἡ ἐξ ἔθνῶν Ἐκκλησία ποτέ, ἐνίκησεν ἐν τῷ σπέρματι τὴν Ἄγαρ· καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐνίκησε τὴν συναγωγὴν. Καὶ μάρτυς τούτων Ἡσαΐας. Εὐφράνθητι στείρα ἢ οὐ τίκτους. Ἐξ ἔθνῶν Ἐκκλησία ὁ Ἡσαΐας ἐγκελεύεται ἐπὶ εὐφροσύνη βοῆσαι. Ῥῆξον δὲ ἢ τὰ τῆς στειρώσεως δεινὰ εἰς τοκετόν, ἢ φωνὴν εὐφροσύνης ἐκλάλησον. Ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου. Ἐρημον καὶ στείραν καλεῖ τὴν ἐξ ἔθνῶν Ἐκκλησίαν. Καὶ γὰρ ἦν ἔρημος θείας γνώσεως καὶ ἀγαθοῦ παντός πρὶν πιστεῦσαι Χριστῷ· ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. Ἐχουσιν ἄνδρα τὸν οἶον διευθύνοντα καὶ προνοοῦντα, καλεῖ τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, ἢ ὡς ἔχουσιν τὸν νόμον διοικοῦντα τὰ ἑαυτῆς, ἢ ὡς ἔχουσιν πάλαι τὴν ἐποψίαν τοῦ Θεοῦ».

Ἄλλο ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς δοξασίας, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἔχομεν τὸ δικαίωμα καὶ πρέπει νὰ προσφωνῶμεν τὴν Θεοτόκον, ὧ μῆτερ ἡμῶν, Σεπτοτάτη ἡμῶν μῆτερ, ἀρύεται ὁ Μακράκης ἐκ τοῦ Α΄ κεφ. τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, στιχ. 12. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν». Ταῦτα, λέγει ὁ Μακράκης, γράφων ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ἐννοεῖ καὶ διακρίνει δύο γεννήσεις· ἰοντὴν γέννησιν τὴν ἐξ αἱμάτων, τὴν ἐκ θελήματος ἀνδρὸς καὶ γυναικός, 2ον, τὴν γέννησιν τὴν ἐκ Θεοῦ. Πῶς γίνεται ἡ πρώτη γέννησις ἢ σαρκική, τοῦτο βλέπομεν καθ' ἑκάστην.—Ἀποκρινόμεθα. Τὸ πῶς

γίνεται ἡ σαρκικὴ γέννησις, τοῦτο βλέπουν καθ' ἑκάστην αἰμαῖα. Ἄν δὲ καὶ ὁ κ. Μακράκης βλέπει τοῦτο καθ' ἑκάστην, συγχαίρομεν αὐτῷ διὰ τοῦτο, καὶ οὐδεὶς φθόνος. Ἡμεῖς ὅμως, δμολογοῦμεν, ὅτι οὐδέποτε εἶδομεν, ἀλλὰ γινώσκουμεν τοῦτο ἐξ ἀκοῆς.

«Πῶς γίνεται, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Μακράκης, ἡ δευτέρα γέννησις ἢ ἐκ Θεοῦ καὶ θεία, τοῦτο γινώσκουσιν οἱ πιστεύοντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀναγεννηθέντες δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τῶν μυστηρίων τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἐγὼ οἶδα, ὅτι πρῶτον ἐγεννήθη ἐκ θελήματος ἀνδρὸς καὶ γυναικός· οἶδα ἔτι προσέτι, ὅτι διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἀνεγεννήθη ἐκ Θεοῦ, καὶ ἐγενόμην υἱὸς Θεοῦ, ἀδελφὸς Χριστοῦ, καὶ υἱὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου».

Ἀποκρινόμεθα. Πόθεν οἶδεν ὁ Μακράκης, ὅτι ἐγένετο υἱὸς Θεοῦ, ἀδελφὸς Χριστοῦ, καὶ υἱὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου; Βεβαίως θὰ μᾶς εἶπη, ἐκ τοῦ εἰρημένου ρητοῦ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου(α', 12.). «Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ». Ἄλλὰ τί σημαίνουν τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου; Τὰ ἐννοεῖ ὁ κ. Μακράκης; Ἄς ἀνοιξῆ, τὸν παρακαλοῦμεν, τὴν Κ. Διαθήκην τοῦ Θ. Φαρμακίδου, ἵνα ἴδῃ τὴν ἐρμηνείαν Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαβηνοῦ (τομ. Β', σελ. 420). «Ὅσοι δὲ παρεδέξαντο αὐτόν, λέγει ὁ Ζυγαβηνός, διὰ τοῦ παραδέξασθαι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι. Οὐκ εὐθὺς δὲ αὐτοὺς ἐποίησε τέκνα Θεοῦ· ἵνα μὴ ῥαθυμῆσαντες ἀπολέσωσι τὴν χάριν· ἀλλ' ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν γενέσθαι, ἵνα σπουδάσαντες γένωνται. Τί οὖν; οὐ πάντες ἔχουσιν ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι; Οὐ πάντες, εἰ μὴ οἷς αὕτη δέδοται· δέδοται δὲ μόνοις τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν. Διὸ καὶ σαφηνίζων τίσιν ἔδωκεν, ἐπήγαγεν, ὅτι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τοῦτέστιν εἰς αὐτόν. Ὅστε αὐτοῦ μὲν ἐστὶ τὸ δωρεῖσθαι τὴν εἰρημένην ἐξουσίαν· αὐτῶν δὲ τὸ χρῆσασθαι ταύτῃ. Ἔτερον δὲ τὸ διὰ βαπτίσματος υἰοθετηθῆναι τινα Θεῷ, καὶ ἕτερον τὸ διὰ φυλακῆς τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν τέκνον Θεοῦ γενέσθαι. Τὸ μὲν γὰρ ἀρχή, τὸ δὲ τέλος· καὶ τὸ μὲν δῶρον Θεοῦ, τὸ δὲ κατόρθωμα σπουδῆς». Κατὰ ταῦτα ἐνώπιον τοῦ κόσμου ἀποφαινόμενος ὁ κ. Μακράκης ὅτι ἐγένετο υἱὸς Θεοῦ,

ἀνακηρύττει ἑαυτὸν φθάσαντα εἰς τὸ τέλειον τῆς δυνατῆς τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετῆς, διασαλπίζει παρρησίᾳ, ὅτι ἐφύλαξε τὰς εὐαγγελικὰς ἐντολάς, καὶ ὅτι γενόμενος τέλειος, εἶναι πλέον υἱὸς Θεοῦ. Ἐρωτῶμεν καὶ αὐτὸν τὸν ἀπλούστατον χριστιανόν, δὲν εἶναι τοῦτο Φαρισαϊκὴ καὶ Σατανικὴ ὑψηγορία, μαρτυροῦσα, ὅτι ὁ Μακράκης οὐχὶ μόνον δὲν ἐγένετο υἱὸς Θεοῦ, ἀδελφὸς Χριστοῦ, καὶ υἱὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὅπως αὐτὸς ἐνώπιον τοῦ κόσμου τοῦτο διίσχυρίζεται, ἀλλ' ὅτι τὸναντίον ἐγένετο ὅ,τι καὶ ὁ Φαρισαῖος ; Ἐπειτα πρὸς Θεοῦ τὰ ἀνωτέρω παραχθέντα λόγια τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ὀρθῶς καὶ ὑγιῶς ἐρμηνευόμενα, συμφώνως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, παρέχουσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διίσχυρίζεται ὁ Μακράκης, τὸ δικαίωμα δηλονότι τοῦ προσφωνεῖν τὴν Θεοτόκον ὦ μητέρα ἐμῆ ; Ἀρίνομεν τὴν κρίσιν εἰς πάντα ἐχέφρονα.

« Ἢ δευτέρα, λέγει ὁ Μακράκης, γέννησις ἢ ἐκ Θεοῦ κατήρησα τὴν πρώτην γέννησιν τὴν ἐκ θελήματος σαρκός, καὶ νῦν χάριτι Θεοῦ εἰμὶ ὁ εἰμὶ, ἔχων πατέρα καὶ μητέρα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. »

Δεῦτε λοιπὸν προσκυνήσωμεν Μακράκη, τῷ νιῷ τοῦ Θεοῦ ! Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Μακράκη, τῷ τοῦ Χριστοῦ ἀδελφῷ καὶ συμβασιλεῖ !! Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Μακράκη, τῷ νιῷ τοῦ Θεοῦ καὶ νιῷ τῆς Θεοτόκου καὶ ἀδελφῷ τοῦ Χριστοῦ καὶ συμβασιλεῖ !!!

Ἀρίνοντες τὰς ἐν τῷ μεταξὺ ὕβρεις, ἐρχόμεθα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐπιχείρημα τοῦ Μακράκη. « Οὐ γινώσκεις, τί ὁ Χριστὸς εἶπε μετὰ τὴν ἀνάστασιν Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ. « Πορεύου, εἶπε, πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἶπέ αὐτοῖς, ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν » (Ἰωάν. κ', 17).

Ἀποκρινόμεθα. Διὰ τῶν λέξεων τούτων τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (κ', 17 πρὸς βλ. Ματθ. κη', 10), ἐν αἷς ὁ Κύριος Ἰησοῦς καλεῖ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀδελφούς αὐτοῦ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ πατέρα αὐτῶν, καὶ τὸν Θεὸν αὐτοῦ Θεὸν αὐτῶν, ὁ Μακράκης θέλει νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἔχουμεν οἱ χριστιανοὶ τὸ δικαίωμα νὰ καλῶμεν τὴν Θεοτόκον μητέρα ἡμῶν καὶ νὰ τὴν προσφωνῶμεν ὦ μητέρα ἡμῶν. Ἀλλὰ τὸ νόημα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου παρασάγγας ἀπέχει ἀπὸ τοῦ Μακρακαϊκοῦ νοήματος. Ἄς ἀντί-

Ξη, παρακαλοῦμεν, Εὐθύμιον τὸν Ζυγαβηῖον (ἐνθα ἀνωτέρω Β', σελ. 741), διὰ νὰ φωτισθῆ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ περὶ αὐτόν. «Ἀδελφοὺς δὲ αὐτοὺς ὠνόμασεν ὡς καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος, καὶ συγγενῆς αὐτῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. Ἐτέρως δὲ πατέρα ἑαυτοῦ τὸν πατέρα εἶπε, καὶ ἑτέρως τῶν μαθητῶν. Ἐαυτοῦ μὲν φύσει, ὡς δημοουσίου, τῶν μαθητῶν δὲ τῷ λόγῳ τῆς δημιουργίας καὶ προνοίας, ὡς δημιουργημάτων καὶ προνοίας ἀξιουμένων. Θεὸν δὲ καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν, ὡς ἀνθρώπων. Καὶ πῶς οὐχ ἀπλῶς εἶπε, καὶ Θεὸν ἡμῶν, ἀλλὰ κἀνταῦθα διέστειλεν ἑαυτόν; Διότι, εἰ καὶ ἄνθρωπος γέγονε, καὶ ἀδελφὸς αὐτῶν τῇ φύσει τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ πολὺ διέφερεν αὐτῶν τῇ τιμῇ διὰ τε τὴν ἔνωσιν τῆς Θεότητος καὶ διὰ τὸ ἀναμάρτητον.

Εἶναι πρόδηλον, ὅτι τὸ εἰρημένον χωρίον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου δὲν μᾶς παρέχει τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Μακράκης, ὅτι μᾶς παρέχει.

* *

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, περιέχον τὰ χωρία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων καὶ εὐχῶν, ἐνθα ἡ Θεοτόκος ἀνυμνεῖται μήτηρ, εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι οὐδαμοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων καὶ εὐχῶν ἡ Θεοτόκος προσφωνεῖται ὡς μήτηρ ἐμῆ (τοῦ χριστιανοῦ δηλονότι) ἢ ὡς σεπτοτάτη μου μήτηρ, ἀλλ' ἀπανταχοῦ μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τὰ ὅμοια.

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ

(ἐν Βενετίᾳ 1864.)

Σελίς 21 Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου...Μήτηρ τοῦ Θεοῦ...148. 151. 159. 425.—σ. 63 Τὸν υἱόν...Μήτηρ Κόρη.—σ. 66. Ὁ γλυκασμὸς...χριστιανῶν ἢ προστάτις, παρθένε Μήτηρ Κυρίου 433.—σ. 77 Τί σὲ καλέσωμεν...Παρθένον ἀγνήν Μητέρα.—σ. 77 Τὴν ὑπερένδοξον τοῦ Θεοῦ μητέρα...—σ. 78 Χριστέ τὸ φῶς...παναγράντου σου Μητρός...—σ. 93 Ὅτι οὐκ ἔχομεν...δέησις Μητρός...—σ. 108 Ἄξιόν ἐστιν...καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.—σ. 136 Παναγία Παρθένε Μήτηρ Θεοῦ.—σ. 152 Τοῖς μισοῦσι καὶ ἀδικοῦσιν...πρεσβείαις τῆς Παναγράντου σου Μητρός.—σ. 158 Ἀσπιλε, ἀμόλυντε...ὡς τοῦ φιλιανθρώπου Θεοῦ Μήτηρ...—σ. 165 Χαῖρε, ἐκ σοῦ γὰρ ἐσαρκώθη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Μόνη γὰρ ὑπάρχεις Μήτηρ (ἐννοεῖται τοῦ Λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου) καὶ Παρθένος...—σ. 171 Εὐφραίνεται νῦν....

Μητέρα ἀπειράνδρον...—σ. 208 Χαράν...Ναόν τοῦ Θεοῦ Λόγου
καὶ Μητέρα ἀγνήν.—σ. 256 Οὐράνιος χορὸς....Μητρός ἀπει-
ράνδρου.—σ. 329 Ἐν τῇ γεννήσει.....Μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς
ζωῆς..—σ. 329 Τὴν ἐν πρεσβείαις... ὡς γὰρ ζωῆς Μητέρα.....
—σ. 340 Μήτηρ ἀγία, ἡ τοῦ ἀφράστου φωτός. Καὶ 379,
382, 383, 384.—σ. 342 Πάντα ὑπὲρ ἐννοίαν.... Μήτηρ ἐγνώ-
σθης ἀψευδῆς, Θεὸν τεκοῦσα ἀληθινόν. Καὶ 343 καὶ 374, 383.
—σ. 375 ὁ τὴν εὐλογημένην....σου Μητέρα.....—σ. 386 Παρ-
θένε πανάμωμε, Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...καὶ 387.—σ. 388
Μήτηρ Θεοῦ παναγία....καὶ πάλιν αὐτόθι.—σ. 390 Ἄγία Δέ-
σποινα ἀγνή, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ....—σ. 393 Χαῖρε.....
Χαῖρε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.—σ. 393 Χαῖρε ἡ ἀξιωθεί-
σα γενέσθαι Μήτηρ Θεοῦ.—σ. 401 Χαῖρε ἀμνοῦ καὶ ποιμένος
Μήτηρ.....—σ. 402 Χαῖρε ἀστέρος ἀδύτου Μήτηρ.—σ. 403
Ἄνοιξω...βασιλίδι Μητρί (=τῇ τοῦ βασιλέως Χριστοῦ Μητρί) —
σ. 409. Ὡ πανύμνητε Μῆτερ, ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων Ἁγίων
ἀγιώτατον λόγον...—σ. 416 Πολλοῖς.... Ὡ Μῆτερ τοῦ Λόγου,
καὶ Παρθέρε...—σ. 422 Θελητήν τοῦ ἐλέους, ὃν ἐγέννησας Μῆ-
τερ ἀγνή, δυσώπητον. ...—σ. 424 Δέσποινα καὶ Μήτηρ τοῦ Λυ-
τρωτοῦ.....—σ. 424 Πάντων...Μῆτερ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου...
—σ. 425 Πάντων θλιβομένων ἡ χαρά....Μῆτερ τοῦ Θεοῦ τοῦ
Ὑψίστου...—σ. 433 Τὴν δέησίν μου Δέσποτου Θεοῦ Μῆ-
τηρ....—σ. 436 Μαρία Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 437 Ὁ Θεοῦ....
τῆς ἀγίας Μητρός Σου δεήσεν.—σ. 444 Κύριε ὁ Θεός μου,
οἶδα...εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις τῆς παναχράντου Σου Μητρός.—
σ. 446 Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ....παναχράντου καὶ ἀειπαρθένου
Μαρίας τῆς Μητρος Σου.—σ. 453 Ὁ δοὺς τροφήν... πρὸς τοῖς
δε Σὴν ἄχραντον ἀγνήν Μητέρα...—σ. 454 Τὸ σῶμά Σου τὸ
ἅγιον...πρεσβείαις τῆς παναχράντου σου Μητρός...—σ. 455
Παναγία Δέσποινα Θεοτόκε...ἡ τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ φιλεῦσπλαγ-
χνος Μήτηρ...—σ. 463 Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός...πρεσβείαις τῆς
πανάγνου Μητρός Σου...—σ. 484 Ὅλος ἦλθεν ἐξ ὕψους... ἐκ
παρθένου Μητρός...—σ. 492 Σῶτόν με Μητρός τῇ χάριτι δέο-
μαι τῆς παναχράντου Σου...ὦ Ἰησοῦ μακρόθυμε.

ΠΑΝΘΕΚΤΗ ΙΕΡΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

Ἐν Ἀθήναις 1852. Τόμος Α΄.

Σελ. 89 Τὸν σὸν υἱὸν ὡς ἐδλεψας... ἦν ὑπέστης ὡς Μήτηρ...

—σ. 131 *Μητέρα σε Θεοῦ ἐπιστάμεθα πάντες...*—σ. 133 *Ποίαν σοι ἐπάξιον ὄδῃν...Μήτηρ ἀνύμφευτε...*—σ. 133 *Τῆ ἀειπαρθένω Μητρὶ τοῦ βασιλέως τῶν ἄνω δυνάμεων...*—σ. 140 *Τὴν Μητέρα σου προσάγει σοι εἰς ἰκεσίαν ὁ λαός σου Χριστέ...*—σ. 144 *Παρθένε πανύμνητε Μωσῆς...ὡς μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...*—σ. 144 *Ῥομφαία διῆλθεν, ὦ υἱέ...τὴν Μητέρα καὶ δούλην σου δέομαι...*—σ. 146 *Παρθένε πανύμνητε Μωσῆς... δι' ὃ αἰτοῦμέν σε ὡς μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...*—σ. 148 *Ὁρῶσά σε νεκρόν... ὡς τοῦ Κυρίου Μητέρα καὶ πίστει δοξάσωμεν...*—σ. 152 *Πάντα ὑπὲρ ἔννοιαν...Μήτηρ ἐγνώσθης ἀψευδῆς, Θεὸν τεκοῦσα ἀληθινόν...*—σ. 159 *Ἐπιβώμεθα πάντες σὲ τὴν ἀληθῆ μητέρα τοῦ Θεοῦ...*—σ.160 *Ἁγίων ἀγίαν σὲ κατανοοῦμεν...Μήτηρ ἀνύμφευτε...καὶ 161.*—σ.161 *Ἦν ἡρετίσω Δέσποτα...Μητέρα Σὴν ὑπὲρ ἡμῶν.*—σ.165 *Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθῃμι Μητὴρ τῆς ζωῆς...*—σ. 166 *Τίς οἶδε; Τίς ἤκουσε Μητέρα τίκτουσαν τὸν ἑαυτῆς δημιουργόν.*—σ.167 *Ἡ παρθένος καὶ Μητὴρ σου Χριστέ...*—σ. 168 *Πάντων προστατεύεις ἀγαθῆ...Μήτηρ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου...*—σ. 169 *Νεῦστον ταῖς δεήσεσιν...σὲ τὴν τοῦ Δεσπότου Μητέρα...*—σ. 171 *Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου...Μήτηρ τοῦ φωτός...*—σ. 172 *Πάντα ὑπὲρ ἔννοιαν...Μήτηρ ἐγνώσθης ἀψευδῆς, Θεὸν τεκοῦσα ἀληθινόν...*—σ. 172 *Μήτηρ ἀγία ἡ τοῦ ἀφράστου φωτός...*—σ. 184 *Ἡ τάξις τὰς νοερὰς οἶα Μητὴρ ὑπεράρασα...*—σ. 184 *Κόρος τῶν σῶν ἐφυμνίων...ὡς Μητέρα Θεοῦ μεγαλύνομεν.*—σ. 187 *Χαῖρε Μαρία Μητὴρ καὶ Παρθένε...*—σ. 189 *Θεομακάριστε Μητὴρ ἀνύμφευτε...*—σ. 190 *Ἀναρτηθέντα σε ὡς ἐθεάσατο...Παρθένος τε καὶ Μητὴρ σου.*—σ. 192 *Θρόνος πάγχρυσος...Θεοῦ ἀληθῶς...*—σ. 192 *Μητέρα σε κηρύττιομεν...*—σ. 194 *Τὰ ἐπουράνια...Ἡ μήτηρ σου θρηνοδοῦσα ἐφθέγγετο...*—σ. 194 *Ἐν γυναιξίν...Μήτηρ ἀνύμφευτε, πρέσβευε ὃν ἔτεκες...*—σ. 195 *Τὸν πολυτάραχον...καὶ γὰρ ὡς τοῦ ποιήσαντος Μητὴρ...*—σ. 197 *Ὁ διὰ σὲ Θεοπάτωρ...σὲ γὰρ Μητέρα πρόξενον ζωῆς ἀνέδειξεν.*—σ. 202 *Κατεπλάγησαν...καὶ σὲ ὡς ὄντως Θεοῦ Μητέρα...*—σ. 204 *Σὺ μόνη τοῖς ἐπὶ γῆς...Μήτηρ Θεοῦ γέγονας.*—σ. 204 *Τίς αὕτη...οἶα Μητὴρ λάμπουσα τοῦ Παντοκράτορος.*—σ. 207 *Σὺ μόνη...Μήτηρ ἐδείχθης Θεοῦ...*—σ. 210 *Τὴν Μητέρα σου Χριστέ...*—σ. 211 *Ἡ κυρίως...ὡς Μητὴρ ἐν παρρησίᾳ τῷ Υἱῷ σου...*—σ. 216 *Ῥῦσαι ἡμᾶς*

ἐκ τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν, Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 217
 Μὴ ἐποδύρου μου Μητέρα... τὸν σὸν υἱὸν καὶ Θεὸν (τόμ. Β', 10.
 949. Γ', 538. Εὐχολόγ. 458).—σ. 218 Παρθένε Πανάμωμε,
 Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 218 Σταυρῶ σε ὑψούμενον..... ἡ
 ἄχραντος Μήτηρ σου...—σ. 218 Ὁ διὰ σέ Θεοπάτωρ... σὲ γὰρ
 Μητέρα πρόξενον ζωῆς...—σ. 255 Παναγία παρθένε..... Μήτηρ
 Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου...—σ. 229 Σὺ Μήτηρ Θεοῦ ἀσυνδυάστως
 γεγέννησαι...—σ. 230 Ἄπαντες... γενησομένην Θεοῦ Μητέρα...
 —σ. 231 Ἡ παρθένος ἔτεκε... ὡς ἀληθῶς Παρθένος Μήτηρ
 βαστάσασα...—σ. 235 Χαῖρε... χαῖρε Μήτηρ τοῦ Ἐμμανουήλ,
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...—σ. 239 Μήτηρ Θεοῦ Παναγία...—
 σ. 242 Χαῖρε κεχαριτωμένη, Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—
 σ. 246 Σὲ δύσωποῦμεν ὡς Θεοῦ Μητέρα...—σ. 246 Θεοτόκε
 παρθένε, Μητέρα ἀνώμρευτε...—σ. 249 Ὁ ποιητὴς καὶ λυτρωτὴς
 μου... ὡς τοῦ Θεοῦ Μητρί τε, καὶ Παρθένω ἀληθῶς...—σ. 251
 Βλέψον εἰς ἡμᾶς..... ὡς Μήτηρ οὔσα τοῦ κτίστου σου.....
 —σ. 255 Θεὸν σαρκούμενον..... καὶ ὡς Μητέρα Θεοῦ.
 —σ. 256 Ἀγνεία λάμψασα... σὺ γὰρ μόνη Μήτηρ ἐδείχθης Θεοῦ.
 σ. 258 Διὰ σοῦ Μήτηρ παρθένε..... (Μακαρίζουσι τά... πάναγνε
 Μήτηρ).—σ. 263 Τὴν ὑπερένδοξον τοῦ Θεοῦ Μητέρα...—σ. 267
 Ἁγία Δέσποινα Ἁγνή, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ...—σ. 270 Ὁ
 τὴν εὐλογημένην καλέσας σου Μητέρα...—σ. 270 Ἡ κραταιὰ
 τῶν γηγενῶν... ὡς Μήτηρ οὔσα ἐκτενῶς...—σ. 272 Μήτηρ μὲν
 ἐγνώσθης... διὸ σὲ πάντες Μητέρα τοῦ Θεοῦ γινώσκοντες...—σ.
 277 Χαῖρε Κεχαριτωμένη... μόνη γὰρ ὑπάρχεις Μήτηρ καὶ
 παρθένος...—σ. 279 Τῆς ἀπειράνδρου σου Μητρός... καὶ πάλιν
 ὡς ἀληθῆς Μήτηρ τοῦ Θεοῦ...—σ. 280 Θεὸν ἐγέννησας Μή-
 τηρ ἁγνή...—σ. 283 Μὴ τῆς φθορᾶς... Μήτηρ ἀπείρανδρε, Παρ-
 θένε Θεοτόκε...—σ. 284 Ὡς ἀληθῶς ... Ὅθεν ὡς Μήτηρ τοῦ
 μόνου Δεσπότη...—σ. 294 Χαῖρε... Χαῖρε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ
 Θεοῦ...—σ. 296 Ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν... Μητέρα ἀνώμρευτε...
 —σ. 296 Ἀνώμρευτε Παρθένε... Μήτηρ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου...
 —σ. 307 Παρθενικῆς ἐκ νηδύος... Διὸ σου τὴν Μητέρα...—σ.
 308. Ὁράθης, ὦ Παρθένε Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 318 Ἀμαρτιῶν
 μου τὰ κύματα... δέομαι Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 319 Ὅταν καθί-
 σης... δέησέσι τῆς Μητρός σου Κύριε...—σ. 320 Ἁγνή Παρθέ-
 νε... τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ...—σ. 329 Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, Σερα-

ρεῖμ ὑπέρτερον ὄχημα...—σ. 332 Ὡς Μήτηρ Θεοῦ ἐκδυσώπει.
—σ. 333 Ὡς Μήτηρ Θεοῦ, ὡς Μήτηρ τοῦ ἐκ σοῦ τεχθέντος...
—σ. 339 Ῥῆξον τὰ δεσμά... Παρθενομῆτορ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν....
—σ. 339 Ἐν Σταυρῷ σε τεινόμενον... ἡ Μήτηρ σου...—σ. 343
Τὸν ἀπεγνωσμένον με... τῶν μαθητῶν καὶ τῆς Μητρὸς σου δεή-
σεσιν.—σ. 346 Ἡπροεκλελεγμένη... δυναμένη ὡς Μήτηρ Θεοῦ.
—σ. 353 Ἐπάγην μὲν ὡς ἄνθρωπος.... Μητερ Ἀγνή Παρθέ-
νε...—σ. 359 Σῶσον με Μήτηρ τοῦ Θεοῦ.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

Σελ. 10 Χαῖρε... χαῖρε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...—
σ. 10 Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου... Μήτηρ τοῦ φωτός...—σ. 10
Εὐλόω τοῦ Σταυροῦ σε Ἰησοῦ... ἐμὲ τὴν τεκοῦσαν Μητέρα, φῶς
ἀπρόσιτον...—σ. 11 Ἰδὼν σε ὁ ἥλιος... ἡ Μήτηρ σου τὰ σπλάγ-
χνα δέ...—σ. 16 Χαῖρε κεχαριτωμένη. Μήτηρ καὶ παρθένος...
—σ. 17 Παναγία παρθένε... ὡς οὕτω Μήτηρ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου.
—σ. 30 Σήμερον ἡ χαρά... ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου...—σ. 31
Σήμερον ὁ τοῖς νοερεῖς... ἐβλάστησεν ἡμῖν τὴν Μητέρα αὐτοῦ.—
σ. 32 Σήμερον στερωτικὴ πύλαι... ἐμφανίζουσα τῷ κόσμῳ Θεοῦ
Μητέρα...—σ. 34 Ἐν εὐσήμεῳ ἡμέρα... ἡ Μήτηρ τῆς ζωῆς...—
σ. 35 Δεῦτε ἅπαντες πιστοὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ...—σ. 36
Χαῖρε σεμνή, Μήτηρ καὶ δούλη Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 39
Ἐν τῇ καμίνῳ τῇ τῶν παιδῶν ... τὴν σὴν Μητέρα Κύριε ...
—σ. 42 Ὡ μακαρία Δυάς... τὴν Μητέρα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐβλά-
στησεν.—σ. 42 Εὐφραίνεται νῦν... τὴν μόνην μητέρα καὶ ἀπειραν-
δρον.—σ. 83 Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον ἐν σῇ γαστρὶ... Μήτηρ Θεοῦ.
—σ. 85 Τὴν μόνην Παρθενεούσαν, καὶ Μητέρα σέβομεν.....
—σ. 91 Φωνὴν προσάξωμεν χαριστήριον, τῇ τοῦ Θεοῦ Μητρὶ
περιφανῶς...—σ. 108 Μήτηρ Θεοῦ πανάμωμε...—σ. 110 Ὅτε
ἡ Μήτηρ τοῦ Λόγου...—σ. 116 Αὐτοκίνητον ὄργανον..... καὶ τῆς
ἀχράντου Μητρὸς αὐτοῦ.—σ. 140 Θεομακάριστε Μητερ Ἀνύμ-
φευτε...—σ. 141 Ἰκετικῶς σοι βοῶμεν Μητερ Θεοῦ...—σ. 143
Ὡς τῶν κτισμάτων ἀπάντων... Μήτηρ τοῦ Θεοῦ γενέσθαι...—
σ. 146 Ἐκλεξάμενος... Δεῦρο Νύμφη μου καὶ Μητερ.—σ. 150
Ῥῦται ἡμᾶς Μητερ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.—σ. 159 Τὴν βασιλί-
σαν πάντες... τὴν Μητέρα τοῦ πάντων Δημιουργοῦ...—σ. 159
Ἐχεις γὰρ ὡς Μήτηρ τοῦ Θεοῦ...—σ. 180 Παρθένος καὶ Μη-

τηρ...—σ. 198 Μετὰ Θεὸν...*Σὺ γὰρ Μήτηρ Θεοῦ ἐχρημάτισας.*
—σ. 199 Ὡς Θεὸν συλλαβοῦσα...ὡς Μητέρα Θεοῦ σε δοξάζο-
μεν.—σ. 201 Ἄγνη δεδοξασμένη Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 211 Δεῦ-
τε...προορισθεῖσαν Μητέρα...καὶ 214.—σ. 213 Σήμερον Ναός...
τιμῶσαι τὴν Μητέρα αὐτοῦ.—σ. 213 Σὺ τῶν Προφητῶν τὸ
κήρυγμα...*Παρθένε Μήτηρ Θεοῦ.*—σ. 214 Μετὰ τὸ τεχθῆναί σε
...*Μήτηρ Θεοῦ.*—σ. 215 Ἐνδον ἐν τῷ ναῷ... *Χριστοῦ ὥφθη*
Μήτηρ.—σ. 215 Σήμερον τὰ στήρη... τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ
γενομένην...—σ. 216 Δικαίων ὁ καρπὸς...ὡς τοῦ Κυρίου Μη-
τέρα. *Καὶ 230.*—σ. 220 Δορυφορεῖτωσαν...τῆ βασιλίδι Μητρί...
—σ. 220 Ἐρρησεν ἰδῶν...ζωῆς *Μητέρα.*—σ. 222 Ἦν νη-
πιάζουσαν φύσει, καὶ ὑπὲρ φύσιν Μητέρα ἀναδειχθεῖσαν τοῦ
Θεοῦ...—σ. 222 Ἕμνον ἐπάξιον πᾶσα... χαῖρε ἡ Μήτηρ τοῦ
Θεοῦ...—σ. 223 Ἐξανοιγέσθω ἡ πύλη...ἐκλεχθεῖσαν ὡς Μη-
τέρα αὐτοῦ...—σ. 236 Ὁράθης, ὦ Παρθένε, Μήτηρ Θεοῦ
Καὶ 272.—σ. 261 Ἐπάγην μὲν...ὦ Μητερ...—σ. 266 Μητέρα
σε Θεοῦ ἐπιστάμεθα...—σ. 266 Ἦν σοφίαν καὶ Λόγον...*Μή-*
τηρ Θεοῦ. *Καὶ 280, καὶ Γ', 38.*—σ. 267 Ὡς πανάμωμος
νύμφη...ὡς ἀπειράνδρος Μήτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ... *Καὶ 302.*—σ.
275 Σπήλαιον εὐτρεπίζου... ἐκ παρθένου Μητρός...ἡ Μήτηρ.
—σ. 282 Ἐπὶ σοὶ τὰς ἐλπίδας...*Μῆτερ ἀειπάρθενε.*—σ. 291
Ζεῦγος καρπογονεῖ...τῆς ἐξ αὐτῶν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μητρός τι-
κτομένης.—σ. 300 Παρθένοι προεξάρξατε...τὴν προπομπὴν
τῆς Μητρός *Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.*—σ. 337 Νηδύος ἐκύη-
σας ... *Μαρία μήτηρ ἀνανδρε.*—σ. 350 Τί σε καλέσωμεν...
Ἄγνην *Μητέρα.*—σ. 364 Τί σοι προτενέγκωμεν...*Μητέρα*
Παρθένον.—σ. 370 Εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ...τοῦ Δημιουργοῦ
γενομένην *Μητέρα.*—σ. 379 Στέργειν μὲν ἡμᾶς...ἀλλὰ καὶ
Μήτηρ σθένος.—σ. 380 Τύπους ἀφειγείς... ὦ *Μῆτερ ἄγνη τοῦ*
Λόγου.—σ. 380 Θεοτόκε *Παρθένε.* *Μήτηρ γέγονας,* τῆς εὐ-
δικίας τοῦ Πατρὸς...—σ. 380 Δεῦτε ἀνυμνήσωμεν τὴν *Μητέρα*
τοῦ *Σωτῆρος.*—σ. 394 Ἦν ἐπιδημήσαντα ἐξ ἀπειράνδρου
Μητρός.—σ. 404 Συγκαταβαίνων ὁ *Σωτῆρ.*...ὁ ὀκταήμερος
κατὰ τὴν *Μητέρα.*—σ. 408 Ὁ ὀρόνω πυριμόρφω...ἐκ κόρης
ἀπειράνδρου σου *Μητρός.*—σ. 412 Σὺ ἐκ παρθένου *Μητρός,*
ἀνερμηνεύτως...—σ. 413 Βάτος σε ἐν τῷ *Σιναίῳ,* ... προγρά-
φει *Μητέρα* τὴν ἀειπάρθενον...—σ. 427 *Ψυχαῖς καθαραῖς* ...

καὶ ὑπέραγον μητέρα τοῦ Ἐμμαουήλ...—σ. 430 Ἡ πανταίτια ... ἀγνῆς ἐξ ἀπειράνδρου Μητρός...—σ. 480 Ὡ τῶν ὑπὲρ νοῦν τοῦ τόκου σου..Μῆτερ εὐλογημένη...—σ. 487 Υἱὸς Θεοῦ...ἄλλην γὰρ Μητέρα Θεοῦ οὐ γινώσκομεν...—σ. 511 Παρθένος...καὶ Μήτηρ ὡς Θεόν τε καὶ ἄνθρωπον...—σ. 518 Ὡς Θεοῦ Μήτηρ παρρησίαν...—σ. 518 Ὡς πανάμωμος Νύμφη... ὡς ἀπειράνδρος Μήτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ...—σ. 537 Παναγία Παρθένε...ὡς εὖσα Μήτηρ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου...—σ. 568 Σαλπίζομεν ... τὴν τοῦ καλοῦ Ποιμένος ὑπέραγον Μητέρα...—σ. 569 Παρθένε πανύμνητε, Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 576 Υἱὸν Θεοῦ τοῦ ζῶντος...Μῆτερ Θεοῦ... Παρθένον...Μητέρα...—σ. 581 Πύλαι τῶν Οὐρανῶν...ὑπὸ Μητρός Παρθένου...—σ. 581 Οὐράνιος χορὸς...ὑπὸ Μητρός ἀπειράνδρου...—σ. 588 Ὁ παλαιὸς ἡμερῶν...ὑπὸ Μητρός Παρθένου...—σ. 588 Τὸν ἐκλάμψαντα... ἡ ἀπειρόγαμος Μήτηρ...—σ. 590 Συνέσει ταθέντες...Χριστὸς ὑπὸ Μητρός Παρθένου... —σ. 591 Ἐκάλυψεν οὐρανοῦς...τῆς ἀφθόρου Μητρός...—σ. 591 Συνεῖς ὁ θεῖος πρέσβυς...χερσὶ Λόγον βλέπων Μητρός κρατούμενον...—σ. 593 Ἐν νόμῳ σκιᾶ καὶ γράμματι... πρωτοτοκούμενον Μητρὶ ἀπειράνδρως...—σ. 607 Σὲ δυσωποῦμεν, ὡς Θεοῦ Μητέρα...—σ. 611 Παθῶν με κλονούμενον...Μῆτερ Θεοῦ στερέωσον...—σ. 622 Στήσόν μου τὸν ἄστατον..Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 623 Παναγία Παρθένε Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 626 Σὲ τὴν ἀπειρόγαμον, Θεοῦ Μητέρα καὶ παρθένον...—σ. 634 Χαῖρε ἡ ἐλπίς ἡμῶν...τὴν Μητέρα τοῦ φωτός...—σ. 638 Διὰ σοῦ Μῆτερ Παρθένε...—σ. 662 Νύμφη καὶ Μήτηρ Παρθένε...—σ. 694 Χαῖρε Μήτηρ τῆς ζωῆς.....—σ. 697 Ἀνοίξω...βασιλίδι Μητρὶ.....—σ. 697 Γνωσθήτω μοι.....Μήτηρ τοῦ κτίστου μου...—σ. 699 Σοὶ δέδοται.....Μήτηρ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.....—σ. 700 Ψυχὴν ἤγνισε...καὶ ζωῆς ἀγνὴν Μητέρα...—σ. 702 Μυστικῶς...Μήτηρ Ὑψίστου...—σ. 702 Τὸ ἀπ' αἰῶνος σήμερον...Χαῖρε Μήτηρ Κυρίου...—σ. 703 Ὁ ἐκ Πατρὸς αἰδίως καὶ ἐκ Μητρός...—σ. 732 Τῷ σαρκωθέντι Θεῷ ἡμῶν, ἐκ παναμώμου Μητρός...—σ. 743 Νῦν πρὸς σέ...οἶα Μήτηρ τοῦ πάντα ἰσχύοντος...—σ. 770 Ἀξίως ἀγαπήσας...Υἱόν σε...Μητρός τῆς Θεοτόκου...—σ. 831 Ἡ Ἐλισάβετ συνέλαβε...ἵνα ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου ἔλθῃ...—σ. 834 Βλέπε τὴν Ἐλισάβετ... ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου...—σ.

835 Παναγία παρθένε Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 835 Τῶν ἀσωμά-
των σου Χριστέ...καὶ ἀγαθῆς Μητρός σου ἐκδυσωπούμενος...—σ.
837 Γνωρίσας μόνην σε...Μητέρα τοῦ Θεοῦ...—σ. 850 Τὸ ὄρος
τὸ ἅγιον...τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ...—σ. 851 Ἄχραντε Μήτηρ
Θεοῦ Παντοκράτορος...—σ. 852 Κυρία Πανύμνητε...Μήτηρ τοῦ
πάντων Θεοῦ...—σ. 852 Καθεῖλε...ἡ Παρθένος καὶ Μήτηρ ὡς
ἔφησε...—σ. 856 Ἐν μιᾷ συσκηνοῦσα...ὡς Μητέρα Θεοῦ μακαρί-
ζομεν...—σ. 802 (κακ. ἀριθμ.) Ἐδωκας...τὴν σὴν μητέρα βοήθειαν.
—σ. 840 Προφητικῶς...ὅτι ἔτεκον τὴν τούτου Μητέρα ἐν τῇ γῆ.
—σ. 846 Σὺ μόνη...Μήτηρ ἐδείχθης Θεοῦ...—σ. 852 Τὴν Σο-
φίαν καὶ Λόγον...Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 863 Παρθενικῶς τέκνον...ὡς
μητέρα Θεοῦ μακαρίζομεν...—σ. 865 Νοός μου τὴν στένωσιν...
βαδίζειν Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 895 Ἐν κυβάλοις ἠχήσωμεν...ἡ γὰρ
Μήτηρ τοῦ Θεοῦ...—σ. 896 Λαοὶ προσκιρτήσατε...τοῦ Θεοῦ γὰρ
ἡ Μήτηρ...—σ. 896 Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ...τὴν αὐτοῦ κατὰ σάρ-
κα, Παναγίαν Μητέρα...—σ. 897 Γῆ καὶ τὰ οὐράνια...Μήτηρ
Θεοῦ διὰ σοῦ τυχόντα...—σ. 897 Θάμβος εἶχε καὶ ἔκστασις...
τῆς ζωῆς Μητέρα χρηματίζουσιν...—σ. 899 Σοῦ τῆς σεπτῆς
κοιμήσεως... σὺ δὲ ὡς Μήτηρ ἄχραντε...—σ. 900 Βαβαὶ τῶν
σῶν Μυστηρίων...Παρθένοι σὺν τῇ Μητρὶ τοῦ βασιλέως πρὸς
ὑψος...—σ. 900 Θεαρχίῳ νεύματι...τὴν τοῦ ἀεγνάου Φωτὸς
Μητέρα...—σ. 901 Ἐπρεπε τοῖς αὐτόπταις...καὶ τῆς κατὰ σάρ-
κα Μητρός αὐτοῦ...—σ. 901 Ἡ πανάμωμος... Μήτηρ τῆς Εὐ-
δοκίας τοῦ Πατρὸς...ἡ ὄντως Μήτηρ...—σ. 902 Ἄσατε λαοί,
τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...—σ. 902 Τὴν πάνσεπτόν σου Κοί-
μησιν...ὅτι Μήτηρ γέγονας τοῦ Ποιητοῦ...—σ. 902 Δαβιτικὴν
ὠδὴν σήμερον...τὴν ὡς Μητέρα Θεοῦ ἀνυμνοῦντες...—σ. 903
Ἐν τῇ γεννήσει τὴν παρθενίαν... Μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς...
—σ. 904 Ἐν τῇ γεννήσει σου...πῶς δὲ ἡ Μητρόθεος... (Ἀνοίξω
τὸ στόμα μου...τῇ βασιλίδι Μητρὶ)...—σ. 905 Γυναῖκά σε θνη-
τήν...καὶ Μητέρα Θεοῦ εἰδότες...—σ. 906 Ἐν τῇ μεταστάσει σου
Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 907 Νέμει σοι τὰ ὑπὲρ φύσιν... ὡς περ υἱὸς
Μητρὶ χαριζόμενος...—σ. 907 Τὴν ἐν πρεσβείαις...ὡς γὰρ
ζωῆς Μητέρα...—σ. 907 Τείχισόν μου τὰς φρένας...τὴν ἄχραν-
τον Μητέρα σου...—σ. 909 Ἡ πανίερος μετάστασις τῆς θείας
σου καὶ ἀκηράτου Μητρός...—σ. 909 Ὅπως ὑψώσασα τὰς
χειράς...ὡς Μήτηρ ἔφησε πρὸς τὸν τεχθέντα...—σ. 910 Δεῦτε

ἐν Σιών...ὡς Μητέρα ταύτην...—σ. 911 Δέχου παρ' ἡμῶν...
 Μητέρα τοῦ ζῶντος Θεοῦ...—σ. 911 Τῇ ἀθανάτῳ σου κοιμή-
 σει Θεοτόκε Μητέρα τῆς ζωῆς...Βαρθένε Μητέρα Ἀνύμφευτε...
 —σ. 912 Δῆμις τῶν Μαθητῶν...Μητέρα Θεοῦ...—σ. 929 Τά-
 ξεις σε Ἀγγέλων...Ἀνύμφευτε Μητέρα...—σ. 931 Κατεπλάγη-
 σαν Ἀγνή... Θεοῦ Μητέρα...—σ. 936 Ὁράθης, ὦ Παρθένε Μη-
 τηρ Θεοῦ...—σ. 941 Νόμου σκιαί... Θεοῦ Μητέρα παναληθῆ...
 —σ. 942 Πηγῆ νῦν προσέλθωμεν... Παρθένου τε καὶ Μητρός...
 —σ. 944 Κυρία πάντων πέλουσα...ὡς Μητέρα Θεοῦ τοῦ Παντο-
 κράτορος...—σ. 946 Ἡ ἀπειρόγαμος ἀγνή καὶ Μητέρα σου...
 —σ. 947 Παρθενικῆς ἐκ νηδύος...διό σου τὴν Μητέρα εἰδότες
 Θεοτόκον...—σ. 949 Χαῖρε φωτὸς καθαρῶτατον...Χαῖρε Μητέρα
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 949 Φαινοτάταις ἀκτίσι... Θεοῦ Μη-
 τέρα σέβουμεν...—σ. 958 Ὡς πύλην σε καὶ Ναόν...Μητέρα Θεοῦ
 Πανάμωμε...—σ. 958 Ἐν σταυρῷ σε ὄρωσα Χριστέ ἡ Μη-
 τηρ Σου.

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

Σ. 10 Ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός...τῆς Μητρός σου δεήσασιν...—σ. 31
 Τὸ θαῦμα τοῦ τόκου σου...ὡς Μητέρα...—σ. 34 Ἀσπόρου συλ-
 λήψεως...Μητρός ἀνάνδρου...ὡς Θεοῦ ἡμῶν Μητέρα...—σ. 34
 Τὰ οὐράνια ὑμνεῖ σε...Μητέρα Ἀνύμφευτε...—σ. 36 Χαίροις
 Παμμακάριστε... Χαῖρε Κυρίου δούλη καὶ Μητέρα...—σ. 38
 Τὴν ἐνδοξον...Χαῖρε Μητέρα ἁγία τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ
 Θεοῦ...—σ. 43 Μητέρα ἄχραντε εὐλογημένη...—σ. 45 Χαῖρε
 πάνσεμνε Ἀγνή...καὶ Μητέρα καὶ δούλη Θεοῦ...—σ. 52 Ἐν γυ-
 ναιξίν Ἀγία...Μητέρα Ἀνύμφευτε...—σ. 63 Μητέρα ἁγία, ἡ τοῦ
 ἀφράστου φωτός...—σ. 64 Τῶν ἀσωμάτων σου Χριστέ...καὶ
 ἀγαθῆς Μητρός σου...—σ. 84 Ἀδάμ. τοῦ Παραδείσου...ταῖς
 τῆς τεκούσης σε Μητρός Χριστέ πρεσβείαις...—σ. 86 Τὴν ἄμα-
 χον πρεσβείαν σου...ὦ Μητέρα Θεοῦ ἡμῶν...—σ. 89 Ἄξιόν
 ἔστιν...καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...—σ. 89 Σὲ τὴν τοῦ Θεοῦ
 Μητέρα, καὶ Παρθένον Ἀγνήν...—σ. 97 Χαῖρε Θεοδόχε γα-
 σήρ...Χαῖρε ἡ Μητέρα τῆς ζωῆς ἡμῶν...—σ. 101 Ἀσπόρου συλ-
 λήψεως...Μητρός ἀνάνδρου...ὡς Θεόνυμφον Μητέρα...καὶ 115
 καὶ 176.—σ. 116 Ἡ παρθένος καὶ Μητέρα σου Χριστέ...καὶ
 144.—σ. 117 Τῷ τιμίῳ σταυρῷ...ὡς Μητέρα τοῦ φωτός...—
 σ. 119 Τὴν ἀγνήν καὶ ἄχραντον Μητέρα καὶ Παρθένον...καὶ

146.—σ. 129 Ἀσπόρου συλλήψεως...Μητρός ἀνάνδρου...ὡς
 Θεόνυμφον Μητέρα...Καὶ 142.—σ.133 Μεγαλύνομεν Χριστέ...
 Μητέρα ἀγνήν...—σ. 137 Ἐν σταυρῷ ὡς ἐώρακε...καὶ Μήτηρ
 σου...—σ. 142 Ἡ τοῦ φωτός τοῦ ἀδύτου Μήτηρ σε... —σ.
 144 Τῷ τιμίῳ σταυρῷ...μακαρίζομεν ὡς Μητέρα τοῦ Θεοῦ...
 —σ. 146 Ὡς ἐβλεψέ σε σταυρούμενον... Ἀγνή καὶ Μήτηρ σου...
 —σ. 152 Γάξεις σε Ἀγγέλων...ἀνύμφευτε Μητερ...—σ. 154
 Σὲ τὴν ἀπειρόγαμον Θεοῦ Μητέρα καὶ Παρθένον...—σ. 156
 Ἀνοίξω τὸ στόμα μου...βασιλίδι Μητρί...—σ. 157 Ὡς πανά-
 μωμος νύμφη...ὡς ἀπείρανδρος Μήτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ...—σ. 157
 Συνθανόντες τῷ Δεσπότη...καὶ τῷ Υἱῷ τὴν Μητέρα συνδοξάζου-
 σιν...—σ. 159 Νηστεύειν Σῶτερ οὐ δύνανται...σὺν τῇ Μητρί
 καὶ τῷ φίλῳ σου...—σ. 159 Νόμον ἔφησας...ἔθεν ἡ Μήτηρ ἡ
 σή...—σ. 166 Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου...Μήτηρ τοῦ Θεοῦ...—
 σ. 166 Οἱ ἐξ ἀσεβείας...αἰτούμενοι ταῖς πρεσβείαις τῆς Ἀχράν-
 του Μητρός...—σ. 167 Τοῖς πόθῳ σε Σεργή...τιμῶσι καὶ Θεοῦ
 ἀληθῆ σε Μητέρα...—σ. 169 Ὑπὲρ τὰς ἄνω...μόνη γενομένη
 Μήτηρ τοῦ Παυτοργοῦ...—σ. 173 Τὰ οὐράνια ὑμνεῖ σε...Μή-
 τηρ Ἀνύμφευτε...—σ. 173 Τρικυμίαις τῶν παθῶν...ὡς Μή-
 τηρ οὐσα τοῦ πάντων Θεοῦ...—σ. 176 Σὲ δυσωποῦμεν ὡς Θεοῦ
 Μητέρα...—σ. 186 Ὡς εἶδεν ἐν Σταυρῷ...Μῆτερ ἄχραντε...
 194 Ἀσπόρου συλλήψεως...Μητρός ἀνάνδρου...ὡς Θεόνυμφον
 Μητέρα...359. 421.—σ. 199 Ἡ ἀνύμφος Μήτηρ σου...—σ.
 199 Ὑψωθέντα ἐν ξύλῳ...ἡ τεκοῦσά σε Μήτηρ...—σ. 199 Τὴν
 ἀγνήν ἀγνεύοντι...ὡς Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...—σ. 204 Μή-
 τηρ ἀγία, ἡ τοῦ ἀφράστου φωτός...—σ. 212 Ὡτά μοι διάνοι-
 ξον...Μῆτερ τοῦ Θεοῦ ἡ γεννήσασα...—σ. 216 Τὰ οὐράνια
 ὑμνεῖ σε κεχαριτωμένη, Μῆτερ Ἀνύμφευτε...—σ. 219 Μεγαλύ-
 νομέν σε...Μητέρα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 224 Θεομακάριστε,
 Μήτηρ Ἀνύμφευτε...—σ. 225 Τὸ ἀλατόμητον ὄρος...καὶ Μη-
 τέρα τοῦ κτίστου...—σ. 229 Ὅτε σε ὁ ἄνομος λαός...ἡ Πάνα-
 γνος Ἀγνή καὶ Μήτηρ σου...—σ. 230 Ἡ παρθένος καὶ Μή-
 τηρ σου Χριστέ...—σ. 235 Ἀγία Δέσποινα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ
 ἡμῶν Μῆτερ...—σ. 238 Ἀσπόρου συλλήψεως...Μητρός ἀνάν-
 δρου...—σ. 242 Ἐν σταυρῷ σε ὁρῶσα Χριστέ ἡ Μήτηρ σου...
 —σ. 243 Παῦσον τῆς ἐμῆς...Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—
 σ. 244 Σὲ, ἦν Δαβὶδ ὁ μελωδός. ὕμνοις Μῆτερ Ἀγνή μεγαλύ-

νομεν.—σ. 244 Σὲ, ἣν περ εἶδε Μωϋσῆς... Μήτηρ Ἀγνή μεγα-
 λύνομεν.—σ. 249 Σὺ καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ ἀνεδείχθης....
 —σ. 250 Μεγάλυνομέν σε τὴν Μητέρα τοῦ Φωτός...—σ. 260
 ὦ Μήτηρ Παρθένε, καὶ Θεοτόκε ἀψευδής...—σ. 264 Τὰ οὐ-
 ράνια ὑμνεῖ Σε, κεχαριτωμένη Μήτηρ Ἀνούμφευτε...—σ. 271
 Χαῖρε ἡ δι' Ἀγγέλου.....γενέσθαι Μήτηρ Θεοῦ.—σ. 272
 Μόνη ἀφθόρως κύεις.....εἰ καὶ δούλη καὶ Μήτηρ...—σ. 278
 Παρισταμένη τῷ Σταυρῷ ἡ ἀπειρόγαμος Μήτηρ τοῦ
 —σ. 278 Ὁρῶσά σε Χριστέ ἡ Πανάμωμος Μήτηρ.....—σ.
 280 Ὁρατός μοι καθωράθης...ἡ τοῦ Χριστοῦ Μήτηρ ἔλε-
 γε.—σ. 283. ὦ μητερ παρθένε, καὶ Θεοτόκε ἀψευδής...
 —σ. 283 Ἡ ἀνυμφος καὶ πάναγνος, τοῦ Θεοῦ Λόγου Μήτηρ...
 —σ. 288 Μήτηρ Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ...—σ. 289 Σὲ τὴν ἄχραν-
 τον, Μητέρα καὶ Παρθένον...—σ. 293 Σταυρῷ σε ὑψούμενον...
 ἡ ἀνυμφος Μήτηρ σου Λόγε Θεοῦ...—σ. 294 Παρθενικῆς, τέ-
 κνον...ὡς Μητέρα Θεοῦ μακαρίζομεν.—σ. 296 Νεός μου τὴν
 στένωσιν...βαδίζεις Μήτηρ Θεοῦ.—σ. 298 Μητέρα Ἀνούμφευ-
 τον...—σ. 304 Χαῖρε πάνσεμνε Ἀγνή..Μαρία Μήτηρ καὶ δού-
 λη τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.—σ. 306 Ἀχραντε Μήτηρ Χριστοῦ ..—σ.
 308 Ῥήσσει σῶν χειλέων...καὶ ἀληθῆ Θεοῦ Μητέρα.—σ. 316
 Τὴν ὑπὲρ φύσιν Μητέρα...—σ. 317 Τὰ οὐράνια...κεχαριτωμένη
 Μήτηρ ἀνούμφευτε...—σ. 320 Τὴν ἄμαχον πρεσβείαν σου...ὦ
 Μήτηρ Θεοῦ.—σ. 326 Κύριε, ὅτε σε...ἡ δὲ πανάμωμός σου
 Μήτηρ...—σ. 334 Χεῖρά μοι ἐκτεινον...τῆ πρεσβεία τῆς πανα-
 μώμου Μητρός.—σ. 342 Χαῖρε θεοδόχε γαστήρ...χαῖρε ἡ Μή-
 τηρ τῆς ζωῆς ἡμῶν.—σ. 356 Ὡς ἐντιμον καὶ ὑπέρτατον θρό-
 νον, ὑμνήσωμεν τοῦ Θεοῦ τὴν Μητέρα...—σ. 358 Ἡ τοῦ Φωτός
 τοῦ ἀδότου Μήτηρ...—σ. 366 Ὁρῶσά σε Χριστέ, ἡ πανά-
 μωμος Μήτηρ...—σ. 390 Τάξεις σε Ἀγγέλων...ἀνούμφευτε
 Μήτηρ...καὶ 440.—σ. 394 Παρθενικῆς ἐκ νηδύος... διό σου τὴν
 Μητέρα εἰδότες Θεοτόκον...—σ. 396 Ὁ γλυκασμός τῶν ἀγ-
 γέλων...Παρθένε Μήτηρ Κυρίου...—σ. 405 Ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν
 ἀναγκῶν...Μήτηρ Θεοῦ ..—σ. 406 Μήτηρ Θεοῦ Παναγία,..
 —σ. 408 Σὲ δυστωποῦμεν, ὡς Θεοῦ Μητέρα...—σ. 414 Ῥομ-
 οαία διήλθεν...τὴν Μητέρα καὶ δούλην σου δέομαι...—σ. 414
 Ἐγὼ τιμῶ σταυρῷ τοῦ υἱοῦ σου,.. ὡς Μητέρα τοῦ φωτός...—
 σ. 412 Ἡ ἀπειρόγαμος ἀγνή καὶ Μήτηρ σου...—σ. 419 Ἀγία

Δέσποινα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ.—σ. 421 Δεῦτε πρὸ τέλους...
 ταῖς πρεσβείαις τῆς Ἀχράντου Θεοτόκου, καὶ Παρθένου Μη-
 τρός...—σ. 421 Ἡ προεκλελεγμένη...ὡς Μήτηρ Θεοῦ...—σ.
 425 Παρθένε Πανάμωμε, Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...καὶ 582.
 —σ. 426 Σταυρῶ σε κατιδοῦσα...Χριστέ ἡ Μήτηρ σου...—σ.
 426 Μόνη ἄρθορος κύεις...εἰ καὶ Μήτηρ καὶ δούλη...—σ. 427
 Φρικτὴ σου ἡ λοχεία, Θεοτόκε Μήτηρ Χριστοῦ...—σ. 471
 Παρὰ τῷ σταυρῷ σου Σωτὴρ ἐστῶτα ἡ Μήτηρ...—σ. 471 Δέ-
 χου τὴν Μητέρα τὴν σὴν Χριστέ...—σ. 474 Τοῖς ἀμέτρως
 πταίουσιν...πρεσβείαις τῆς ἀχράντου σου Μητρός...—σ. 477
 Ταῖς ἰκεσίαις, Σωτήρ, τῆς Ἀχράντου σου Μητρός...—σ. 480
 Ψυχαῖς καθαραῖς...καὶ ὑπέραγνον Μητέρα τοῦ Ἐμμανουήλ...
 —σ. 487 Ῥῦσαι ἡμᾶς Ἰησοῦ Σωτήρ...Μήτηρ γὰρ ὑπάρχει...
 —σ. 488 Παστὰς ἐπουράνιος...ὡς θεόνυμφον Μητέρα...—σ.
 488 Ἡ πανταγία, καὶ παρεκτικὴ...ἐξ ἀπειράνδρου Μητρός.
 —σ. 500 Παρθένος ἔτεκες...Μήτηρ ἀνούμφευτε...—σ. 502
 Χαῖρε Θεοτόκε...Χαῖρε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 503
 Ὅτι οὐκ ἔχομεν παρρησίαν...δέησις Μητρός...—σ. 506 Χαῖρε
 ἡ δι' ἀγγέλου...Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 508 Τὴν
 Μητέρα σου Χριστέ...—σ. 511 Σταυρωθέντος σου Χριστέ...
 παρεστῶσα δὲ ἡ Μήτηρ σου ἐβόα...—σ. 538 Γῆ με καλύπτει
 ἐκόντα Μητερ...—σ. 542 Ὡ βουνοὶ καὶ νάπαι...τῆ τοῦ Θεοῦ
 ἡμῶν Μητρί...—σ. 543 Ἴνα τὴν βροτῶν...Μητερ οὖν μὴ κόπτου
 τοῖς ὀδύμοις...—σ. 544 Ἰλοῖς σε σταυρῷ...ἡ σὴ Μήτηρ Λόγε...
 —σ. 544 Σὲ τὸν τοῦ παντός...ἡ Μήτηρ καθορῶσα...—σ. 545
 Ἴδε Μαθητὴν...καὶ σὴν Μητέρα...—σ. 546 Ἐκλαίει πικρῶς...
 Μήτηρ σου Λόγε...—σ. 546 Νέκρωσιν τὴν σὴν...Χριστέ σου
 Μήτηρ...—σ. 546 Πρὶν τὸν τῆς Ῥαχὴλ...χορεία σὺν τῇ Μη-
 τρί...—σ. 547 Θρῆνον συνεχίνει ἡ Πάναγνος σου Μήτηρ...—σ.
 548 Τὸν Ἀδὰμ καὶ Εὐάν, ἐλευθερῶσαι Μητερ...—σ. 548
 Κλαίει καὶ θρηνεῖ σε, ἡ Πάναγνος σου Μήτηρ...—σ. 564 Ὁρῶ-
 σά σε Χριστέ, ἡ Πανάμωμος Μήτηρ...—σ. 570 Ἡ παρθένος
 καὶ μήτηρ σου Χριστέ...—σ. 573 Μήτηρ ἀγία ἡ τοῦ ἀχράντου
 Φωτός...—σ. 581 Ἡ κυρίως καὶ ἀληθῶς...ὡς Μήτηρ ἐν παρ-
 ρησίᾳ...—σ. 583 Σταυρῷ σε ὑψούμενον...ἡ ἀχραντος Μήτηρ
 σου...—σ. 589 Ἐν σταυρῷ σε ὀρῶσα Χριστέ ἡ Μήτηρ σου...—
 σ. 593 Τὴν ὑπερένδοξον τοῦ Θεοῦ Μητέρα...—σ. 594 Ἀγία

Δέσποινα Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ...—σ. 600 Χαῖρε ἐξ ἧς ἀτρέπτως...χαῖρε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 601 Μη-
τηρ μὲν ἐγνώσθης ὑπὲρ φύσιν Θεοτόκε...—σ. 603 Νόμου τὸ
πλήρωμα τίκεις...ὡς Μήτηρ ἰκέτευε...—σ. 605 Χαῖρε ἡ δι'
ἀγγέλου...Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ..

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ.

Σελ. 18 Χαίροις...Χριστοῦ Μήτηρ...—σ. 19 Χαίροις ἡ Ζωο-
δόχος Πηγὴ...Χριστοῦ Μήτηρ Λόγου...—σ. 32 Σὲ τὴν φαι-
νὴν λαμπάδα καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ...—σ. 43 Προφῆται σε τρα-
νῶς...Μητέρα τοῦ Θεοῦ...—σ. 49 Πάντα ὑπὲρ ἔννοιαν...Μήτηρ
ἐγνώσθης ἀψευδῆς...—σ. 67 Ἡ παρθένος καὶ Μήτηρ σου Χρι-
στέ...—σ. 73 Τὴν ἄσπορον λοχεῖαν σου...ὡς Μητέρα Σε τοῦ-
Ποιητοῦ πάντων καὶ Δεσπότου.—σ. 89 Παρθένον μετὰ τόκον
ὑμνοῦμέν σε, Παρθένον καὶ Μητέρα δοξάζομεν...—σ. 125 Τὸν
ἐκ πατρὸς πρὸ αἰώνων γεννηθέντα...ἐκ παρθένου Μητρός..138.
151.—σ. 126 Σὲ τὴν ὑπὲρ νοῦν...Μητέρα Θεοῦ 139. 152.—
σ. 133 Μήτηρ Θεοῦ Παναγία...—σ. 146 Ἄχραντε Μήτηρ
Θεοῦ.—σ. 147 Ἰκέτευε ἀπαύστως ἀγνή...τοὺς ὑμνοῦντάς σε
Μητέρα Θεοῦ. — σ. 148 Ἡ παρθένος ἔτεκε ... ἀλλὰ Μήτηρ
μὴν ἐστί ... — σ. 152 Χαῖρε Θεοτόκε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ
Θεοῦ...—σ. 155 Ὅτε τῇ Μητρὶ σὺν μαθηταῖς...—σ. 177 Ὁ
τὴν εὐλογημένην καλέσας Σου Μητέρα...—σ. 179 Ὁ βλέπων
ὡς Κύριος...τῆς Μητρός σου πρεσβείαις...—σ. 180 Ξίση, μά-
χαιρα καὶ πῦρ...Ἀχράντου σου Μητρός τῇ μεσιτείᾳ...—σ. 184
Ὁ γλυκασμὸς τῶν ἀγγέλων...παρθένε Μήτηρ Κυρίου...—σ.
194 Μὴ τῆς φορᾶς...Μήτηρ ἀπείρανδρε...—σ. 219 Τὴν οὐρά-
νιον πύλιν...Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 221 Μητέρα παν-
αληθῆ Θεοῦ σε πάντες...—σ. 222 Μετ' εὐφροσύνης ἀπασαι...
καὶ ἀληθῆ Μητέρα Θεοῦ.

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ.

Ἐν Βενετίᾳ 1839.

Σελ. 192 Ἀσφαλῶς σὺν γίνωσκε...μετὰ τῆς παννυμνῆτου αὐ-
τοῦ Μητρός...—σ. 202 Εὐλογημένη πάναγνε, Μήτηρ Θεοῦ....
—σ. 202 Ἴσος ὑπάρχων Πατρί...ἐξ ἀπειρογάμου γενόμενος
Μητρός...—σ. 206 Ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν Μήτηρ
Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ...—σ. 235 Φοβερὸν μὲν τὸ κριτήριον...πρόσ-

πεσον Μητρί, τῆ τοῦ κριτοῦ σου καὶ Θεοῦ...—σ. 235 Ἐπί σέ
 τὴν πᾶσαν...κλείσθης μοι Μῆτερ τοῦ Θεοῦ...—σ. 236 Μὴ με
 στήσης ἐν ὄρα...ἀλλὰ σῆς Μητρός ταῖς πρεσβείαις ἐλέησον...
 —σ. 236 Ἰδοὺ προσέρχομαί σοι...δέησις Μητρός πρὸς τὸν υἱόν
 ...—σ. 252 Ὁ διὰ τῆς ἐν Κανᾶ ἐπιδημίας...τῆς παναχράντου
 αὐτοῦ Μητρός... Καὶ 260.—σ. 262 Ἐπίβλεψον εὐμενῶς, Μή-
 τῆρ τοῦ πάντων Ποιητοῦ...—σ. 264 Πέφνηνας...Μήτηρ τοῦ κτί-
 στου ἐλαία...—σ. 264 Σὺ τὸν κρατοῦντα ἐν τῇ δρακί...Μήτηρ
 Θεοῦ...—σ. 303 Σὺ μόνη ἐν πάσαις...Μήτηρ ἐδείχθης Θεοῦ...
 —σ. 341 Ταῖς πρεσβείαις Ἐλεῆμον τῆς Μητρός σου...—σ.
 342 Παρθένος ἔτεκες...Μήτηρ ἀνύμφευτε...—σ. 380 Ὁ ἐκ τῶν
 πατρικῶν κόλπων...ἀγίας αὐτοῦ Μητρός...—σ. 383 Μήτηρ
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τάχυνον ῥῦσαι...—σ. 389 Κλῖνον τὸ οὖς
 σου ἐπ' ἐμοί, τοῦ Θεοῦ μου ἢ Μήτηρ...—σ. 389 Σώζου καὶ
 ἄχραντε...Μήτηρ τοῦ Χριστοῦ μου καὶ Θεοῦ...—σ. 390 Προ-
 σκυνήσαντες τὴν Δέσποιναν...Μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...Μήτηρ
 γὰρ οὖσα...—σ. 391 Τοῦ Χριστοῦ μου ἢ Μήτηρ...—σ. 391
 Θεοῦ ἢ Μήτηρ βλέψον εἰς ἄβυσσον...—σ. 417 Σῶζε τοὺς ἐλ-
 πίζοντας...Μήτηρ τοῦ ἀδύτου Ἡλίου... 432 καὶ 474.—σ.
 418 Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν...τῆς παναχράντου Αὐτοῦ Μητρός...
 —σ. 429 Νόμου τὸ πλήρωμα τίκεις...ὡς Μήτηρ ἰκέτευε...—
 σ. 449 Καταχρέως πάντες...Μαρία Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 457
 Τοὺς ἀδιστακτικῶς Θεοῦ Μητέρα ὑμνοῦντάς σε...—σ. 458 Σὲ
 τῆς ζωῆς ὡς Μητέρα...—σ. 463 Σὲ δυσωποῦμεν ὡς Θεοῦ Μη-
 τέρα...—σ. 466 Μήτηρ ἀγία, ἢ τοῦ ἀφράστου φωτός...—σ. 467
 Ἀσπόρου συλλήψεως...Μητρός ἀνάνδρου...ὡς Θεόνυμφον Μητέ-
 ρα... σ.516 Σὺ Μήτηρ θεοτόκε γέγονας τοῦ Θεοῦ ἡμῶν...—σ.
 529 Ἰκετικῶς σοι βοῶμεν Μήτηρ Θεοῦ...—σ. 535. Βασιλεῦ
 ἅγιε...πρεσβείαις τῆς παναχράντου σου Μητρός...—σ. 536 Δέ-
 σποτα Κύριε I. X. πρεσβείαις τῆς παναχράντου σου Μητρός...
 —σ. 592 Οἰκτιρῶν ὑπαρχουσα καὶ Μήτηρ οὖσα τοῦ πανοι-
 κτιρμονος...—σ. 559 Ἰατρικὸν μὲν τὸ τέμνειν...τῆς σῆς Μητρός
 δεήτεσι...—σ. 584 Πάντων προστατεύεις...Μήτηρ τοῦ Θεοῦ τοῦ
 Ὑψίστου...—σ. 585 Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου...Μήτηρ τοῦ Θεοῦ...
 —σ. 603 Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν...πρεσβείαις τῆς παναχράντου
 σου Μητρός.

Δ'. ΑΡΘΡΟΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ.

Περὶ τοῦ πρώτου ἄρθρου τῆς κατηγορίας εἰπόντες, καὶ ἀφίνοντες κατόπιν νὰ πραγματευθῶμεν τὸ δεύτερον ἄρθρον τῆς κατηγορίας, μεταβαίνομεν εἰς τὸ τέταρτον. Θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν πρότερον τὸ τέταρτον τῆς κατηγορίας ἄρθρον· διότι πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐκδιαλελυμένον τὸ ζήτημα, ἂν αἱ φράσεις τοῦ Μακράκη ὁ Χριστὸς Θεὸς καὶ ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι ὄντως καὶ τῆ ἀληθείᾳ αὐτοῦ τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, διότι ἐν τοῖς ἐπομένοις ἄρθροις τῆς κατηγορίας αἱ εἰρημέναι φράσεις συχνότατα ἀπαντῶνται.

Τὸ τέταρτον ἄρθρον τῆς κατηγορίας εἶναι τὸ ἐξῆς. « Διότι τὴν φράσιν Χριστὸς ἄνθρωπος ὡς ἄτοπον βλασφημεῖ, καὶ ἀποδοκιμάζει, λέγων. Ἄτοπος δὲ ἡ Μακρακαϊκὴ φράσις Χριστὸς ἄνθρωπος. Ἡ φράσις αὕτη λέγει 1) νόει τὴν θεῖαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπὸ τὸ ἓν πρόσωπον (Χριστὸς), καὶ συνάμα πάλιν τέμνε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς δύο αὐτοῦ φύσεις, τὴν θεῖαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ ἄλλην μίαν φοράν λάμβανε διὰ τοῦ νοός σου τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν χωρὶς τῆς θείας (φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη † φύσει ἀνθρωπίνη) ἢ 2) τέμνε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἰς δύο φύσεις, καὶ λάμβανε διὰ τοῦ νοός μίαν μόνην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη—φύσις θεία). Διὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ θεολόγος Βίμππος καὶ τῆς Θεολογίας καθηγητῆς ψέγει καὶ ἀποδοκιμάζει τὴν φράσιν Χριστὸς ἄνθρωπος ὡς ἄτοπον. Ἄλλ' ἡ φράσις αὕτη εἶναι τοῦ ἀποστόλου Παύλου λέγοντος, «εἷς γὰρ Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων», ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων. Εἰ δὲ Παύλου ἡ φράσις ἢ παρὰ τοῦ Θ. Βίμππου ψεγομένη, ἀποδοκιμαζομένη, καὶ ὡς ἄτοπος βλασφημουμένη, ἔπεται ἀναγκαιῶς, ὅτι ἡ Παῦλος κακῶς φρονεῖ καὶ διδάσκει, ἢ Βίμππος βλασφημεῖ, παραλογίζεται, καὶ οὐκ οἶδε τί λέγει· ὡσαύτως ψέγει καὶ ἀποδοκιμάζει καὶ τὴν φράσιν Χριστὸς Θεός. »

Τὸ αὐτὸ ἄρθρον τῆς κατηγορίας συνοψίζει ὁ Μακράκης οὕτως· « ὅτι αἱ φράσεις Παύλου Χριστὸς ἄνθρωπος, Χριστὸς

Θεός εἶναι ἄτοποι, καὶ δὲν πρέπει νὰ γίνηται αὐτῶν χρῆσις ». Τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν πραγματεύεται ὁ Μακράκης ἐν τῷ Λόγῳ (ἀριθμ. 13 σελ. 4, στήλ. 3). Ἀπαντῶμεν.

Ἄς ἴδωμεν πρῶτον πάντων, πῶς μεταχειρίζεται τὰς εἰρημένας φράσεις ὁ Μακράκης. Ἄς παραθέσωμεν ἐνταῦθα χωρὶά τινα τοῦ Μακράκη, ὅπως γίνη κατάδηλος ἡ χρῆσις τῶν περι ὧν ὁ λόγος φράσεων.

« Ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι ἀρχιερεὺς, θύτης καὶ θῦμα » (Λογ. 5, 2, 3). « Περί τῆς φύσεως τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπου, ἠνωμένου μετὰ τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ » (Λογ. 5, 3, 4).

« Ἐρώτα τίς τίθησι τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ὁ Χριστὸς Θεός ἢ ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος; δῆλον ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, διότι ὁ Χριστός, καθ' ὃ Θεός, δὲν ἔχει ψυχὴν θανάτου ἐπιδεκτικὴν » (Λογ. 13, 3, 3).

« Δῆλον ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος » (Λογ. 13, 3, 3).

« Ἐρώτησον, ἡμεῖς τιθέντες τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, τίνα πράξιν μιμούμεθα τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν μιμώμεθα πράξιν τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ » (Λογ. αὐτόθι).

Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ὁ Μακράκης πάντοτε προτάσσει τὸ Χριστὸς ἐνάρθρως, καὶ ἔπειτα ἐπιτάσσει τὰς λέξεις Θεός ἢ ἄνθρωπος, καὶ κλίνει οὕτως. Ὁ Χριστὸς Θεός, τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ, τῷ Χριστῷ Θεῷ κ.λπ. Ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπου, τῷ Χριστῷ ἀνθρώπῳ κ.λπ.

Τώρα ἄς ἴδωμεν, ἂν αἱ φράσεις αὗται ἀπαντῶνται παρὰ τῷ θεῷ Παύλῳ. Ὁ μὲν Μακράκης διιτχυρίζεται, ὅτι αὗται εἶναι γνήσιαι τοῦ Παύλου φράσεις, ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι οὔτε παρὰ τῷ ἀποστόλῳ Παύλῳ, οὔτε παρὰ τινι τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε παρὰ τινι τῶν Θεολόγων εὐρίσκονται, ἀλλ' ὅτι αὗται εἶναι γνήσια ἀποκυήματα τῆς κεφαλῆς τοῦ Μακράκη.

1) ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος.

Τὴν φράσιν ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, διιτχυρίζεται ὁ Μακράκης, ὅτι ἔχει καὶ ὁ θεὸς Παῦλος ἐν τῷ Α', Τιμ. β', 5. « Εἷς γὰρ Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς ». Εἶναι πασιδῆλον, ὅτι ὁ Μακράκης ἀναισχύντως ψεύδεται. Διότι ὁ μὲν θεὸς Παῦλος λέγει ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, προτάσσει τὸ ἄνθρωπος ἀνάρθρως καὶ ἐπιτάσσει τὸ Χριστὸς

Ἰησοῦς· ὁ δὲ Μακράκης λέγει ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, προτάσ-
 σων τὸ Χριστὸς ἐνάρθως, καὶ ἐπιτάσσει τὸ ἄνθρωπος ἀνάρ-
 θως. Τὸ νόημα τοῦ ἀποστόλου εἶναι, ὅτι εἷς εἶναι ὁ μεσίτης
 Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὁ ἄνθρωπος, ὅστις φέρει τὸ ὄνομα Χριστὸς
 Ἰησοῦς. Ὁ ἱερός Θεοδώρητος σημειοῖ ἐνταῦθα. « Ἄνθρωπον » δὲ
 τὸν Χριστὸν ὠνόμασεν, ἐπειδὴ μεσίτην ἐκάλεσεν· ἐνανθρωπή-
 σας γὰρ ἐμεσίτευσεν. » Τὴν λέξιν ἄνθρωπος ἐνταῦθα προουκά-
 λεσε τὸ προηγούμενον ἀνθρώπων. Ἐπρεπε δὲ ὁ μέλλων γὰρ με-
 σιτεύσει μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γὰρ φορέσει σάρκα ἀνθρωπί-
 νην, καὶ γὰρ θυσιάσει αὐτήν. « Εἷς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων,
 ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ ἄνθρωπος, ὁ φέρων τὸ ὄνομα Χρι-
 στὸς Ἰησοῦς. Τὴν αὐτὴν φράσιν μετεχειρίσθη ὁ θεῖος Παῦλος
 καὶ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμ. ε', 17 (ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου,
 Ἰησοῦ Χριστοῦ). Παντὶ δὲ δῆλον, ὅτι ὁ Παῦλος ἐννοεῖ χάριν τοῦ
 ἐνὸς ἀνθρώπου, ὅστις φέρει τὸ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ δὲ Μα-
 κρακαϊκὴ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος οὔτε ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ,
 οὔτε παρὰ τοῖς πατράσι τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε παρὰ τοῖς Θεολό-
 γοις εὐρίσκεται. Μόνος ὁ Μακράκης ἐπλασεν αὐτήν.

2) ἡ φράσις ὁ Χριστὸς Θεός.

Πῶς δικαιολογεῖ τὴν φράσιν ταύτην ὁ Μακράκης; Φέρει πα-
 ραδείγματα ἐκ τῆς Κ. Διαθήκης, καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ Παύλου, ἵνα
 ἀποδείξῃ αὐτήν, ὅτι εἶναι γνησία τοῦ Παύλου; Ὁχι. Ἐκ τῶν
 πατέρων τῆς Ἐκκλησίας; Ὁχι. Διότι δύο πηγὰς τῶν θεολογι-
 κῶν ἀληθειῶν παραδέχεται ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία,
 τὴν Γραφὴν καὶ τὴν Παράδοσιν. Ὁ δὲ Μακράκης, ὁ ὑπέρμαχος
 ζηλωτὴς τῆς ὀρθοδοξίας, οὐδέποτε παρήγαγε μαρτυρίας τῶν πα-
 τέρων ἐν ταῖς παρ' αὐτοῦ γραφομένοις, τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ ὅτι
 ἡ ὀρθοδοξία αὐτοῦ πασιφανῶς χωλαίνει τὸν ἕνα πόδα. Ποίαν
 λοιπὸν δικαιολογίαν φέρει τῆς φρασεως ὁ Χριστὸς Θεός; Ἰδοὺ
 ποίαν. « Ὅταν λέγῃς (τὸ δὲ Βίμπρος), τὸ αὐτὸ εἰρήσθω καὶ περὶ
 τῆς φρασεως ὁ Χριστὸς Θεός, οὐχὶ μωροὺς καὶ ἄφρονας ἀπο-
 καλεῖς πάντας τοὺς διδάξαντας καὶ πιστεύσαντας, ὅτι ὁ Χριστὸς
 ἐστὶ Θεός (Λογ. 13, 4, 3); ». Ἀλλὰ, πρὸς Θεοῦ! τίς ὑγιὴς νοῦς
 δύναται γὰρ συμπεράνει, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ κ. Βίμπρος κακίζει τὴν φρά-
 σιν ὁ Χριστὸς Θεός ὡς ἀλλόκοτον, ὡς μηδέποτε ἐν γρήσει λη-
 σθηῖσαν μήτε ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, μήτε παρὰ τοῖς πατράσι, μήτε
 παρὰ τοῖς Θεολόγοις, διὰ τοῦτο ὁ κ. Βίμπρος ἀποκαλεῖ μωροὺς

καὶ ἄφρονες πάντας τοὺς διδάξαντας καὶ πιστεύσαντας, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ Θεός; ὦ! καὶ τί νὰ σοὶ εἶπω; ὦ τῆς στρεβλῆς σου κεφαλῆς!, ἢ ὦ τῆς ἀναισχύντου σοφιστείας σου! (1), ἢ ὦ τῆς

(1) Ὅτι ὁ Μακράκης εἶναι ἀναισχύντος σοφιστής, τοῦτο πᾶς καὶ ὀλίγον μόνον ἔχων νοῦν δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ἀφοῦ ἀναγνώσῃ τὰ γραφόμενα αὐτοῦ. Εἰς ἐλαχίστην ὁμῶς ἀπόδειξιν τῆς ἀναισχύντου αὐτοῦ σοφιστείας ἐν σημειώσει καταχωρίζομεν τὰ ἑξῆς.

Ἡμεῖς ἠρωτήσαμεν τὸν Μακράκην, λέγει ὁ κ. Καθηγητής, ὑπὸ τὴν φράσιν ἢ φύσιν τοῦ Χριστοῦ ποῖαν φύσιν ἐννοεῖ, τὴν θείαν ἢ τὴν ἀνθρωπίνην. Καὶ ὁ Μακράκης ἀποκρίνεται, « ὅταν λοιπὸν λέγω, ὅτι ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ πλήρωμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, δῆλον ὅτι λαλῶ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τῆς κατηγορουμένης ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, περὶ τῆς φύσεως τῆς ἠνωμένης ἀχωρίστως ἀπὸ τῆς θείας. » Κατὰ ταῦτα, ὁ Μακράκης λέγων ἢ φύσιν τοῦ Χριστοῦ, ἐννοεῖ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἠνωμένην μετὰ τῆς θείας, ὃ ἐστὶ λέγει ἐνικὸν ἀριθμὸν (ἢ φύσις τοῦ Χριστοῦ) καὶ ἐννοεῖ δυϊκὸν (φύσιν ἀνθρωπίνην καὶ φύσιν θείαν συνάμα). Ὁ Μακράκης ἐννοεῖ τὰς δύο φύσεις τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν θείαν ἠνωμένας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὃ ἐστὶν ἐννοεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ γράφει ἢ φύσιν τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ' οἱ θεολόγοι διακρίνουσιν ἀπ' ἀλλήλων πρόσωπον, φύσιν, καὶ ιδιότητα.

Διὰ τῶν εἰρημένων ὁ κ. καθηγητής ἐλέγχει τὸν Μακράκην διὰ τὰ δύο ταῦτα.

1) Ὅτι ὁ Μακράκης λέγων ἢ φύσιν τοῦ Χριστοῦ, ἐννοεῖ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἠνωμένην μετὰ τῆς θείας, ὃ ἐστὶ λέγει ἐνικὸν ἀριθμὸν (ἢ φύσις τοῦ Χριστοῦ) καὶ ἐννοεῖ δυϊκὸν (φύσιν ἀνθρωπίνην καὶ φύσιν θείαν συνάμα).

2) Ὅτι ὑπὸ τὴν φράσιν ἢ φύσιν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Μακράκης ἐννοεῖ τὰς δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεις τὴν ἀνθρωπίνην ἠνωμένην μετὰ τῆς θείας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὁ αὐτὸς Μακράκης ἐννοεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, συγχέων τὴν ἐννοιαν τοῦ προσώπου μετὰ τῆς ἐννοίας τῆς φύσεως.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον, ἰδοὺ τί ἀπαντᾷ ὁ τὴν θεολογίαν ἐν ταῖς τριόδῳ διδάσκων Μακράκης. « Ἄλλ' ἐὰν ἀποδειχθῇ

διαβολικῆς σου καρδίας! Δὲν φοβεῖται τὸν Θεὸν διὰ τῆς δημοσιότητος νὰ διαβάλλῃς ἄνθρωπον ἱερωμένον καὶ καθηγητὴν τῆς θεολογίας, ὅτι μωροὺς καὶ ἄφρονας ἀποκαλεῖ πάντας τοὺς δι-

ὅτι ὁ νοῦς οὗτος (ὃ ἔστιν, ὅτι ὑπὸ τὴν φράσιν ἢ φύσιν τοῦ Χριστοῦ ἐννοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις ἡνωμένη μετὰ τῆς θείας) δὲν εἶναι ἐμός, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔπεται ὅτι ὁ τὸν θεῖον νοῦν ψέγων εἶναι ἐκ τοῦ Διαβόλου, ὅστις ἔχει ἔργον νὰ διαβάλλῃ τὸν Θεὸν καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ ἡ τετάρτη οἰκουμενικὴ Σύνοδος δογματίζει «ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν υἱὸν Κύριον μονογενῆ ἐκ δύο φύσεων ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης» οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον καὶ διαιρούμενον, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Υἱὸν καὶ μονογενῆ Θεὸν Λόγον Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν» ἀφοῦ, λέγω, οὕτω δογματίζει ἡ τετάρτη οἰκουμενικὴ Σύνοδος, κατὰ τί πταίομεν ἡμεῖς, λέγοντες ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις, περὶ ἧς λαλοῦμεν, κατηγορεῖται ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, καὶ νοεῖται ἡνωμένη μετὰ τῆς θείας;

Ἀπαντῶμεν. Ὁ Μακράκη, σὺ, ὅστις παραπέμπεις εἰς τοὺς λόγους τῆς τετάρτης οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἵνα δι' αὐτῶν ἀποδείξῃς, ὅτι ὑπὸ τὴν φράσιν ἢ φύσιν τοῦ Χριστοῦ ἐννοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἡνωμένη μετὰ τῆς θείας, ὡ ἀναίσχυντε ψεύστα, ποῦ τῶν ἀνωτέρω παρατεθεισῶν λέξεων ἀναφέρεται **Η ΦΥΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**, καὶ ἐννοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη Αὐτοῦ φύσις ἡνωμένη μετὰ τῆς θείας; Ἐν ταῖς λέξεσι τῆς τετάρτης οἰκουμενικῆς Συνόδου οὐδαμοῦ ἀπαντᾶται ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἀπαντᾶται τό, ἐκ δύο φύσεων, τό, τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς, τό, ἑκατέρας φύσεως. Ἀλλὰ ποῦ, ἀναίσχυντε, ἡ φράσις ἢ φύσις τοῦ Χριστοῦ; Ποῦ ὑπὸ τὴν φράσιν ἢ φύσιν τοῦ Χριστοῦ ἐννοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἡνωμένη μετὰ τῆς θείας; Ἡ τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἀναίσχυντε σοφιστὰ, δογματίζει ἓνα Χριστόν (ὃ ἔστιν ἓν πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ἢ μίαν ὑπόστασιν) ἐκ δύο φύσεων (τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης). Δὲν ἐντρέπεσαι φανερά, φανερά, ἐνώπιον ὄλου τοῦ

δάξαντας καὶ πιστεύοντας, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ Θεός; Σοὶ εὐ-
χομαὶ νὰ ἔλθῃς εἰς σεαυτόν, καὶ νὰ ἀποκτήσῃς χριστιανικὴν
καρδίαν· ἄλλως σὲ παραδίδω εἰς τὴν θεῖαν δίκην. Πιστεύω, ὅτι

κόσμου νὰ διαστρέφῃς τὰ πράγματα, καὶ νὰ λέγῃς, ὅτι ὁ νοῦς
οὗτος δὲν εἶναι ἐμός, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτοῦ
τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ὁ τὸν θεῖον νοῦν ψέγων εἶναι ἐκ τοῦ Διαβό-
λου, ὅστις ἔχει ἔργον νὰ διαβάλλῃ τὸν Θεὸν καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ;

Ἡ τετάρτη οἰκουμενικὴ Σύνοδος ῥητῶς ἀναφέρει *ἕνα Χρι-
στόν, δύο φύσεις Αὐτοῦ, διαφορὰν τῶν φύσεων Αὐτοῦ, ἐκατέ-
ραν φύσιν, ἐν πρόσωπον, μίαν ὑπόστασιν*. Ποῦ δέ, ἀναίσχυν-
τε ψεῦστα, ἡ τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀναφέρει ἡ φύσιν
τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐννοεῖ τὰς δύο φύσεις; Αὕτῃ σαφέστατα
δικακρῖνει ἐν πρόσωπον, ἥτοι μίαν ὑπόστασιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ
δύο Αὐτοῦ φύσεις.

« Ἀφοῦ, λέγω, οὕτω δογματίζῃ (ἐξακολουθεῖ ὁ Μακράκης,
χωρὶς νὰ ἐντρέπηται νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ψεῦδος ἀναίσχυντον)
ἡ τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, κατὰ τί πταίομεν ἡμεῖς λέ-
γοντες, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις, περὶ ἧς λαλοῦμεν,
κατηγορεῖται ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, καὶ νοεῖται ἡνω-
μένη μετὰ τῆς θείας; »

Ἀπαντῶμεν. Ὁ λόγος δὲν εἶναι, ἀναίσχυντε σοφιστὰ, ὅτι
πταίεις λέγων, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις κατηγορεῖ-
ται ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, καὶ νοεῖται ἡνωμένη μετὰ
τῆς θείας· ἀλλ' ὁ λόγος εἶναι, ὅτι πταίεις λέγων μὲν ἡ φύσις
τοῦ Χριστοῦ, ἐννοῶν δὲ ὑπὸ τὴν φράσιν ταύτην *τὴν ἀνθρωπί-
νην φύσιν ἡνωμένην μετὰ τῆς θείας*. Τῇ ἀληθείᾳ φρίσσομεν
διὰ τὴν φοβερὰν ταύτην διαστροφὴν τῶν λέξεων καὶ τὴν ἀναί-
σχυντον σοφιστείαν τοῦ Μακράκη, καὶ θὰ ἐρρίπτομεν χαμαὶ
τὸν κάλαμον, ἂν μὴ προὔτιθέμεθα νὰ καταδείξωμεν εἰς τοὺς
ἀπλουστέρους, ὅποιος ἀναίσχυντος σοφιστῆς εἶναι ὁ Μακράκης.

« Πταίομεν, λέγει ὁ Μακράκης, κατὰ τὸν ἐκ Γερμανίας θεο-
λόγον, διότι λέγομεν ἐνικὸν ἀριθμὸν (ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ) καὶ
ἐννοοῦμεν δυϊκὸν (φύσιν ἀνθρωπίνην καὶ φύσιν θεῖαν συνάμα) ».

Καὶ δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι πταίεις λέγων ἡ φύσις τοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ ἐννοῶν τὴν φύσιν Αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπίνην καὶ συνάμα
τὴν φύσιν Αὐτοῦ τὴν θεῖαν; Καὶ ἐνῶ γράφεις ἡ φύσις τοῦ Χρι-

καὶ σὺ ἀναγνώστα φρίσσεις καὶ ἰλιγγιᾶς. Ἄλλὰ εἰς καθησύχασιν τῆς ψυχῆς σου, καὶ κληθμὸν τῶν ὠτῶν σου, στάσου νὰ ἀκούσης τὸ εὐλαλον καὶ χρυσορρήμον στόμα τοῦ Μακράκη, τοῦ

στοῦ, δηλονότι ἐνικὸν ἀριθμὸν, ἐννοεῖς τὰς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν θείαν ; Τοῦτο εἶναι πρόδηλον εἰς πάντα λογικὸν ἄνθρωπον.

« Τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἐννοοῦμεν, λέγει ὁ Μακράκης, αὐτὸ τὸ πταῖσμα, καὶ ἔπρεπεν ὁ ἀκριβὴς θεολόγος νὰ ὑποδείξῃ, πῶς ἔπρεπε νὰ λαλήσωμεν, διὰ ν' ἀποφύγωμεν τὸ πταῖσμα ἢ τὸ ἀσέβημα τοῦτο. Τοῦτο μόνον ἐννοοῦμεν, ἅτι ὁ ψέγων οὐκ οἶδε διατὶ ψέγει, καὶ δὲν ἐννοεῖ τί ἐστὶ ἐνικὸς καὶ τί δυϊκὸς ἀριθμὸς. »

Ἄπ. Τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἐννοοῦμεν καὶ ἡμεῖς, πῶς ὁ Μακράκης δὲν ἐννοεῖ τὸ πταῖσμα, εἰς τὸ ὁποῖον περιέπεσεν, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἐννοοῦμεν, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐνόησε τὸ πταῖσμα, ἀλλ' ὅμως ἐκ σοφιστείας, ἢ ἐκ κακοκεφαλίας πλάττεται, ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὸ πταῖσμα, εἰς ὃ περιέπεσε, καὶ φθάνει μέχρι τοσαύτης ἀναισχυντίας, ὥστε καὶ μέμφεται τὸν ἐλέγχοντα αὐτόν, ὅτι δὲν ἐννοεῖ τί ἐστὶν ἐνικὸς καὶ τί δυϊκὸς ἀριθμὸς.

Κακίζει δὲ τὸν καθηγ. ὁ Μ., λέγων ὅτι δὲν ἐννοεῖ τί ἐστὶ δυϊκὸς ἀριθμὸς. « Ὁ δυϊκὸς, λέγει ὁ Μακράκης, ἀριθμὸς ἀποτελεῖται » ἐκ δύο ὁμοειδῶν μονάδων, καὶ δύο ἑτεροειδεῖς μονάδες δυϊκὸν ἀριθμὸν οὐδέποτε ἀποτελοῦσι. Λ. χ. εἷς ἄνθρωπος καὶ » εἷς ἄνθρωπος ὁμοῦ νοούμενοι ἀποτελοῦσι δυϊκὸν ἀριθμὸν, τὸν » ὁποῖον ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐκφράζει διὰ τοῦ τύπου τῶ ἀν- » θρώπῳ. Ἄλλὰ εἷς ἄνθρωπος καὶ εἷς βοῦς δὲν δύνανται ν' ἀπο- » τελέσωσι δυϊκὸν ἀριθμὸν, καὶ τοι ἓν καὶ ἓν κατὰ μέρος νοού- » μενα. Ἐν γένει δὲ πᾶς ἀριθμὸς νοεῖται συγκείμενος ἐξ ὁμοει- » δῶν μονάδων. Ἡ φύσις ἢ ἀνθρωπίνη καὶ ἢ φύσις ἢ θεία εἶναι » δύο ἑτεροειδεῖς μονάδες. Ἀδύνατον λοιπὸν ν' ἀποτελέσωσι » δυϊκὸν ἀριθμὸν. »

Ἄπαντῶμεν. Ἡ τετάρτη οἰκουμενικὴ Σύνοδος, Μακράκη, δογματίζουσα καὶ γράφουσα « ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν Ἰῖδον » Κύριον Μονογενῆ *ΕΚ ΔΥΟ ΦΥΣΕΩΝ* ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, » ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, » μετεχειρίσθη τὸ *ΔΥΟ*, ὅπερ εἶναι φύσει δυϊκοῦ ἀριθμοῦ, καὶ συνεδύασε τοιου-

λαλοῦντος ἐν ἁγίῳ πνεύματι. «Σωφρονεῖς ἄρα γε σὺ ὁ θεομα-
χῶν καὶ Παῦλον ὑβρίζων καὶ τὸν διὰ Παύλου λαλοῦντα Χρι-
στὸν καὶ τὴν ἐν ἁγίῳ πνεύματι δογματίσασαν Ἐκκλησίαν, ὅτι

τοτρόπως διὰ τοῦ δύο τὰς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, τὴν θείαν
καὶ τὴν ἀνθρωπίνην; Σὺ μὲν Μακράκη ἀποφαίνεσαι, ὅτι ἡ φύ-
σις ἡ ἀνθρωπίνη καὶ ἡ φύσις ἡ θεία εἶναι δύο ἕτεροειδεῖς μονάδες,
καὶ ὅτι ἀδύνατον λοιπὸν ν' ἀποτελέσωσι δυϊκὸν ἀριθμόν· ἡ δὲ
τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ἐμφορουμένη ὑπὸ πνεύματος
ἁγίου δογματίζει, καὶ γράφει ἓνα Χριστὸν ἐκ δύο φύσεων γνω-
ριζόμενον, καὶ μᾶς λέγει λοιπὸν, ὅτι ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη καὶ
ἡ φύσις ἡ θεία, ἂν καὶ ἕτεροειδεῖς μονάδες κατὰ τὸ εἶδος, ἀλλ'
ὁμοειδεῖς κατὰ τὸ γένος, ἀποτελοῦσι δυϊκὸν ἀριθμόν, διότι εἶ-
ναι δύο φύσεις, μία φύσις θεία, καὶ μία ἔτι φύσις ἀνθρωπίνη.
Καὶ καταδεικνύσαι λοιπὸν, ὦ Μακράκη, οὐ μόνον μὴ εἰδῶς τί
λέγεις, ἀλλὰ καὶ ἀντικρυς τάναντία λέγων εἰς τὴν τετάρτην
οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Δικαιότατα δὲ δύναται τις, ὅσας ὕβρεις
ἐπεσώρευσας ἐν ταῖς λέξεσιν « ἀλλ' ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ καθη-
γητής. μέχρι τοῦ, καὶ οὐκ οἶδε τί φθέγγεται », νὰ
ἐπιρρίψῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου. Λογικώτατα δὲ δυνάμεθα νὰ
εἴπωμεν, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὸ γένος, *Μακράκης καὶ ὄντις*
δύο ζῶω, διότι νοοῦμεν ἐν ζῶον τὸν Μακράκην καὶ ἐν ζῶον
τὸν ὄνον· καὶ πάλιν «*Μακράκης καὶ Διάβολος δύο ὄντε*, διότι
νοοῦμεν ἐν ὄν τὸν Μακράκην, καὶ ἐν ὄν τὸν Διάβολον, λαμβά-
νοντες ὑπ' ὄψιν τὸ γένος.

Ἐρχόμεθα τῶρ· εἰς τὸ δεύτερον, ὅτι δηλονότι ὑπὸ τὴν φρά-
σιν ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Μακράκης ἐννοεῖ
τὰς δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεις, τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν θείαν,
ἠνωμένας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὁ αὐτὸς Μακράκης ἐν-
νοεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, συγχέων τὴν ἐννοίαν τοῦ προ-
σώπου μετὰ τῆς ἐννοίας τῆς φύσεως. Ὁ κ. Μακράκης εἰς τὴν
ἐξέλεγχίν τοῦ κ. καθηγητοῦ, εἰπόντος· «ὁ Μακράκης ἐννοεῖ τὰς
δύο φύσεις, τὴν ἀνθρωπίνην ἠνωμένην μετὰ τῆς θείας ἐν τῷ
Χριστῷ, ὃ ἐστὶν ἐννοεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ γράφει
ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ· καὶ ὅτι οἱ θεολόγοι διακρίνουσιν ἀπ' ἀλλή-
λων πρόσωπον, φύσιν, καὶ ιδιότητας· » εἰς τὴν ἐξέλεγχίν, λέ-
γομεν, τοῦ κ. καθηγητοῦ, εἰπόντος τὰ ἀνωτέρω παρατεθειμέ-

ὁ Χριστὸς ἐστὶ τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος: Εὐχομαί σοι σωφρονῆσαι ἐπιγνόντι τὸν ἐν σοὶ σκοτισμόν, ὃν ἐκτίσω δια-
 τρίβων ἐν τῷ σατανικῷ πανσκοτιστηρίῳ, εὐχομαί σοι μετά-

να λόγια, ὁ Μακράκης ἀπαντᾷ τὰ ἐξῆς. « Θαυμάζομεν καὶ
 ἡμεῖς τὴν ἐρμηνευτικὴν τοῦ Βίμπου ἐπιστήμην, ὅστις οὔτε τί
 αὐτὸς λέγει, ἐννοεῖ, οὔτε τί λέγουσιν οἱ ἄλλοι. Ὅτι ὁ Μακρά-
 κης ἐννοεῖ τὰς δύο φύσεις, τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν θείαν, ἡνω-
 μένας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο οὐδαμῶς ἀρνεῖται,
 ἀλλ' ὁμολογεῖ ὡς φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἐν
 τίνι δικαίωματι ὁ κ. Θ. Βίμπος λέγει, ὅτι ὁ Μακράκης ἐννοεῖ
 τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ γράφει ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ, ὃ
 ἐστὶ μὲ διαβάλλει ὡς συγχέοντα τὴν φύσιν πρὸς τὸ πρόσωπον; »

Ἀπαντῶμεν. Θαυμάζομεν καὶ ὑπερθαυμάζομεν καὶ ἡμεῖς,
 ὁποῖος νοῦς εἶναι ὁ τοῦ Μακράκη! Ἐνῶ ὁ Μακρακαϊκὸς νοῦς διὰ
 τῆς φράσεως « ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ » ἐννοεῖ τὰς δύο τοῦ Χρι-
 στοῦ φύσεις, τὴν ἀνθρωπίνην δηλονότι ἡνωμένην μετὰ τῆς
 θείας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ δηλονότι ὑπὸ τὴν
 φράσιν ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ ἐννοεῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὴν ὑπό-
 στασιν τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἐννοεῖ ὅμως, ἢ τοῦλάχιστον δὲν ὁμο-
 λογεῖ ὅτι ἐννοεῖ, ὅτι διὰ τῆς κατανοήσεως ταύτης συγχέει τὴν
 ἔννοιαν τοῦ προσώπου μετὰ τῆς ἐννοίας τῆς φύσεως, ὃ ἐστίν,
 ὅτι συγχέει τὴν φύσιν πρὸς τὸ πρόσωπον. Εἶναι τῷ ὄντι πρᾶγ-
 μα θαυμαστότατον. Ἀλλ' ὅμως διὰ τοῦτο πάλιν ἡμεῖς μακα-
 ρίζομεν καὶ ὑπερμακαρίζομεν τὸν Μακράκην καὶ ἀνακηρύττο-
 μεν αὐτὸν ὡς θαυμαστὸν νοῦν ἔχοντα. Ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ὁ Μα-
 κράκης ὁμολογεῖ, ὅτι ἐννοεῖ τὰς δύο φύσεις, τὴν ἀνθρωπίνην
 καὶ τὴν θείαν, ἡνωμένας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐνῶ
 τοῦτο οὐδαμῶς, λέγει, ἀρνεῖται, ἀλλ' ὁμολογεῖ ὡς φρόνημα
 τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅμως ἀφ' ἑτέρου δὲν ἐννοεῖ ἢ δὲν
 ὁμολογεῖ ὅτι ἐννοεῖ σύγχυσιν γινομένην ἐκ τῆς κατανοήσεως
 τῆς φράσεως ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ, ὡς συνενώσεως τῶν δύο
 τοῦ Χριστοῦ φύσεων, τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐν ἐνὶ προ-
 σώπῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἐρωτᾷ, « ἐν τίνι δικαίωματι ὁ κ. Θ. Βίμ-
 πος λέγει, ὅτι ὁ Μακράκης ἐννοεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ,
 καὶ γράφει ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ, ὃ ἐστὶ μὲ διαβάλλει ὡς συγ-
 χέοντα τὴν φύσιν πρὸς τὸ πρόσωπον; ». Ἐν τούτῳ τῷ δικαίω-

στασιν ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, καὶ ἐκ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν. Εὐχομαί σοι μετάνοιαν δι' ὅσα ἐλάλησας ἀσεβῆ καὶ βλάσφημα κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας.

ματι, Μακράκη, ὅτι σὺ λέγων ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ ἐννοεῖς τὰς δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεις τὴν ἀνθρωπίνην ἐν συνενώσει μετὰ τῆς θείας, καὶ ἐπομένως ἐννοεῖς τὴν ὑπόστασιν ἢ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ συγχέεις διὰ τοῦτο ἀριδῆλως καὶ πασιδῆλως τὴν ἐννοίαν τῆς φύσεως μετὰ τῆς ἐννοίας τοῦ προσώπου.

Καὶ ὅμως τολμᾷ ὁ ἀναίσχυντος σοφιστὴς Μακράκης νὰ λέγη ὅτι « ἐν τῷ 2^ψ ἀριθμῷ τοῦ Λόγου εἶπομεν, ὅτι τὸ ὀρθῶς διαιρεῖν καὶ τὸ ὀρθῶς συνάπτειν, τὸ διακρίνειν ἀπ' ἀλλήλων τὰ διακριτέα, καὶ τὸ συνάπτειν τὰ συναπτέα κατὰ τοὺς νόμους τῆς συμφωνίας καὶ τῆς τάξεως, τοῦτο εἶναι ἴδιον τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθείας, τοῦ ὁδηγοῦντος εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῷ κανόνι τούτῳ ἐχρήσαντο οἱ ἡμέτεροι πατέρες (Λογ. ἀριθμ. 10 σελ. 4, στηλ. 3). »

Εἶναι ἀληθές καὶ δὲν τὸ ἀρνούμεθα, ὅτι τὸ εἶπες ἐν τῷ 2^ω ἀριθμῷ, ὅμως δὲν ἔγραψας κατόπιν ἀκολούθως καὶ συμφώνως πρὸς τὰ προηγούμενα, ἀλλ' ἔγραψας ἐναντία τῶν ὅσα εἶπες. Ὅρθως δὲ ποιῶν, ἐπιφέρεις κατὰ σεαυτοῦ τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν, λέγων, « τὸ δὲ κακῶς διαιρεῖν καὶ τὸ κακῶς συνάπτειν, τὸ συγχέειν τὰ ἀσύγχυτα, καὶ διῆστᾶν τὰ φύσει ἀχώριστα, τοῦτο ἴδιον τοῦ πνεύματος τῆς πλάνης τοῦ ἄγοντος εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ τῇ ἀλογίᾳ ταύτῃ ἐχρήσαντο οἱ αἰρετικοί. » Οἱ λόγοι σου οὗτοι, Μακράκη, εἶναι ἡ λαμπροτάτη περὶ σοῦ μαρτυρία.

Ὁ κύριος καθηγητὴς ἐλέγχει τὸν Μακράκην ἐπὶ ἀσεβεῖ θρασυτήτι καὶ τόλμῃ, ὡς λέγοντα, « τὰ ἀξιώματα ταῦτα ἢ ἀγ. Γραφὴ καλεῖ ἱερωσύνην, βασιλείαν, καὶ προφητείαν, ἡμεῖς δὲ (ὁ Μακράκης) καλοῦμεν αὐτὰ θρησκευτικόν, πολιτικόν, καὶ φιλόσοφον ἢ ἀπλῶς σοφόν. » Καὶ τῷ ὄντι τίς ἄνθρωπος, πρὸς Θεοῦ! ἔχων καὶ τὸ ἐλάχιστον σέβας πρὸς τὴν ἀγίαν Γραφήν, τὸν θεῖον λόγον, θὰ τολμήσῃ νὰ ἀντιπαραθέσῃ ἑαυτὸν πρὸς αὐτήν, καὶ νὰ εἶπῃ, « Ἡ μὲν Γραφὴ (μὲ ἐνικὸν ἀριθμὸν) λέγει, ἡμεῖς δὲ (μὲ πληθυντικὸν ἀριθμὸν) καλοῦμεν; » Τίς εὐσεβόφρων θὰ τολμήσῃ νὰ μεταβάλλῃ τὰς ὀνομασίας τῆς Γραφῆς;

Περαίνοντες τὴν ἐπίκρισιν τῆς Βιμπαϊκῆς ταύτης ἀναλύσεως, ἔχομεν τὴν συναίσθησιν, ὅτι ὑπηρετήσαμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀγ. Ἐκκλησίαν, ἐλέγξαντες τὴν ἀνοιαν καὶ

ἀντὶ, λόγου χάριν, προφητείας νὰ εἴπη φιλόσοφον ἢ ἀπλῶς σοφόν (!!!) ; Ὁ Μακράκης ὁμῶς τολμᾷ καὶ λέγει, καὶ μάλιστα καὶ δικαιολογεῖται ἐπὶ τούτῳ. Ἄς ἴδωμεν ὁμῶς, εἰς τί συνίσταται ἡ δικαιολογία τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς τὰ ἐξῆς λόγια. « Εἰ δύνασαι ἀντιστῆναι, ἀντίστηθι, ἐν λόγῳ ὁμῶς καὶ οὐχὶ ἀλόγως. Ὁ Μακράκης οὐδέποτε ἠξίωσεν, οὐδὲ ἀξιοῖ νὰ πιστεύηται ἄνευ λόγου καὶ ἀποδείξεως. Διὰ τοῦτο ὅσα λέγει, στηρίζει αὐτὰ πάντοτε εἰς λόγους καὶ ἀποδείξεις. Εἰ δύνασαι λοιπὸν ἀντιστῆναι εἰς τοὺς λόγους τοῦ Μακράκη, διὰ κρειτόνων λόγων ἀντίστηθι. Ἐνιστάμενος ὁμῶς διὰ κραυγῶν καὶ ἐπιφωνημάτων, οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύεις, ἢ ὅτι δὲν δύνασαι νὰ ἀντιστῆς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Μακράκη, ὡς ὄντας λόγους ἀληθείας (τῷ ὄντι θεόπνευστος ἄνθρωπος !), καὶ διὰ τοῦτο πᾶς ὁ ἀνθιστάμενος συντρίβεται ἐπ' αὐτῶν ὡς σκεῦος κεραμέως (τῷ ὄντι θαυματουργὸς ἄνθρωπος εἶναι ὁ Μακράκης !) » Λογ. ἀριθμ. 11, 4, 2.

Ἀπαντῶμεν. Αἰ εἰρημέναι λέξεις οὐδὲν ἄλλο μαρτυροῦσιν, ἢ ἄνθρωπον πεφουσιωμένον καὶ οἰηματίαν, ἐμπορούμενον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ὑπεροψίας, τοῦ πνεύματος τοῦ Ἐωσφόρου, καὶ οὐδεμίαν λέξιν ἀπαντῶντα εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος. Ὁ Μακράκης ἐλέγχεται, ὡς μεταβάλλων τὰς λέξεις τῆς ἀγ. Γραφῆς, ἐπιτιμᾶται, ὅτι δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ μεταβάλλῃ τὰς λέξεις αὐτῆς, καὶ λέγεται πρὸς αὐτόν, ὅτι εἶναι ἀσέβεια τὸ νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ, « ἡ μὲν Γραφή καλεῖ οὕτως, ἡμεῖς δὲ καλοῦμεν ἄλλως »· καὶ ὁμῶς αὐτὸς ἀποκρίνεται ἄλλα ἀντ' ἄλλων « ἀπὸ τὴν Πόλιν ἔρχομαι, καὶ στὴν κορφή κανέλλα, καὶ ἴστο ξηρὸ κεφάλι κρεμμύδια κρεμασμένα. »

« Ὁ Μακράκης, ἐξακολουθεῖ παρακατιῶν, τὸ προφητικὸν τοῦ Χριστοῦ ἀξίωμα καλεῖ καὶ σοφὸν ἀξίωμα. »

Ἀπαντῶμεν. Αὐτὸς ἔφα. Τί λοιπὸν ἐρωτᾷς ; Ἀλλὰ λαμβάνομεν τὴν τόλμην, καὶ ἄς μᾶς συγχωρήσῃ ὁ κ. Μακράκης, νὰ ἐρωτήσωμεν αὐτόν, τίς σοὶ ἔδωκε, κ. Μακράκη, τὸ δικαίωμα νὰ μεταβάλλῃς τὴν Γραφικὴν λέξιν προφητείαν, εἰς φιλόσοφον,

τάς βλασφημίας τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη σπουδάσαντος τὰς θεολογικάς ἐπιστήμας ἐν Ἑλλάδι, Ῥωσσίᾳ, καὶ Γερμανίᾳ, καὶ νῦν ἐτι ἀσχολουμένου περὶ τὸν ἐρμηνευτικὸν τῆς θεολογίας κλάδον, καὶ

καὶ νὰ καλῆς τὸ προφητικὸν τοῦ Χριστοῦ ἀξίωμα σοφὸν ἀξίωμα; Τίς ποτε τῶν πυχτέρων τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῶν σοφῶν θεολόγων ἐκάλεσε τὸ προφητικὸν τοῦ Χριστοῦ ἀξίωμα σοφὸν ἀξίωμα; Ἄλλ' ὁ Μακράκης, οὗ ἡ κρίσις δικαία καὶ ἀληθῆς ἐστίν, ἀποφάνεται οὕτως: « διότι ἴδιον τῆς προφητείας, λέγει, εἶναι τὸ εἰδέναι τὰ μυστήρια πάντα, καὶ ἔχειν πᾶσαν τὴν γνῶσιν. Μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Παῦλος, λέγων, « καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν. (Κορινθ. Α'. ιγ', 2). »

Ἄπ. Ἴδιον τῆς προφητείας δὲν εἶναι τὸ εἰδέναι τὰ μυστήρια πάντα καὶ ἔχει πᾶσαν τὴν γνῶσιν. Οἱ προφῆται βεβαίως εἶχον τὸ χάρισμα τῆς προφητείας, καὶ ἐπροφήτευσον περὶ ὧν ἐφωτίζοντο παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅμως δὲν ἐγίνωσκον πάντα τὰ μυστήρια, οὐδὲ εἶχον πᾶσαν τὴν γνῶσιν. Τὰ μυστήρια πάντα γινώσκει, καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν ἔχει μόνος ὁ παντογνώστης Θεός. Οἱ δὲ προφῆται, ἄνθρωποι ὄντες, ἐκήρυττον τοῖς ἀνθρώποις τὸ θεῖον θέλημα καὶ ὅ,τι αὐτοῖς ἀπεκαλύπτετο. Τὰ δὲ ἀποκαλυπτόμενα ἦσαν πράγματα ὠρισμένα, καὶ δὲν περιλάμβανον πάντα τὰ μυστήρια τῆς θεότητος. Οὕτως ὁ μὲν Ζαχαρίας προσφήτευσεν τὴν εἰς Ἱερουσαλήμ εἴσοδον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ πῶλον ἄνου (θ', 9), ὁ Ἰωὴλ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου πνεύματος (β', 28), ὁ προφητὰναξ Δαυὶδ τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ τὴν ταπείνωσιν (ψαλμ. κα', 7) καὶ τὰ λοιπὰ. Τὸ δὲ παραχθὲν χωρίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου Α', Κορινθ. ιγ', 4. 2.3 (Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἤχων ἢ κύμβαλον ἀλλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάναι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω οὐδὲν εἰμί. Καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθῆσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι) δὲν σημαίνει, ὅτι ἴδιον τῆς προφητείας εἶναι τὸ εἰδέναι τὰ μυστήρια πάντα, καὶ ἔχειν πᾶσαν τὴν γνῶσιν, ἀλλὰ ὑποτίθησι τὴν ἀκρο-

ἑρμηνευτικὰ ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ παραδιδόντος μαθήματα, ἐγκρίναντες τὰ ἀληθῆ καὶ σωτήρια δόγματα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ἀποδείξαντες αὐθις ψηλαφητῶς, ὅτι τὰ λε-

τάτην προφητείαν, τὴν καὶ πάντα εἰδυῖαν τὰ μυστήρια, τὴν καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν ἔχουσαν, ὅπως ὑποτίθησιν ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ ἄνθρωπον δυνάμενον νὰ λαλή τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων, ὅπως ὑποτίθησιν ἐν τῷ 3ῳ στίχῳ ἄνθρωπον ψωμίζοντα πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ παραδίδοντα τὸ σῶμα αὐτοῦ ἵνα καυθῆ. Ὅπως δὲ οὐδεὶς ἄνθρωπος εὐρέθη λαλῶν τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων, οὕτως οὐδεὶς προφήτης εὐρέθη εἰδῶς τὰ μυστήρια πάντα καὶ ἔχων πᾶσαν τὴν γνῶσιν, ἐκτὸς ἐνὸς τοῦ ἀκροτάτου προφήτου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄνοιξε, Μακράκη, τὸν Οἰκουμένιον (Θ. Φαρμακίδου Καινὴ Διαθήκη τομ. Δ', σελ. 160—61), διὰ νὰ ἀνοίξης τὰ ῥόμια σου, καὶ μὴ περιπατῆς ἐν τῇ σκοτίᾳ. « Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν / θέλων δεῖξαι μέγα τι τὴν ἀγάπην, λέγει ὁ Οἰκουμένιος, αὕξει πρῶτον τὰ χάρισματα, καὶ τότε φησὶν αὐτὰ ἐκτὸς ἀγάπης οὐδὲν εἶναι. Ἄνω γὰρ εἰπὼν ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων λαλῶ, ὅπερ ἦν παρ' αὐτοῖς μέγιστον, νῦν πάλιν ἐπὶ τῆς προφητείας τὸ αὐτὸ ποιῶ. Προφητείαν γὰρ ἐὰν ἔχω, φησὶν, οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν ἀκροτάτην, τὴν καὶ πάντα εἰδυῖαν τὰ μυστήρια καὶ τὴν γνῶσιν ἔχουσαν, ἄνευ ἀγάπης, οὐδὲν εἰμί. »

« Βλέπεις, ἐξακολουθεῖ ὁ Μακράκης, ὅτι ὁ ἔχων τὴν προφητείαν, γινώσκει πάντα τὰ μυστήρια καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν; Ἀποκρινόμεθα. Βλέπεις, Μακράκη, ἐκ τῆς ἀνωτέρω παρατεθείσης ὀρθῆς ἑρμηνείας, ὅτι ὁ ἔχων τὴν προφητείαν ἀπλῶς δὲν γινώσκει πάντα τὰ μυστήρια καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, ἀλλὰ μόνος ὁ ἔχων τὴν ἦν ὑποτίθησιν ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀκροτάτην προφητείαν, τὴν καὶ πάντα εἰδυῖαν τὰ μυστήρια; Ἄκρος δὲ προφήτης εἶναι μόνος ὁ Θεάνθρωπος, ὅπως εἶναι καὶ ἄκρος Ἀρχιερεὺς. Βλέπεις πόσον ἀπατάσαι ἀποφαινόμενος, ὅτι ἴδιον τῆς προφητείας ἀπλῶς εἶναι τὸ εἰδέναι τὰ μυστήρια πάντα καὶ εἰδέναι πᾶσαν τὴν γνῶσιν; Βλέπεις, ὅτι οἱ λόγοι σου δὲν εἶναι λόγοι ἀληθείας ἀλλὰ ψεύδους, καὶ ὅτι συντρέβονται ὡς σκευὴ κεραιμῶς; Διάβαζε, Μακράκη, σὲ συμβουλεύομεν, τοὺς πατέρας

γόμενα πανεπιστήμια τῆς Δύσεως εἶναι πανσκοτιστήρια, καὶ οἱ εἰσερχόμενοι ἐν αὐταῖς ἵνα φωτισθῶσιν, ἐξέρχονται ἐσκοτισμένοι, οἰόμενοι εἰδέναι μηδὲν γνόντες. Ἐχομεν δὲ πεποιθήσιν, ὅτι καὶ

τοὺς ἐρμηνευτὰς τῆς Ἀγ. Γραφῆς, καὶ γράφε σκεπτόμενος καὶ σταθμίζων τὰ γραφόμενα πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Διάβαζε Μακράκη ἕκαστον, καὶ γράφε ἔν. Ἄλλὰ σὺ δυστυχῶς, ὡς φαίνεται, ἐνῶ εὐρίσκεσαι ἀκόμη εἰς τὸν νάρθηκα τῆς Θεολογίας, δὲν διαβάσεις κανέν, καὶ ὁμως γράφεις χίλια.

« Σοφὸν ἄρα ἀξίωμα, ἐξακολουθεῖ ὁ Μακράκης, τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα, διότι ἐννοεῖ σοφὴν, θεμελιώδη διδασκαλίαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, πλήρη καὶ τελείαν γνῶσιν.» Ἀποκρινόμεθα. Ὁ Μακράκης ἀποφαίνεται, ὅτι τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα εἶναι σοφὸν ἀξίωμα. Τὴν πρότασίν του δὲ ταύτην 1) θεωρεῖ ὡς συμπέρασμα (σοφὸν ἄρα, λέγει, ἀξίωμα) ἢ ὡς ἐξαγόμενον τῆς προηγουμένης αὐτοῦ ἀποφάνσεως, ἥτις ὡς ψευδῆς ἀπεδείχθη, ὅτι δηλ. « ὁ ἔχων τὴν προφητείαν γινώσκει πάντα τὰ μυστήρια καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν (τὸ αὐτὸ προηγουμένως ἐξέφρασε διὰ τῶν λόγων « ἴδιον τῆς προφητείας εἶναι τὸ εἰδέναι τὰ μυστήρια πάντα καὶ ἔχειν πᾶσαν τὴν γνῶσιν.).» Ἄλλὰ ὁ αὐτὸς 2) τὴν αὐτὴν πρότασιν συνάμα θεωρεῖ ὡς αἰτιατὸν τῆς προτάσεως, ὅτι τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα ἐννοεῖ σοφὴν, θεμελιώδη διδασκαλίαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, πλήρη καὶ τελείαν γνῶσιν (σοφὸν ἄρα, λέγει ὁ Μακράκης, ἀξίωμα τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα, διότι ἐννοεῖ σοφὴν, θεμελιώδη διδασκαλίαν, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, πλήρη καὶ τελείαν γνῶσιν (Λογ. ἀριθμ. 11 σελ. 4 στηλ. 3). Ὡστε ὁ Μακράκης ἐνταῦθα τὸ ἔκαμε δίπορτο. Καὶ ἐδῶ συνίσταται ὅλη ἡ τέχνη. Κατὰ Μακράκην τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα εἶναι σοφὸν ἀξίωμα, 1^{ον}) διότι ἴδιον τῆς προφητείας εἶναι τὸ εἰδέναι τὰ μυστήρια πάντα καὶ ἔχειν πᾶσαν τὴν γνῶσιν, 2^{ον}) διότι τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα ἐννοεῖ σοφὴν, θεμελιώδη διδασκαλίαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, πλήρη καὶ τελείαν γνῶσιν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι εἶναι σπάνιος νοῦς ὁ Μακρακρακαϊκὸς νοῦς. Ἄλλὰ τί λέγομεν σπάνιος νοῦς, εἶναι θαῦμα ἀκοῦσαι. Καὶ ἰδοῦ. Τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα ἐννοεῖ σοφὴν, θεμελιώδη διδασκαλίαν (maxime)! Ὡστε ὁ γινώσκων μίαν σοφὴν θεμελιώδη διδασκαλίαν (maxime), π.χ., ὅτι ὁ μερίζων

οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἐκ τῆς ἐπικρίσεως ταύτης ἐκτίσαντο ἰκανότητα τοῦ διακρίνειν καὶ διαχωρίζειν ἀναμέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους (Λόγ. 13, 4, 3.)» Δὲν ὁμοιάζει τὸ ἄσμα

κύκλος περιλαμβάνει τὸν μικρότερον, ὅτι ἕκαστον σῶμα καταλαμβάνει ἴδιον χῶρον κτλ., οὗτος, κατὰ Μακράκη, ἔχει τὸ προφητικὸν ἀξίωμα. Δὲν εἶναι τοῦτο θαυμαστόν; Θέλεις θαυμαστότερον; «Τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα ἐννοεῖ θεμελιώδη διδασκαλίαν, ἢ μᾶλλον (σαφέστερον δῆλον ὅτι καὶ καλλίτερον) εἰπεῖν, πλήρη καὶ τελείαν γνῶσιν.!!» Δὲν εἶναι τοῦτο θαυμαστότερον, ὅτι τὴν πλήρη καὶ τελείαν γνῶσιν ὁ Μακράκης ταυτίζει πρὸς τὴν σοφὴν θεμελιώδη διδασκαλίαν; Θέλεις θαυμαστότατον; «Εἰ δύνασαι ἀντιστῆναι εἰς τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Μακράκη ἀντίστηθι· τίς σε κωλύει;!!!» Ἄλλὰ θὰ μοι εἴπῃς, ἀναγνώστα, θέλω καὶ τὸ πάντων θαυμαστότατον. Ἴδου καὶ αὐτὸ «Ἐφοῦ ἔμαθες ἐν Γερμανίᾳ νὰ βλασφημῆς καὶ νὰ ἀντιλέγῃς εἰς τὰ ῥήματα τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ, τίς σε κωλύει νὰ ἀντιλέγῃς Ἰουδαϊκῶς τε καὶ ἀμαθῶς καὶ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Α. Μακράκη;» Οἱ ἀρχαῖοι ἀναγνώστα, ἔλεγον «Ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης.» Οὕτω καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ εἴπωμεν «Ἀνδρῶν ἀπάντων, τῶν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, θαυμαστότατος Μακράκης.»

«Ὁ Μακράκης τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, ἐξακολουθεῖ λέγων, καλεῖ θρησκευτικόν, καὶ τὸ τῆς βασιλείας καλεῖ πολιτικόν, διότι τὸ ἀξίωμα τῆς βασιλείας ἀνήκει εἰς τὴν πολιτείαν, τὸ δὲ τῆς ἱερωσύνης ἀνήκει εἰς τὴν θρησκείαν. Πᾶν τὸ ἀνήκον εἰς τὴν θρησκείαν καλεῖται θρησκευτικόν, καὶ πᾶν τὸ ἀνήκον εἰς τὴν πολιτείαν καλεῖται πολιτικόν.»

Ὁ λόγος εἶναι, Μακράκη, ὅτι ἀφοῦ ἡ ἀγ. Γραφή καλεῖ τὰ ἀξιώματα ἱερωσύνην, βασιλείαν, καὶ προφητείαν, ἡμεῖς δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ καλῶμεν αὐτὰ θρησκευτικόν, πολιτικόν, καὶ φιλόσοφον ἢ σοφόν. Ἀφοῦ ἡ ἀγ. Γραφή ὀνομάζει τὸ στερέωμα στερέωμα, πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ καλῶμεν αὐτὸ στερέωμα, οὐχὶ δὲ στήριγμα ἢ θεμέλιον ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Ἀφοῦ ἡ ἀγία Γραφή ὀνομάζει τὸν πρῶτον ἄνθρωπον Ἀδάμ, Ἀδάμ. πρέπει νὰ καλῶμεν καὶ ἡμεῖς αὐτόν. Τίς σε ἐδίδαξε Μακράκη νὰ μεταβάλλῃς τὰς λέξεις τῆς ἀγ. Γραφῆς; Δὲν γνωρίζεις, τί

τοῦτο, ἀναγνῶπτα, πρὸς τὰ γοητευτικὰ ἄσματα τῶν τετραπόδων ἀηδόνων τῆς ἀνοίξεως;

Ἐποῦ δὲ ἀποδείχθη ἡλίου φαινότερον, ὅτι αἱ φράσεις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος καὶ ὁ Χριστὸς Θεὸς δὲν εἶναι τοῦ θεοῦ Παύλου, ἀλλὰ τοῦ Μακράκη, ἃς ἴδωμεν, τί ἄρα γε νὰ σημαίνωσιν. Τὸ ζήτημα εἶναι ἀπλούστατον. Ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ 1) φύσιν θεϊαν † φύσει ἀνθρωπίνῃ † φύσει ἀνθρωπίνῃ, ἢ 2) φύσιν θεϊαν † φύσει ἀνθρωπίνῃ — φύσις θεία. Καὶ πάλιν ἡ φράσις ὁ Χριστὸς Θεὸς δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ 1) φύσιν θεϊαν † φύσει ἀνθρωπίνῃ † φύσει θεία, ἢ 2) φύσιν θεϊαν † φύσει ἀνθρωπίνῃ — φύσις ἀνθρωπίνῃ. Διὰ πλειόνων δ' εἰπεῖν, ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος αὐτὴ καθ' αὐτήν, καὶ ἀσχέτως πρὸς τὰ λοιπὰ Μακρακαϊκὰ λόγια θεωρουμένη, δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ

Α'.) Τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ πάλιν συνάμα ἄλλην μίαν φοράν τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν, ἐπομένως ἅπαξ τὴν θεϊαν καὶ συνάμα δις τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Διότι ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος δύναται νὰ λέγῃ· νόει τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ

ἀναφέρει ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία (Σωζομ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Α', ια').) περὶ τοῦ Τριφυλλίου, τοῦ τολμήσαντος τὴν τῆς Γραφῆς λέξιν κράββατον (Μάρκ. 6', 9) νὰ μεταβάλλῃ εἰς σκίμποδα, πῶς ὁ ἅγιος Σπυρίδων ὁ Τριμυθοῦντος ἐπίσκοπος, ἀγανακτήσας « οὐ σύγε ἔφη ἀμείνων τοῦ κράββατον εἰρηκότος, ὅτι ταῖς αὐτοῦ λέξεσιν ἐπαισχύνῃ χρῆσθαι! Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἀπεπήδησε τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου, τοῦ δήμου ὄρωντος, ταύτη γε μετριάξιν παιδεύων τὸν τοῖς λόγοις ὠφρουμένον. » Καὶ ὁ μὲν Τριφύλλιος ἐξαπτικίσεως χάριν μετέβαλε τὴν λέξιν κράββατον εἰς τὴν συνώνυμον σκίμποδα, ἅμα τε δεινότητα λόγων ἐπιδεικνύμενος καὶ μέγεθος μωρίας, κατὰ Οἰκονόμον τὸν πάνυ (περὶ τῶν Ο'. Β', 929 σημ. 6'.) περιμηκέστατον· ὁ δὲ τρισμαγάριστος Μακράκης, ἀναπῆρως καὶ ἐξαμβλωματικῶς θεολογῶν, μεταβάλλει τὴν τῆς Γραφῆς λέξιν προφητείαν εἰς φιλόσοφον ἢ σοφὸν ἀξίωμα, καὶ ἄλλα δι' ἄλλων ἀποδίδει, ἅμα τε λόγου βλάβην οὐ τὴν τυχοῦσαν δεικνύμενος καὶ μέγεθος μωρίας καὶ ἀσεβείας περιμηκέστατον. Ὁ Κύριος ἔλεως αὐτῷ γένοιτο.

Χριστοῦ ὑπὸ τὸ ἓν πρόσωπον (Χριστός), καὶ συνάμα πάλιν τέμνε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς 2 αὐτοῦ φύσεις, τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ ἄλλην μίαν φοράν λάμβανε διὰ τοῦ νοός σου τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν χωρὶς τῆς θείας (φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη † φύσει ἀνθρωπίνη). Τὴν τοιαύτην ὁμῶς ἐκδοχὴν τῆς φράσεως ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος ὡς ὅπως τραγελαφικὴν, δὲν θέλομεν νὰ κάμωμεν τὸ ἀδίκημα, νὰ ἀποδώσωμεν τῷ Μακράκη. Ἡ

Β'.) Τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν, αὐτὴν καθ' αὐτήν, χωρὶς τῆς θείας θεωρουμένην. Διότι ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος δύναται καὶ τοῦτο νὰ λέγῃ· τέμνε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἰς 2 φύσεις, καὶ λάμβανε διὰ τοῦ νοός σου μίαν μόνην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη — φύσις θεία).

Καὶ πάλιν ἡ φράσις ὁ Χριστὸς Θεός, αὐτὴ καθ' αὐτήν καὶ ἀσχέτως πρὸς τὰ λοιπὰ Μακρακαϊκὰ λόγια θεωρουμένη, δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ

Α'.) Τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ καὶ πάλιν συνάμα ἄλλην μίαν φοράν τὴν θεϊαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν, ἐπομένως ἅπαξ τὴν ἀνθρωπίνην καὶ συνάμα δις τὴν θεϊαν φύσιν. Διότι ἡ φράσις ὁ Χριστὸς Θεός δύναται νὰ λέγῃ· νῦν τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τὸ ἓν πρόσωπον (Χριστός), καὶ συνάμα πάλιν τέμνε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς δύο αὐτοῦ φύσεις, τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ ἄλλην μίαν φοράν λάμβανε διὰ τοῦ νοός σου τὴν θεϊαν φύσιν χωρὶς τῆς ἀνθρωπίνης (φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη † φύσει θεία). Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην ἐκδοχὴν τῆς φράσεως ὁ Χριστὸς Θεός, ὡς ὑπερβαίνουσιν τὰ ὅρια τῆς τραγελαφικότητος (1), δὲν ἀποδίδομεν τῷ Μακράκη. Ἡ

(1) Βεβαίως τινὲς θὰ δίσχυρισθῶσιν, ὅτι ὁ Μακράκης δύναται καὶ τραγελαφικῶς νὰ ἐννοῇ τὴν φράσιν ὁ Χριστὸς Θεός, ὡς καὶ τὴν φράσιν ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος. Οἱ τοιοῦτοι θὰ μᾶς φέρωσιν εἰς ἀπόδειξιν τὰ ἐξῆς, τὰ ὅποια τῷ ὄντι μαρτυροῦσι τὴν τραγελαφικὴν τοῦ Μακράκη νόησιν.

Ἐν τῷ Λόγῳ (ἀριθμ. 14) ὁ Μακράκης γράφει· « καὶ ἡ μὲν εὐνομία διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἶναι νὰ διοικῆται πολιτικῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τοὺς πολιτικοὺς τοῦ Χριστοῦ νόμους. » Ἐρωτῶμεν, ποίους πολιτικοὺς νόμους ἐθέσπισεν ὁ Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς; πότε

Β΄.) Τὴν θεϊαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν αὐτὴν καθ' αὐτήν, χωρὶς τῆς ἀνθρωπίνης θεωρουμένην. Διότι ἡ φράσις ὁ Χριστὸς Θεὸς δύναται καὶ τοῦτο νὰ λέγη. Τέμνε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἰς δύο φύσεις, καὶ λάμβανε διὰ τοῦ νοῦ σου μίαν μόνην τὴν θεϊαν φύσιν (φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη — φύσις ἀνθρωπίνη).

Πιστεύομεν, ἀναγνῶστα, ὅτι θὰ μᾶς ἀντιτάξης τὸ « ἐγὼ ἀδυνατῶ νὰ κάμω τὴν τοιαύτην ἀνατομίαν τῶν φύσεων. » Ἐχεις δίκαιον ἀναγνῶστα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐδυνήθη, νὰ πράξῃ τοῦτο, οὔτε μετεχειρίσθη τὰς φράσεις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὁ Χριστὸς Θεός. Ἄλλ' ὅμως ὁ Μακράκης, ὅστις πρῶτος εἰσήγαγεν αὐτάς, εἶναι κραταῖος καὶ δυνατὸς νὰ ἀνατέμνη καὶ νὰ διαιρῇ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν θεϊαν φύσιν, καὶ οὐχὶ μόνον εἰς 2, ἀλλὰ καὶ εἰς 3. « Καθὼς δὲ διαιροῦμεν, λέγει ὁ Μακράκης (Λογ. ἀριθμ. 11 σελ. 4 στηλ. 3) εἰς 3 τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, οὕτω καὶ τὴν θεϊαν διαιροῦμεν εἰς 3. »

Νῦν θὰ περάσωμεν εἰς τὸ δεύτερον ἄρθρον τῆς κατηγορίας

καὶ ποῦ ἐξεδόθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν οἱ τοιοῦτοι νόμοι; Πρώτη ἀπόδειξις τῆς τραγελαφικῆς τοῦ Μακράκη νοήσεως.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ ὁ Μακράκης λέγει « οἱ διδασκαλοὶ καὶ ἑρμηνευταὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου » ὅλος ὁ Χριστιανικὸς κόσμος γνωρίζει τέσσαρα εὐαγγέλια. Ἐπιστολαὶ ὅμως τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ποῦ καὶ πότε ἠκούσθησαν; Ἐτέρα ἀπόδειξις τῆς τραγελαφικῆς τοῦ Μακράκη νοήσεως.

Ἐν τῷ 4ῳ ἀριθμῷ τῆς ἐφημερίδος αὐτοῦ « ὁ Λόγος » ὁ Μακράκης γράφει « ὑπερήσει δὲ (ἡ ἐφημερίς ὁ Λόγος) αὐτὸν (τὸν ΛΟΓΟΝ, τὸν ὄντα ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ σκηνώσαντα ἐν ἡμῖν πλήρη χάριτος καὶ ἀληθείας, τοῦτέστι τὸν Χριστὸν) κατὰ τὴν μίαν καὶ τριαδικὴν αὐτοῦ φύσιν. » Καὶ λοιπὸν κατὰ τὸν Μακράκη ἔχομεν οὐ μόνον μίαν, ἀλλὰ καὶ τριαδικὴν τοῦ Χριστοῦ φύσιν ἐναντίον τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Γραφῆς διδάσκει ἐν τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον καὶ δύο ἐν αὐτῷ συνηνωμένας φύσεις, τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην. Ἄλλη ἀπόδειξις τῆς τραγελαφικῆς τοῦ Μακράκη νοήσεως.

Καὶ τοιαῦτα δείγματα δύνανται οἱ τοιοῦτοι νὰ μᾶς φέρωσι πλεῖστα, ἀρνούμενοι ταῦτα ὡς ἐξ ἀκενώτου πηγῆς, ἐκ τῆς Μακρακαϊκῆς ἐφημερίδος, τῆς ἐπιγραφομένης ὁ Λόγος, ἣτις γινώσκει κάλλιστα νὰ γράφῃ πλεῖστα ὅσα λόγια.

Ἡμεῖς ὅμως δὲν θέλομεν νὰ ἀδικήσωμεν τὸν Μακράκη ἀποδίδοντες αὐτῷ, ὅσον ἀφορᾷ τὰς φράσεις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος καὶ ὁ Χριστὸς Θεός, τραγελαφικὴν νόησιν.

ἀλλ' ὡς γέφυραν μετάγουσαν ἀπὸ τοῦ τετάρτου εἰς τὸ δεύτερον τῆς κατηγορίας ἄρθρον, κατασκευάζομεν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος· πῶς δύναται τις νὰ νοήσῃ τὴν Μακρακαϊκὴν φράσιν ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος (διὰ τὴν ἑτέραν φράσιν ὁ Χριστὸς Θεὸς δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ χάσωμεν καιρὸν καὶ νὰ κοπιᾶσωμεν) οὐχὶ πλέον αὐτὴν καθ' αὐτήν, ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τὰ λοιπὰ Μακρακαϊκὰ λόγια θεωρουμένην. Ἐκ τοιαύτης δὲ ἐξετάσεως πηγάζει διττὴ κατανόησις τῆς Μακρακαϊκῆς φράσεως ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ἡγουν δι' αὐτῆς ἢ νοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις συνηνωμένη μετὰ τῆς πλήρους καὶ τελείας Θεότητος, ἢ νοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις, αὐτὴ καθ' αὐτὴν θεωρουμένη. Καὶ τῶντι, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐξῆς λόγια τοῦ Μακράκη· « πλήρης δὲ ὢν ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῷ κατοικούσης σωματικῶς πλήρους καὶ τελείας Θεότητος, γίνεται πλήρωμα τῆς κενῆς ἡμῶν φύσεως (Λογ. ἀριθμ. 5 σελ. 3. στηλ. 1), » ἐν οἷς ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος νοεῖται πλήρης τῆς τελείας Θεότητος, τότε θὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Μακράκης λέγων ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ἐννοεῖ τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν συνηνωμένην μετὰ τῆς πλήρους καὶ τελείας Θεότητος. Κατὰ τὴν τοιαύτην δὲ ἐκδοχὴν τῆς Μακρακαϊκῆς φράσεως ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὁ Μακράκης ἀποβαίνει θεοπασχίτης. Καὶ ἰδοὺ πῶς. Ὁ Μακράκης διδάσκει, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μακράκης λέγων ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος ἐννοεῖ, ὡς εἶδομεν, τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν συνηνωμένην μετὰ τῆς πλήρους καὶ τελείας Θεότητος, καὶ ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς Μακράκης διδάσκει, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος (= ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις συνηνωμένη μετὰ τῆς πλήρους καὶ τελείας Θεότητος) ἐγένετο θύμα· ἄρα, κατὰ Μακράκην, καὶ ἡ πλήρης καὶ τελεία τοῦ Χριστοῦ φύσις ἢ συνηνωμένη μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως ἐγένετο θύμα. Καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸς **ΘΕΟΠΑΣΧΙΤΙΣΜΟΣ**. (1)

(1) Ἐμυρίσθη τὸ πρᾶγμα ἡ ἐφημερίς Τραμποῦκος, καὶ ἐξετέλεσε κάλλιστα τὸ καθήκον αὐτῆς, καταχωρίσασα ἐν τῷ 96ῳ αὐτῆς φύλλῳ τὸ ἐξῆς.

Ο ΘΕΟΠΑΣΧΙΤΗΣ ΠΑΤΕΡ ΜΑΚΡΑΚΗΣ.

— Καλέ, τί μοῦ λές, ἀδελφέ! Ὁ πάτερ Μακράκης, Θεοπασχίτης; Αὐτός, ὁ ὁποῖος καυχᾶται ὅτι λαλεῖ ἐν Ἄγιῳ πνεύματι, εἰμπορεῖ ποτε νὰ ᾔναι Θεοπασχίτης;

Ἄλλ' ὁμῶς πάλιν ὁ Μακράκης ἀποφαίνεται ῥητῶς ὅτι « ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ πλήρης εὔσα καὶ τελεία ἀπαθῆς διέμεινεν, καὶ οἱ Θεοπασχίται ὡς αἵρετικοὶ ἐκβάλλονται τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (Λογ. 5, 3, 1) ». Τοῦτο δὲ μᾶς φέρει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Μακράκης θὰ ἐννοῇ τὴν φράσιν ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ἐν ἀντιφάσει πρὸς ἑαυτὸν, οὐχὶ ὡς σημαίνουσαν τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν συνηνωμένην μετὰ τῆς πλήρους καὶ τελείας Θεότητος· διότι ἐπὶ τοιαύτης ἐκδοχῆς ἀποβαίνει ὁ Μακράκης θεοπασχίτης, ὅπερ ῥητῶς ἀποπτύει. Τοῦτο εἶναι τῆ ἀληθείᾳ διὰ τὸν Μακράκην μία ἀντίφασις. Καὶ γινώσκουμεν μὲν, ὅτι αἱ ἀντιφάσεις καὶ τὰ λάθη εἶναι διὰ τοὺς ἀνθρώπους· ἀλλ' ἀπορροῦμεν, καὶ μᾶς φαίνεται παράδοξον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Μακράκης, ὁ καυχώμενος ὅτι λαλεῖ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, καὶ αὐτὸς περιέπεσεν εἰς ἀντίφασιν. Καὶ λοιπὸν χωρὶς ἀμφιβολίας ἢ φράσεις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ἂν καὶ ἐκ τοῦ προηγουμένου χω-

— Ἔρχου καὶ ἴδε. Ὁ πᾶτερ Μακράκης διδάσκει, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα.

— Μὰ τί θὰ εἶπῃ ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος;

— Ἴδου τί θὰ εἶπῃ, ὅπως διδάσκει τοῦτο αὐτὸς ὁ πᾶτερ Μακράκης ἐν τῇ 5ῃ φύλλῳ τοῦ « Λόγου » (σελ. 3. στήλη 1.) « πλήρης δὲ ὢν ὁ » Χριστὸς ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῷ κατοικούσης σωματικῆς πλῆρους καὶ τελείας Θεότητος γίνεται πλήρωμα τῆς κενῆς ἡμῶν φύσεως. » Λυτὰ εἶναι λόγια αὐτοῦ τοῦ πᾶτερ Μακράκη. Καὶ θὰ εἶπῃ λοιπὸν, ὅτι ὅταν ὁ πᾶτερ Μακράκης λέγῃ « ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος », ἐννοεῖ τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν συνηνωμένην μετὰ τῆς ἐντελοῦς θείας φύσεως.

— Ἐ! καλὰ! εἶναι Θεοπασχίτης; δὲν τὸ ἐκατάλαβα ἀκόμη.

— Λάβε τὸ δόγμα τοῦ πᾶτερ Μακράκη « ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα ». θὰ σὲ ἐρωτήσω λογικῶς, καὶ νὰ ἀποκριθῆς λογικῶς. Σὲ ἐρωτῶ λοιπὸν, τί ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος;

— Ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις συνηνωμένη μετὰ τῆς ἐντελοῦς θείας φύσεως, ὡς διδάσκει ὁ πᾶτερ Μακράκης.

— Τίς εἶναι θύτης;

— Ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὃ ἐστὶν ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις συνηνωμένη μετὰ τῆς ἐντελοῦς θείας φύσεως, ὡς διδάσκει ὁ πᾶτερ Μακράκης.

— Τίς εἶναι θῦμα;

— Κατὰ τὸν πᾶτερ Μακράκην, ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὃ ἐστὶν ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις συνηνωμένη μετὰ τῆς ἐντελοῦς θείας φύσεως.

— Λοιπὸν ἐκατάλαβες τώρα, ὅτι θῦμα ἔγεινεν οὐ μόνον ἡ ἀνθρωπίνη

ρίου » πλήρης δὲ ὄν. φύσεως (Λογ. 5, 3, 1) καταδείκνυται σημαίνουσα τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν συνηνωμένην μετὰ τῆς πλήρους καὶ τελείας Θεότητος, ὅμως, ἐπειδὴ φέρει εἰς δοξασίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ τὸν θεοφόρητον Μακράκην, διὰ τοῦτο πρέπει ἄλλως πῶς νὰ νοῆται παρὰ τοῦ Μακράκη. Τί λοιπὸν νὰ σημαίῃ, καὶ πῶς ἄρα γε νὰ νοῆται παρὰ τοῦ Μακράκη ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος; Ἄφοῦ ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος (εἰς ἀποφυγὴν τοῦ Θεοπασχισμοῦ, ὃν ἀποπτύει ὁ Μακράκης) πρέπει νὰ μὴ σημαίῃ τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν συνηνωμένην μετὰ τῆς πλήρους καὶ τελείας θεότητος, τότε μένει ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος νὰ σημαίῃ *μόνον καὶ μόνην τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν*, αὐτὴν καθ' αὐτὴν θεωρουμένην. Καὶ τοῦτο ὁ κ. Καθηγητῆς ῥητῶς εἶπεν. (Δικ. ἀριθμ. 121.). «Ὁ κ. Μακράκης κατὰ τὸ τελευταῖον (ὃ ἐστίν, ὅτι ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος δηλοῖ μόνον καὶ μόνην τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν θεωρουμένην αὐτὴν καθ' αὐτὴν καὶ οὐχὶ ἐν συνενώσει μετὰ τῆς θείας) θὰ ἐννοῆ τὴν φράσιν ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, διότι τοιουτοτρόπως δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν του νὰ ἀπαλλάξῃ δηλ. τὴν θείαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν ἀπὸ πάσης μετεχῆς τοῦ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ ἔργου, φοβούμενος μήπως πέσῃ εἰς τὴν ὑφαλον τοῦ θεο-

φύσις ἀλλὰ καὶ ἡ θεία συνάμα. Καὶ ὅταν τις διδάσκη, ὅτι ἡ θεία τοῦ Χριστοῦ φύσις ἔγεινε θῦμα, τοῦτο λέγεται Θεοπασχισμός.

— Ἐγχεῖς δίκαιον, ἀδελφέ· τὸ ἐκατάλαβα. Αὐτὸς εἶναι τῷ ὄντι θεότρελλος. Διότι ἐνῶ εἰς τὴν ἐφημερίδα του γράφει, καυχώμενος, ὅτι λαλεῖ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, αὐτὸς ἐκ τῶν λόγων του καταδείκνυται, ὅτι εἶναι αἰρετικὸς Θεοπασχίτης.

— Ξεύρεις ὅμως, τὸ περίεργον, ὅτι ὑβρίζει τοὺς ἄλλους Θεοπασχίτας.

— Φτοῦ ἀνάθεμά σε Διάβολε! Αὐτὸς νὰ ὑβρίζη; Μὰ αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδιος Θεοπασχίτης.

— Ἐ! φίλε μου, αὐτὸς ὅλον τὸν κόσμον ὑβρισεν. Ἀλλὰ λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέτκαψεν αὐτόν, καὶ ἐνέπεσεν εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο. Φαίνεται ὅτι ἀπὸ πάθος ὑβρίζει τοὺς ἄλλους Θεοπασχίτας, διότι κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας του ἀρετὰς εἶναι καὶ ἐμπαθέστατος.

— Ἄς πάη 'ς διάβολο! Φτοῦ, ἀνάθεμά σε, διάβολε Μακράκη. Καὶ Θεοπασχίτης εἶσαι;

— Φτοῦ ἀνάθεμά σε, διάβολε Μακράκη, καὶ ἐγὼ σὲ ἀναθεματίζω καὶ σὲ ἐξορκίζω πνεῦμα πονηρὸν καὶ κακόδοξον. Καὶ τὸν Θεοπασχισμὸν διδάσκεις; Φτοῦ ἀνάθεμά σε, διάβολε Μακράκη, Θεοπασχίτα.

πασχιτισμοῦ. » Καὶ τῷ ὄντι οὕτως ἐννοεῖ ὁ κ. Μακράκης τὴν φράσιν ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος. Διότι, ἐνῶ λέγει ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θῦμα (Λογ. 5, 4, 3.), συνάμα ἀπὸ τοῦ κύκλου τῆς περὶ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπου ἐννοίας ἀποκλείει τὴν Θεότητα, διδάσκων ὅτι τὰ πάθη καὶ τὰ ἀξιώματα τοῦ Χριστοῦ δὲν δύναται τις νὰ κατηγορῆ εἰς τὸν Χριστὸν Θεόν, διότι ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ, πλήρης οὔσα καὶ τελεία ἀπαθῆς διέμεινεν, καὶ οἱ θεοπασχίται, ὡς αἰρετικοί, ἐκβάλλονται τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (Λογ. 5, 3, 1.). Ἐπειτα εἰς τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον ὁ Μακράκης ἀποδίδει θνητότητα, κραυγὰς, καὶ δάκρυα (ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὁ θνητός, ὁ κραυγάζων καὶ δακρῶν. Λογ. ἀριθμ. 12 σελ. 4, στηλ. 3), καὶ ἀντιθέτει πρὸς τὸν Χριστὸν Θεόν, ὅστις οὔτε θάνατον πάσχει, οὔτε κλαίει, οὔτε δάκρυα χύνει (αὐτόθι). Φανερὰ δὲ ὁ Μακράκης διδάσκει, ὅτι ἐν τῇ θυσίᾳ τῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσενεχθεῖση πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς Θείας δικαιοσύνης ὁ Χριστὸς, καθ' ὃ Θεός, δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν μετοχὴν. « Ἐρώτα, λέγει, τίς τίθῃσι τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ὁ Χριστὸς Θεὸς ἢ ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος. Δῆλον ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, διότι ὁ Χριστὸς, καθ' ὃ Θεός, οὐκ ἔχει ψυχὴν θανάτου ἐπιδεκτικὴν. Δῆλον ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον, ἔχει ἐξουσίαν παραδοθῆναι εἰς θάνατον ἢ μὴ, καὶ ὅτι ἐκουσίως ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν προβάτων, τοὔτεστιν ἐγένετο θύτης ἑαυτοῦ, αὐτὸς ὢν ὁ προσφέρων καὶ ὁ προσφερόμενος. Ἐρώτησον, ἡμεῖς τιθέντες τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, τίνα πράξιν μιμούμεθα τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπου; Ἐὰν μιμώμεθα πράξιν τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ, συνάγεται, ὅτι ἡ θεία φύσις ἔπαθε τὸ πάθος τοῦ θανάτου, καὶ οὐχὶ ἡ ἀνθρωπίνη. Ὁ Χριστὸς, καθ' ὃ Θεός οὔτε θνητός ἦν, οὔτε θέλημα εἶχεν ἀποθανεῖν ἢ μὴ ἀποθανεῖν, οὔτε προαίρεσιν ἐκλογῆς τοῦ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν προβάτων. Εἰ δὲ ὁ Χριστὸς, καθ' ὃ Θεός, ἀδύνατον ἦν αὐτῷ* ἔχειν προαίρεσιν τοῦ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ἀδύνατον ἄρα νὰ ἦναι θύτης ὁ Χριστὸς Θεός, πᾶσα ἀνάγκη νὰ ἦναι θύτης ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἔχων ἐξουσίαν θεῖναι ἢ μὴ θεῖναι τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, προελόμενος

* Σημείωσον, ἀναγνώστα, τὴν λαμπρὰν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης γνώσιν ἐκ τῆς συντάξεως « Εἰ δὲ ὁ Χριστὸς... ἀδύνατον ἦν αὐτῷ!!!

δὲ θεῖναι, δι' ἣν εἶχεν ἀγάπην πρὸς τὰ πρόβατα (Λογ. 13, 3, 3). » Ῥητῶς δὲ καὶ διαρρήδην ὁ Μακράκης λέγει, ὅτι τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα δὲν πρέπει νὰ κατηγορηθῆται ἐπὶ τῆς θείας τοῦ Χριστοῦ φύσεως, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης, ὡς καὶ τὰ πάθη « ἡμεῖς διαφερόμεθα, λέγει, περὶ τούτου, τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης ἐπὶ τῆς θείας ἢ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πρέπει νὰ κατηγορηθῆ; Ἡ ἐμὴ (τοῦ Μακράκη δῆλον ὅτι) θέσις λέγει ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς θείας (Λογ. 13,4,2) ». Τοιοῦτοτρόπως ὁ Μακράκης τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα τίθησιν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ καὶ τάξει πρὸς ἄλλα ἰδιώματα καὶ προσόντα, ἅτινα κατηγοροῦνται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτὴν καθ' αὐτήν, οἷον τὸ φαγεῖν, τὸ πιεῖν, τὸ παθεῖν, τὸ σταυρωθῆναι, ἡ κόπωσις, ἡ ἐφίδρωσις, ὁ ὕπνος, τὸ ὀμιλεῖν, τὸ νοεῖν, τὸ αἰσθάνεσθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Μόνον δὲ ἐπὶ τῆς ἐκδοχῆς τῆς φράσεως ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὡς σημαινούσης τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν θεωρουμένην αὐτὴν καθ' αὐτήν, εὐπλοεῖ τὸ Μακρακρακαϊκὸν δόγμα ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα, καὶ δὲν συντρίβεται οὔτε ναυαγεῖ εἰς τὴν ὑφαλον τοῦ θεοπασχιτισμοῦ. Νῦν ἔχοντες ἐν χερσὶν ἡμῶν, ὡς δύο φαινοτάτους λαμπτήρας, ἔνθεν μὲν τὸ Μακρακαϊκὸν δόγμα « ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα, » ἔνθεν δέ, ὅτι ἡ φράσις ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος σημαίνει τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν αὐτὴν καθ' αὐτήν χωρὶς τῆς θείας θεωρουμένην, ἃς εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ Βου ἄρθρου τῆς κατηγορίας.

Β'. ΑΡΘΡΟΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ.

Τὸ δεύτερον ἄρθρον τῆς κατηγορίας εἶναι. «Διότι ἐν τῷ αὐτῷ τῆς Δικαιοσύνης ἀριθμῷ ὁ Θ. Βίμπος κατηγορεῖ τὸ προσὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης ἐπὶ τῆς θείας καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης τοῦ Χριστοῦ φύσεως. Αὕτη δὲ ἡ δόξα ψευδῆς οὔσα ἄγει ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς αἱρέσεις τῶν Μονοθελητῶν καὶ Θεοπασχιτῶν, καθὼς ἀπεδείχθη εἰς τοὺς 12, 13, τοῦ Λόγου ἀριθμοὺς διὰ πολλῶν μαρτυριῶν καὶ ἀποδείξεων τῆς ἀγ. Γραφῆς.» Τὸ αὐτὸ δὲ ἄρθρον συνοψίζει ὁ Μακράκης διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων, «ὅτι ὁ Χριστὸς Θεὸς εἶναι ἀρχιερεὺς καὶ οὐχὶ ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος.» (ἔρ. καὶ Λογ. ἀριθ. 12, 13.).

Ἄπαντῶμεν. Ὁ κ. Καθηγητὴς κατανοήσας, ὅτι ἐκ τῶν Μακρακαϊκῶν δογμάτων «ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα» καὶ «ὅτι τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα δὲν κατηγορεῖται εἰς τὸν Χριστὸν Θεὸν ἀλλ' εἰς τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον» πηγάζει, ὅτι ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐξιλαστικῇ θυσίᾳ ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔλαβε οὐδεμίαν μετοχὴν, καὶ ὅτι τοιοῦτοτρόπως καταστρέφεται τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας καὶ ἐνσαρκώσεως, ἔγραψεν ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ ἀριθμ. 121 ταῦτα. «Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν δύο τούτων Μακρακαϊκῶν προτάσεων ἕκαστος ἐννοεῖ, ὅτι κατὰ Μακράκην τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κατηγορεῖται οὐχὶ εἰς τὸν Χριστὸν Θεὸν ἀλλ' εἰς τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον, ὃ ἐστὶν εἰς τὴν καθ' αὐτὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν. Ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος» κατὰ Μακράκην, εἶναι θύτης καὶ θῦμα. Εὖγε Μακράκη! Ἄς ἴδωμεν ἕμως τί διδάσκει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Τὸ αἷμα τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ) καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὁ ἀκρέμιον τῆς θεολογίας διδάσκαλος (Α', Ἰωάν. α', 7.). Τοῦτο βεβχίως δὲν σημαίνει ὅτι ἡ θεία τοῦ Χριστοῦ φύσις ἔπαθε (διότι ὁ Θεὸς βεβαίως εἶναι ἀπαθὴς, ἀλλ' ὅτι τὰ παθήματα καὶ ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, ὅστις ἦτο οὐχὶ ψιλὸς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀναλαβὼν εἰς ἑαυτὸν τὴν φύσιν ἡμῶν, καὶ γενόμενος δεύτερος Ἀδὰμ, ἀντεσήκωσαν καὶ ἀντεζύγισαν τὴν ἄπειρον ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἐνοχλήν

τοῦ ἀνθρώπου ἀμαρτήσαντος. Ἡ ἀμαρτία, ἣν ἔπραξεν ὁ ἄνθρωπος, λογιζομένη πρὸς τὸν ἄπειρον Θεόν, ἦτο ἄπειρος. Ἐπρεπε λοιπὸν ἡ ἄπειρος θεία φύσις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀρχιερέως, ὡς θύτου, νὰ προσενέγκῃ ὡς θῦμα τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀντιστάθμισιν τῆς ἀείρου ὡς πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀμαρτίας.»

Ἐφράξεν ὁ Μακράκης διὰ τὴν προσβολὴν τῶν θεοπνεύστων αὐτοῦ δογμάτων, αὐτοῦ τοῦ ἐν ἁγίῳ λαλοῦντος Πνεύματι, αὐτοῦ, ὅστις καθὼς ἀκούει κρίνει, καὶ ἡ κρίσις αὐτοῦ δικαία καὶ ἀληθὴς ἐστί, καὶ διὰ τοῦτο φωνάζει ἐν τῷ Λόγῳ (13. 3, 3). «Διὰ νὰ σταθῇ ἡ θέσις τοῦ ἐκ Γερμανίας Θεολόγου, ὅτι ὁ Χριστὸς Θεὸς εἶναι θύτης, ὁ δὲ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θῦμα, καὶ ὅτι ἔπρεπεν ἡ ἄπειρος θεία φύσις, ὡς θύτης, νὰ προσφέρῃ θῦμα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅπως ἀντισταθμισθῇ ἡ ἄπειρος ἀμαρτία τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ὑποστηριχθῇ, λέγω, τοιαύτη θέσις, πρέπει νὰ ἀνατραπῇ σύμπασα ἡ διδασκαλία τῆς Ἁγ. Γραφῆς, σύμπαντα τὰ δόγματα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ νὰ μὴ μείνῃ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲν ἵχνος Χριστιανισμοῦ.»

Θὰ ἔρκει, καὶ θὰ ὑπερήρκει εἰς ἐξόντωσιν τῆς Μακρακαϊκῆς περὶ τὰ θεολογικὰ φλυαρίας μία καὶ μόνη ἡ μαρτυρία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, τοῦ μεγάλου τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρος (τῷ 329), οὗτινος κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον (λόγῳ εἰς Ἀθανάσιον) ὄρος μὲν ἐπισκοπῆς ὁ βίος καὶ τρόπος, νόμος δ' ὀρθοδοξίας τὰ ἐκείνου δόγματα Ἰδοὺ τί διδάσκει ὁ μέγας Ἀθανάσιος (Λόγῳ περὶ ἐνανθρωπ. τοῦ Λόγου §. 20 Migne tom. XXV. σελ. 129). «Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ὀφειλόμενον παρὰ πάντων ἔδει λοιπὸν ἀποδοθῆναι, ὀφείλετο καὶ πάντας, ὡς προεῖπον, ἀποθανεῖν, διὸ μάλιστα καὶ ἐπεδήμησε. Τούτου ἕνεκεν μετὰ τὰς περὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ ἐκ τῶν ἔργων ἀποδείξεις, ἡδὴ λοιπὸν καὶ ὑπὲρ πάντων τὴν θυσίαν ἀνέφερεν, ἀντὶ πάντων τὸν ἑαυτοῦ ναὸν εἰς θάνατον παραδούς, ἵνα τοὺς μὲν πάντας ἀνυπευθύνους καὶ ἐλευθέρους τῆς ἀρχαίας παραβάσεως ποιήσῃ· δείξῃ δὲ ἑαυτὸν καὶ θανάτου κρείττονα, ἀπαρχὴν τῆς τῶν ὅλων ἀναστάσεως τὸ ἴδιον σῶμα ἄφθαρτον ἐπίδεικνύμενος. Καὶ μὴ τοι θαυμάσης, εἰ πολλάκις τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν. Ἐπειδὴ γὰρ περὶ εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ λαλοῦμεν, διὰ τοῦτο τὸν αὐτὸν νοῦν διὰ πλειόνων

ἐρμηνεύομεν, μὴ ἄρα τι παραλιμπάνειν δόξωμεν, καὶ ἔγκλημα γένηται ὡς ἐνδεῶς εἰρηκόσιν. Καὶ γὰρ βέλτιον ταυτολογίας μέμψιν ὑποστῆναι ἢ παραλείψαι τι τῶν ὀφειλόντων γραφῆναι. Τὸ μὲν οὖν σῶμα, ὡς καὶ αὐτὸ κοινὴν ἔχον τοῖς πᾶσι τὴν οὐσίαν (σῶμα γὰρ ἦν ἀνθρώπινον), εἰ καὶ καινότερω θαύματι συνέστη ἐκ παρθένου μόνης· ὅμως θνητὸν ὄν κατὰ ἀκολουθίαν τῶν ὁμοίων ἀπέθνησκεν· τῇ δὲ τοῦ Λόγου εἰς αὐτὸ ἐπιβάσει, οὐκέτι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐφθείρετο· ἀλλὰ διὰ τὸν ἐνοικήσαντα τοῦ Θεοῦ Λόγον ἐκτὸς ἐγίνετο φθορᾶς. Καὶ συνέβαινε ἀμφοτέρω ἐν ταύτῳ γενέσθαι παραδόξως, ὅτι τε ὁ πάντων θάνατος ἐν τῷ Κυριακῷ σώματι ἐπληροῦτο, καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ φθορὰ διὰ τὸν συνόντα Λόγον ἐξηφανίζετο. Θανάτου γὰρ ἦν χρεία, καὶ θάνατον ὑπὲρ πάντων εἶδει γενέσθαι, ἵνα τὸ παρὰ πάντων ὀφειλόμενον γένηται. Ὅθεν, ὡς προεῖπον, ὁ ΛΟΓΟΣ, ἐπεὶ οὐχ οἶόν τε ἦν ἀποθανεῖν (ἀθάνατος γὰρ ἦν), ἔλαβεν ἑαυτῷ σῶμα τὸ δυνάμενον ἀποθανεῖν, ἵνα ὡς ἴδιον ἀντὶ πάντων αὐτὸ ΠΡΟΣΕΝΕΓΚΗ ('Ακούεις Μακράκη τίς προσφέρει θυσίαν, τίς εἶναι ὁ θύτης, τίς εἶναι ὁ ἀρχιερεύς; ὁ Λόγος τὸ ἴδιον σῶμα προσφέρει, λέγει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ μέγας τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας φωστήρ, οὗ κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον νόμος ὀρθοδοξίας τὰ δόγματα. Ἀλλὰ τί μολύνομεν τὰ θεῖα τοῦ Ἀθανασίου λόγια, παρεμβαλλόντες τὸ βδελυρότατον τοῦ Μακράκη ὄνομα;), καὶ ὡς αὐτὸς ὑπὲρ πάντων πάσχων διὰ τὴν πρὸς αὐτὸ ἐπίβασιν καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτέστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἐνοχοὶ ἦσαν δουλείας.»

Ἀκούεις, Μακράκη, τί διδάσκει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος; Ὁ ΛΟΓΟΣ (τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς ἁγ. Τριάδος, Θεὸς ὢν), ἐπεὶ οὐχ οἶόν τε ἦν αὐτὸν ἀποθανεῖν (ἀθάνατος γὰρ ἦν), ἔλαβεν ἑαυτῷ σῶμα, τὸ δυνάμενον ἀποθανεῖν, ἵνα ὡς ἴδιον ἀντὶ πάντων αὐτὸ ΠΡΟΣΕΝΕΓΚΗ. Τὸ αὐτὸ, Μακράκη, σὲ ἐδίδαξε καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας κ. Θεόκλητος Βίμπος εἰπών, «ἔπρεπεν ἢ ἄπειρος θεῖα φύσις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀρχιερέως, ὡς θύτου, νὰ προσενέγκῃ ὡς θῦμα τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου (Δι.κ. 121, 4, 2).» Σὺ δὲ Μακράκη, τί διδάσκεις; Ὅλως τὰ ἐναντία, «ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, ὁ θνητὸς (Λογ. 12, 4, 3), ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις, αὐτὴ καθ' αὐτὴν

χωρίς τῆς θείας θεωρουμένη, αὐτή, ἥτις ἐγένετο θῦμα, αὐτὴ εἶναι καὶ ὁ θύτης. » Καὶ ταυτίσεις λοιπὸν τὸ θῦμα πρὸς τὸν θύτην, καὶ ἀπομακρύνεις τὴν θείαν τοῦ Λόγου φύσιν, ὡς θύτην, ἀπὸ τῆς μετοχῆς τῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐξιλαστικῆς θυσίας, καὶ ἀνατρέπεις σύμπασαν τὴν θείαν οἰκονομίαν, καὶ δὲν ἀφίνεις οὐδὲν ἴχνος Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄλλὰ τί λέγομεν; ὁποῖος λόγος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἔρκους τῶν ὀδόντων ἡμῶν; Ὁ τίς καὶ ποῖος δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν θείαν οἰκονομίαν καὶ νὰ ἐξαφανίσῃ τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τῆς γῆς; Ὁ Μακράκης; οὗτος, ἀνίπτους χερσὶ θεολογήσας καὶ ἀθεολόγητα εἰς ὕψος λαλήσας, ὡς μὴ εἰδώς, τί λέγει καὶ γράφει, οὗτος ὡς χνοῦς, ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἐξαφανισθήσεται, ἂν μὴ χύσῃ πικρὰ δάκρυα μετανοίας ἐπὶ τοῖς ἐξ ἀγνοίας θεολογικοῖς αὐτοῦ φληναφήμασιν.

Ἦρκει, λέγομεν, μία καὶ μόνη ἡ μαρτυρία τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, οὗ κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον « νόμος ὀρθοδοξίας τὰ δόγματα. » Ὅμως θὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐπὶ μικρόν, ὅπως καὶ εἰς τοὺς ἀπλουτέρους καταδειχθῇ ὁποῖα τραγελαφικὴ θεολογία εἶναι ἡ τοῦ Μακράκη.

Προβάλλομεν λοιπὸν τὸ ἐρώτημα· ἡ διδασκαλία τοῦ Μακράκη, ὅτι τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κατηγορεῖται εἰς τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον, ὃ ἐστὶ τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν θεωρουμένην αὐτὴν καθ' αὐτήν, καὶ ὅτι ἀρχιερεὺς προσφέρων τὴν θυσίαν, θύτης, εἶναι ὁ αὐτός, ὅστις καὶ θῦμα (ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι ἀρχιερεὺς, θύτης καὶ θῦμα. Λογ. 5, 2, 3. Τὰ πάθη καὶ τὰ ἀξιώματα δὲν δύναται τις νὰ κατηγορήσῃ εἰς τὸν Χριστὸν Θεόν, διότι ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ ἀπαθῆς διέμεινεν Λογ. 5, 3, 1. Ἡ ἡμετέρα, Μακρακαϊκὴ, θέσις λέγει, ὅτι τὸ ἀρχιερατικὸν τοῦ Χριστοῦ ἀξίωμα δὲν κατηγορεῖται εἰς τὸν Χριστὸν Θεόν, ἀλλ' εἰς τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον Λογ. 12, 4, 2, τὸν ὀνητόν 12, 4, 3. Ἡ ἀρχιερωσύνη εἶναι οὐσιῶδες προσὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Λογ. 13, 4, 1), ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Μακράκη εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας;

Ἄς ἀνοίξωμεν τὴν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν. Αὕτη ἐν τῇ λδ', ἐρωτήσει μᾶς λέγει τὰ ἐξῆς. « Ὁ δὲ Χριστὸς σημαίνει ἀλειμμένος (τὸ Ἑβρ. Π'שׁוּ) διὰ τὴν εἰς τὸν παλαιὸν νόμον οἱ ἀλειμμένοι ὀνομάζονται Χριστοί, ἤγουν οἱ ἱερεῖς, οἱ βασιλεῖς, καὶ οἱ προφῆται·

εἰς τὰ ὁποῖα τοῦτα τρία ὁ Χριστός (Χριστός δέ, Μακράκη, σημαίνει οὐχὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ αὐτὴν καθ'αυτὴν, ἀλλὰ τὴν θεῖαν τοῦ Λόγου φύσιν ἐνωθεῖσαν μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης, τοῦτέστι τὸν θεάνθρωπον) ἐχρίσθη ὄχι κατὰ τρόπον κοινόν, ὡσὺν τοὺς ἄλλους, μὰ ἐξαιρέτως ἀπὸ ἑλίου τοὺς ἄλλους Χριστούς, ὡς ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ ὁ ψαλμωδός (Ψαλμ. με', 8.) «ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἐχρίσε σε ὁ Θεός ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.» Καὶ τούτη ἡ χρίσις πρέπει νὰ ἀγροικᾶται περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ἐχρίσθη μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαίου (κεφ. ξα', 1) «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἐχρίσε με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέψαλκέ με». Τὰ ὁποῖα λόγια ὁ Χριστός τὰ ἀναφέρει εἰς τὸν ἑαυτόν του (Λουκ. δ', 21.). » Ἐνοίγομεν τὴν κατήχησιν τοῦ Πλάτωνος τοῦ μητροπολίτου Μόσχας ὡς ἔχουσιν αὐθεντίαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ (σλ. 66 κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις τοῦ 1851 ἔκδοσιν) » Εὐθύς ὅταν ἐνηνθρώπησεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔλαβε τὸ ἐνδοξὸν ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἢ Μεσσίου, τὰ ὁποῖα καὶ τὰ δύο σημαίνουσιν ἠλειμμένον ἦτουν κεχρισμένον. Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐνανθρωπήσας ἀνέλαβεν αὐτὰς τὰς τρεῖς ἀξίας (βασιλείαν, ἰερωσύνην, καὶ προφητείαν). Εἰς αὐτὰς τὰς τρεῖς ἀξίας ἐχρίσθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ (ἐρώτησον, τίς χρίεται ἀρχιερεὺς; ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις ἢ ἡ θεία ἐνανθρωπήσασα; ἕκαστος βλέπει, ὅτι ἀρχιερεὺς χρίεται ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐνανθρωπήσας), ὄχι ὁμοῦς μὲ σωματικὸν ἔλαιον, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λέγει (Λουκ. δ', 18.), Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἐχρίσε με. »

Τὰ αὐτὰ σχεδὸν κατὰ λέξιν ἀναγινώσκομεν καὶ ἐν τῇ κατηγορήσει Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, ἣτις καὶ αὐτὴ ἐκυρώθη παρὰ τῆς Ἐκκλησίας (ἐν τοῖς σωζομένοις συγγρ. αὐτοῦ, τομ. Α', ἐν Ἀθῆν. 1862 σελ. 42) « Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐνανθρωπήσας ἀνέλαβε τὰς τρεῖς ταύτας ἀξίας. εἰς τὰς τρεῖς ταύτας ἐχρίσθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Χριστός, οὐχὶ ὁμοῦς μὲ ὑλικὸν ἔλαιον, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. »

Οὕτως ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅτι τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κατηγορεῖται εἰς τὸν Χριστόν, εἰς τὸν Λόγον ἐνανθρωπήσαντα. Ταύτη δὲ συμφώνως καὶ ὁ κύριος Καθηγητὴς εἶπε

(Δικ. 121, 4, 3) « ὁ υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἐνσάρκωσιν αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα Χριστός, καὶ ὅτι εἶναι σφάλμα τὸ νὰ νομίζη τις, ὅτι τὰ τρία ἀξιώματα τῆς βασιλείας, ἀρχιερωσύνης, καὶ προφητείας κατηγοροῦνται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν, θεωρουμένην χωριστὰ ἀπὸ τῆς θείας. »

Τὸ δὲ περίεργον εἶναι, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Μακράκης ἐν τῷ 1ῳ φύλλῳ τοῦ « Λόγου » ἀντιφάσκων πρὸς ἑαυτὸν ἔγραψε (ἐν σελ. 2 στηλ. 1 ἐν τῷ προγράμμ. ἀρθρ. 2.) « Ἐπειδὴ ὁ ΛΟΓΟΣ γενόμενος ἄνθρωπος κέχρισται παρὰ Θεοῦ πάντων ἀνθρώπων ἄκρος ἀρχιερεὺς καὶ βασιλεὺς καὶ προσφῆτης. . . » Σὲ ἐρωτῶμεν Μακράκη τίς κέχρισται ἀρχιερεὺς; μόνος ἀποκρίνεσαι, ὁ ΛΟΓΟΣ γενόμενος ἄνθρωπος. Ἄλλὰ διατι κατόπιν γράφεις, ὅτι τὸ ἀρχιερατικὸν τοῦ Χριστοῦ ἀξίωμα κατηγορεῖται οὐχὶ εἰς τὸν Χριστὸν Θεόν, ἀλλ' εἰς τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον (Λογ. 12, 4, 3) τὸν θνητὸν (Λογ. 12, 4, 3), καὶ ὅτι ἡ ἀρχιερωσύνη εἶναι οὐσιῶδες προσὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως (Λογ. 13, 4, 1); Πῶς γίνεται ὅτι σὺ ὁ θεοφόρητος ἄνθρωπος, ὁ λαλῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, ὅστις καθὼς ἀκούεις κρίνεις καὶ ἡ κρίσις σου δικαία καὶ ἀληθὴς ἐστίν, πῶς γίνεται σὺ ὁ μαθητευθεὶς παρ' αὐτῷ τῷ Χριστῷ, ὁ λαλῶν αὐτὸν δῶρον παρὰ τῆς μητρὸς σου Θεοτόκου, πῶς γίνεται σὺ νὰ ἀντιφάσκῃς πρὸς σεαυτὸν; Βλέπω μετὰ λύπης, ὅτι καὶ σὺ ἔχεις ἀνθρωπίνους ἀσθενείας, καὶ ἔπαθες ἀνθρώπινον πάθημα. Ἄλλὰ τότε διατι τολμᾷς καὶ ὑβρίζεις τοὺς ὀρθοφρονοῦντας ὡς αἵρετικούς;

Ἄς ἐξακολουθήσωμεν. Ἡ διδασκαλία τοῦ Μακράκη, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα, καὶ ὅτι ἡ ἀρχιερωσύνη κατηγορεῖται ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης τοῦ Χριστοῦ φύσεως, αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν θεωρουμένης, ἀντιφάσκει πρὸς τὴν ἀγίαν Γραφήν, τοὺς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς κατ' αὐτοὺς δογματίζοντας νεωτέρους θεολόγους, καὶ φέρει εἰς κακὰ συμπεράσματα.

Ἡ Μακρακαϊκὴ διδασκαλία ἀντιφάσκει εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν. Ἀρκούμεθα νὰ παραγάγωμεν ἐν μόνον χωρίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους (δ', 14) ἐπιστολῆς: « ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διελελυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. » Ἐρωτῶμεν τίς εἶναι ὁ θύτης, ὁ ἀρχιερεὺς; Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀποκρίνεται Ἰησοῦς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ Μακράκης ἀποκρίνεται, τὸ ἀνθρώ-

πινον τοῦ Χριστοῦ, τὸ αὐτό, ὅπερ καὶ θῶμα ἐγένετο. Ὅσα δὲ χωρὶα παράγει ὁ Μακράκης ὑπὲρ τῆς δοξασίας αὐτοῦ (Ἑβρ. β', 14 — 18 ε', 7. Ματθ. κς', 38. Ἰωανν. ε', 11, ιε', 13. Πραξ. β', 20.) πάντα ταῦτα μαρτυροῦσι κατ' αὐτοῦ, διότι ἐν αὐτοῖς γίνεται λόγος περὶ Χριστοῦ, ὁ δὲ Χριστὸς εἶναι θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Ἐν δὲ τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ὁ Λόγος, ἡ θεία φύσις, ὡς θύτης, προσφέρει θυσίαν, οὐχὶ τὴν θεϊαν φύσιν, ὡς ἀπαθῆ ταύτην οὔσαν, ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην, ἣτις καὶ περίλυπος μέχρι θανάτου ἐγένετο, ἥς καὶ τὸ σῶμα εἰς θάνατον παρεδόθη.

Ἡ Μακρακαϊκὴ διδασκαλία ἀντιφάσκει εἰς τοὺς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Κύριλλος ὁ θεσπέσιος Ἱεροσολύμων ἱεράρχης (τῷ 350) ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτοῦ κατηγήσεν ἰδοὺ τί διδάσκει (Κατήχησ. ιγ', § 2) «Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ κόσμος ὅλος ἐλυτρώθη· οὐ γὰρ ἦν ἄνθρωπος ψιλὸς, ἀλλὰ υἱὸς Θεοῦ μονογενῆς ὁ ὑπεραποθνήσκων. Καίτοι γε ἰσχυσεν ἐνὸς ἀνδρὸς τοῦ Ἀδάμ ἡ ἁμαρτία θάνατον ἐνέγκαι τῷ κόσμῳ· εἰ δὲ τῷ παραπτώματι τοῦ ἐνὸς (πρὸς Ῥωμ. ε', 17.) ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν εἰς τὸν κόσμον, πῶς οὐχὶ μᾶλλον τῆ δικαιοσύνη τοῦ ἐνὸς ἡ ζωὴ βασιλεύσει; καὶ εἰ τότε διὰ τὸ ξύλον τῆς βρώσεως ἐξεβλήθησαν ἐκ παραδείσου, ἄρα διὰ τὸ ξύλον τοῦ Ἰησοῦ νῦν εὐκοπώτερον οἱ πιστεύοντες εἰς παράδεισον οὐκ εἰσελεύονται; εἰ ὁ πρωτόπλαστος ἀπὸ γῆς ἤνεγκεν οἰκουμενικὸν θάνατον, ὁ πλάσας αὐτὸν ἀπὸ γῆς ἄρα οὐ φέρει ζωὴν αἰώνιον, αὐτὸς ὢν ἡ ζωὴ; εἰ Φινεὲς ζηλώτας, καὶ ἀνελὼν τὸν αἰσχροποιὸν κατέπαυσε τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργήν (Ἀριθ. κε', 8), Ἰησοῦς οὐκ ἄλλον ἀνελὼν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἀντίλυτρον παραδούς ἄρα τὴν ὀργὴν οὐ λύει τὴν κατὰ τῶν ἀνθρώπων;

§ γ'. οὐ γὰρ ἦν ψιλὸς ἄνθρωπος, καθὼς εἴρηται, ὁ ὑπεραποθνήσκων, ἀλλὰ υἱὸς Θεοῦ, Θεὸς ἐνανθρωπήσας.

§ λγ'. ἐχθροὶ γὰρ ἦμεν Θεοῦ δι' ἁμαρτίας, καὶ ὥρισεν ὁ Θεὸς τὸν ἁμαρτήσαντα ἀποθνήσκειν· ἔδει οὖν ἐν ἑκ τῶν δύο γενέσθαι ἢ ἀληθεύοντα Θεὸν πάντα ἀνελεῖν, ἢ φιλανθρωπευόμενον παραλύσαι τὴν ἀπόρασιν. Ἀλλὰ βλέπε Θεοῦ σοφίαν· ἐτήρησε καὶ τῆ ἀποράσει τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῆ φιλανθρωπία τὴν ἐνέργειαν. Ἀνέλαβε Χριστὸς τὰς ἁμαρτίας ἐν τῷ σώματι ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμεῖς ἀπογενόμενοι τῆ δικαιοσύνη ζήσωμεν (Α'. Πέτρ. β', 24.). Οὐ μικρὸς ἦν ὁ

ὑπεραποθνήσκων ἡμῶν· οὐκ ἦν πρόβατον αἰσθητόν· οὐκ ἦν ψιλὸς ἄνθρωπος· οὐκ ἦν ἄγγελος μόνον, ἀλλὰ Θεὸς ἐνανθρωπήσας· οὐ τοσαύτη ἦν τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ ἀνομία, ὅση τοῦ ὑπεραποθνήσκοντος ἡ δικαιοσύνη· οὐ τοσοῦτον ἡμάρτομεν, ὅσον ἐδικαιοπράγησεν ὁ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ἡμῶν τεθεικώς· ὁ τεθεικώς, ὅτε ἤθελε, καὶ πάλιν λαβῶν, ὅτε ἤθελε. »

Τότε γὰρ τότε, λέγει Κύριλλος ὁ θεσπέσιος ἱεράρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἐκκλησίας φωστήρ, ὁ μεγαλοφρονότατος κῆρυξ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καταθρήσκειν ζωοποιεῖν ἰσχύουσαν τὴν ἐνωθεῖσαν αὐτῷ σάρκα, καὶ οὐχ ἑτέρου σάρκα, πλὴν ὅτι γέγονεν ἰδία τοῦ τὰ πάντα ζωοποιεῖν ἰσχύοντος (κατὰ Νεστ. Δ΄.)»

Εἶδομεν δὲ ἀνωτέρω καὶ τὰ ἄριστα τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου λόγια « ὁ Λόγος, ἐπεὶ οὐχ οἶόν τε ἦν αὐτὸν ἀποθανεῖν (ἀθάνατος γὰρ ἦν), ἔλαβεν ἑαυτῷ σῶμα τὸ δυνάμενον ἀποθανεῖν, ἵνα ὡς ἴδιον ἀντὶ πάντων αὐτὸ προσενέγκῃ, καὶ ὡς αὐτὸς ὑπὲρ πάντων πάσχων διὰ τὴν πρὸς αὐτὸ ἐπίδασιν καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου. »

Καὶ Πρόκλος δὲ δ'ἀγιώτατος ταῦτα δογματίζει. « Ἄνθρωπος ψιλὸς σῶσαι οὐκ ἴσχυε. Θεὸς γυμνὸς παθεῖν οὐκ ἠδύνατο· τί οὖν; αὐτὸς ὢν Θεὸς γέγονεν ἄνθρωπος· καὶ ὁ μὲν ἦν, ἔσωσεν, ὁ δὲ γέγονεν, ἔπαθεν (ἐγκώμ. εἰς τὴν Θεοτόκ. Μαρίαν). »

Ἡ Μακραϊκὴ διδασκαλία ἀντιφάσκει καὶ εἰς τοὺς συμφώνως πρὸς τοὺς πατέρας διδάξαντας νεωτέρους θεολόγους. Ἄς ἀκλύσωμεν Μακάριον τὸν διασημότερον τῆς Ῥωσσίας; θεολόγον (Δογμ. Θεολ. §. 153. Ἀνάπτυξις αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῶν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰ. Χριστοῦ). « Ὅλον τὸ μυστήριον τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῶν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ συνίσταται ἐν τούτῳ, ὅτι Αὐτὸς ἀνθ' ἡμῶν ἀπέτισε διὰ τοῦ ἰδίου Αὐτοῦ αἵματος τὸ χρέος καὶ ἐντελῶς ἱκανοποίησε τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, χρέος, ὅπερ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἀποτίσωμεν· ἐν ἄλλαις λέξεσιν, Αὐτὸς ἀνθ' ἡμῶν ἐξεπλήρωσε καὶ ὑπέμεινε πάντα, ὅσα καὶ ἂν ἀπητοῦντο εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Τὸ δυνατόν ἐν γένει τῆς τριαύτης ἀνθυποκαταστάσεως τοῦ ἐνὸς προσώπου ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου τῆς θείας δικαιοσύνης, τῆς τριαύτης ἀποτίσεως τοῦ ἠθικοῦ χρέους παρὰ τοῦ ἐνὸς προσώπου ἀντὶ τοῦ ἑτέρου ἢ ἀντὶ τῶν ἄλλων, ἀναγκαίως πρέπει νὰ ἀναγνωρι-

εθῆ ὑπὸ τοῦ ὑγιοῦς νόος, α') ὅτε πρὸς τὴν ἀνθυποκατάστασιν ταύτην ὑπάρχει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ συγκατάθεσις αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτου νομοθέτου καὶ κριτοῦ, β') ὅτε τὸ πρόσωπον, τὸ ἀναδεχθὲν ἐφ' ἑαυτὸ νὰ ἀποτίσῃ τὸ χρέος ἀντὶ τῶν ἄλλων τῶν μὴ δυναμένων ν' ἀποτίσωσι τὸ χρέος αὐτῶν ὀφειλετῶν, αὐτὸ δὲν ὑπόκειται εἰς οὐδὲν χρέος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, γ') ὅτε αὐτὸ ἐκουσίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ πάσας τὰς ἀπαιτήσεις, ὅσας καὶ ἂν προτείνῃ ὁ κριτής, καὶ δ') ὅτε ἐπὶ τέλος πραγματικῶς προσφέρει τοιαύτην ἀπότισιν, ἣτις ἐντελῶς νὰ καλύπτῃ τὸ χρέος. Πάντες δὲ οἱ ὄροι οὗτοι ἐντελῶς ἐξεπληρώθησαν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Καὶ

1) Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ὑπέμεινε χάριν ἡμῶν τὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον συμφώνως πρὸς τὴν θελήσιν καὶ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν κριτοῦ.

2) Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ὑπέστη τὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, αὐτὸς ὢν ἐντελῶς ἀναμάρτητος καὶ ἁθῶς, καὶ ἐπομένως ἐντελῶς ὢν ἐλεύθερος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ τούτου χρέους.

3) Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ὑπέστη χάριν ἡμῶν τὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον ὅλως ἐκουσίως, οὗ ἕνεκα αὐτὰ εἶναι ἐντελῶς εὐάρεστα εἰς τὸν οὐράνιον κριτὴν.

4) Ὁ Κύριος Ἰησοῦς διὰ τῶν παθῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ θανάτου προσήνεγκεν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ ἀντίλυτρον οὐχὶ μόνον ἐντελῶς πλήρες καὶ ἱκανοποιητικὸν τοῦ χρέους ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπερπερισεῦον, καὶ τοιουτοτρόπως οὐχὶ μόνον ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ ἀπέκτησε δι' ἡμᾶς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ.

α'.) Ὁ Κύριος Ἰησοῦς προσήνεγκεν ἀντίλυτρον πλήρες καὶ ἐντελῶς ἱκανοῦν τὸ χρέος ἡμῶν. Τὸ χρέος ἡμῶν τοῦτο, ὅπερ ὠφείλομεν τῷ Θεῷ συνίστατο ἐν τούτῳ, ὅτι ἡμεῖς δὲν ἐξεπληρώσαμεν τὸ θέλημα αὐτοῦ, ὅπερ ὠφείλομεν νὰ ἐκπληρώσωμεν, καὶ διὰ τῆς παρακοῆς ἡμῶν ἀπείρως προτεβύλομεν τὸν πλάστην ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο κατεδικάσθημεν παρ' αὐτοῦ εἰς τὰ παθήματα καὶ τὸν θάνατον, ὅστις εἶναι τὸ ἀναπόδραστον ἐπακολούθημα τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἡ δικαία ἀνταπόδοσις τῆς ἁμαρτίας κατὰ τὸν λόγον τῆς γραφῆς, « ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον (Ἰακωβ. α', 15), τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας

θάνατος (Ῥωμ. 5, 23. πρβλ. Γεν. 6, 17.) ». Ἄλλ' ὁ Κύριος Ἰησοῦς καθ' ὀλοκληρίαν καὶ ἐντελῶς ἐξεπλήρωσεν ἀνθ' ἡμῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καθ' ὅλην τὴν ἐπίγειον Αὐτοῦ ζωὴν, καὶ ἰδίως κατὰ τὰ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ πάθη καὶ τὸν θάνατον, ὅτε ἡ αὐταπάρνησις Αὐτοῦ, ἡ ταπεινώσις, καὶ ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἐφθασαν τὸν ἀνώτατον βαθμὸν (Φιλιππ. 6, 8.)· καθ' ὀλοκληρίαν καὶ ἐντελῶς εὐηρέστησεν ἀνθ' ἡμῶν τῷ δημιουργῷ ἡμῶν· καθ' ὀλοκληρίαν καὶ ἐντελῶς χάριν ἡμῶν ὑπέστη καὶ πάντα ἐκεῖνα τὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον, ὧν ἡμεῖς ἡμεῖθα ἄξιοι ἕνεκα τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν. Διότι, ἂν καὶ αὐτὸς δι' ἡμᾶς ἔπαθε καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο καὶ ἐν καιρῷ τῶν παθῶν ἦν ἀχωρίστως συνηνωμένον μετὰ τῆς Θεότητος αὐτοῦ, καὶ εἶναι ἀνθρώπινον ἴδιον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἄν καὶ Αὐτὸς ἔπαθε καὶ ἀπέθανε μόνος δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὸ περιλαμβάνον ἐν ἑαυτῷ ἑκατομύρια ἀνθρώπων· ἀλλ' Αὐτὸς εἶναι θεῖον πρόσωπον, πρὸς τὸ ὁποῖον οὐχὶ μόνον πάντες οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ πλάσματα ἐνταύτῳ δὲν δύνανται νὰ συγκριθῶσι κατὰ τὴν ἀξίαν. Βεβαίως Αὐτὸς ἐξεπλήρωσεν ἀνθ' ἡμῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἦτο ὑπάκουος κατὰ τὸ διάστημα μόνον 33 καὶ 1/2 ἐτῶν, καὶ ἔπαθε καὶ ἀπέθανε δι' ἡμᾶς ἐφ' ἅπαξ· ὅμως ἡ τοιαύτη ὑπακοὴ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ τοιαῦτα πάθη, καὶ ὁ θάνατος Αὐτοῦ, ὡς θείου προσώπου, χωρὶς ἀμφιβολίας δύνανται ἀφ' ἑαυτῶν νὰ ἀνταλλάξωσιν ὅλας τὰς ἀναριθμήτως πολλὰς ἡμῶν παρκοὰς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅλα τὰ ἀναριθμητὰ εἶδη τῶν παθῶν ἡμῶν καὶ τοῦ θανάτου, τῶν τε προσκαιρῶν καὶ αἰώνιων. Ὁ Θεὸς δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀνικανοποίητος ὑπὸ τοιαύτης διὰ τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν θυσίας· διότι καὶ ὁ ἱκανοποιήσας ἦτο Θεὸς (Ἑβρ. 9, 8—10. 10, 27. 28. 1, 12. 14.).

6.) Ὁ Κύριος Ἰησοῦς προσήνεγκεν ὑπὲρ ἡμῶν ἀντίλυτρον ὑπερπεριττεῦον. Διότι ὅσον μέγαρα καὶ πολυάριθμα καὶ ἂν ἦναι τὰ ἀμαρτήματα ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους, μεθ' ὅλον τοῦτο ὅμως αὐτὰ εἶναι περιωρισμένα καὶ κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν. Ἡ δὲ αὐταπάρνησις, τὸ πάθος, καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, προσώπου θείου καὶ ἀπείρου, πρέπει νὰ ἔχωσιν ἄπειρον τιμὴν καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου τῆς αἰωνίου δικαιοσύνης. Καὶ ἐπομένως ὅσον μέγαρα,

δσον εὐρεῖα καὶ ἂν εἶναι ἢ προσβολή, ἢ γενομένη πρὸς τὸ μεγαλειῶν τοῦ ὑψίστου ὄντος ὑπὸ τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν· ὅμως ἢ ικανοποιήσεις, ἢ γενομένη δι' αὐτὰ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἀσυγκρίτως μείζων. Καὶ διὰ τοῦτο Αὐτὸς οὐχὶ μόνον ἐντελῶς ἀνθ' ἡμῶν ἀπέτισε τὸ χρέος διὰ τοῦ ἀνεκτιμήτου Αὐτοῦ αἵματος, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτοῦ ἠγόρασε καὶ ἀπέκτησε δι' ἡμᾶς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην σαφῶς κηρύττει ὁ ἀπόστολος λέγων. « Ἄλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνός παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνός ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνός παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἐνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσεῖαν τῆς χάριτος καὶ τὴν δωρεὰν τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσι διὰ τοῦ ἐνός Ἰησοῦ Χριστοῦ » (Ῥωμ. ε', 15. 17. πρὸς λ. η', 32.). Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ πιστεύομεν, ὅτι τὰ παθήματα καὶ ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἔχουσι σημασίαν οὐχὶ μόνον λύτρου δι' ἡμᾶς καὶ ἀποτίσεως χρέους, ἀλλὰ καὶ σημασίαν μεγίστης ἀξιομισθίας ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου τῆς αἰωνίου δικαιοσύνης, ἧς ἕνεκα ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται (Ῥωμ. η', 32.). Ἦ, ἅς εἴπωμεν διὰ τῶν λέξεων τῆς ὀρθοδόξου κατηγήσεως (Χριστ. κατ' ἔκτ. κατηγήσεις, ἐν Ὁδησῶ 1848. σελ. 45). « Τὸ ἐκούσιον αὐτοῦ (τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ) πάθος, καὶ ὁ δι' ἡμᾶς σταυρικὸς θάνατος, ὄντα τιμῆς ἀπείρου καὶ ἀξίας, καθ' ὃ θάνατος τοῦ ἀναμαρτήτου καὶ θεανθρώπου, ὑπάρχει ἐνταυτῷ τελεία ικανοποιήσεις εἰς τὴν δικαιοκρισίαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ κατακρίναντος ἡμᾶς διὰ τὴν ἀμαρτίαν εἰς θάνατον· πρὸς δὲ καὶ ἄμετρος ἀξιομισθία, δι' ἧς αὐτὸς ἔλαβε, μενούσης τῆς δικαιοσύνης, τὸ δικαίωμα τοῦ χορηγεῖν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τὴν χάριν, δι' ἧς ὑπερνικῶμεν τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον ».

Ἀκουσθήτω δὲ καὶ Φιλάρετος ὁ αἰοίδιμος τῆς Μόσχας μητροπολίτης, οὗ τὸ κλέος τῆς τε παιδείας καὶ ἀρετῆς εὐρὺ καθ' ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον.

« Τί προσμένετε νῦν, ἀχροαταὶ (λέγει ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ 8ου λόγ. εἰς τὴν μεγ. Παρασκ.), παρὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ λόγου; Δὲν ἔχομεν πλέον λόγον. Ὁ ΛΟΓΟΣ, ὁ συνάναρχος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, ὁ γεννηθεὶς διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ἢ

ἀρχὴ παντὸς λόγου ζῶντος καὶ ἐνεργοῦς (Ἑβρ. δ', 12.) ἐσιώπησεν, ἐτελεύτησεν, ἐτάφη, καὶ ἐσφραγίσθη. Ὁ ΛΟΓΟΣ οὗτος, ἵνα καταληπτότερον καὶ πειστικώτερον γνωρίσῃ τοῖς ἀνθρώποις ὁδοὺς ζωῆς (Ψαλμ. ιε', 41.), ἔκλινε τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἐνεδύθη σάρκα· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠθέλησαν νὰ δώσωσι προσοχὴν εἰς τὸν ΛΟΓΟΝ· ἐθανάτωσαν τὸ σῶμα Αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἤρθη ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ Αὐτοῦ (Ἦσ. νγ', 8.). Τίς λοιπὸν νῦν θὰ μᾶς δώσῃ λόγον ζωῆς καὶ σωτηρίας;»

Ταῦτά δὲ διδάσκει καὶ Διονύσιος ὁ Κλεόπας, ὁ κλεινὸς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ θεολόγος (ἐν ταῖς σημειώτ. εἰς τὰς τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων Κατηγήσεις, τόμ. β', σελ. 51.). «Εἰ γὰρ ἦν φιλοὺς ἄνθρωπος ὁ παθὼν, πῶς ἂν ἴσχυε σῶσαι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὑπεραποθνήσκων; Διὰ τοῦτο ἐσώθημεν, διότι τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ ἡμῶν αἷμα ἦν ἀπείρου τιμῆς, ἦν αἷμα οὐχὶ φιλοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ Θεοῦ ἐνανθρωπήσαντος»

Ἡ Μακρακαϊκὴ διδασκαλίᾳ φέρει εἰς κακὰ συμπεράσματα. Ὁ Μακράκης δογματίζει, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα, καὶ ὅτι ἡ ἀρχιερωσύνη εἶναι οὐσιῶδες προσὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως (Λογ. 13, 4, 1). Κατὰ Μακράκην θύτης εἶναι ὁ αὐτός, ὅστις καὶ θῦμα. Ἀλλὰ θῦμα ἐγένετο τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον. Ἄρα, κατὰ Μ., τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον εἶναι ὁ θύτης, ὁ προσφέρων τὴν θυσίαν, ἄρα ἡ θυσία καὶ ὁ θύτης συνταυτίζονται, ἄρα τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον προσήνεγκεν αὐτὸ ἑαυτό, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ θεῖον δὲν ἔλαβεν οὐδὲν μέρος εἰς τὴν ἐξιλαστικὴν θυσίαν. Ἡ τοιαύτη ὅμως διδασκαλίᾳ εἶναι ἀνατρεπτικὴ τῆς θείας οἰκονομίας, καὶ καταργεῖ τὴν θείαν ἐνσάρκωσιν.

Ἐρωτῶμεν ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσενεγκὼν τὴν θυσίαν ἦν ὁ Χριστός; Ναι ἢ οὐ; Ἀλλ' ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Ἄρα οὐχὶ φιλή ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις προσφέρει ἑαυτὴν εἰς θυσίαν. «Ὁ ΛΟΓΟΣ, κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ὡς προείπομεν, ἔλαβεν ἑαυτῷ σῶμα τὸ δυνάμενον ἀποθανεῖν, ἵνα ὡς ἴδιον ἀντὶ πάντων αὐτὸ ΠΡΟΣΕΝΕΓΚῃ». Θύτης λοιπὸν εἶναι ὁ Λόγος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, θῦμα τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον, ὁ δὲ τὴν θυσίαν προσδεχόμενος εἶναι ὁ Πατήρ.

Ἐπειτα ἂν ἤρκει εἰς ἐξιλέωσιν τῆς Θεότητος διὰ τὴν πρὸς

αὐτὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἂν ἤρκει, λέγομεν, αὐτὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις νὰ προσφέρῃ ἑαυτὴν θῦμα, τότε τίς ἦτο ἡ ἀνάγκη τῆς τοῦ Λόγου ἐνανθρωπήσεως; Ἡ διδασκαλία τοῦ Μακράκη καταστρέφει τὴν θείαν οἰκονομίαν. «Οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς», φωνάζει ὁ Ἡσαίας (ἔγ', 9.). Καὶ ἡ Ἐκκλησία σὺν αὐτῷ ψάλλει τὸ « Σταυρωθέντος Σου Χριστέ, ἀνηρέθη ἡ τυραννίς, ἐπατήθη ἡ δύναμις τοῦ ἐχθροῦ· οὔτε γὰρ ἄγγελος, οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσας ἡμᾶς, δόξα σοι.» (Ἀγιασμ. μέγα, σελ. 155.).

Ἡ δὲ Ε', οἰκουμενικὴ σύνοδος (τῷ 593) ἀναθεματίζει πάντα, ὅστις λέγει, ὅτι ὁ προσενεγκὼν τὴν θυσίαν, ὁ θύτης, εἶναι τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον, καὶ οὐχὶ ὁ Θεάνθρωπος, ὁ Λόγος, κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ. (Πρακτ. οἰκουμ. Συνόδων. ἔκδ. Σπυρίδ. Μήλια, τομ. Β', σελ. 343. Ἀναθεματ. 10ος, καὶ Mansi IX. pag. 304.). «Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν ἐσταυρωμένον σαρκὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναι Θεὸν ἀληθινόν, καὶ Κύριον τῆς δόξης, καὶ ἓνα τῆς Τριάδος· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω».

Τοῦτο δὲ σημαίνει, ὅτι ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀναρτηθεὶς, ὁ προσφέρων τὴν θυσίαν, ὁ θύτης, δὲν εἶναι ἄλλοδὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ θεάνθρωπος. Καὶ δὲν ἔπαθε μὲν αὐτοῦ ἡ Θεότης, ὡς ἀπαθής, ἔπαθεν ὅμως ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ ὡς παθητή. Ὁ ΛΟΓΟΣ, ὡς θύτης, ὡς ἀρχιερεύς, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, προσφέρει τῷ Πατρὶ αὐτοῦ ὡς θῦμα τὸ ἀνθρώπινον. Ἀλλ' ὁ Μακράκης, ὁ διδάσκων, ὅτι ὁ θύτης εἶναι θνητός (Λογ. 12, 4, 3), ὁ συνταυτίζων τὸν θύτην πρὸς τὸ θῦμα, τὸ ἀνθρώπινον πρὸς τὸ θεῖον, ἐπισπᾷ ἐφ' ἑαυτὸν τὸν ἀναθεματισμὸν τῆς Ε', οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν 165 ἁγίων αὐτῆς πατέρων. Τὸ γνωρίζομεν, ὅτι θὰ φρίξῃ ὁ Μακράκης, ἀναγνούς τοῦτο, καὶ ἔξαλλος θὰ τραβήξῃ τὰ μαλλιά του. Ἀλλὰ τὸν παρακαλοῦμεν πολὺ νὰ καθήσῃ ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ τῷ προτεινόμεν τὰς δύο ἡμῶν χεῖρας κεκλεισμένας.

Καὶ ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ἔχομεν ἓν δελτίον, ἐν ᾧ περιέχονται γεγραμμένα τὰ ἑξῆς. «Ὁ Μακράκης διδάσκει, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θύτης καὶ θῦμα. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, κατὰ Μακράκην (Λογ. 5, 3, 4), εἶναι πλήρης ὑπὸ τῆς ἐντελοῦς καὶ πλήρους Θεότητος. Ἀλλ' ἐπειδὴ θῦμα εἶναι ὁ Χρι-

στός ἄνθρωπος, ὃ ἐστὶν ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις συνηνωμένη μετὰ τῆς ἐντελοῦς καὶ πλήρους θείας φύσεως, διὰ τοῦτο θῦμα ἔγειναν καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καὶ ἡ θεία φύσις τοῦ Χριστοῦ συνάμα. Ἄρα ὁ Μακράκης εἶναι θεοπασχίτης».

Ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ἔχομεν ἕτερον δελτίον, ἐν ᾧ περιέχονται γεγραμμένα τὰ ἑξῆς. «Ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, κατὰ Μακράκην, εἶναι θύτης καὶ θῦμα. Ἀλλὰ θῦμα ἐγένετο τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον, ἄρα θύτης εἶναι τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον, τὸ θνητὸν (τὰ πάθη καὶ τὰ ἀξιώματα δὲν δύναται τις νὰ κατηγορήσῃ εἰς τὸν Χριστὸν Θεόν, διότι ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ ἀπαθῆς διέμεινεν, Λογ. 5, 3, 1. Ἡ ἡμετέρα θέσις, λέγει, ὅτι τὸ ἀρχιερατικὸν τοῦ Χριστοῦ ἀξίωμα δὲν κατηγορεῖται εἰς τὸν Χριστὸν Θεὸν ἀλλ' εἰς τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον Λογ. 12, 4, 2, τὸν θνητὸν Λογ. 12, 4, 3. Ἡ ἀρχιερωσύνη εἶναι οὐσιῶδες προσὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Λογ. 13, 4, 1, ὡς δηλονότι καὶ τὰ πάθη, ἡ σαύρωσις, τὸ κολάφισμα). Ἄρα, κατὰ Μακράκην, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον, τὸ θνητὸν αὐτοῦ, ὡς θύτης, προσήνεγκεν ἑαυτὸ εἰς θυσίαν, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ θεῖον ἐπομένως δὲν ἔλαβεν οὐδὲν μέρος εἰς τὴν ἐξιλαστικὴν θυσίαν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Ε', οἰκουμέν. Σύνοδον «Ὅστις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν ἐσταυρωμένον σαρκὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναι Θεὸν ἀληθινόν, καὶ Κύριον τῆς δόξης, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω». Ἄρα καὶ ὁ Μακράκης εἶναι ἀναθεματισμένος».

Τώρα ἀφίνομεν τὸν Μακράκην, νὰ ἐκλέξῃ ἐν ἑκ τῶν δύο δελτίων, ἢ τὸ τῆς δεξιᾶς, ἢ τὸ τῆς ἀριστερᾶς. Θέλει τὸ τῆς δεξιᾶς; Τότε εἶναι θεοπασχίτης. Θέλει τὸ τῆς ἀριστερᾶς; Τότε εἶναι ἀναθεματισμένος ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων τῆς Ἐκκλ. οἰκουμένης Συνόδου. Θέλει νὰ πάρῃ καὶ τὰ δύο δελτία; Τότε εἶναι οὐ μόνον θεοπασχίτης, ἀλλὰ καὶ ἐνδύεται ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καὶ τὸν ἀναθεματισμὸν καὶ τὰς ἀράς τῶν 165 ἁγίων πατέρων τῆς Ε', οἰκουμένης Συνόδου.

Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος, ὁ καλούμενος Μακράκης, τολμᾷ καὶ διαβάλλει τὸν κ. Καθηγητὴν, ὅτι εἶναι Μονοθελήτης καὶ Θεοπασχίτης.

Πρὶν ἢ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἀνάκρισιν τῆς συκοφαντίας καὶ τῆς διαβολῆς ταύτης, καλὸν εἶναι νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀνα-

γνώστας ἡμῶν βραχεῖαν εἶδησιν τῶν 2 αἱρέσεων τῆς τῶν Μο-
νοθελητῶν καὶ Θεοπασχιτῶν.

Οἱ Μονοθεληται λαβόντες τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πατριάρ-
χου Ἀλεξανδρείας Κύρου (633) ἐδόξαζον ἐν θέλημα καὶ μίαν
ἐνέργειαν, ἣν ἐκάλουν θεανδροικὴν, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ.
Κατ' αὐτῶν ἡ ἕκτη οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῷ 680 ἀπεφάνητο
ὡς ἐξῆς (Mansi XI. pag. 631). « Δύο φυσικὰ θελήσεις, ἧτοι
θελήματα, ἐν Χριστῷ καὶ δύο φυσικὰ ἐνεργείας ἀδιαιρέτως, ἀ-
τρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως, κατὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων
διδασκαλίαν, κηρύττομεν, καὶ δύο φυσικὰ θελήματα, οὐχ ὑπε-
ναντία, μὴ γένοιτο, καθὼς οἱ ἀσεβεῖς ἔφησαν αἰρετικοί· ἀλλ' ἐ-
πόμενον τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ θέλημα, καὶ μὴ ἀντιπίπτον ἢ ἀν-
τιπαλαῖον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὑποτασσόμενον τῷ θείῳ αὐτοῦ
καὶ πανοθενεῖ θελήματι».

Ἡ δὲ τῶν Θεοπασχιτῶν αἵρεσις ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀπὸ
Πέτρου τοῦ Γναφέως, χρηματίσαντος πατριάρχου Ἀντιοχείας
(463—471.). Οὗτος ἐν Ἀντιοχείᾳ εἰς τὸ τρισαγίον μετὰ τὸ
ἀθάνατος προσέθηκε τὸ ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Τοῦτον δὲ ἐζή-
λωσε καὶ Ἀναστάσιος ὁ αὐτοκράτωρ (Εὐαγγ. Ἐκκλ. ἱστορία
I', μδ'). Ἡ δὲ ἕκτη οἰκουμενικὴ σύνοδος (ἐν καν. πα',) ἀναθε-
ματίζει τοὺς ἐν τῷ τρισαγίῳ μετὰ τὸ ἀθάνατος προστιθέντας
τὸ ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Ὁ κανὼν τῆς ἕκτης οἰκουμενικῆς
συνόδου ἔχει ὡς ἐξῆς. « Ἐπειδὴ περ ἐν τισὶ χώραις μεμαθήκα-
μεν ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ ἐν προσθήκης μέρει ἐκφωνεῖσθαι μετὰ
τὸ ἅγιος ἀθάνατος « ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς »·
τοῦτό τε ὑπὸ τῶν πάλαι ἁγίων πατέρων ὡς τῆς εὐσεβείας ἀλ-
λότριον ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἀπήλασαν ὕμνου, σὺν τῷ τὴν τοιαύτην
φωνὴν καινοουργήσαντι παρανόμῳ αἰρετικῷ· καὶ ἡμεῖς κυροῦν-
τες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν πρὶν εὐσεβῶς θεσμοθε-
τηθέντα, ἀναθεματίζομεν τοὺς ἔτι μετὰ τὸν παρόντα ὄρον παρα-
δεχόμενους τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπ' ἐκκλησίας, ἢ ἄλλως πως
τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ συνάπτοντας. Καὶ εἰ μὲν ἱερατικὸς ἐστὶ ὁ
παραβάτης τῶν ὀρισθέντων, ἀπογυμνοῦσθαι τοῦτον ἱερατικῆς
ἀξίας προσταττόμεν, εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορίζεσθαι».

Ἐν συντόμῳ ἐκθέσαντες τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν καὶ
Θεοπασχιτῶν, ἃς ἴδωμεν νῦν, πῶς ὁ Μακράκης ἀποδεικνύει ὡς
Μονοθελήτην καὶ Θεοπασχίτην τὸν κύριον Καθηγητὴν, ὅστις ῥη-

τῶς ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ εἶπεν. «Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ θεία τοῦ Χριστοῦ φύσις ἔπαθεν (διότι ὁ Θεὸς βεβαίως εἶναι ἀπαθής), ἀλλ' ὅτι τὰ πάθήματα . . .»

Ἴδου ἡ ἀπόδειξις, λέγει ὁ Μακράκης (Λογ. 13, 4, 1). «Ἡ Βιμπαϊκὴ θέσις λέγει, ὅτι ὁ Χριστὸς Θεὸς εἶναι ἀρχιερεὺς καὶ θύτης, καὶ οὐχὶ ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος».

Ἀπαντῶμεν. Ἡ τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ θέσις λέγει, ἵνα μεταχειρισθῶμεν αὐτὰς αὐτοῦ τὰς λέξεις, ταῦτα. «Ἡ ἄπειρος θεία φύσις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀρχιερέως, ὡς θύτου, ἔπρεπε νὰ προσενέγκῃ ὡς θῦμα τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου». Ἡ δὲ θέσις αὕτη τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ λέγει ὅ,τι καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, οὗτινος, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ὅρος μὲν ἐπισκοπῆς ὁ βίος καὶ τρόπος, νόμος δ' ὀρθοδοξίας τὰ ἐκείνου δόγματα. «Ὁ ΛΟΓΟΣ, λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος (τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, διὰ νὰ τὸ διδαχθῇ ὁ Μακράκης), ἐπεὶ οὐχ οἷόν τε ἦν αὐτὸν ἀποθανεῖν (ἀθάνατος γὰρ ἦν), ἔλαβεν ἑαυτῷ σῶμα τὸ δυνάμενον ἀποθανεῖν, ἵνα ὡς ἴδιον αὐτὸ προσενέγκῃ». Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, τοῦ φωστῆρος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ πολλάκις παραχθέν, δύναται νὰ ἔχη δύο συνεπειάς, ἡ 1ον) νὰ φέρῃ τὸν Μακράκην εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ σωφρονισμοῦ, ἡ 2ον) νὰ τῷ ἐπενέγκῃ πληθώραν ἐπιπνοίας, καὶ τότε δὴ τότε δύναται ὁ Μακράκης, ὑπεράγαν ἐμφορηθεὶς ὑπὸ τοῦ δι' αὐτοῦ λαλοῦντος πνεύματος, νὰ κηρύξῃ καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον θεοπασχίτην, καὶ ἐπειδὴ δὲν συνειθίζει νὰ κρίνῃ κατὰ τὸ δοκοῦν, ἀλλὰ, καθὼς ἀκούει, κρίνει, διὰ τοῦτο ἡ κρίσις αὐτοῦ, ὡς ὁ ἴδιος τὸ ὁμολογεῖ, θὰ ἦναι ἀληθὴς καὶ δικαία.

Ἐπρεπε νὰ ρίψωμεν χαμαὶ τὸν κάλαμον καὶ νὰ σιωπήσωμεν καταφρονοῦντες παντελῶς τῶν ἐπομένων λόγων τοῦ Μακράκη, ὡς στηριζομένων ἐπὶ σαθρᾶς καὶ ἀντιχριστιανικῆς βάσεως· ὅμως θὰ ἐξακολουθήσωμεν, ἵνα φωτίσωμεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, περὶ τοῦ ποῖαν θεολογίαν ἐν τῷ Λόγῳ αὐτοῦ διδάσκει ὁ Μακράκης.

«Τὸ ἐν τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον, ἐξακολουθεῖ λέγων, ὡς ἀχωρίστως ἠνωμένον μετὰ τῶν δύο φύσεων, θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης, ἔχει καὶ δύο θελήσεις, θέλησιν θείαν, καὶ θέλησιν ἀνθρωπίνην».

Ἀπαντῶμεν. Τὸ ἐν τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον ὅταν λέγωσιν οἱ

Θεολόγοι, ἐγνωῦσι τὴν θείαν τοῦ Λόγου φύσιν ἠνωμένην μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης. Ἄλλ' ὁ Μακράκης λέγων, « τὸ ἐν τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον ἠνωμένον μετὰ τῶν δύο φύσεων », μᾶς παριστᾷ πρῶτον τὸ ἐν τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον (= φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη), καὶ μετ' αὐτοῦ συνάπτει πάλιν τὴν θείαν φύσιν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην. Οὕτως

Τὸ ἐν τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον (φύσις θεία † φύσει ἀνθρωπίνη) † φύσει θεία † φύσει ἀνθρωπίνη. Οὕτως Μακρακραϊκὴ τραγελαφικὴ θεολογία!!!

« Ἐρωτῶμεν, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Μακράκης, διὰ τίνος θελήσεως ὁ Χριστὸς προσφέρει καὶ θύει ἑαυτόν, διὰ τῆς θελήσεως τῆς θείας ἢ διὰ τῆς θελήσεως τῆς ἀνθρωπίνης; Κατὰ τὴν θέσιν τοῦ Βίμπου διὰ τῆς θελήσεως τῆς θείας, διότι ὁ Χριστὸς Θεὸς εἶναι θύτης καὶ ἀρχιερέως· κατὰ δὲ τὴν ἡμετέραν διὰ τῆς θελήσεως τῆς ἀνθρωπίνης, διότι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι ἀρχιερέως, θύτης ἅμα καὶ θῦμα. »

Ἀπαντῶμεν. Ὁ Μακράκης ἐξελέγγετα ἀγνοῶν τὴν ἐξῆς ὑψηλὴν θεολογίαν. Ὅτι δηλ. ὁ Θεὸς εἰς ἀνέγερσιν καὶ ἀνόρθωσιν τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου εὔρε τοιοῦτον μέσον, ἐν ᾧ ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν (ψαλ. πδ', 11.), ἐν ᾧ ἐξεδηλώθησαν αἱ τελειότητες Αὐτοῦ κατὰ ὑψιστον βαθμὸν καὶ κατὰ πλήρη συμφωνίαν. Τὸ μέσον δὲ τοῦτο συνίσταται ἐν τοῖς ἐξῆς. Τὸ β' πρόσωπον τῆς παναγίας Τριαδος, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐκουσίως ἠθέλησε νὰ γείνη ἄνθρωπος, νὰ ἀναλάβῃ ἐφ' ἑαυτόν πάντα τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων, ἀντ' αὐτῶν νὰ ὑπομείνῃ πᾶν ἔτι ὥρισεν ἡ δικαία θέλησις τοῦ Θεοῦ, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ ἰκανοποιήσῃ ἀνθ' ἡμῶν τὴν αἰωνίαν δικαιοσύνην, νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν, νὰ ἀφανίσῃ αὐτὰ τὰ ἐπακόλουθα αὐτῶν ἐν ἡμῖν καὶ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ φύσει, τουτέστι νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν κόσμον. Ἐν τῷ θείῳ λόγῳ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον παρίσταται ὡς διαθήκη μεταξὺ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Θεοῦ Υἱοῦ, ὅστις ἀπερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει πρὸς τὸν Πατέρα, « Θυσίαν καὶ προτροπὴν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἀμαρτίας οὐκ εὐδόκησας· τότε εἶπον, ἰδοὺ ἤκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸ θέλημά σου (Ἑβρ. ι', 5 — 7. πρβλ. ψαλμ. λθ', 7 — 9.) »: Τὸ μέσον τοῦτο ἦτο τὸ μόνον ἄξιον μέσον τοῦ

Θεοῦ καὶ τῶν τελειοτήτων Αὐτοῦ, διότι δι' αὐτοῦ ἐφανερώθη ἡ ἄπειρος Αὐτοῦ ἀγάπη (Ἰωαν. γ', 16.), ἡ ἄπειρος δικαιοσύνη (Ῥωμ. γ', 25.), ἡ ἄπειρος σοφία (Α', Κορ. γ', 7. Κολ. α', 26.), καὶ ἡ ἄπειρος παντοδυναμία, ἣτις ἠδυνήθη νὰ συνενώσῃ ἐν ἐνὶ προσώπῳ δύο ἀπείρως διεστώσας ἀπ' ἀλλήλων φύσεις, τὴν θείαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην. Ἄν ἐγίνωσκε λοιπὸν ὁ Μακράκης τὴν ἀνωτέρω ὑψηλὴν θεολογίαν, ἂν ἐγίνωσκε προσέτι τὸν ὄρον τῆς Εἰς οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸν λέγοντα, « Δύο φυσικὰ θελήματα, εὐχ ὑπεναντία, μὴ γένοιτο, καθὼς οἱ ἀσεβεῖς ἔφησαν αἰρετικοί, ἀλλ' ἐπόμενον τὸ ἀνθρώπινον Αὐτοῦ θέλημα καὶ μὴ ἀντιπίπτον ἢ ἀντιπαλαῖον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὑποτασσόμενον τῷ θείῳ Αὐτοῦ καὶ πασθενεῖ θελήματι »· ἂν ταῦτα ἐγίνωσκειν ὁ κ. Μακράκης, ἢ καὶ ἐρωτήσας τοὺς γινώσκοντας ἐμάνθανεν, τότε θὰ ἐνόει, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ ὁ ΛΟΓΟΣ, ὡς θύτης, προσφέρει θῦμα τὸ ἀνθρώπινον, τῷ θείῳ Αὐτοῦ καὶ πασθενεῖ θελήματι, ὧ ἔπεται τὸ ἀνθρώπινον Αὐτοῦ θέλημα, οὔτε ἀντιπίπτον, οὔτε ἀντιπαλαῖον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὑποτασσόμενον· καὶ οὕτω ποιεῖ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, διότι Αὐτὸς εἶπεν, « Τότε εἶπον, ἰδοὺ ἤκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸ θέλημά Σου ». Συμβουλευόμεν τὸν κ. Μακράκη νὰ ἀφήσῃ τὴν σύνταξιν τῆς ἐφημερίδος ὁ Λόγος, καὶ νὰ καταταχθῇ ὡς μαθητῆς ἐν τινι θεολογικῇ σχολῇ εἴτε ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ θεολογ. σχολῇ, εἴτε ἐν τῇ τῶν Ἱεροσολύμων, χάριν σπουδῶν, ἂν θεωρῶσιν αὐτὸν δεκτόν. Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἂν ὁ Μακράκης ἐγίνωσκε τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, τότε δὲν θὰ ἐφληνάφει καὶ τὰ ἐξῆς· « Ἄλλ' ὁ Χριστὸς, καθ' ὃ Θεός, ἀδύνατον νὰ ἔχη θέλησιν ἀποθανεῖν ἢ μὴ ἀποθανεῖν, διότι ἡ θεία φύσις ἀθάνατος οὖσα, οὔτε θνήσκει οὔτε δύναται θελήσαι ἀποθανεῖν. Ἄρα ἡ θέλησις τοῦ ἀποθανεῖν ἢ μὴ ἀποθανεῖν, ἡ ἐκλογή μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου σταυρικοῦ, εἶναι προσὸν καὶ ἰδίωμα τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπου (εὐλογημένε Μακράκη, δὲν ἐγίνωσκεις, ὅτι τὸ νὰ παραδοθῇ εἰς θάνατον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦτο ἦτο θέλημα αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἦτο μυστήριον ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ τῶν γενεῶν, ὡς λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐν τῇ Κολ. α', 26.). Ἄλλὰ τὸ οὐσιῶδες τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως προσὸν μεταφέρων ὁ τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου θεολόγος ἐπὶ τῆς θείας φύσεως, καὶ ἀρνούμενος ἐκ

τῆς ἀνθρωπίνης, ἔνθεν μὲν ἀναιρεῖ τὴν ἀνθρωπίνην θέλησιν καὶ ἐλευθερίαν, ἔνθεν δὲ ποιεῖ τὴν θεῖαν θέλησιν προαιρουμένην καὶ ὑφισταμένην τὸ πάθος τοῦ θανάτου. Ὁ Χριστὸς Θεὸς εἶναι θύτης, ὁ δὲ Χριστὸς ἄνθρωπος εἶναι θῦμα. Ἡ Βιμπαϊκὴ αὕτη θέσις σημαίνει, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχει θέλησιν καὶ προαίρεσιν ἀνθρωπίνην, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς, καθὼς Θεός, φύσει ἀθάνατος, ἠθέλησεν ἀποθανεῖν καὶ ὑπέστη θάνατον (Ἐώρα ἐργεταὶ τὸ συμπέρασμα τὸ φοβερὸν καὶ τρομερὸν). Μονοθελήτης ἄρα καὶ Θεοπάσχίτης ὁ Κ. Θ. Βίμπος, ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ καθηγήτης τῆς θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐν ἀγνοίᾳ ὁμῶς καὶ οὐχὶ ἐν γνώσει. » Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἂν ὁ Κ. Μακράκης ἐγίνωσκεν, ὅτι τὰ δύο φυσικὰ τοῦ Χριστοῦ θελήματα δὲν εἶναι ὑπεναντία, ἀλλ' ὅτι ἔπεται τὸ ἀνθρώπινον Αὐτοῦ θελημα καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὸ θεῖον Αὐτοῦ καὶ πασθενὲς θελημα, τότε δὲν θὰ ἔγραφεν, ὅτι ἡ Βιμπαϊκὴ αὕτη θέσις σημαίνει, ὅτι ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχει θέλησιν καὶ προαίρεσιν ἀνθρωπίνην. Ἄν ἐγίνωσκεν ὁ Μακράκης, ὅτι ἦτο ἀπ' αἰώνων προωρισμένον καὶ σύμφωνον τῷ θελήματι τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, ὁ μονογενὴς Αὐτοῦ υἱὸς καὶ ἐνδυθῆς σάρκα ἀνθρωπίνην καὶ καὶ ἀποθάνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, παραδούς τὸν ναὸν τοῦ σώματος Αὐτοῦ θῦμα, τότε ὁ Μακράκης δὲν θὰ κατέκρινεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ θεῖος ἀπόστολος (ἐν τῇ Ῥωμ. ε', 8.) λέγει, « Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε καὶ πάλιν (ἐν τῷ ιδ', 3. αὐτόθι) ἔζησεν καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. » Ἄλλ' ὁ κ. Μακράκης ἐξελέγχεται οὐχὶ μόνον τὰ ἀνωτέρω ἀγνοῶν, ἀλλὰ καὶ πεπληρωμένος πάθους, καὶ ἐμφορούμενος ὑπὸ χριστιανικῶν αἰσθημάτων (!!) ἐκτάκτων. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐξήμεσε τὰ ἐξῆς ψυχικὰ ἐμύσματα.

« Διότι ἀντιλέγων φθόνῳ καὶ μίσει εἰς τὴν ἀληθῆ θέσιν τοῦ Μακράκη οὐκ ἐγίνωσκεν ἃ ἔλεγεν, καὶ περὶ τίνων διεβεβαίουτο. Ἴδωμεν δέ, εἰ ὁ ἐν ἀγνοίᾳ μονοθελήτης καὶ θεοπάσχίτης γενήσεται τοιοῦτος καὶ ἐν γνώσει. Διότι ἐὰν μετὰ τὰς ἐξηγήσεις ταύτας ἐπιμένῃ ἐπὶ τῆς βλασφημίου καὶ σατανικῆς θέσεως, τῆς θεοποιούσης τὴν ἀμαρτίαν, τῆς ἀναιρούσης τὰ προσόντα καὶ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς τοῦ τελείου ἀνθρώπου, ἀνθρωποποιούσης δὲ τὴν θεῖαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν, ἐὰν λέγω ἐπιμένῃ ἐπὶ τοιαύτης βλασφημίου καὶ σατανικῆς θέσεως, δῆλον ὅτι καθίσταται ἐνοχὸς αἰ.

ρέσεων, τὰς δὲ ποίας ἀνεθεμάτισεν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἁγία Ἐκκλησία· Ἄλλ' ἐρωτῶμεν, τίς καὶ ποῖος εἶναι ὁ ὑβρίζων τοὺς ἄλλους μονοθελήτας καὶ θεοπατρίτας; τίς καὶ ποῖος; ὁ Μακράκης; ὅστις λέγων ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ ἐννοεῖ τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Χριστοῦ φύσιν ἠνωμένην ἀχωρίτως ἀπὸ τῆς θείας (Λογ. 5, 3, 1), καὶ οὕτω συγχέει τὰς δύο φύσεις εἰς μίαν; καὶ παρίσταται προδήλως καὶ μονοφυσίτης καὶ μονοθελήτης; Τίς καὶ ποῖος; ὁ Μακράκης, ὅστις πάλιν λέγων τὴν μίαν καὶ τριαδικὴν τοῦ Χριστοῦ φύσιν (Λογ. 1, 1, 1) παρίσταται προδήλως οὐ μόνον μονοφυσίτης καὶ μονοθελήτης, ἀλλὰ καὶ, οὕτως εἰπεῖν, τριφυσίτης καὶ τριθελήτης; Ὁ τίς καὶ ποῖος; ὁ Μακράκης, ὅστις λέγων τὸ ἐν τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον ἠνωμένον μετὰ τῶν δύο φύσεων θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης μᾶς παρίσταται προδήλως καὶ τετραφυσίτης, ἦτοι δισθεοφυσίτης καὶ συνάμα δισανθρωποφυσίτης, καὶ τετραθελήτης, ἦτοι δισθεοθελήτης καὶ δισανθρωποθελήτης;

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς . . . καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Μεταβαίνομεν εἰς τὸ τρίτον ἄρθρον τῆς κατηγορίας.

Γ'. ΑΡΘΡΟΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ.

Τὸ τρίτον ἄρθρον τῆς κατηγορίας εἶναι ὅτι, ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ (124) τῆς εἰρημένης ἐφημερίδος ὁ Θ. Βίμπρος θεοποιεῖ τὴν ἁμαρτίαν, ἄπειρον αὐτὴν ἀποκαλῶν, καὶ ποιεῖ τὸν Θεὸν ἰσορροποῦντα καὶ ἀντιζυγίζοντα πρὸς αὐτήν, καὶ τὴν ἰσορροπίαν ταύτην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καλεῖ σκοπὸν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας. Συνοπτικώτερον· « ὅτι ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἄπειρος, καὶ ἔπρεπεν ὁ ἄπειρος Θεὸς νὰ ἐνανθρωπήσῃ, ἵνα ἀντιζυγίσῃ, ἀντισταθμίσῃ, καὶ ἰσορροπήσῃ πρὸς αὐτήν ».

Πρὸβλ. Λογ. ἀριθμ. 12, 3, 1 καὶ 2, καὶ ἀριθμ. 13, 4, 1. Ἀπαντῶμεν. Ὁ ἀνίπτοις γερσί θεολογῶν Μακράκης, ὁ μὴ εἰδὼς τί λέγει καὶ τί γράφει, ὁ ἐξ ἀνοησίας καὶ θεολογικῆς ἀπαιδευσίας εἰς ὕψος βλασφημίας λαλῶν, κατηγορεῖ τὸν κ. Καθηγητὴν ὅτι θεοποιεῖ τὴν ἁμαρτίαν, ἄπειρον αὐτὴν ἀποκαλῶν, καὶ ποιεῖ τὸν Θεὸν ἰσορροποῦντα καὶ ἀντιζυγίζοντα πρὸς αὐτήν.

Ἄλλ' ὁ κ. Μακράκης ἐλέγχεται ἀγνοῶν, ὅτι τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως εἶναι λογικά, ὃ ἐστίν, ἂν καὶ εἶναι μὲν ὑπὲρ λόγον, ὅμως δὲν εἶναι ἐναντία τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἀλλὰ σύμφωνα πρὸς αὐτόν. Ἄς ὑποθέσωμεν νῦν, ὅτι ἀνθρωπὸς τις ἀδίκως ἔδωκε κόλαρον κατὰ τινος παιδίου. Ἡ ἁμαρτία εἶναι φανερά, ὡς καὶ ἡ ἐνοχὴ αὐτῆς καὶ ἡ βαρύτης αὐτῆς. Ἄν ὁ κόλαρος δοθῇ κατὰ τινος ὑπουργοῦ, ἡ αὐτὴ μὲν ἁμαρτία γίνεται, ὅμως ἡ βαρύτης καὶ ἡ ἐνοχὴ αὐτῆς λαμβάνουσι μείζονα χαρακτῆρα. Ἄν ἡ αὐτὴ ἁμαρτίαπραχθῇ κατὰ τοῦ βασιλέως, τότε εἶναι μεγίστη, καὶ ἡ ἐνοχὴ καὶ ἡ βαρύτης αὐτῆς εἶναι μεγίστη (1). Ἄν δὲ κατὰ τοῦ Θεοῦ (ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι τοῦτο εἶναι δυνατόν), τότε ἡ ἁμαρτία, ἐπειδὴ ἐγένετο κατὰ τοῦ ἀπείρου ὄντος, λαμβά-

(1) Διὰ τί δὲ μὲ θάνατον τιμωρεῖται, ὅστις ἀπειλεῖ αἰκίαν κατὰ τοῦ βασιλέως, ἐνῶ τοιαύτη ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται κατὰ τοῦ ἀνιλεῶς ξυλοκοπήσαντος ἀπλοῦν τινὰ ἰδιώτην; «Μὲ θάνατον, λέγει ὁ ποινικὸς νόμος ἄρθρον 1ον (137), τιμωρεῖται ὅστις ἐπιβάλλει χεῖρα ὑβριστικὴν εἰς τὸ ἱερὸν πρόσωπον τοῦ βασιλέως, ἢ ἀπειλεῖ κατ' αὐτοῦ αἰκίαν». Ὁ λόγος εἶναι, ὅτι τὸ ἁμάρτημα λαμβάνει διάφορον βαρύτητα ὡς ἐκ τοῦ προσώπου, κατ' οὗ γίνεται.

νει ἄπειρον χαρακτηῖρα, τότε καὶ ἡ βαρύτης αὐτῆς καὶ ἡ ἐνοχὴ λαμβάνει ἄπειρον χαρακτηῖρα. Ὁ ἄνθρωπος παράβας τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ παρακούσας, ἔπραξεν ἁμαρτίαν πρὸς τὸν Θεόν, τὸ ἄπειρον ὄν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου, καίπερ αὐτὴ καθ' αὐτὴν πεπερασμένη, ἐπειδὴ ὁμοίως ἐπράχθη πρὸς τὸν Θεόν, καὶ προσεβλήθη τοιοῦτοτρόπως τὸ ἄπειρον ὄν, διὰ τοῦτο λαμβάνει ἄπειρον χαρακτηῖρα, καὶ ἡ βαρύτης καὶ ἡ ἐνοχὴ εἶναι ἄπειρος. Πρὸς δὲ λάβε ὑπ' ὄψιν, ἀναγνώστα, οὐχὶ μόνον τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρὸς τὸν Θεόν παρὰ τοῦ ἀνθρώπου πραχθείσης ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν αὐτῆς (διότι ἐν τῇ παρακοῇ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ περιελαμβάνοντο· πρῶτον ὑπερηφάνεια, διότι οἱ προπάτορες πρὸ παντός παρεσύρθησαν ὑπὸ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ ὄφρους « διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἑσέσθε ὡς Θεοί »· δεύτερον ἀπιστία, διότι δὲν ἐπίστευσαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ εἰπόντος, « θανάτῳ ἀποθανεῖσθε »· τρίτον ἀποστασία ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰστασις πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ Αὐτοῦ, τοῦ διαβόλου, διότι παρακούσαντες εἰς τὸν Θεὸν ὑπήκουσαν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ πλάνου διαβόλου, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὴν φοβερὰν αὐτοῦ διαβολὴν, ὅτι δῆθεν ὁ Θεὸς ἀπὸ φθόνου ἢ ὡς μὴ ἐπιθυμῶν τὸ καλὸν αὐτῶν ἀπηγόρευσε εἰς αὐτοὺς νὰ φάγωσιν ἀπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου· τέταρτον μεγίστη ἀχαριστία πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις ἐδωρήσατο εἰς τὸν ἄνθρωπον ἔκτακτα χαρίσματα), καὶ τότε εἶπέ, ἂν ἡ ἐνοχὴ καὶ ἡ βαρύτης τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἄπειρος. Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην ὑψηλὴν θεολογίαν, τὴν συμβιβασομένην πρὸς τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Μακράκης ἀποκαλεῖ « σχολαστικὴν θεωρίαν τῶν σχολαστικῶν τῆς Δύσεως θεολόγων, τῶν μὴ εἰδότεων ἂ λέγουσι καὶ περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται, καθ' ἣν, ἐπειδὴ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἔπραξεν ὁ ἄνθρωπος, λογιζομένη πρὸς τὸν Θεόν, ἦτο ἄπειρος, ἔπρεπεν ἡ ἄπειρος θεία φύσις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀρχιερέως, ὡς θύτου, νὰ προσενέγκῃ ὡς θῦμα τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀντιστάθμισιν τῆς ἀείρου ὡς πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτίας. (Λογ. 12, 4. 1). » Εἶμεθα βεβαίως, ὅτι ὁ Μακράκης οὐχὶ μόνον ἀγνοεῖ τὰς θεωρίας τῶν σχολαστικῶν θεολόγων, ἀλλ' οὔτε καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν γινώσκει.

Ἄλλ' ἐρωτῶμεν, ὁ διάσημος τῆς Ῥωσσίας δογματικὸς θεολόγος Μακάριος, ὁ γράφων ἐν τῇ Δογματικῇ αὐτοῦ θεολογίᾳ §.

153, ὅτι « ἡμεῖς δὲν ἐξεπληρώσαμεν τὸ θέλημα Αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ), ὅπερ ὠρείλωμεν νὰ ἐκπληρώσωμεν, καὶ διὰ τῆς παρακοῆς ἡμῶν ΑΠΕΙΡΩΣ (ὄπισθεν σελ. 80, στιχ. 6. κάτω) προσέβαλεμεν τὸν πλαστικὸν ἡμῶν », εἶναι σχολαστικός, ἢ ὀρθόδοξος θεολόγος;

Ὁ Πλάτων, ὁ μητροπολίτης τῆς Μέσσης, ὁ διδάσκων ἐν τῇ κατηγήσει αὐτοῦ, ὅτι « ἄγγελος δὲν ἦτο ἱκανὸς νὰ ἐκτελέσῃ τοιοῦτον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπῆται ΑΠΕΙΡΟΝ ΔΥΝΑΜΙΝ (ἀκούεις Μακράκη; Οὔτε τὴν κατήγησιν δὲν γνωρίζεις. Σημείωσον δέ, ὅτι, ὅπου ἀπαιτεῖται ἄπειρος δύναμις, ἐξ ἀνάγκης ὑποτίθεται, ὅτι τὸ βᾶρος τὸ ἀπαιτοῦν τὴν ἄπειρον δύναμιν εἶναι ἄπειρον)· δὲν ἔμεινε λοιπὸν ἄλλος, πᾶρεξ αὐτὸς ὁ Θεός. Ὅθεν ἀπεφασίσθη εἰς τὴν ἀγιωτάτην, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀγγέλους ἀκατάληπτον βουλήν τῆς ἀγίας Τριάδος, τὸ νὰ ἀναδεχθῇ αὐτὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸ ἔνδοξον ἔργον τοῦτο τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους »· ὁ Πλάτων, ἐρωτῶμεν, εἶναι σχολαστικός, ἢ ὀρθόδοξος θεολόγος;

Ὁ κλεινὸς Κωνσταντῖνος ὁ Οἰκονόμος, ὁ πρόμαχος τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅπως καὶ αὐτὸς ὁ Μακράκης τὸν ὀνομαζει (Λογ. ἀριθμ. 39 σελ. 4, στήλ. 3 ἐν τέλει), ὁ διδάσκων ἐν τῇ κατηγήσει αὐτοῦ (σελ. 38.) « ὁ ἀνθρώπος παρὰ τὴν ἔντολήν τοῦ ἀπείρου καὶ αἰωνίου ὄντος, ἔγεινε διὰ τοῦτο αἰώνιος παραβάτης, καὶ ἀκολούθως ἔπρεπε νὰ ἦναι αἰώνιον καὶ ἀναμάρτητον τὸ ὄν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ μεσιτεύτῃ διὰ νὰ ἐξιλεώσῃ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν παροργισθέντα. Ἀλλὰ ποῖόν ποτε πλάσμα ἠδύνατο νὰ ἔγῃ τοσαύτην τελειότητα; Μόνος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νὰ ἀναδεχθῇ τὸ ἐνδοξότατον καὶ εὐσπλαγγικώτατον τοῦτο ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους »· ὁ κλεινός, λέγομεν, Οἰκονόμος, ὁ πρόμαχος τῆς ὀρθοδοξίας, τοῦ ὁποῖου ἡ διδασκαλία ἀνωτέρω παρετέθη, εἶναι σχολαστικός ἢ ὀρθόδοξος θεολόγος; Τί δὲ ἄλλο σὲ ἐδίδαξεν, Μακράκη, ὁ κ. Καθηγητὴς εἰμὴ τοῦτ' αὐτὸ τὸ τοῦ προμάχου τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων θεολόγων; Ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ (ἀριθμ. 121) ἰδοὺ τί θεολογικώτατα ἔγραψεν ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας κ. Θ. Βίμπρος· « Ἡ ἀμαρτία, λέγει, ἦν ἔπραξεν ὁ ἀνθρώπος, λογιζομένη πρὸς τὸν ἄπειρον Θεόν, ἦτο ἄπειρος. Ἐπρεπε λοιπὸν ἡ ἄπειρος θεία φύσις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ὀργιαρέως, ὡς θύτου, νὰ προσενέγκῃ ὡς θῦμα, τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς

ἀντιστάθμισιν τῆς ἀπείρου ὡς πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτίας. . . » καὶ παρακατιῶν, « ἀλλ' ἄν, κ. Μακράκη, ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Χριστοῦ φύσις καὶ οὐχὶ ἡ θεία καὶ ἀπειρος, ὡς θύτης, προσφέρει θῦμα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, τότε πῶς θὰ ἀντισταθμισθῇ τὸ ἀπειρον τῆς ἐνοχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ » ; Ἀλλ' ὁ ἀναίσχυντος σοφιστὴς Μακράκης διαστρέφει τὸ νόημα, καὶ λέγει ὅτι κατὰ τὴν θεολογίαν αὐτὴν « ὁ ἀπειρος Θεὸς ἐξιοῦται πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ». « Ἐχομεν, λέγει (Λογ. 12, 4, 2), λοιπὸν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦ ζυγοῦ τὴν ἀπειρον ἁμαρτίαν, καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου τὸν ἀπειρον Θεὸν ἐξισούμενον πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἰσοβαροῦντα πρὸς αὐτήν ». Ἀλλ' ὁ ἀναίσχυντε σοφιστὰ, ἐκ τῶν λόγων τοῦ κ. Καθηγητοῦ (« ἔπρεπεν ἡ ἀπειρος θεία φύσις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀρχιερέως, ὡς θύτου, νὰ προσενέγκῃ ὡς θῦμα τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀντιστάθμισιν τῆς ἀπείρου ὡς πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτίας ») τοῦτο ἐξάγεται, ὅτι ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦ ζυγοῦ ἔχεις τὴν ἀπειρον ἁμαρτίαν καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου τὸν ἀπειρον Θεὸν ἐξισούμενον πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἰσοβαροῦντα πρὸς αὐτήν ; Δὲν αἰσχύνεσαι νὰ ἐξάγῃς τοιαῦτα συμπεράσματα ; Ἡ δὲν ἐννοεῖς, ὅτι ἐκ τῶν λέξεων τοῦ Καθηγητοῦ τοῦτο ἐξάγεται, ὅτι ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦ ζυγοῦ ἔχεις τὴν ἀπειρον ὡς πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν θυσίαν, τὸ ὡς θῦμα προσφερόμενον ἀνθρώπινοι, τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ ὁ Λόγος, τὸ ἀπειρον ὄν, προσφέρει τῷ Πατρὶ, ἀπείρω ὄντι ; Ἀκουσον, Μακράκη, τὴν ἐξῆς θεολογίαν, ἵνα διδαχθῆς. Ὅταν πρόκηται περὶ θυσίας, πρέπει νὰ ἔχωμεν πρῶτον) τὸν προσφέροντα τὴν θυσίαν, τὸν θύτην, τὸν ἀρχιερέα· δεύτερον) τὴν προσφερομένην θυσίαν, τὸ θῦμα· τρίτον) τὸν πρὸς ὃν προφέρεται ἡ θυσία. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς ἐξιλαστικῆς θυσίας, θύτης εἶναι ὁ Λόγος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ἀπειρον ὄν· θῦμα εἶναι τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον· ὁ πρὸς ὃν προφέρεται ἡ θυσία εἶναι ὁ Πατήρ, ἀπειρον ὄν. Καὶ οὕτω διδάσκουσιν ἡμᾶς οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία. Γρηγόριος ὁ μέγας ὁ Ναζιανζηνὸς (τῷ 370), ὁ μετὰ τὸν πρῶτον τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην δεύτερος θεολόγος δικαίως ἐπικληθεὶς, καὶ μετὰ Παῦλον τὸν ἀπόστολον ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς οἴκου μένης διδάσκαλος ἐν τῷ μ.β' λόγ. εἰς τὸ ἁγ. Πάτγα (ἐκδ. Ἰα-

κώβου Βιλλίου, ἐν Κολ. 1690, τόμ. Α', σελ. 691.) ταῦτα διδάσκει. «Εἰ δὲ τὸ λύτρον οὐκ ἄλλου τινός, ἢ τοῦ κατέχοντος γίνεται, ζητῶ τίνι τούτῳ εἰσηνέχθη, καὶ δι' ἣντινα τὴν αἰτίαν. Εἰ μὲν τῷ πονηρῷ, φεῦ τῆς ὕβρεως! εἰμὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν λύτρον ὁ ληστής λαμβάνει, καὶ μισθὸν οὕτως ὑπερφυῆ τῆς ἐαυτοῦ τυραννίδος, δι' ὃν καὶ ἡμῶν φεΐδεσθαι δίκαιον ἦν. Εἰ δὲ τῷ Πατρὶ, πρῶτον μὲν πῶς; οὐχ ὑπ' ἐκείνου γὰρ ἐκρατούμεθα· δεύτερον δέ, τίς ὁ λόγος μονογενοῦς αἵμα τέρπειν Πατέρα, ὃς οὐδὲ τὸν Ἰσαὰκ ἐδέξατο παρὰ τοῦ πατρὸς προσφερόμενον, ἀλλ' ἀντηλλάξατο τὴν θυσίαν, κριὸν ἀντιδούς τοῦ λογικοῦ θύματος· ἢ δῆλον, ὅτι λαμβάνει μὲν ὁ Πατήρ, οὐκ αἰτήσας, οὐδὲ δεηθείς, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ χρῆναι ἀγιασθῆναι τῷ ἀνθρωπίνῳ τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον, ἵνα αὐτὸς ἡμᾶς ἐξέλῃται τοῦ τυράννου βία κρατήσας καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπαναγάγῃ διὰ τοῦ υἱοῦ μεσιτεύσαντος, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Πατρὸς τοῦτο οἰκονομήσαντος, ᾧ τὰ πάντα παραχωρῶν φαίνεται». Καὶ ὁ τῆς Δαμασκοῦ δὲ φωστήρ, Δαμασκηνὸς ὁ χαριτώνυμος, ὁ Χρυσορρόας ἐπικληθείς, συνωδᾷ τῷ μεγάλῳ Γρηγορίῳ ἐν τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ τῇ ἀκριβεῖ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως (βιβλ. Γ', κεφ. κζ', Migne, τόμ. 94. σελ. 1096) ἀποφαίνεται. «Θνήσκει τοῖνον (ὁ κύριος ἡμῶν Ἰ. Χριστὸς) τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον ἀναδεχόμενος, καὶ ἐαυτὸν τῷ Πατρὶ προσφέρει θυσίαν ὑπὲρ ἡμῶν· αὐτῷ γὰρ πεπλημμελήκαμεν, καὶ αὐτὸν ἔδει τὸ ὑπὲρ ἡμῶν λύτρον δεῖξασθαι· καὶ οὕτως ἡμᾶς λυθῆναι τῆς κατακρίσεως». Ψάλλει δὲ καὶ ἡ Ἐκκλησία (Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῆς μεταλήψεως) «Χριστὸς ἐστὶ γεύσασθε, καὶ ἴδετε ὁ Κύριος· δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς γὰρ πάλαι γενόμενος, ἅπαξ ἐαυτὸν τε προσέξας ὡς προσφορὰν Πατρὶ τῷ ἰδίῳ, ἀεὶ σφαγιάζεται, ἀγιαζὼν τοὺς μετέχοντας».

Τοιουτοτρόπως, Μακράκη, ἔχεις τὸν Λόγον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ θύτην, τὸν Πατέρα τὸν πρὸς ὃν προσφέρεται ἡ θυσία, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον θῆμα, εἰς ἀντιστάθμισιν, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, ὑπερστάθμισιν τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἔχεις δὲ ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦ ζυγοῦ (ἵνα καὶ τὸν ζυγόν σου ἐν τῷ λόγῳ ἡμῶν λάβωμεν) τὴν ἄπειρον ὡς πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξ ἑτέρου δὲ μέρους τοῦ ζυγοῦ ἔχεις οὐχὶ τὸν ἄπειρον Θεόν, ὡς διέσφραξας, ἀλλὰ τὴν θυσίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὴν θυσίαν, ἣτις προσφέρεται παρ' ἀπίρου ὄντος τοῦ

Λόγου πρὸς τὸ ἄπειρον ὄν, τὸν Πατέρα. Ἐχεις δὲ οὐχὶ μόνον, ὡς εἶπομεν, ἀντιστάθμισιν ἀλλὰ καὶ ὑπερστάθμισιν. Καὶ ἰδοὺ διατί. Διότι ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦ ζυγοῦ ἔχεις τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἣτις αὐτὴ καθ' αὐτὴν πεπερασμένη ἐπράχθη μὲν ὑπὸ πεπερασμένου ὄντος, τοῦ ἀνθρώπου, λαμβάνει ὅμως ἄπειρον βαρύτητα, διότι ἐπράχθη πρὸς τὸ ἄπειρον ὄν, τὸν Θεόν· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου ἔχεις τὴν θυσίαν αὐτὴν μὲν καθ' αὐτὴν πεπερασμένην, ἣτις ὅμως λαμβάνει ἄπειρον χαρακτῆρα ὑπὸ διπλῆν ἔποψιν, καὶ διότι προσφέρεται παρ' ἀπείρου ὄντος, τοῦ Λόγου, καὶ διότι προσφέρεται πρὸς τὸ ἄπειρον ὄν, τὸν Πατέρα. Ἐντεῦθεν δὲ πηγάζει ἡ ὑπερστάθμισις. Ἐὰν ἀποβλέψῃς εἰς τὸ ἓν μέρος τοῦ ζυγοῦ, ἔχεις τὴν ἁμαρτίαν μὲ ἄπειρον βαρύτητα, διότι ἐπράχθη πρὸς τὸν Θεόν. Ἐὰν ἀποβλέψῃς εἰς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ζυγοῦ ἔχεις τὴν θυσίαν μὲ ἄπειρον βαρύτητα κατὰ διπλῆν ἔποψιν, καὶ διότι προσηνέχθη πρὸς τὸ ἄπειρον ὄν, τὸν Πατέρα, καὶ διότι προσηνέχθη παρ' ἀπείρου ὄντος, τοῦ Λόγου. Ἐντεῦθεν δὲ πηγάζει ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ θυσία οὐχὶ μόνον ἀντεστάθμισεν, ἀλλὰ καὶ ὑπερστάθμισεν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν τούτῳ ἀπορεῖ ὁ Μακράκης, καὶ διὰ τοῦτο ἐρωτᾷ (Λογ. 12, 4, 2). «Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἄπειρος, ὁ ἀρχιερεὺς Θεός, ὁ καὶ θύτης, εἶναι ἄπειρος, τὸ δὲ θῦμα, ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, εἶναι πεπερασμένη. Πῶς λοιπὸν ὁ ἄπειρος θύτης διὰ πεπερασμένου θύματος ἀντιζυγίζει καὶ ἀντισηκώνει τὴν ἄπειρον ἁμαρτίαν;» Ἴδοὺ πῶς, Μακράκη. Ὅπως ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὴ καθ' αὐτὴν πεπερασμένη, λαμβάνει ἄπειρον χαρακτῆρα, διότι ἐπράχθη κατὰ τοῦ ἀπείρου ὄντος, οὕτω καὶ τὸ πεπερασμένον θῦμα, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον, λαμβάνει ἄπειρον χαρακτῆρα καὶ μάλιστα διττῶς, καὶ διότι προσφέρεται ὑπὸ ἀπείρου ὄντος, τοῦ Λόγου ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ διότι προσφέρεται πρὸς ἄπειρον ὄν, τὸν Πατέρα. Ἀλλὰ σὺ βεβαίως δὲν ἠδυνήθης νὰ ἐννοήσῃς τὴν ὑψηλὴν ταύτην θεολογίαν, διότι εὐρίσκεσαι εἰς τὰ πρέθυρα αὐτῆς καὶ οὐδὲ ἄκροις δακτύλοις αὐτῆς ἤψω, καὶ οὐδὲ τὴν Κατήχησιν αὐτὴν ἀκόμη ἐπίστασαι. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν μᾶς φαίνεται παράξενον, ὅταν ἐξακολουθῶν λέγῃς ταῦτα «ἐκ δὲ ταύτης τῆς ἀκαταλήπτου ἀντισταθμίσεως, ἀντιζυγίσεως, ἀντισηκώσεως τί κατορθοῦται; ἰσότης τῆς ἁμαρτίας πρὸς τὸν Θεόν, καὶ θεοποίησης τῆς ἁμαρτίας! οἶα ἀλογία!»

Ἀπαντῶντες εἰς τὰ ἀνάξια ταῦτα ἀπαντήσεως λόγια, ἐπιβοῶμεν καὶ ἡμεῖς· οἷα ἀλογία καὶ ἄνοια ἢ τοῦ Μακράκη! Μὴ ἐννοήσας ὁ Μακράκης, ἢ πλασθεὶς ἔτι δὲν ἐνόησε τοὺς λόγους τοῦ κ. Καθηγητοῦ, καὶ διὰ τοῦτο διαστρέψας αὐτούς, καὶ εἰπὼν ὅτι ὁ καθηγητὴς ἐξισοῖ τὸν ἄπειρον Θεὸν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, τῶρα μᾶς λέγει, ὅτι καὶ θεοποιεῖ τὴν ἁμαρτίαν. Οἷα τῷ ὄντι ἄνοια καὶ ἀλογία ἢ τῆς Μακρακραϊκῆς κεφαλῆς! Ἡοῦ, Μακράκη, ὁ Καθηγητὴς τῆς θεολογίας σοὶ εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐξισοῦται πρὸς τὴν ἁμαρτίαν: ποῦ σοι εἶπε περὶ θεοποιήσεως τῆς ἁμαρτίας; Ἡ ἀντιστάθμισις ἢ ἀντιστήκωσις τῆς ἀπείρου πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας ὑπὸ τῆς θυσίας, ἣν προσήνεγκεν ὁ Λόγος πρὸς τὸν Πατέρα, εἶναι τοῦτο ἐξίσωσις τοῦ ἀπείρου Θεοῦ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν; εἶναι τοῦτο θεοποίησις τῆς ἁμαρτίας; Σὲ παραδίδομεν εἰς τὴν θείαν δίκην διὰ τὴν φοβερὰν σου ταύτην διαβολὴν καὶ συκοφαντίαν. Δὲν ἐφοβήθης τὸν Θεόν, καὶ ἐτόλμησας νὰ διαβάλης ἐνώπιον τοῦ κόσμου ἄνθρωπον κληρικόν, ὅτι μωροὺς καὶ ἄφρονας ἀποκαλεῖ πάντας τοὺς διδάξαντας καὶ πιστεύσαντας ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ Θεός (Λογ. 13, 4, 2), ὅτι εἶναι μονοθελήτης καὶ θεοπασχίτης, ὅτι θεοποιεῖ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ ἐμέσης τὰς τοιαύτας φληναφίας; Ἀλλὰ ποῦ φόβος Θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Μακράκη; Τὸ ὑβρίζειν, τὸ σοφιστεῦσθαι, τὸ ἀποκαλεῖν πάντα μὴ συμφωνοῦντα πρὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ τέκνον τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ Σατανᾶ, τοῦτο εἶναι ἴδιον τοῦ Μακράκη. Καὶ τίνα δὲν ἐξύβρισεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος; Ὅλον τὸν κόσμον ἐξύβρισεν (1). Τί λοιπόν,

(1) Καὶ τίνα δὲν ἐξύβρισεν ὁ Μακράκης; ὁ Μακράκης ἐξύβρισε τὸν βασιλέα. Ἐν τῷ Λογ. ἀριθ. 14 διακηρύττει τὰ ἐξῆς. «Καθὼς λοιπὸν ὁ ἀλλότριος βασιλεὺς διὰ τὸν παλαιὸν Ἰσραὴλ εἶναι ὄλεθρος καὶ φθορά, οὕτω καὶ διὰ τὸν νέον Ἰσραὴλ ὁ ἀλλότριος βασιλεὺς, ἤγουν ὁ μὴ ὀρθόδοξος καὶ μὴ εἰδὼς τὰ δικαιώματα καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, εἶναι ὄλεθρος καὶ φθορά, εἶναι τῆς κακονομίας εἰσηγητὴς, καὶ τῆς κακοδαιμονίας τοῦ ἔθνους αἴτιος.» Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, τοῦ νέου Ἰσραὴλ, Γεώργιος ὁ Α', εἶναι Προτεστάντης τὸ δόγμα, ἤγουν μὴ ὀρθόδοξος. Ἄρα, κατὰ τὸν Μακράκην, εἶναι ὄλεθρος καὶ φθορά, εἶναι τῆς κακονομίας εἰσηγητὴς, καὶ τῆς κακοδαιμονίας τοῦ ἔθνους αἴτιος. Ἐξύβρισε τὸ ἔθνος. «Οἱ Ἕλληνες, κατὰ Μακράκην, εἶναι ἔθνος ἀνάξιον πολιτικῆς ὑπάρξεως, εἶναι μᾶλλον ἀγέλη ἀνδραπόδων, ἢ ἄνθρωποι νῦν καὶ λόγῳ καὶ ἐλευθερίᾳ τετιμημένοι, καὶ πολὺ ἀνόητοι· εἶναι οἱ ζητοῦντες τὴν ἑνωσιν (ὅ ἐστὶν οἱ Κρήτες) μετὰ τοιοῦτου λαοῦ

ἐν καὶ τὸν καθηγητὴν κ. Θ. Βίμπον καὶ ὕβρισε καὶ διέδαλε καὶ ἐσυκοφάντησεν; Ἀφοῦ διέστρεψεν ὁ Μακράκης τὸ νόημα τῶν λέξεων τοῦ κ. Καθηγητοῦ (ἡ ἁμαρτία, ἣν ἔπραξεν ὁ ἄν-

»ἀνεχομένου τυραννίσκους καὶ ἐπιόρκους ἀνθρώπους. Οἱ Ἕλληνες εἶναι »καταπάτημα καὶ ὄνειδος.» Καὶ διατί;

Διότι οἱ Ἕλληνες δὲν ἔπραξαν ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ὁ Μακράκης ἐν τῷ 39ῳ φύλλῳ τῆς Δικαιοσύνης συνεβούλευεν. Συνεβούλευε δὲ τὸν Ἕλλη- νικὸν λαὸν νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς βουλῆς νὰ παύσῃ τοὺς ἐπιόρκους ὑπουργούς, καὶ ἀφοῦ σχηματίσῃ νέον ὑπουργεῖον, νὰ διαλύσῃ ἀμέσως τὴν ἐπιόρκον καὶ προδοτικὴν βουλήν. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς, ὃ μὴ γένοιτο, προτιμήσῃ τὴν ἐπιόρκίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ἀντὶ τοῦ καθήκοντος, τότε ὁ λαὸς ὅλος (συνεβούλευεν ὁ Μακράκης) συνέρ- χεται αὐτοδικαίως, καθαιρεῖ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀνομίας, καὶ διορίζει ἀρχὰς τῆς ἑαυτοῦ ἐμπιστοσύνης. Τὸ ἔθνος, λέγει ὁ Μακράκης, ἔχει δικαίωμα νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ τὴν δώσῃ εἰς ἀνθρώπους τῆς ἑαυτοῦ ἐμπιστοσύνης. Ἐὰν δὲ μὴ πράξῃ οὕτω (ἐξῆγε συμπέρασμα ὁ Μακρά- κης) «τὸ Ἕλληνικὸν ἔθνος εἶναι ἀνάξιον πολιτικῆς ὑπάρξεως, εἶναι μᾶλ- »λον ἀγέλη ἀνδραπόδων, ἢ ἄνθρωποι νῦν καὶ λόγῳ καὶ ἐλευθερίᾳ τετι- »μημένοι, καὶ πολὺ ἀνόητοι εἶναι οἱ ζητοῦντες τὴν ἔνωσιν (οἱ Κρητες »δηλονότι) μετὰ τοιούτου λαοῦ, ἀνεχομένου τυραννίσκους καὶ ἐπιόρκους »ἀνθρώπους· καὶ τὸ Ἕλληνικὸν ἔθνος θὰ γείνη καταπάτημα καὶ ὄνειδος.»

Ἄλλὰ τὸ Ἕλληνικὸν ἔθνος δὲν ἔπραξεν οὕτως, ὅπως συνεβούλευεν ὁ Μακράκης, δὲν ἀπήτησε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς βουλῆς νὰ παύσῃ τοὺς κατὰ Μακράκην ἐπιόρκους ὑπουργούς, νὰ σχηματίσῃ νέον ὑπουργεῖον, νὰ διαλύσῃ ἀμέσως τὴν κατὰ Μακράκην ἐπιόρκον καὶ προ- δοτικὴν βουλήν, οὔτε τὸν βασιλέα, οὔτε τοὺς υἱοὺς τῆς ἀνομίας, κατὰ Μακράκην, καθήρσεν, οὔτε διώρισεν ἀρχὰς τῆς ἑαυτοῦ ἐμπιστοσύνης, οὔτε τὴν ἐξουσίαν ἀφῆρσεν καὶ ἔδωκεν εἰς ἀνθρώπους τῆς ἑαυτοῦ ἐμ- πιστοσύνης.

Ἄρα, κατὰ Μακράκην, «τὸ Ἕλληνικὸν ἔθνος εἶναι πλέον ἀνάξιον »πολιτικῆς ὑπάρξεως, εἶναι μᾶλλον ἀγέλη ἀνδραπόδων, ἢ ἄνθρωποι νῦν »καὶ λόγῳ καὶ ἐλευθερίᾳ τετιμημένοι, καὶ πολὺ ἀνόητοι εἶναι οἱ ζη- »τοῦντες τὴν ἔνωσιν (οἱ Κρητες δηλαδὴ) μετὰ τοιούτου λαοῦ ἀνεχο- »μένου, κατὰ Μακράκην, τυραννίσκους καὶ ἐπιόρκους ἀνθρώπους, καὶ »ὅτι τὸ Ἕλληνικὸν ἔθνος εἶναι πλέον καταπάτημα καὶ ὄνειδος».

Συμπεραίνομεν δὲ καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Μακράκης εὐχαριστεῖται εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς τριόδους νὰ ἀγορεύῃ περὶ πολιτικοῦρησκευτι- κοφιλοσοφικοκερατικῶν ὑποθέσεων ἐνώπιον Ἑλλήνων, οἵτινες εἶναι πλέον, κατὰ Μακράκην, ἀγέλη ἀνδραπόδων καὶ οὐχὶ ἄνθρωποι ἔχοντες νοῦν καὶ λόγον καὶ ἐλευθερίαν, καὶ οἵτινες εἶναι πλέον καταπάτημα καὶ ὄνειδος, διὰ τοῦτο αὐτὸς ὁ Μακράκης, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρίσιν, εἶναι πλέον παντοιοαγορητῆς ἀγέλης ἀνδραπόδων καὶ, ἀπλούστερον εἰπεῖν, ἀγελαδάρης.

Ἐξύβρισε τὰ πανεπιστήμια τοῦ κόσμου καὶ τὸ ἡμέτερον πανσκο-

θρωπος, λογιζομένη πρὸς τὸν ἄπειρον Θεὸν ἦτο ἄπειρος. Ἐπρεπε λοιπὸν ἢ ἄπειρος θεία φύσις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀρχιερέως, ὡς θύτου, νὰ προσενέγκῃ ὡς θῦμα τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀντιστάθμισιν τῆς ἀπείρου ὡς πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀμαρτίας.), καὶ ἔθηκε τὸν Θεὸν μὲν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ζυγοῦ, τὴν ἀμαρτίαν δὲ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ἢ ἐκ παρανοήσεως ἢ καὶ ἐπίτηδες, ὅπως διαβάλλῃ, ἔπειτα κραυγάζει κατ' αὐτοῦ, ὅτι *τὴν ἰσορροπίαν ταύτην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀμαρτίαν καλεῖ ὁ καθηγητὴς σκοπὸν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας.* Διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπηρέτης τοῦ Λόγου Μακράκης, καὶ ἐξεφώνησεν, ὅτι ἐβλασφήμησεν ὁ Καθηγητής, τί ἐτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων;

Καὶ ὁμοίως ἀκουσον, ἀναγνώστα, τί ἔγραψεν ὁ καθηγητής, διὰ νὰ φριξῆς διὰ τὴν ροβεράν διαστρόφην καὶ σοφιστείαν τοῦ Μακράκη. Ὁ μὲν κ. Καθηγητὴς εἶπεν ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ, ὅτι « ὁ Χριστὸς προσφέρει θῦμα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅπως διὰ τῆς θυσίας ταύτης ἀντισταθμισθῇ τὸ ἄπειρον τῆς ἐνοχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (Δικ. 121, 4, 2) », ὁ δὲ Μακράκης διαστρέφων γράφει ἐν τῇ κατηγορίᾳ « καὶ τὴν ἰσορροπίαν ταύτην

τιστήρια, καὶ ὅλους τοὺς σοφοὺς σκοτιστάς. « Καλῶ λοιπὸν, λέγει (Λογ. ἀριθμ. 9), τὰ πανεπιστήμια τῆς Δύσεως καὶ τὸ ἔκγονον αὐτῶν (τὸ Ἑλλην. πανεπιστήμιον) πανσκοτιστήρια, τοὺς δὲ καθηγητὰς αὐτῶν σκοτιστάς, καὶ οὐχὶ φωτιστάς, αἰτίους πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν εἰς τε τὰ ἄτομα καὶ τὰς κοινωνίας, διότι δὲν ὑπάρχει μετῴζον κακούργημα τοῦ ἀποπλανᾶν τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τοῦ οἰκείου τέλους καὶ προορισμοῦ, καὶ ὡθεῖν αὐτὸν κατὰ κρημοῦ εἰς ἀπώλειαν.

« Προτιθέμεθα, λέγει (Λογ. ἀριθμ. 19), νὰ λαλήσωμεν περὶ Χριστιανικοῦ πανεπιστημίου ἐν Ἀθήναις πρὸς κατάργησιν τοῦ ὑφισταμένου Σατανικοῦ πανσκοτιστηρίου ». Καὶ παρακατιῶν « Τὸ λεγόμενον ἐθνικὸν πανεπιστήμιον εἶναι μία τῶν φωλιῶν τοῦ διαβόλου. Οἱ ἐν αὐτῷ καθηγηταὶ εἰσὶ σκοτισταί, σκοτισθέντες ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἵνα σκοτίζωσι καὶ αὐτοὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς φοιτῶντας ».

Καὶ πάλιν ἐν τῷ Λόγῳ ἀριθμ. 9 « Καλῶ, λέγει, τὰ πανεπιστήμια τῆς Δύσεως πανσκοτιστήρια, διὰ νὰ ἀρέσω εἰς τὸν Θεὸν Λόγον, ὃν ὑπηρετῶ. Καλῶ τὰ πανεπιστήμια τῆς Δύσεως πανσκοτιστήρια, διὰ νὰ συντελέσω εἰς τὴν κατάργησιν τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου. . . Ἡμεῖς καλοῦμεν πανσκοτιστήρια τὰ παρὰ τῶν ἄλλων δι' ἀμάθειαν λεγόμενα πανεπιστήμια, καὶ τοὺς καθηγητὰς αὐτῶν σκοτιστάς ».

Ὅντως ὁ ἀνθρωπος, ὁ καλούμενος Μακράκης, εἶναι θεοφόρητος, καὶ λαλεῖ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι!!!

τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καλεῖ σκοπὸν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ». Καὶ πάλιν « ἔπρεπεν ὁ ἄπειρος Θεὸς νὰ ἐνανθρωπήσῃ, ἵνα ἀντιζυγίσῃ, ἀντιστάθμισῃ, καὶ ἰσορροπήσῃ πρὸς αὐτὴν (ὁ Θεὸς δηλονότι πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Ὡ τῆς ἀναισχύντου σου σοφιστείας καὶ διαστρεφῆς, Μακράκη!!) ». Καὶ σκοπὸν λοιπὸν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ὁ κ. Καθηγητὴς τίθησιν οὐχὶ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ Θεοῦ (ὅπως διέστρεψε καὶ διέβαλεν ὁ Μακράκης), ἀλλὰ τὴν τῆς θυσίας πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, τὴν διὰ τῆς θυσίας ἀντιστάθμισιν τῆς ἀπείρου διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐροχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Μετεχειρίσθη δὲ τὴν τοιαύτην ἔκφρασιν συμφώνως πρὸς τὴν προσηγηθεῖσαν περὶ ἁμαρτίας θεωρίαν, χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ φράσεις τῆς Γραφῆς, καὶ χωρὶς ἐκτενῶς νὰ ὁμιλήσῃ διὰ Γραφικῶν ῥήσεων περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς θείας ἐνσαρκώσεως καὶ τῆς ἐξιλαστικῆς θυσίας. Καὶ δράττεται λοιπὸν τῆς ἀφορμῆς ταύτης, καὶ φωνάζει ὁ ζηλωτὴς Ἡλίας, ὁ θεοφόρητος Μακράκης (Λογ. ἀριθμ. 13, 4, 1) « κατάρχησις τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου, ἀπελευθέρωσις καὶ ἀπολύτρωσις τῶν δεδουλωμένων, ἀθέτησις καὶ ἐξουδένωσις τῆς ἁμαρτίας, υἰοθέσια τῶν πιστῶν, καὶ θέωσις αὐτῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ταῦτα ὁ σκοπὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως κατὰ τὴν Γραφήν. Ἀντιστάθμισις δὲ καὶ ἀντιζυγίσις καὶ ἀντισήκωσις τῆς ἀπείρου ἁμαρτίας ὑπὸ τῆς ἀπείρου θείας φύσεως γενομένη, ὑπὸ τίνος Γραφῆς μαρτυρεῖται. Οἱ ὄροι ἄπειρος ἁμαρτία καὶ ἀντιστάθμισις ποῦ τῆς Γραφῆς εὐρίσκονται; ». Ἄλλ' ὦ τῆς ἀναισχύντου σου σοφιστείας Μακράκη! σὺ γράφεις ἀντιζυγίσιν καὶ ἀντισήκωσιν τῆς ἀπείρου ἁμαρτίας ὑπὸ τῆς ἀπείρου θείας φύσεως γενομένην, διαστρέφων τὰς λέξεις τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ὅστις ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ ἔγραψεν « τὰ παθήματα καὶ ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ θυσία δηλονότι, ἀντεσήκωσαν καὶ ἀντεζύγισαν τὴν ἄπειρον ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἐροχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτήσαντος. », καὶ πάλιν « ἔπρεπεν ἡ ἄπειρος θεία φύσις νὰ προσενέγκῃ ὡς θῦμα τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀντιστάθμισιν τῆς ἀπείρου ὡς πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτίας », καὶ ἐπομένως ἐννοεῖ ἀντιζυγίσιν καὶ ἀντισήκωσιν τῆς ἀπείρου ἁμαρτίας γενομένην ὑπὸ τῆς θυσίας, ἢ ὁ Λόγος, τὸ ἄπειρον ὄν, προσήνεγκεν εἰς τὸ ἄπειρον ὄν, τὸν Πατέρα. Δικαίως δὲ δυνάμεθα νὰ σοὶ εἰπώμεν, Μ., ὅτι καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν λέξεών σου εἶναι Σατανικά.

Ἐρωτῶν δὲ ἐρωτῆς, « οἱ ὄροι ἄπειρος ἁμαρτία καὶ ἀντιστάθμισις ποῦ τῆς Γραφῆς εὐρίσκονται; » Ἄλλ', ὦ τάν, ποῦ τῆς Γραφῆς εὐρίσκεται ἡ λέξις ὁμοούσιος, ἢ ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως εἰς γρηῃσιν λαμβανομένη; Ποῦ δὲ τῆς Γραφῆς εὐρίσκεται προσέτι ἡ λέξις τριάς; Λέγων δέ, ὅτι « ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, κατάργησις τῆς ἐξουσίας τοῦ διχθόλου, ἀπελευθέρωσις καὶ ἀπολύτρωσις τῶν δεδουλωμένων, ἀθέτησις καὶ ἐξουδένωσις τῆς ἁμαρτίας, υἰοθεσία τῶν πιστῶν, καὶ θέωσις αὐτῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ταῦτα ὁ σκοπὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως κατὰ τὴν Γραφήν » φαίνεσθαι ψέγων τὸν κ. Καθηγητὴν, ὅτι οὗτος ὁμιλήσας συντομώτατα περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐνσαρκώσεως, καὶ μεταχειρισθεὶς τὴν λέξιν ἀντιστάθμισιν, δὲν ἀνέφερε Γραφικὰς λέξεις καὶ ῥήσεις. Θέλεις ὅμως νὰ διδαχθῆς ἐκτενέστερον, Μακράκη, περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐνσαρκώσεως καὶ τῆς οὐσίας τῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, κλιῖνον τὰ ὦτά σου, καὶ ἀνοιξὸν τὸ στόμα σου.

1ον) Οἱ ἄνθρωποι ἡμεθα ἁμαρτωλοί, καὶ διὰ τοῦτο ἀκάθαρτοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἀπέθανεν, ἵνα καθάρσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ. « Τὸ αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ), καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας (Α', Ἰωαν. α', 7). » Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως, βαντίζουσα τοὺς κεκοινωνημένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα· πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῶς τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι (Ἑβρ. θ', 13. 14. πρβλ. Λουκ. κδ', 47. Τιτ. β', 11—14. Ἑβρ. α', 2. Ἀποκαλ. α', 5.).

2ον) Ἡμεῖς ἡμεθα ὑπαίτιοι καὶ ἐνοχοὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐρισκόμεθα ὑπὸ τὴν κατάραν αὐτοῦ, καὶ ὑπερένομεν τιμωρίαν. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἀπέθανεν, ἵνα ἐξαγοράσῃ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς διὰ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἀπὸ τῆς καταράς ἢ τῶν κολάσεων, δι' ἡμᾶς προσενεγκὼν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ τὸ αἷμα αὐτοῦ εἰς ἀντίτιμον ἀπολυτρώσεως. « Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν (Μαθ. κ', 28). » Ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεισιν τῶν ἁμαρτιῶν (Κολ. α', 14. πρβλ. Ἐφεσ. α', 7). « Ἐν φόβῳ τὸν τῆς παρρηκίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε, εἰδότες ὅτι σὺ φθαρτοῖς,

ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαιίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ (Α΄. Πιτρ. α΄, 17—20). » Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρτα. (Γαλ. γ΄, 13 πρβλ. Α΄, Κορ. ς΄, 20. ζ΄, 28. Γαλ. α΄, 4. Α΄. Τιμ. β΄, 5. 6. Τίτ. β΄, 14.). »

3ον) Ἡμεῖς ἡμεθα ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἀπέθανεν, ἵνα διαλλάξῃ ἡμᾶς μετ' Αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. « Ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῆς διανοίας ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ (Κολ. α΄, 19—22). « Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ (Ῥωμ. ε΄, 10. πρβ. Β΄, Κορ. ε΄, 19. Ἐφ. β΄, 16). »

4ον) Ἡμεῖς ἡμεθα δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας (Ῥωμ. ς΄, 20), αἰχμάλωτοι τοῦ διαβόλου (Β΄, Τιμ. β΄, 23. Ἰωάν. ιβ΄, 34), κατακεκριμένοι εἰς θάνατον (Γεν. γ΄, 19). Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἀπέθανεν, ἵνα ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας, ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου, καὶ σώσῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ θανάτου. « Ὅς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθάρισῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον ζηλωτῆν καλῶν ἔργων (Τίτ. β΄, 14). Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινωνήκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παρκατησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας (Ἐβρ. β΄, 14. 15). Ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἤρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύσας αὐτούς ἐν αὐτῷ (Κολ. β΄, 14. 15). Ὡσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν

τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται (Α΄ Κορ. ιε΄, 22). » Οὕτω δὲ ὁ Κύριος Ἰησοῦς σώσας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐλεθρίων ἀποτελεσμάτων αὐτῆς διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, συγχρόνως ἐκτίσάτο δι' ἡμᾶς τὰ μέγιστα ἀγαθά.

5ον) Αὐτὸς διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἔστησε καινὴν διαθήκην καὶ ἠνώσεν ἡμᾶς μετὰ τοῦ Θεοῦ. « Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσι, τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας (Ἑβρ. θ΄, 15. πρβλ. ιβ΄, 24). Νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἡμεῖς (οἱ ἔθνικοι), οἱ ποτέ ὄντες μακράν, ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. . . . ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν Πατέρα. (Ἐφ. β΄, 13. 18). »

6ον) Αὐτὸς υἱοθέτησεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ, καὶ ἐποίησεν οἰκείους αὐτῷ. « Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γεγόμενον ἐκ γυναικός, γεγόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν (Γαλ. δ΄, 4. 5). Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκείοι τοῦ Θεοῦ (Ἐφεσ. β΄, 19. πρβλ. Β΄, Πέτρ. α΄, 4). »

7ον) Αὐτὸς ἐδώρῃσατο ἡμῖν διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὰ μέσα, δι' ὧν νὰ καταστῶμεν δίκαιοι καὶ ἅγιοι. « Ὅς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν (Α΄, Πέτρ. β΄, 24). Ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἑνδοξον τὴν Ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾗ ἁγία καὶ ἄμωμος (Ἐφ. ε΄, 25—27). Καὶ ὑμεῖς ποτε ὄντας ἀπληροτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ (Κολ. α΄, 21. 22. πρβλ. Τιτ. β΄, 14.). »

8ον) Αὐτὸς ἀπέκτησε δι' ἡμᾶς διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ζῶν αἰώνιον καὶ δόξαν αἰώνιον. « Καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα

πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον (Ἰωαν. γ', 14. 15). Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ (Ῥωμ. ε', 10). Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι (Ἑβρ. β', 10). »

Τοσαῦτα, ἀρκετὰ νομίζομεν, ἐγράψαμεν, ἀποβλέψαντες κυρίως εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, τὴν ὁποίαν ὁ Μακράκης ἐν τῇ κατὰ τοῦ κ. Θ. Βίμπου κατηγορίᾳ προδήλως καὶ ἀτυστόλως ψέγει καὶ ἐλέγχει, ὡς μὴ γινώσκουσαν, τί ἐνεργεῖ καὶ τί πράττει. Ἀπεδείξαμεν δὲ τὴν Μακρακαϊκὴν κατηγορίαν ἕωλον καὶ ἀνεμώλιον, καὶ οὐδὲν ἄλλο οὔταν ἢ ἀντικρυς Μακραϊκὴν ἑωλοκρασίαν. Διὰ τῶν παρ' ἡμῶν γραφέντων ἀπεδείξαμεν, ὅτι ὁ Μακράκης αὐτὸς ἐλέγχεται καὶ καταδείκνυται κακοδοξῶν καὶ ἀνίπτοις χερσὶ θεολογῶν. Καὶ ἐπηλήθευσε λοιπὸν τὸ Δαυϊτικὸν ἐκεῖνο, « Λάκκον ὠρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο (Ψαλμ. ζ', 16.) ». Ὁ θεοφόρητος καὶ χριστιανικώτατος (!) Μακράκης δι' ἄλλον ὠρυξε καὶ ἀνέσκαψε λάκκον κακοδοξίας καὶ αἰρέσεως, καὶ ὅμως αὐτὸς ἐπέπεσεν εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο. Κατεδείχθη δὲ τρανώτατα, ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Μακράκη οὐχὶ μόνον δὲν ὀρθοτομεῖ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, ὡς ὁ συντάκτης αὐτοῦ (ἐν τῷ Λογ. ἀριθμ. 37) δι' ἰσχυρίζεται, ἀλλὰ τοῦναντίον στραβοτομεῖ καὶ κακοτομεῖ αὐτόν. Δὲν ἔχομεν δὲ πλέον σκοπὸν νὰ λάβωμεν τὸν κάλαμον καὶ νὰ γράψωμεν τι κατὰ Μακράκη, οὐδὲ γὰρ περὶ αὐτοῦ πλέον ἰδίᾳ θὰ γράψωμεν, διότι δὲν ἔχομεν πλέον σκοπὸν νὰ χάσωμεν οὔτε τὸν πολύτιμον ἡμῶν καιρὸν, οὔτε χάρτην, οὔτε μελάνι. Γινώσκομεν κάλλιστα, ὅτι τράγον ἀμέλγειν, ὄνον κείρειν, κατὰ πετρῶν σπείρειν, Αἰθιοπα σμίχειν (ὅπερ ἀπλούστερον λέγεται τὸν Ἀράπη κλάν λευκαίνης, τὸ σαποῦνί σου μόν' χάνεις) εἶναι πρᾶγμα μάταιον. Βεβαίως οὔτε τὸ ἐπίγραμμα, τὸ εἰς διαιώνισιν τῆς μνήμης τοῦ ἐν ἀγίῳ λαλοῦντος Πνεύματι Μακράκη, οὔτε ἡ πρὸς αὐτὸν

ἐπιστολή, τὰ καταχωρισθέντα ἐν τοῖς 97 καὶ 98 φύλλοις τοῦ
 Τραμπόυκου (1), δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κατάλληλα εἰς

- (1) Τίς θεοπλήκτου Μακράκω νοῦν καὶ φρένας ἔγνω ;
 Μοῦνος γὰρ οὗτος δύσβατ' ἀβελτέρης
 Οὔρε' ἀνῆλθε, ψεύδους τ' ἠδὲ καὶ ἀναιδείης.
 Αἶδεω ζοφεροῦ εἰς τὰ μυχέστατ' ἔδου.
 Τὸν δὲ πονήσας Ἡρακλήϊον ἄμβροτον ἄθλον
 Σκιπῆς ἐστάλθη εἴμασι παμβλακίης,
 Οὔνεκα Πνεύματι ὡς ἐνὶ θείῳ ἐκφλεδονεῦει
 Πᾶσιν κηρύσσει, αἰρετικὸς περ ἑών.

Τῷ πατριωτάτῳ, σεβασμιωτάτῳ τε καὶ θεοφόρῳ ὁσίῳ Πατρὶ
 ἡμῶν, Ἀποστόλῳ τῷ Μακράκῳ, τῷ ἐξ ἀπορόρητων

Προσκυνητῶς.

Τὴν ἱερὰν καὶ σεβαστὴν Σου δεξιὰν
 γονυκλινῆς καὶ ἐν φόβῳ ἀσπαζόμενος
 συγγνώμην ἐξαιτοῦμαι, ἁ γ ι ὶ τ α τ ε,
 ἐὰν ἐπὶ τινὰ στιγμὴν τὰ ὠτά Σου
 ὁ ἐκ τοῦ στόματος ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς,
 καὶ ἀναξίου συνταράξῃ ἔπαινος.
 Τὴν χήραν ὅτε εἶδεν ὁ θεάνθρωπος
 κοδράντην ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς
 εἰς τὸ γαζοφυλάκιον ἐμβάλλουσαν,
 στραφεὶς πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν ἐπήνεσε
 τὸν ζῆλον τῆς πτωχῆς ἐκείνης γυναικός,
 οὐδόλως ἀποβλέψας εἰς τὸ πενιχρὸν
 τοῦ δώρου τῆς. Οὕτω καὶ Σὺ, ὦ (π)ά(ν)σοφε
 καὶ θεῖε καὶ οὐράνιε Ἀ π ό σ τ ο λ ε (;)
 μικρόν τι νεῦσον πρὸς τοὺς εὐτελεῖς ἐμοὺς
 καὶ ἀναρμόστους τῇ ἐ ξ ἄ λ λ ω κεφαλῇ
 Σοῦ, τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἐ γ κ α λ λ ω π ί σ μ α τ ο ς,
 ὕμνους, οὓς μόλις κατασπάσας τὴν στενὴν
 καὶ δύσνον κεφαλὴν μου Σοὶ ἐξύφανα.
 Οἱ ἄνθρωποι βεβαίως συνεθίζουσιν
 ἐφ' ὅσον ἔχουσι καλὸν τι μεθ' ἑαυτῶν

σωφρονισμὸν τοῦ Μακράκη φάρμακα. Τοῦναντίον μάλιστα αὐτὰ καταπικραίνοντα τὴν εὐαίσθητον καὶ χριστιανικωτάτην τοῦ θεοφορήτου αὐτοῦ ἀνθρώπου καρδίαν, ἀντὶ σωφρονισμοῦ, δύνανται γὰρ ἐπιφέρωσι τὴν ἀποσκλήρυνσιν καὶ πώρωσιν αὐτῆς.

νὰ μὴ τὸ ἐκτιμῶσιν ὅπως δεῖ, ἀλλὰ
καὶ νὰ ἐξουθενοῦν κ' ἐμπαίζωσιν αὐτό.
Τὸν μέγαν τῆς Ἑλλάδος ἀναμνήσθητι
σοφόν, ὃν καὶ τὸ κώνιον ἠνάγκασαν
νὰ πῖν ὡς περὶ τὰ θεῖα ἀσεβῆς
καὶ τῆς νεότητος τῶν Ἀθηνῶν φθορεὺς.
Ἄλλὰ μετὰ τινὰ καιρὸν ἠσθάνθησαν
τὸ ἄδικον, κ' ἀμέσως εἰς αὐτὸν ναόν,
ὡς εἰς τιν' ἥρωα τῆς χώρας ἵδρυσαν.
Καὶ Σὲ δὲ οὕτως, ὦ μυ(ω)ρ(ι)οπόθητε
καὶ τετραπέρατε (π)κνίδμον κεφαλή,
ἐμπαίζουσι καὶ ψέγουσι καὶ ὡς ... μ ω ρ ὀ ν
Σὲ θεωροῦσι πλὴν ὀλίγων ἐκ λε κ τ ὶ ν
συνασπισθέντων καλογῆρων περὶ Σέ,
ὡς περὶ τὰ βορβόρου πλήρη τέλματα
εὐώδη ἀναφύονται φυτάρια.
— Ἄλλὰ μηδὲ ὡς, θεῖε ἄνερ, πτοηθῆς.
Ἐλεύσεται ποθ' ἡμᾶρ καὶ ἐγγὺς ἐστίν,
ὁπότε ἐκτιμήσαντές Σε ὅπως δεῖ
μὲ τὰς ραφάνας καὶ τὰ σαπλολέμονα
ὡς ἐν θριάμβῳ θὰ Σὲ ἐκπομπεύσωσι,
Σέ, τῆς ὀρθοδοξίας τὸν ὑπέρμαχον,
Σέ, τὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλληνικῆς
ἀλάναστον καὶ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι
λαλοῦντα μέγαν Πάπαν καὶ θεσπίζοντα.
Ἐγὼ τῆς (π)ά(ν)σοφίας τῆς Σῆς τὸ κ(αι)ενὸ
θαυμάσας δι' ἡμέρας ὕλης καὶ νυκτὸς
ζωῆν μακρὰν νὰ ζήσης Σοὶ ἐπεύχομαι
καὶ νέος Μαθουσάλας νὰ ἀναφανῆς.
Μηδὲ ὡς δὲ, — ὦ ! μὴ τὸ δῶσῃ ὁ Θεός !
μὴ πάθῃς τὸ ἀτύχημα, ὃ ἔπαθεν
ὁ μέγας ποτὲ τῆς Σοφρέντης ποιητῆς,

Ἀφίνομεν δὲ τὸν Μακράκην ἐλεύθερον ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ὕβρεων, τῆς σοφιστείας, καὶ ἐν γένει τῆς ρυπαρογραφίας. Ἐφ' ὅρου δὲ ζωῆς αὐτοῦ ἅς γράφη κατὰ παντὸς μὴ ἀσπαζομένου τὰς στρεβλὰς αὐτοῦ ἀρχάς. Οὐδὲν πλὴν θὰ μᾶς μέλη περὶ τοῦ Μακράκη, ἀνθρώπου ὅστις ἐν ταῖς τριόδοις καὶ πλατεῖαις (1) τῶν καφρενείων ἀγορεύων περὶ θρησκευτικῶν ὑποθέσεων (ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τῆς περὶ θρησκευτικῶν ἀγορεύσεως καὶ γελῶν καὶ καγχάζων), καὶ ἀναμιγνύων ἐν αὐταῖς φιλοσοφικὰ καὶ πολιτικά, καὶ

ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον ἐπὶ ἱκανὸν
 γὰ ζήσης, ἀφροῦ, κατὰ τὴν ἀξίαν σου
 ἐκτιμηθεῖς, τὴν θείαν στεφθῆς κεφαλὴν
 Ἐλλεβοροπρασσαροφαροσκοροδο-
 οροπορδομανδραγορίνω στέμματι,
 εἰς δόξαν σου καὶ εἰς τιμὴν αἰώνιον.

Τῆς Ὑμετέρας Θεοδραβεστάτης, Θεοφορήτου, Θεοπτύστου (π) ἀνιερότητος

Ἐλάχιστος θεοῦ ἁπάντων.

(1) Ὑπάρχουσιν ἐν Ἀθήναις δύο ῥήτορες τῶν τριόδων καὶ πλατειῶν. Τὰ πρωτεῖα τούτων ἔχει ὁ Μακράκης, τὰ δὲ δευτερεῖα ὁ Κωνσταντῆς, ὅστις ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν Μακράκην οὐ μόνον τὴν ἡμέραν ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα ἐπὶ ἐλάχιστῃ ἀμοιβῇ μιᾶς δεκάρας ἢ καὶ μιᾶς πεντάρας, ἀγορεύει πολλάκις ἔξωθεν τοῦ πανεπιστημίου, ὑπόθεσιν τοῦ λόγου αὐτοῦ ποιούμενος τὴν μέλλουσαν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλα ὅμοια, περὶ ὧν καὶ ὁ Μακράκης οὐχὶ ἄπαξ ἔκαμε λόγον.

Ὡσαύτως ὑπάρχουσιν ἐν Ἀθήναις δύο θεοφόρητοι ἄνθρωποι (ἅς ἔχωμεν τὴν εὐχὴν τῶν). Τούτων πρῶτος θεωρεῖται ὁ Μακράκης, ὁ λαλῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολος καὶ ὑπηρέτης τοῦ Λόγου, ὅστις καθὼς ἀκούει κρίνει, καὶ ἡ κρίσις αὐτοῦ δικαία καὶ ἀληθής ἐστίν, ὁ λαβὼν ὄψρον τὸν Χριστὸν παρὰ τῆς Θεοτόκου, ὁ μνηθεὶς τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς αἰδίου σοφίας, ὁ ἀξιωθείς πολλῶν ἐνουπνίων καὶ ὀπτασιῶν. Δεύτερος μετ' αὐτὸν καὶ ἐφάμιλλος αὐτῷ εἶναι ὁ ὅσιος Παναγιώτης, πρῶτην ἀδελφᾶς, ὅστις ῥακενδύτης καὶ ἡμίγυμνος συνδιαιτᾶται μετὰ τῶν χοίρων κατὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα, τοποθεσίαν εὐρισκομένην κατὰ τὴν δυτικὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, καὶ περιερχόμενος τὴν ἀγορὰν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐσπέρας, διακηρύττει ὅτι μέλλει νὰ διαχωρίσῃ τὰ ἐρίφια ἀπὸ τῶν προβάτων, λέγει ὅτι εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ πνεύματος, ὁ προφήτης Ἡλίας (ὀνομασίαν, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ Μακράκης ἀσμένως προσεδέχθη, γράψας ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ, ἀριθμ. 75 σελ. 4, ὅτι «ὁ κατ' ἄλλους λαοπλάνος καὶ ἀγύρτης Μακράκης εἶναι Ἰωάννης ὁ πρόδρομος,

φύρδην μίγδην τὰ θρησκευτικὰ ποιῶν, ἔκαμε ρεζίλι τὰς θρησκευτικὰς διδασκαλίας. Τοῦτο εἶναι βεβαίως ἀτοπώτατον, ὅπως ἀτοπώτατον εἶναι καὶ τὸ νὰ πίνη τις ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν καφφέ, νὰ παίζη τὸ μπιλλιάρδο, νὰ λαλῆ περὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, καὶ νὰ τρέχη ἐντὸς αὐτῶν ἔφιππος ἢ ὄχούμενος.

Πεποίθαμεν ὅτι καὶ ἡ κυβέρνησις θά λαβῆ τὰ δέοντα μέτρα κατὰ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ὅς τις κατὰ παντός, μὴ συμφωνοῦντος πρὸς τὰ γραφόμενα ἢ δόξαντα αὐτῷ, ἐκσφενδονίζει βαναύσους ὕβρεις, ἀποκαλῶν αὐτὸν βλάσφημον, τέκνον τοῦ διαβόλου, ἀντίχριστον, καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅστις εἶναι κάλλιστα ἐγνωσμένος εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχεῖον καὶ εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρισκομένους λογίους καὶ ἐντίμους ἀνθρώπους. Πεποίθαμεν δέ, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἱερά Σύνοδος θά ὑπερασπισθῆ καὶ τὴν ὑβρισθεῖσαν τιμὴν αὐτῆς καὶ τὴν ὑβρισθεῖσαν τιμὴν τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων, τοὺς ὁποίους πλαγίως ὑβρίζει ὁ Μακράκης (καθὸς τὸν ἀποκαλῶν καὶ ὑβρίζων τὸ Πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ οἱ πλείστοι τῶν νῦν ἀρχιερέων ἐσπούδασαν, παρσχοτιστήριον καὶ Σαταρικὸν καθίδρυμα, ἀποκαλεῖ καὶ ὑβρίζει καὶ αὐτοὺς ἐσκοτισμένους καὶ πεπληρωμένους σαταρικῶν διδαγμάτων), δι' ἐκδόσεως μιᾶς ἐγκυκλίου, δι' ἧς νὰ ἀφίνη πλέον εἰς τὴν τύχην τοῦ τὸν Λόγον τοῦ Μακράκη, ὅστις οὐκ οἶδε τί γράφει, καὶ διὰ τοῦτο σκοτίζει τοὺς ἀπλουστέρους. Πεποίθαμεν, ὅτι ἡ ἱερά Σύνοδος δὲν θά ἀνεχθῆ πλέον νὰ λακτοπατῶνται ἐν τῷ Μακρακαϊκῷ Λόγῳ τὰ θρησκευτικὰ διδάγματα, καὶ νὰ διεγείρωσιν εἰς τοὺς ἐχέφρονας γέλωτα καὶ καγχασμόν. Ἄλλως εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ὁ Μακρακαϊκὸς Λόγος θά γείνη ἐν Ἑλλάδι πρόξενος πλείστων ὄσων θρησκευτικῶν σκανδάλων.

Τῷ δὲ Μακράκῃ εὐχόμεθα ὑγίαν κατ' ἄμφω.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Ἡλίας ὁ ζηλωτής, καὶ Μωϋσῆς, ὁ ὁδηγὸς τῶν ἀγαρίστων καὶ ἀγνωμόνων, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλει νὰ φορέσῃ ἐνδύματα, διότι αὐτὰ εἶναι διὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀνθρώπους τῆς σαρκός, καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος. Ἀμφότεροι ἀντιφάσκουσι πρὸς ἀλλήλους. Διότι τίς τούτων εἶναι ὁ προφήτης Ἡλίας; Ἐπειτα ὁ ἕνας Θεοφόρητος, ὁ Μακράκης, ἐνδύεται καλῶς. Εἶναι λοιπὸν ἄνθρωπος τῆς σαρκός ἢ τοῦ πνεύματος;

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

Ἡ ἱερά Σύνοδος, τῆ 25ῃ Ἰαννουαρίου τ. ἔ. ἐπαξίως χειροτονήσασα ἀρχιεπίσκοπον Μαντινείας καὶ Κυνουρίας τὸν ἀρχιμανδρίτην καὶ καθηγητὴν τῆς θεολογίας Κύριον Θεόκλητον Βίμπον, πράγματι ἀπέδειξε τὸ σαθρὸν καὶ ἀνυπόστατον τῆς περὶ ἧς ἐπραγματεύθημεν κατηγορίας. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ἡ ἀνωτάτη τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀρχὴ, πρὶν ἢ προβῆ εἰς τὸ μήνυμα καὶ τὴν χειροτονίαν, κατὰ καθῆκον ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν καὶ ἀνέκρινε τὴν κατηγορίαν· θεωρήσασα ὁμως αὐτὴν ἀνεμώλιον καὶ ἀντικρυσ ἐωλοκρασίαν, προέβη εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ κυρίου Θ. Βίμπου, καθ' οὗ εἶχε φρυάξει ὁ Θεοφόρητος Μακράκης.

Ἡ πράξις αὕτη τῆς Συνόδου ἔστω εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ποίαν σημαντικότητα καὶ βαρύτητα ἀποδίδει ἡ ἱερά Σύνοδος εἰς τὰ παρὰ τοῦ Μακράκη γραφόμενα. Καὶ ὁμως ὁ ἄνθρωπος οὗτος, «οὗ ἡ κρίσις δικαία καὶ ἀληθοῦς ἐστίν», πάσχει τοιαύτην καὶ τοσαύτην πώρωσιν, ὥστε ἐν τῷ 48ῳ φύλλῳ τοῦ Λόγου γράφει, ὅτι «ἡ Σύνοδος προέβη εἰς τὴν χειροτονίαν, μὴ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν κατηγορίαν, καὶ ὅτι ἡ χειροτονία ἐγένετο παρὰ τοὺς κανόνας», οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ὑβρίζει τὴν Σύνοδον ὡς ἀσεβήσασαν καὶ ἀνομήσασαν (α). Πλὴν ἐκ στόματος κόρακος ἐξελεύσεται κρά. Θαυμάζομεν τῆ ἀληθείᾳ τὴν ἀνεκτικότητα τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ ἱερά Σύνοδος ἀπὸ μόνης προθυμίας εἰς ἐμφύχωσιν τῶν ὀρθοσκευτικῶν βιβλίων ἐσύστησε τὴν Μακρακαϊκὴν ἐφημερίδα, τὸν Λόγον· ὁμως ἔπραξε τοῦτο

(α) Τὴν κατὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου παρὰ τοῦ Μακράκη ἐκτόξευσιν ὑβρεων ἡμεῖς προσέπομεν ἐν τῷ προλόγῳ (σελ. 0', στ. 14 ἄνωθεν), νῦν δὲ περιμένομεν καὶ τὸ ἕτερον πρόρρημα (αὐτόθι) νὰ ἀνακηρύξη δηλ. καὶ τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς Συνόδου ὡς αἰρετικούς.

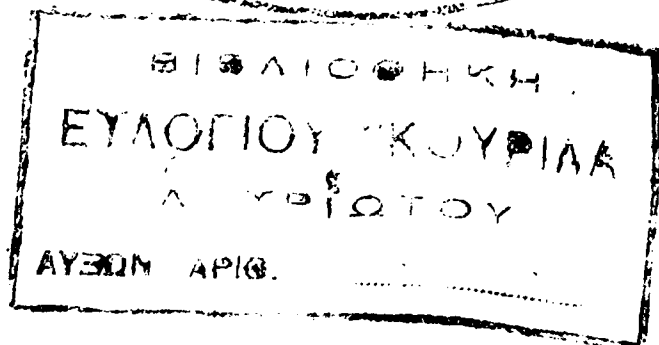
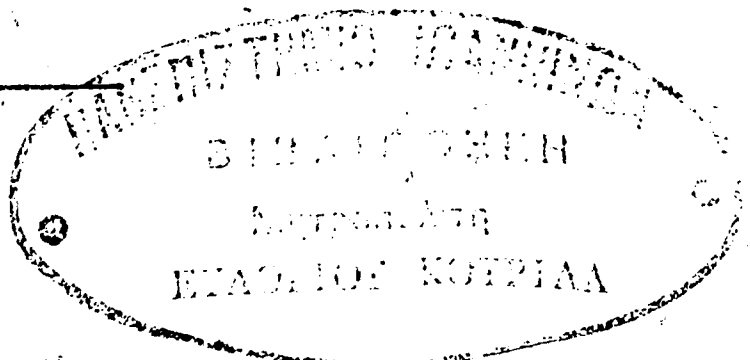
χωρίς νὰ γνωρίζη τὴν μέλλουσαν πορείαν τῆς ἐφημερίδος αὐτῆς, χωρὶς νὰ γνωρίζη, ὅτι ὁ Μακράκης ἔμελλε νὰ ὑβρίζη πανσκοτιστήριον τὸ Πανεπιστήμιον, ὅπου πολλοὶ τῶν νῦν ἀρχιερέων ἐσπούδασαν, χωρὶς νὰ γνωρίζη, ὅτι ὁ Μακράκης ἔμελλε νὰ ὑβρίσῃ καὶ αὐτὴν τὴν Σύνοδον.

Θεωροῦμεν δίκαιον, ἡ μὲν ἱερὰ Σύνοδος διὰ μιᾶς ἐγκυκλίου ν' ἀφήσῃ τὴν Μακρακαϊκὴν ἐφημερίδα εἰς τὴν τύχην τῆς, ἂν θέλῃ μηδὲν νὰ ψέγηται διὰ τὰ ἐν αὐτῇ γραφόμενα, καθόσον πολλοὶ ἴσως ὑπολαμβάνουσιν αὐτὰ ὡς ἀπόρροιαν τῆς ἱερᾶς Συνόδου· ἡμεῖς δέ, εἰς τέρμα τοῦ ἐλέγχου ἡμῶν, νὰ ἄσωμεν τὸν ἐξῆς αἶνον τῷ Μακράκη.

«Κωφὸς ἀνὴρ τις, ὃς Ἑρακλεῖ στόμα μὴ παραβάλλει».

(Πίνδαρος).

*Τὸν Μακράκην νὰ ὑμνῆτε νῦν ἀρχίσατε, ὦ Μοῦσαι·
Σᾶς καλῶ τὰς ἐρασμίας, τὰς παρθήμωσ κ' ἐν Ματῶ
Εἰς τοὺς φίλους ἐραστάς Σας εὔνηχον ᾠδὴν ἀδούσας·
Σᾶς τὰς καὶ τὸν Ἀμοργῖνον ποιητὴν ποτ' ἐμπνευσάσας
Ἐξαρχόπουλον τὸν μέγαν, τὸ ἀγλαΐσμα τῶν νήσων,
Τὸν τῷ ὀρικῷ Σας οἴστρω ἕσαντα τὸ λερμπαλέρι.*

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Πρόλογος	σελ.	γ'.
Κατηγορία	»	5.
Α', άρθρον κατηγορίας	»	11
Παράρτημα Α', άρθρου	»	35
Δ', άρθρον κατηγορίας	»	49
Β', άρθρον κατηγορίας	»	72
Γ', άρθρον κατηγορίας	»	92
Επίμετρον	»	110.

ΠΑΡΑΤΥΠΩΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελίς γ'.	στίχος 8	κάτωθεν εις άλλον	διόρθου	όχλον.
» 15	» 2	άνωθεν	»	χαιρετισμόν.
» 32	» 16	κάτωθεν	»	έχουσαν
» 34	» 15	άνωθεν	»	κατήργησε.
» 37	» 16	κάτωθεν	»	τάξεις
» 47	» 17	κάτωθεν	»	μέν
» 61	» 5	κάτωθεν	»	αρχιερέυς
» 61	» 3	κάτωθεν	»	έχειν.
» 67	» 10	κάτωθεν	»	τελεία του Χριστου, διορθου τε- [λεία θεία του Χριστου.
» 69	» 5	κάτωθεν	»	» 'ς το
» 74	» 16	βδελυρότατον	»	βαττοληρότατον
» 89	» 12	άνωθεν	»	πανοθενείς.

Τά λοιπά αφήνεται εις την επίεικxian του αναγνώστου.